

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“

Дневникот на Јованче Уратанче

Приредила
Валентина Милошевиќ-Симоновска

Скопје, 2017

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Филолошки факултет „Блаже Конески“

Дневникот на Јованче Ураганче

приредила

Валентина Милошевиќ – Симоновска

Скопје, 2017

Издавач:

Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

За издавачот:

д-р Анета Дучевска, декан

Приредила:

Валентина Милошевиќ-Симоновска

Наслов на оригиналот:

Vamba, *Il giornalino di Gian Burrasca*, Giunti Gruppo Editoriale, 1990

Лектура на текстот:

д-р Славица Велева

Техничка обработка на текстот:

Андријана Тренеска, Ана Ангелеска, Виолета Јанева и Евгенија Саздова, студенти од втора година и Марина Шекеринова студент од трета година

Илустратор:

Марина Шекеринова, студент од трета година

Техничко уредување на корицата:

„БороГрафика“- Скопје

**Финансирано од Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје при
Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје**

Вовед

Македонскиот превод на италијанската книга за деца насловен „**Дневникот на Јованче Ураганче**“ од Вамба, е плод на повеќемесечната активност на преведувачката работилница организирана во текот на вториот семестар на академската 2016/2017 година.

Во работилницата активно учество земаа студентите од Катедрата за италијански јазик и книжевност при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ од Скопје, и тоа од втора година: Андријана Тренеска, Ана Ангелеска, Елвира Равмановска, Виолета Јанева, Евгенија Саздова, Евгенија Миленкова, Илинка Христова, Ивана Крстевска и од трета година: Марина Шекеринова, Бојана Гуцова, Анџела Филкоска, Весна Прензоска, Гордана Марковска, Александра Јовановска и Кристина Младеновска, под менторство на виш лектор Валентина Милошевиќ-Симоновска.

И уште еднаш, третпат по ред, група студенти при Катедрата за италијански јазик и книжевност, вложи исклучителен напор и енергија, за да овозможи италијанската книга за деца „**Il giornalino di Gian Burrasca**“ да ја доживее својата македонска верзија под наслов „**Дневникот на Јованче Ураганче**“ и да ги почести најмладите читатели со незаборавните и единствени авантури на палавиот Јованче.

Детската радост и насмевка, несомнено, ја разнежуваат душата и го омекнуваат и најтврдокорното срце. А детските палавштини? Ако сакате да дознаете ќе мора да нурнете во овој дневник чиишто страници треперат под перото на нашиот деветгодишен херој Јованче со прекар Ураганче.

Симпатичен, досетлив, правдољубив, добродушен, тој е подготвен секогаш да му помогне на оној кој е во неволја, убеден во исправноста на своите постапки и крајно несвесен за нивното разорно дејство и пустошот што го остава зад себе, налик на оној што го остава ураганот .

И за крај, би сакала од сè срце, во свое име како и во името на сите членови на Катедрата за италијански јазик и книжевност да им честитам и да им се заблагодарам на студентите за прекрасната соработка, посветеност и истрајност.

Искрено се надевам дека преведувачката работилница и натаму ќе го привлекува вниманието и интересот на студентите кои во истата ќе добијат одлична можност да се калат во оваа толку интригантна и неодоливо привлечна професија

Валентина Милошевиќ-Симоновска

Замислено, сторено. Сакав да ја препишам во овој мој дневник, страната од календарот со денешниот датум, кој го означува влегувањето на италијанските трупи во Рим и кој во исто време е и денот на моето раѓање, како што напишав подолу, за пријателите кои доаѓаат во мојата куќа да се сетат да ми дадат подарок.

Еве ја засега листата на подароци кои досега ги добив:

1. Убав пиштол за гаѓање со мета кој ми го подари тато;
2. Кариран комплет кој ми го подари сестра ми Ада, но за него не сум воопшто заинтересиран, бидејќи не е играчка;
3. Прекрасна трска за риболов со конец и сите други неопходни работи, која се расклопува и станува бастун, која ми ја даде сестра ми Вирџинија, и ова е подарокот којшто ми требаше бидејќи сум луд по риболов.
4. Училишен прибор со сè што е потребно за пишување, и со еден величествен црвено- син молив, кој го добив од мојата сестра Луиза;
5. Овој дневник кој ми го подари мама и кој е најдобар од сите.

Ах, да! Мојата добра мајка ми даде навистина убав подарок, поклонувајќи ми го овој дневник за да ги запишувам моите мисли и она што ми се случува. Колку убава книга, со повез од зелено платно и бели страници кои навистина не знам

како ли ќе ги испишам! Толку многу копнеев да имам мој дневник, каде ќе ги запишувам моите спомени, како оние што ги имаат моите сестри Ада, Луиза и Вирџинија кои секоја вечер пред да си легнат, со косите преку рамениците и полуоблечени, остануваат да пишуваат по цели часови.

Навистина не знам каде наоѓаат толку работи да напишат овие девојки!

Јас, пак, не знам повеќе што да кажам; и тогаш како ли ќе ги исполнам сите твои бели страници, мој драг дневнику? Ќе си помогнам со мојата наклонетост за цртање, и тука ќе го нацртам мојот портрет, каков што сум сега на возраст од полни девет години.

Меѓутоа во еден убав дневник како овој, би требало да се стават мисли, сеќавања и размислувања...

Ми дојде една добра идеја! А кога би препишал тука малку од дневникот на Ада која токму сега е излезна со мама на гости?

Еве вака: отидов во собата на Ада, ја отворив фиоката од нејзината работна маса, ѝ го земав нејзиниот споменар, и сега можам да препишувам во мир.

„Ех кога не би се вратил никогаш повеќе тој старец Капитани! Но сепак, дојде и вечерва. Неподнослив е! Не ми се допаѓа! Не ми се допаѓа, и нема да ми се допадне никогаш, никогаш, никогаш... Мама рече дека е многу богат; и кога би ме побарал за жена, би морала да се омажам за него. Зарем ова не е суровост? Кутро мое срце! Зошто ли те изложуваат на такви маки? Тој има едни големи и црвени раце, и со тато не знае да зборува за ништо друго освен за вино и масло, полиња, селани и животни; да го виде барем еднаш облечен како што треба... Ох, кога би завршила оваа приказна! Кога не би дошол повеќе! Би се успокоила... Сношти додека го испраќав до вратата, и бевме сами во претсобјето, сакаше да ми ја бакне раката; но јас бев подготвена да избегам, и остана разочаран... Ах не! Јас го сакам мојот драг Алберто де Ренцис. Голема штета што Алберто е само едно сиромашно службениче... Постојано ми прави сцени, и јас не можам да го поднесам тоа повеќе! Какво разочарување е животот... Се чувствувам многу несреќно!!!...“

А сега доста, бидејќи исполнив две страници.

#

Повторно те отворам пред да си легнам, мој дневнику, бидејќи вечерва ми се случи нешто многу сериозно.

Околу осум часот, како и обично, дојде господинот Адолфо Капитани. Тој е нешто старо, грдо, многу дебело и црвено... моите сестри навистина имаат право што му се потсмеваат!

И така, јас си бев во салонот со мојот дневник во рака, кога одеднаш тој со неговиот глас како на одран мачор ми рече: - Што ли интересно чита нашиот Јованче? - Јас, се разбира, му го дадов веднаш мојот споменар, и тој почна да чита гласно, пред сите.

На почетокот, мама и моите сестри се смееја ко луди. Но, штом почна да го чита делот кој го препишав од дневникот на Ада, таа почна да вика и правеше сè за да му го грабне од рака, но тој непопустлив сакаше да прочита до крај, и потоа многу сериозно ми рече:

- Зошто си ги напишал сите овие глупости?

Јас му одговорив дека не беа глупости, бидејќи Ада ги имаше напишано во нејзиниот споменар, а таа е моја постара сестра и па според тоа, таа е попаметна од мене и знае што зборува.

Штом го кажав ова, господинот Капитани, стана многу сериозно, ја зема шапката и си замина без да се поздрави со никој.

Каква некултура!

Тогаш мама, наместо да му се нафрли нему, ми се нафрли мене, викајќи и заканувајќи се, а онаа глупачка Ада почна да плаче како фонтана!

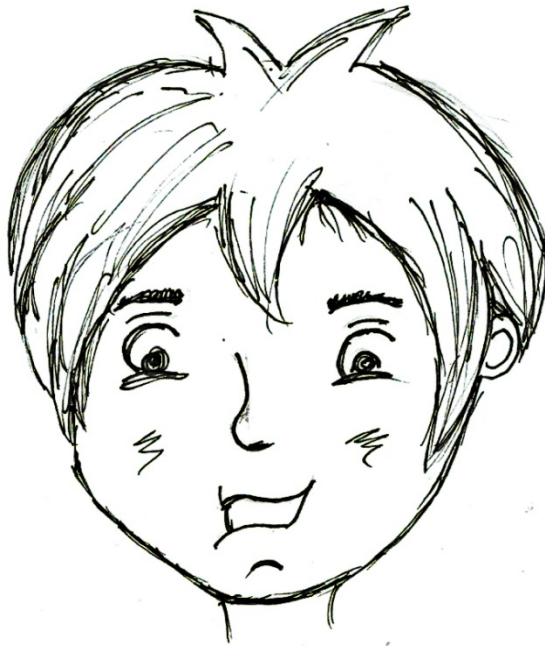
Епа, правете им добрини на постарите сестри!

Доста! Ќе биде подобро да си легнам. Но, како и да е, задоволен сум бидејќи можев да испишам три преполни страни од мојот драг дневник!

21-ти септември.

Роден сум несреќен.

По дома не можат веќе да ме поднесат и сите само велат дека по моја вина пропадна бракот кој за тоа време беше голема среќа, дека еден сопруг како господинот Капитани, со дваесет илјади лири приход, не се наоѓа секој ден, дека Ада ќе биде осудена да остане стара мома целиот живот како тетка Бетина и уште куп приказни кои немаат крај.

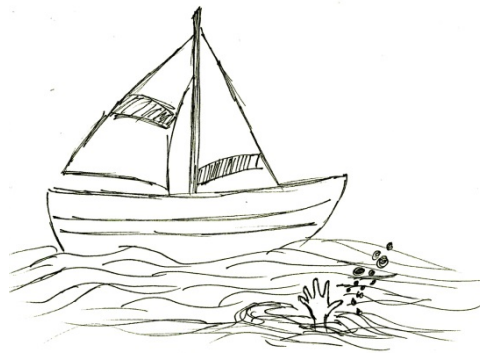

Би сакал да знам, на крајот краиштата, што лошо направив со тоа што препишав некоја мисла од тефтерот на сестра ми!

Ах! Но, отсега па натаму, не ми е важно дали е добро или лошо, се колнам дека сам ќе си го пишувам дневникот, бидејќи овие мои сестри глупачки ми одат на нерви.

#

По настанот сношти, се чинеше дека утрово дома се случила голема несреќа. Одамна веќе помина пладнето, и не се насетуваше никаква намера да се постави трpezата за да се руча како останатите денови. Јас не можев повеќе да издржам од глад и мошне тивко отидов во трpezаријата, земав од кујнското шкафче три лепчиња, крупен грозд, безброј смокви, и со краецот под рака се упатив кон реката да јадам на мира, потоа почнав да риболовам и не ни помислував на ништо друго освен да фатам ситни мали рипчиња, кога во еден момент почувствував силно влечење на трската која ја држев во раце; можеби се наведнав малку повеќе напред, за да... долу, шпљас! Паднав во вода!

Се чини неверојатно: но во тој момент можев само да си помислам во себе: „Еве, моите родители и моите сестри сега ќе бидат задоволни што нема да им се плеткам повеќе меѓу нозе. Сега веќе нема да кажуваат дека јас сум штетникот во домот. Нема да ме викаат повеќе Јованче Ураганче со прекар, што толку ме разлутува!“

Тонев сè подлабоко во водата, и повеќе не сфаќав ништо, кога почувствував како ме извлекуваат две челични раце. Со полни бели дробови го вдишав свежиот септемврски воздух, и веднаш, чувствувајќи се подобро, го прашав човекот кој управуваше со чамецот и ме држеше во прегратки, дали му текнало да ја спаси и мојата кутра трска.

Не знам зошто мојата мајка плачеше толку, кога Џиџи ме врати дома полумокар. Јас бев одлично и ѝ го кажував тоа, но моите зборови беа кажани

залудно, бидејќи се чинеше дека солзите на мама никогаш немаше да престанат. Колку бев среќен што паднав во реката и што не се удавив. Во спротивно, не ќе добиев толку нежни зборови, ниту сите овие милувања.

Луиза веднаш ме легна в кревет; Ада ми донесе чинија со врела супа: и сите, дури и послугата, беа околу мене, сè додека не дојде време за ручек. Потоа, оставајќи ме толку затуткан во ќебиња, што навистина ќе се задушев, отидоа долу и ме посоветуваа да бидам умен и да не се движам.

Но, беше ли ова можно за едно момче на моја возраст? Што направив веднаш штом останав сам? Станав, го извадив од орманот мојот убав кариран комплет, се облеков, и слегувајќи многу тивко по скалите за да не ме слушнат, се скрив зад завесата од прозорецот, во салонот. Да ме откриеја, колку ли ќе ми викаа!... Не знам како ли се случи да заспијам речиси веднаш; можеби бев поспан, или пак уморен. Но, вистината е дека по една добра дремка ги отворив очите; и низ еден отвор на завесата ја видов Луиза седната на каучот, до доктор Колалто, како муабетат тивко. Вирџинија го дрндаше пијаното, во еден агол од собата. Ада не беше таму; сигурно си беше легнала, бидејќи знаеше дека господинот Капитани нема да дојде.

- Ќе треба барем една година - велеше тој. - Доктор Балди, знаеш, почнува да старее, и ми вети дека ќе ме земе како негов помошник. Ќе ти пречи ли да чекаш, љубов моја?

- Ох не: а на тебе?- одговори Луиза, и двајцата почнаа да се смеат.

- Но, не кажувај за ова никому сè уште, - продолжи тој.- пред да изјавиме во јавност дека сме верени, сакам да имам сигурна позиција...

- Ах мислиш? Би било лудост...-

Штом го кажа тоа, сестра ми одеднаш стана, го заобиколи салонот и седна далеку од докторот Колалто. Токму во тој момент во собата влегуваа сестрите Манели. Сите прашуваа со голем интерес како е кутриот Јованче, кога мама влета во салонот, толку застрашувачки бледа во лицето, врискајќи дека сум избегал од кревет, дека ме барала насекаде, но не можела да ме најде. Тогаш, за да не се измачува уште повеќе, што направив јас? Излегов од скривницата гласно викајќи.

Колку ли се исплашија сите!

- Јованче, Јованче!- се жалеше мама плачејќи- ќе се разболам од тебе...

-Што? Цело ова време беше зад завесата?- ме праша Луиза, менувајќи бои.

-Секако. Ме учите секогаш да ја кажувам вистината; епа тогаш, зошто не им кажете на вашите пријателки дека сте верени?- одговорив обраќајќи се на неа и на докторот.

- Сестра ми ме грабна за раката, исфрлајќи ме надвор од собата.

- Остави ме! Остави ме!- викав.- Сам ќе си одам. Зошто скокна на нозе кога го слушна звончето? Колалто..

- Но, не можев да ја довршам реченицата, бидејќи Луиза ми ја затна устата, трескајќи ја вратата.

- Многу би сакала да те истепам, - и почна да плаче. – Колалто никогаш не ќе ти го прости ова- и липаше, плачеше, кутрата, како да го беше изгубила најголемото богатство на светот.

- Престани да плачеш, сестричке моја, - ѝ велев јас. – Мислиш дека ќе излезев од завесата без да кажам ништо, да знаев дека докторот е толку плашлив?

Тогаш дојде мама и ме однесе повторно во кревет, нагласувајќи ѝ на Катерина да не ме остави сè додека не заспијам цврсто.

Но како ли можев да спијам, драг мој дневнику, без пред тоа да ти ги доверам сите згоди и незгоди од денешниот ден? Катерина не може повеќе да издржи од што ѝ се спие, и секојпат кога се просева, се чини дека главата ќе ѝ падне од вратот.

Збогум дневнику, збогум за вечерва.

6-ти октомври.

Поминаа веќе две недели откако не напишав ниту еден збор во мојот дневник, бидејќи се разболев по тој славен ден во кој за малку ќе се удавев и во кој избегав од кревет додека се препотував. Колалто доаѓаше да ме посети два пати на ден; и беше толку добар со мене, што малку по малку почнав да чувствувам грижа на совест што го исплашив таа вечер. Колку време ќе ми биде потребно за да оздравам?... Утрово ги слушнав Ада и Вирџинија како разговараат во ходникот: нормално, почнав да го прислушкувам нивниот разговор. Изгледа ќе има вистинска играчка во нашата куќа.

Вирџинија велеше дека е презадоволна што сум во кревет; така се чувствувала поспокојна, и била сигурна во успехот на забавата. Таа се надева дека јас ќе треба да останам во соба цел месец. Не можам да разберам зошто постарите сестри не ги сакаат помалите браќа... А јас пак, сум толку добар кон Вирџинија... Кога сум здрав одам дури два пати во поштата, за да ѝ ги земам и за да ѝ ги пуштам писмата; понекогаш, но не кажувам, ќе изгубам некое; но таа никогаш не дознава и нема никаква причина да ми се лути!

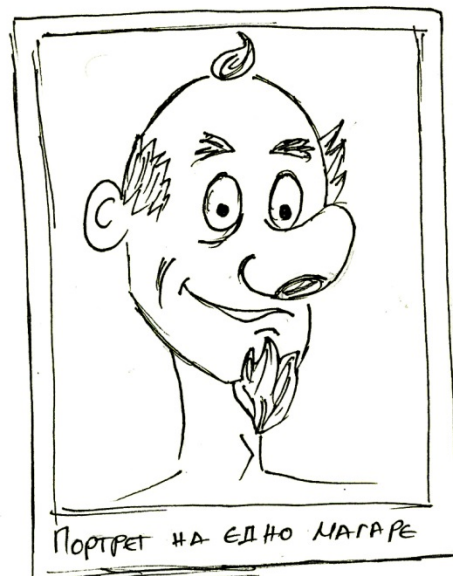
Денес се чувствував толку добро што добив желба да станам. Околу три слушнав како по скалите доаѓа Катерина која ми носеше ужина; се измолкнав од креветот, се скрив позади вратата од собата, сиот завиткан во еден огромен црн шал на мама, и додека помошничката влегуваше, јас скокнав врз неа, лаејќи како куче... Што мислиш, што направи таа глупачка?... Од страв го испушти наземни послужавникот кој го држеше со двете раце... Каква штета!... Светлосиниот порцелански бокал се скрши на милион парчиња; белото кафе се истури врз килимчето кое мама ми го купи вчера; и таа лудачка почна да вреска толку силно, што тато, мама, моите сестри, готвачката и Џовани дотрчаа исплашени, за да видат што се беше случило... Постои ли поголема гуска од оваа девојка?... Како и вообичаено, викаа по мене... Но... штом оздравам, сакам да избегам од оваа куќа, и да одам многу далеку, така ќе научат да се однесуваат кон момчињата како што треба!...

7-ми октомври.

Конечно утрово добив дозвола да станам... Но беше ли возможно момче како мене да остане мирно на една фотелја, со волнено ќебе врз нозете? Беше премногу досадно; и така додека Катерина отиде долу за момент да ми донесе чаша со вода и шеќер, испофрлив сè на брзина и отидов во собата на Луиза да ги разгледам сите оние слики кои ги чува во фиоката од нејзиното биро. Моите сестри беа во салонот со една пријателка, госпоѓицата Роси. Катерина, штотоку се врати со чашата и шеќерот, и сега ме бара насекаде, но залудно... И нормално... Се скрив во орманот...

Колку лудо се изнасмеав, со тие фотографии!... На една беше напишано: *Вистински малоумник!*... На друга: *Ох, навистина згоден!*... На трета: *Ме праша, но... не сум глупачка!* На останатите беше напишано: *Симпатичен!!!*... или *Каква уста!*... Потоа на една имаше напишано: *Портрет на едно магаре!*...

На сите имаше по една ваква реченица. Јас присвоив речиси цела дузина фотографии од луѓето кои ги познавам, за да направам некоја невина шега, штом ќе излезам од дома; потоа ја затворив убаво фиоката, за Луиза да не забележи ништо...

Но, јас не сакав да се вратам во моето неуредно и валкано сопче; не сакав да се досадувам. „А да се преправам во жена“ помислив за момент.

Најдов еден стар корсет на Ада, бела штиркана потсукња која се влечеше, го земав од орманот фустанот на Луиза од батист во розова боја со парчиња од

тантела; и почнав да се облекувам. Потсукњата беше малку тесна околу половината па морав да ја закачам со шпенадли. Ги намачкав образите со една крема во розова боја од едно кутивче, и се погледнав во огледало... Да не ти се верува!... не бев повеќе јас.... Колку убава госпоѓица станав!...

- Колку ли ќе ми завидуваат, колку ли ќе ми завидуваат моите сестри!- извикав, а моето задоволство го достигна врвот!

И така велејќи, стигнав до крајот на скалите токму во моментот кога госпоѓицата Роси си заминуваше. Каков хаос!

- Мојот фустан од розов батист! - вресна Луиза, чие лице пребледе од лутина.

Госпоѓицата Биче ме фати за рака носејќи ме на светло и: - Ех Јованче, од каде ли ти се појавија вакви убави образи?- ми рече со потсмев.

Луиза ми даде знак да не зборувам; но јас глумејќи дека не ја гледам, одговорив: - Најдов една крема во една фиока...- И таа госпоѓица почна толку пакосно да се смее, што не знам што ќе ѝ сторев.

Сестра ми, потоа, кажа дека Биче Роси е таква озборувачка, што едвај ќе дочека да отиде и да им раскаже на сите дека мојата сестра си го бои лицето, а ова не е вистина, и јас би можел да се заколнам, бидејќи таа паста служи за бојадисување на цвеќињата од свила кои Луиза знае одлично да ги изработува за да ги украси со нив шапките.

Се враќав во собата на брзина, кога застанав пред Луиза и, гледајќи ја неподвижна, ѝ повлеков една лента од работ на фустанот. Камо никогаш да не го сторев тоа!... Се разлутуи и ми влепи шлаканица... „Ах, госпоѓице“ си реков во себе. „Кога би знаела дека ви ги земав фотографиите“.

Сестрите веруваат дека образите на момчињата се создадени токму за да им се лепат шлаканици... Кога би знаеле пак за мрачните и очајни мисли кои ни доаѓаат наум кога го прават тоа!... Молчев, но... до утре.

8-ми октомври

Ах, колку се забавував денес кога отидов да ги посетам сите личности од фотографиите кои ги земав од моите сестри.

Почнав од Карло Нели, сопственикот на оној прекрасен моден бутик кој се наоѓа на шеталитшето и кој секогаш е облечен прикладно и кој секогаш чекори на прсти бидејќи има премногу тесни чевли, и кој штом ме виде како влегувам ми рече:

- Ох, Јованче, оздраве ли?-

Јас му реков да, и потоа учтиво одговорив на сите прашања кои ми ги постави; и тој ми подари една убава црвена вратоврска.

Како што беше моја должност, јас му се заблагодарив, и штом почна да ми поставува прашања за моите сестри, помислив дека ова беше одличен момент да ја извадам фотографијата. Долу, со пенкало беше напишано: стар нагизденко, но не знам што значеше.

Згора на тоа, мустаќите му беа издолжени, а устата развлечена до ушите.

Кога ја виде својата слика толку нагрдена, тој поцрвене како пиперка и веднаш рече:

- Ах! Ти го направи тоа, мал никаквецу?

Му одговорив дека јас не го сторив тоа и дека ги најдов фотографиите такви, во собата на моите сестри и избегав бидејќи имаше лице кое застрашува и не сакав повеќе да губам време со него давајќи му други објаснувања, со оглед на тоа што требаше да ги разнесам и другите фотографии кои ги земав.

Всушност, веднаш отидов во аптеката кај Пјетрино Мази.

Колку е грд, кутриот Пјетрино, со таа црвена коса и жолто лице со дупчиња. Но тој не можеше ниту да го замисли тоа...

- Добар ден, Пјетро. - му реков

- Ох Јованче! – ми одговори. – Добри ли се сите дома?

- Да, и имате големи поздрави од сите.

Тогаш тој зема од полицата еден убав бел стаклен сад и ми рече:

- Ти се допаѓаат ли бонбоните од ментол?

И без да чека да му одговорам, ми даде една цела рака од нив во сите бои.

Вистина е дека момчињата кои ја имаат среќата да имаат симпатични сестри секогаш добиваат големо внимание од младите господа.

Јас ги зедев сите бонбони, потоа ја извадив фотографијата и намигнувајќи му, му реков:

- Погледни: утрово ја најдов дома.

- Дај да видам!- И Пјетрино Мази ја испружи раката, но јас не сакав да му ја дадам сликата по никоја цена; меѓутоа тој ми ја зема насила, и така го прочита тоа што беше напишано одзади со син молив:

Ми ја побара раката, но не сум глупачка!

Пјетрино пребледе како листов, и најпрво мислев дека дури и ќе се онесвести. Но, наместо тоа, ги покажа забите и рече;

- Срамота е што твоите сестри се шегуваат со чесните луѓе, разбираш?

И покрај тоа што јас разбрав одлично, за да ми го објасни тоа подобро, тој ја крена едната нога за да ми удри клоца, но јас се измолкнав и се провлеков набрзина низ вратата, и успеав да зграпчам уште една рака од бонбоните од ментол кои беа расфрлани на пултот. И така отидов кај Уго Белини.

Уго Белини е еден многу млад адвокат: има околу 23 години, и работи во канцеларијата заедно со неговиот татко кој исто така е адвокат, но од оние вештите, на улицата Виторио Емануеле, број 18. Уго, кога ќе го видиш како оди, ќе помислиш дека е којзнае кој; чекори целиот наперчен, со носот кренат во облаци, и кога зборува има толку длабок глас, чиниш го вади од фонот на чевлите.

Навистина е смешен, и моите сестри имаат право; но јас кога му се претставив имав малку трема, бидејќи тој е личност која не сака шеги. Се појавив на вратата и му реков:

- Извинете, тука ли е Стариот Силва Стендере?

- Што имаш?- одговори.

- Еве, имам овде една фотографија за него. –

И му го дадов неговиот портрет под кој беше напишано: *Наликува на Стариот Силва Стендере! Колку е смешен!*

Уго Белини ја зеде фотографијата, а јас си заминав, трчајќи. Фотографијата изгледа го потресе; бидејќи, додека слегував по скалите, го слушнав како вика со неговото ужасно гласиште:

- Невоспитани! Озборувачки! Простачки!

Ах! Кога би продолжил да ги пишувам сите случки од утринава, вечерва не би можел да си легнам!

Какви преплашени лица имаа сите тие младичи штом ќе ја видеа нивната фотографија, додека пак јас, мислев дека ќе пукнам од смеење, гледајќи ги сите тие гримаси кои ги правеа.

Но, тоа што ме насмеа најмногу од сите беше кога му ја дадов фотографијата на Џино Вјани на која најдолу беше напишано: *Портрет од едно магаре*. Кутриот! Му се насолзија очите и рече шепотејќи:

- Мојот живот се скрши.

Но не беше вистина, бидејќи ако животот му беше скршен не ќе можеше да шета горе- долу низ собата како што правеше мрморејќи безброј безначајни зборови.

9-ми октомври

Денес Ада, Луиза и Вирџинија цел ден ја измачуваа мама за да ја дозволи прочуената игранка за која тие веќе одамна си шушкаат помеѓу себе. Ја молеа одново и одново, мама е толку добра, и одлучи да им угоди, и забавата беше закажана за во вторник наредната недела.

Интересно е што додека зборуваа за поканите кои требаше да се направат, ги споменаа, нормално, и сите оние на кои вчера им ги однесов фотографиите.

Мислите дека по тие комплименти напишани од моите сестри под нивните портрети, ќе имаат желба да дојдат за да танцуваат со нив?!

12-ти октомври

Драг мој дневнику, толку имам потреба да ти се доверам.

Се чини неверојатно, но вистина е дека момчињата доаѓаат на свет само за да прават белѓи, и би било добро да не се роди повеќе ниту едно, така нивните родители би биле задоволни!

Колку ли работи ми се случија вчера, и имам толку да ти раскажам, мој дневнику! Но токму поради тоа што имав толку многу, не беше возможно да напишам сè! Ах да, колку ли работи ми се случија!... И дури и сега тешко ми е да се движам и не можам ниту да седам поради сите оние нешта кои ги кажав и ми оставија, со сета почит, меури големи една педа.

Но, денес, се заколнав да ја опишам случката како што беше, и покрај тоа што толку страдам додека седам, сакам да ти ги доверам тука сите мои несреќи...

Ах дневнику мој, колку страдам, колку страдам!... И секогаш поради вистината и поради правдата!..

Веќе ти кажав пред некој ден дека моите сестри добија дозвола да организираат игранка во нашата куќа; и не знам како да ти кажам колку беа возбудени сите од самата помисла. Одеа низ собите, шепотеа помеѓу себе, постојано ангажирани...

Не се мислеше, ниту зборуваше за друго.

Завчера, по ручекот, се собраа во салонот за да направат список на поканетите, и сите се чинеа премногу задоволни. Во еден момент, силно засвоне свончето, и моите сестри прекинувајќи со пишување на списокот на поканети почнаа да црцорат.

- Кој ли ќе е во ова време? –И колку силно свонење!... –Сигурно е само некој неизделкан!... –Секако, некоја невоспитана личност...-

Во тој момент се појави Катерина на вратата, извикувајќи:

- Ах, госпоѓици, какво изненадување!...-

А зад неа, ете ти ја тетка Бетина!... токму тетка Бетина лично, тетка Бетина која живее на село и која доаѓа да нè посети два пати годишно.

Девојките тивко рекоа:

- Ух, колку убаво изненадување! –

Но, помодреа од бес, и со изговор дека ќе одат да ѝ ја подготват собата ја оставија тета со мама и отидоа да се соберат во работната соба. Јас ги следев за да уживам во сцената.

- Ах, грда старица! – рече Ада со очи полни со солзи.

- И да веруваме дека нема да се задржи! – рече Вирџинија со ироничен тон. –И колку ќе биде задоволна, патем, што ќе има прилика за игранката да си го облече својот зелен, свилен фустан и жолтите памучни ракавици и виолетовото капче на глава!

- Ќе црвенееме од срам! – додаде очајната Луиза. – Ах, невозможно е! Јас се срамам да се појавам со толку смешна тетка! – Тетка Бетина е богата, пребогата, но е толку старомодна, кутрата! Толку старомодна што се чини дека излегла од бродот на Ное: со таа разлика што животните од бродот на Ное излегле сите во пар, а тетка Бетина, пак, излегла сама, бидејќи никогаш не нашла маж!

Значи, моите сестри не сакаа тета да остане на игранката. И да бидеме реални: не имаа ли можеби право, кутрите девојки? Откако толку се изнамачија за забавата да помине добро, не беше ли вистинска штета оваа стара будалетинка да дојде и да претставува закана за успехот на вечерта?

Требаше да се спаси ситуацијата. Беше потребно некој да се жртвува за нивната среќа. Ах! Зарем не е благороден чин за едно милосрдно момче жртвувањето за среќата на сопствените сестри?

Имав грижа на совест заради тоа што им се одмаздив со фотографиите и одлучив веднаш да им надоместам на жртвите со добро дело.

Затоа завчера вечер, по ручекот, ја тргнав настрана тетка Бетина, и со сериозен тон кој одговараше на ситуацијата ѝ реков, одоколу:

- Драга тето, би сакале ли да сторите нешто убаво за вашите внуки?

- Што зборуваш?

- Ви го велам ова: ако вие сакате да ги усреќите вашите внуки, направете им услуга у заминете си пред игранката. Разберете, вие сте премногу стара, а и се облекувате смешно за ваквите забави и нормално е да не ве сакаат. Не кажувајте дека јас ви го пренесов ова; но послушајте ме, вратете се дома во понеделник, и вашите внуки ќе ви бидат бескрајно благодарни за тоа. –

А сега се прашувам: требаше ли тетка да се вознемири откако зборував со толкава искреност? И требаше ли, откако ја замолив да не кажува никому ништо, да оди да издаде сè на сите, колнејќи се пред целиот свет дека следното утро, штом ќе стане, ќе си оди?

И така тетка Бетина, си замина вчера наутро, положувајќи ја светата заклетва дека никогаш повеќе нема да стапне во нашата куќа.

Но ова не е сè. Изгледа тато ѝ побарал на заем некоја сума на пари, бидејќи таа му ја залепи в лице услугата која му ја беше направила, велејќи дека е вистинска срамота да прави игранки со туѓи пари.

Каква вина имав јас за ова?

Но, како и обично, сите го насочија бесот кон едно кутро момче од девет години!

Не сакам да ги обезвреднувам овие страници раскажувајќи за тоа што го претрпев. Доволно е да се каже дека вчераутро, штом си замина тетка Бетина, оние коишто најмногу требаше да ми посакуваат добро на светов, ми ги соблекоа панталоните и ме камшикуваа безмилосно.

Оф, оф! Не можам повеќе да седам... И покрај болката тука е и грижата за игранката. Подготовките се речиси завршени, и јас не сум потполно мирен поради она со фотографиите...

Доста веќе, Господ нека ни помогне, мој дневнику, и мирно да помине.

15-ти октомври

Денес е прочуениот вторник, причината за сите случувања овие денови...

Катерина ми го облече новиот костум и онаа убава црвена вратоврска од свила која ми ја подари пред некој ден Карло Нели, оној од фотографијата каде што беше напишано: *стар нагизденко*, што не знам што значи.

Моите сестри ми одржаа долг говор како оној за Велигденскиот пост, со вообичаените совети да бидам добар, да не правам ништо лошо, да се однесувам учтиво со луѓето кои ќе дојдат дома, и други слични досадни работи кои сите момчиња ги знаат на памет поради тоа што ги слушаат постојано во секое време и кои ги исполнуваме токму за да ја докажеме нашата попустливост кон нашите, мислејќи напротив, сосема нешто друго.

Нормално, јас постојано одговарав со да, и тогаш добив дозвола да излезам од соба и да се шетам низ сите соби на приземјето.

Каква убавина! Сè е подготвено за забавата која ќе почне наскоро. Целата куќа е осветлена и илјадници пламенчиња сјаат насекаде, одразувајќи се во огледалата, додека најразлични цвеќиња расфрлани наоколу восхитуваат со нивните живи бои и ги исполнуваат просториите со нивните благопријатни и нежни мириси.

Но, најблагородниот мирис е оној на кремот од чоколадо и ванила во големите сребрени садови и жолтото и црвено желе кое се тресе во послужавниците, и мирисот на оние планини од колачи и бисквити од секаков вид кои се шират во трепезаријата, на масата покриена со еден убав везен чаршав.

Наоколу блескаат кристалот и среброто.

Моите сестри се преубави, сите облечени во бело, со деколтеа, со црвени образи и очи кои сјаат од среќа. Тие кружат наоколу за да видат дали е сè во ред и притрчуваат за да ги пречекаат гостите.

Јас дојдов горе да ги забележам овие впечатоци од забавата, сега додека имам бистар ум... Бидејќи подоцна, мој дневнику, не можам да гарантирам дека ќе бидам сè уште во состојба да ти ги доверам моите впечатоци.

#

Брзам за да си легнам, но прво сакам да раскажам овде како се одвиваа работите.

Кога се вратив на приземјето, веќе беа дојдени госпоѓиците кои ги познаваме како Манели, Фабијани, Биче Роси, Карлини и многу други, помеѓу кои исушената Меропе Сантини, која си става руменило многу непристојно и на која мојата сестра Вирџинија ѝ го даде името *бојадисаното сукало*.

Имаше многу девојки, но немаше други мажи освен доктор Колалто, свршеникот на Луиза, и пијанистот кој седеше со прекрстени раце, чекајќи знак да почне да го свири првиот танц. Часовникот покажуваше девет часот: и пијанистот почна да свири полка, но госпоѓиците продолжуваа да се шетаат низ салонот, зборувајќи помеѓу себе.

Потоа пијанистот отствири една мазурка, и две или три девојки се одлучија да танцуваат заедно, но не се забавуваа. И во меѓувреме, часовникот покажуваше веќе девет часот и половина.

Моите кутри сестри ги оделуваа очите од сказалките само за да ги насочат кон влезната врата; и толку очајно изгледаа што предизвикуваа сожалување.

Исто така и мама беше толку загрижена, што можев да изедам четири сладоледи едноруго, без притоа да забележи.

Колку ме гризеше совеста!

Конечно неколку минути пред десет, се слушна силно свонење.

Овој звук на свончето ги развесели гостинките повеќе од сите звуци отсвирени дотогаш на пијаното. Сите госпоѓици испуштија една голема воздишка на олеснување, вртејќи се кон влезната врата во исчекување на долгоочекуваните танчери. Моите сестри притрчаа за да ги пречекаат гостите...

И ете така, наместо гостите, влезе Катерина со едно долго писмо и ѝ го подаде на Ада. Луиза и Вирџинија ѝ се приближија велејќи:

- Некој се извинува бидејќи не може да дојде!-

Сè освен извинување! Тоа не беше писмо, ниту картичка: беше една фотографија која тие ја познаваа одлично и која долго време беше затворена во работната маса на Луиза.

Моите сестри побледеа па поцрвенеа, и по шокот почнаа да си се прашуваат помеѓу себе:

- Но зошто? Како е можно? Како ли се случило?- по малку ете ти уште едно свонење... Гостинките повторно очекувајќи и натаму танчер, но како и претходно, наместо тоа се појавува Катерина со уште едно писмо кое моите сестри го отвараат треперејќи: тоа е уште една фотографија која јас ја однесов пред некој ден на соодветните господа, лично.

А по пет минути, уште едно свонење и уште една фотографија.

Моите кутри сестри пребледеа па поцрвенеа; бев толку потиштен знаејќи дека јас бев единствената причина за овие нивни маки, што почнав да јадам преполни сендвичи за да се опуштам, но не беше можно, бидејќи грижата на

совест беше премногу голема, и ќе платев којзнае колку за да се најдам не знам каде, само да не ги гледам моите сестри во таква состојба.

Конечно дојдоа Уго Фабијани и Еуџенио Тинти, на кои им се израдуваа повеќе одошто на Хорациј по неговата победа против Куријациите, но јас сфатив зошто господинот Фабијани и господинот Тинти не сторија како другите поканети! Се сетив дека на портретот на господин Фабијани беше напишано: *Колку драго момче!*; а на оној на господинот Тинти: *Убав, преубав, премногу убав за оваа планета!*

И иако беа тројца танчери, вклучувајќи го и господинот Колалто кој танцува како мечок, како можеа да се задоволат дваесетина госпоѓици?

Во еден момент го заиграа танцот *лансијери*, но една девојка мораше да глуми маж, и тоа заврши така што испогреша сè, без притоа некој да се смее на таа мешаница.

Најзлюбните пак, како госпоѓицата Биче, се смееја помеѓу нив гледајќи дека забавата не беше успешна, и дека моите кутри сестри речиси имаа солзи во очите.

А пак нешто што многу успеа, беа освежителните пијалоци; но, како што реков пред тоа, јас бев многу вознемирен, така што пробав само три или четири пијалоци, од кои најкусен беше тој од цреша, но исто така и тој од рибизла беше одличен.

Додека шетав низ салонот, ја слушнав Луиза која тивко му рече на докторот Колалто:

- Господе! Кога би можела да дознаам кој беше, колку ли би сакала да му се одмаздам!... тоа беше една непристојна шега! Утре, сигурно, ќе бидеме во устата на сите, и никој повеќе нема да може да нè поднесе! Ах, кога би можела да го имам барем тоа задоволството да дознаам кој беше!...-

Во тој момент господинот Колалто застапа пред мене и гледајќи ме втренчено, ѝ рече на сестра ми:

- Можеби Јованче би можел да ти го каже тоа; зар не, Јованче?

- Што тоа?- одговорив јас, преправајќи сè дека не знам ништо. Но го чувствував лицето како ми гори, и потоа гласот ми затрепери.

- Како што тоа! Значи, кој ги земал сликите од собата на Луиза?

- Ах! – одговорив јас, не знаејќи што повеќе да кажам. – Можеби бил *Морино...*

- Како!- рече сестра ми прострелувајќи ме со поглед. – Мачорот?

- Сигурно. Минатата недела му дадов две или три фотографии за да се забавува цвакајќи ги и можно е тој да ги однел надвор и да ги оставил на улица...

- Аха! Значи ти си ги земал!- рече Луиза, црвена како жар и со ширум ококорени очи.

Изгледаше како да сака да ме изеде. Бев ужасно исплашен и затоа откако ги наполнив џебовите со парчиња од бела алва со бадеми, избегав горе во собата.

Дефинитивно не сакам да бидам буден кога гостите ќе си заминат. Сега се соблекувам и си легнувам.

16-ти октомври.

Штотоку се раздени.

Донесов една голема одлука и пред да ја споведам, сакам да се доверам тука на страниците од овој мој споменар, каде ги бележам моите радости и таги кои се многу, иако сум силно деветгодишно момче.

Синоќа, откако заврши забавата, слушнав силно шепотење на влезот од мојата соба, но се преправав дека спијам и немаа храброст да ме разбудат: но утрово, кога ќе станат, сигурно ќе ми удрат ќотек иако сè уште не ми е помината болката од оној кој го добив пред некој ден од тато.

Со оваа помисла не можев да склопам око цела вечер.

Нема друг спас за мене, освен да избегам од дома пред да се разбудат моите родители и моите сестри. Така ќе научат дека момчињата треба да се поправаат, но без да се употребува стап, бидејќи, како што нè учи приказната во која се раскажува за суровоста на Австријците против нашите најголеми патриоти кои заговарале слобода, стапот може да го раскрвари телото но, не може да ја избрише идејата.

Затоа ми текна да избегам на село, кај тетка Бетина, каде сум бил и претходно. Возот заминува во шест часот, и оттука до станицата е доволен половина час.

Подготвен сум за бегство; подготвив еден врзоп во кој ставив два пара чорапи и една кошула за да се пресоблечам... Дома сè е тивко, сега се симнувам полека полека по скалите, и право на село, на отворено...

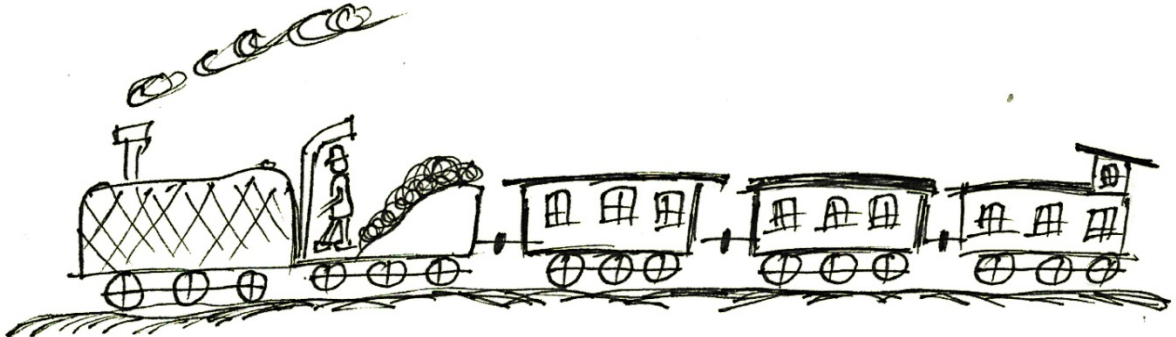
Да живее слободата!

17-ти октомври

Тетка Бетина сè уште не е разбудена, а јас го користам овој момент за да ја запишам овде авантурата која што ми се случи вчера и која заслужува да биде

раскажана од перото на еден Салгари. Значи, вчера наутро, додека сите спиеја, избегав од дома како што си бев замислил и се упатив кон железничката.

Го испланирав во мислите начинот на кој ќе го споведам моето одење во куќата на тетка Бетина. Бидејќи немав пари за да фатам воз и бидејќи не го знаев регионалниот пат за да отидам дотаму, решив да влезам во железничката да го чекам возот со кој минатитот пат отидов кај тетка Бетина, и да се упатам по истиот пат покрај пругата, следејќи ги шините сè до селото каде што се наоѓа вилата „Елизабета“ каде всушност живее мојата тетка. Така не постоеше опасност да згрешам, и присетувајќи се дека кога се оди со воз потребни се три часа или малку повеќе, планирав да стигнам пред вечер.

Кога пристигнав на железничката го земав влезниот билет и влегов. Возот пристигна малку подоцна, а јас за да ја избегнам можноста да ме види некој познат, се упатив кон последните вагони за да ја поминам пругата и да одам од спротивната страна на железничката. Но, наместо тоа застанав пред последниот празен вагон кој служеше за превоз на добиток, а празна беше и кабината на кочничарот каде што се наоѓа сопирачката.

- Кога би се качил таму горе ? -

Ми светна. Осигурувајќи се, со еден поглед, дека никој не гледа во мене, рипнав на железната скаличка, се изјазив нагоре и седнав во кабината, со железото од сопирачката помеѓу нозете и со рацете поставени врз рачната од сопирачка.

Набрзо возот тргна, а до мозокот ми продре писокот на локомотивата чијашто црна грпка, која ја гледав одозгора, ги влечеше зад себе сите вагони, стаклото од прозорецот од кабината од таа страна беше скршено, и беше останато само едно остро парченце во едно коше.

Уште подобро! Од тоа отворено прозорче, високо до мојата глава, јас го држев под контрола целиот воз којшто јуреше низ планината која сè уште беше обвиена во магла. Бев среќен, и за да ја прославам на некој начин мојата среќа, извадив од џебот тороне и почнав да го грицкам.

Мојата среќа траеше кратко. Небото се стемни, а не задоцни ниту силниот дожд, ниту гневниот ветер, додека ужасните пукотници од грмотевици се нижеа зад планините. Мене не ми е страв од грмењето, напротив; но ме прави нервозен, и затоа штом започна да грми, сфатив дека така не го замислував моето патување.

Мислев дека во тој воз во којшто патуваа многу луѓе бев осамен и заборавен од сите. Ниту роднините, ниту непознатите, никој не знаеше дека јас сум таму заробен во едно страшно невреме со кое храбро се борев.

Помислив дека татко ми беше навистина во право кога зборуваше за ужасните услуги на железницата и за очајната состојба на вагоните. Јас таму имав жив доказ, бидејќи стаклото на кабината на кочничарот, како што предмалку кажав, беше скршено, влегуваше ветер и дожд, така што ми замрзна десната страна на лицето која што беше на удар, додека левата страна ми беше вжештена така што ми се чинеше дека сум пола пунч, пола сладолед, и тажно си размислував за игранката од претходната вечер, која беше причина за многу неволји.

Најлошо беше кога започнаа тунелите!

Чадот што излегуваше од локомотивата се згуснуваше под сводот во тунелот, и преку скршеното прозорче ја исполнуваше мојата тесна кабина отежнувајќи ми го дишењето. Ми се чинеше дека сум во бања со пареа од која потоа, кога возот излегуваше од тунелот, поминував за миг во ладна бања предизвикана од дождот.

Во еден тунел, подолг од другите, помислив дека ќе умрам задушен. Топлиот чад ме обвиткуваше целиот, очите ме печеа заради правот од јагленот кој заедно со чадот влегуваше во кабината на кочничарот и која ми го заматуваше погледот, и колку и да се правев храбар, чувствував дека силите ме напуштаат. Во тој момент мојата душа беше победена од онаа длабока потиштеност што во некои авантури ја чувствуваат дури и најхрабрите херои како *Робинзон Крусо*, *Ловците на скалпови* и многу други. Тука за мене (така ми се чинеше) беше крајот и сакав барем да останат, како пример, последните зборови на едно несреќно момче, осудено да умре од задушвање во еден воз, во цветот на детството. Ги напишав во дневникот со едно мало изгаснато парченце јаглен што го најдов на седиштето во кабината, зборовите на страна 23:

Умирам за слободата!

Но, не успеав да го завршам зборот, затоа што во тој момент почувствував дека не што ми застана во грлото и не помнам повеќе ништо.

Сигурно сум се онесвестил, и мислам дека да не ми беше железото од кочницата помеѓу нозете да ме држи, ќе паднев од кабината и ќе умрев смачкан под возот.

Кога се освестив, ледениот дожд ме шибаше повторно по лицето, и ми влезе толку силен студ во коските што забите започнаа да ми чукаат.

За среќа возот набрзо запре и слушнав како силно го извикуваат местото во кое одев. Јас сакав да слезам набрзина по железната скаличка, но ми се тресеа нозете и на последното скапило се сопнав и паднав на колена. Веднаш притрчаа двајца носачи и еден службеник кои ме кренаа и гледајќи ме зачудено ме запрашаа како така се најдов таму горе во кабината.

Јас им одговорив дека се бев качил таму во истиот тој момент, но тие ме одведоа во канцеларијата на шефот на станицата, кој стави пред мене едно огледалце велејќи:

- А, значи сега си се качил нели? А ова муце на оџачар од каде? Јас кога се видов во огледалцето останав без здив. Не можев да се препознаам. Правот од јагленот заедно со чадот за време на возењето ми продреле во кожата на лицето

нагрдувајќи ми го толку што личев на вистински црнец. Да не зборувам за облеката, која беше пред распаѓање, валкана како лицето.

Бев принуден да кажам од каде доаѓам и каде одам.

- Ах! – рече шефот на станицата. – Одиш кај госпоѓата Бетина Стопани? Тогаш таа ќе плати за тебе. –

И му рече на службеникот:

- Направете еден прекршочен записник, наплатувајќи му три билети од трета класа и казна за тоа што патувал во кабина резервирана за персоналот! -

Сакав да одговорам дека тоа е вистинска пљачка. И тоа каква! Наместо железницата да ми плати отштета на мене затоа што патував полошо од добитокот, кој барем патува во затворено, се бараше од мене да им платам за тројца?

Но бидејќи не се чувствував добро, се задоволив да кажам:

-Бидејќи патувањето во кабината на кочничарот чини толку многу, тогаш барем нека има стакло на прозорците !

Камо да не кажев ништо! Шефот на станицата прати веднаш еден носач да ја провери кабината во која патував, и откако дозна дека нема стакло ми ја зголеми казната за осумдесет центи, како јас да сум го скршил! Се сетив повторно дека татко ми беше во право кога зборуваше сè и сешто за железничките услуги, и не реков ништо друго од страв да не ме казнат поради тоа што возот доцнеше или поради некој дефект на локомотивата.

Така придружуван од службеникот се упатив кон вилата Елизабета, и не можам да ви опишам како реагираше тетка Бетина кога пред себе виде еден парталко толку валкан каков што бев јас и уште полошо кога ѝ ја дадоа сметката за плаќање од шеснаесет лири плус дваесет бакшиш за службеникот кој ме однесе!

- Господе Боже, што се случи? – извика, откако по гласот успеа да сфати дека тоа сум јас.

- Слушај тетка Бетина - ѝ реков – знаеш, на тебе секогаш ти ја кажувам вистината...

- Браво! Кажи ми тогаш...

- Епа, избегав од дома.

- Избега од дома? Како?! Го напушти твојот татко, твојата мајка, твоите сес...-

Но, одненадеж застапа како да ѝ се слоши. Секако се сети во тој момент дека моите сестри не сакаа таа да присуствува на нивната забава.

- Ништо чудно! - додаде. – Тие девојки би го извадиле од такт и најтрпеливиот човек!.. Влези дома синко мој, да се измиеш бидејќи изгледаш како продавач на јаглен, потоа ќе ми раскажеш... -

Во меѓувреме јас ја гледав Белка, старата мала пудлица која ѝ е толку мила на тетка Бетина, а на прозорецот ја гледав саксијата со јасенак на која ѝ е многу приврзана. Ништо не се сменило од последниот пат кога бев тука и ми се причини како никогаш да не сум се помрднал оттука.

Откако се измив, тетка Бетина примети дека имам малку температура и ме легна в кревет, иако јас се обидов да ја убедам дека сум изгладнет. Тетка Бетина ме искара тивко, но на крај ми рече да бидам спокоен дека кај неа не треба да се плашам; а јас толку се разнежнив од нејзината добрина што посакав да ѝ дадам да проба малку тороне кое ми беше во џебот од панталоните, и ја замолив да го земе и така и јас ќе си каснев малку.

Всушност тетка Бетина се обиде да ја стави раката во џебот, но не успеа да го отвори.

- Но овде има лепак! - рече.

Што се случило? Колачот под дејство на топлиот чад кој беше навлезен во кабината се растопил и го залепил џебот на панталоните кој така не можеше да се отвори.

Доста со тоа: тетка ми ми правеше друштво сè додека, на крајот, не заспавам од исцрпеност... и оттогаш се разбудив дури сега, и мојата прва мисла ти ја пуштив на тебе, дневнику мој, што отсекогаш ме следеше, мое верно другарче, низ многу непријатности, во многуте авантури и незгоди.

Утрово тетка Бетина многу се вознемири поради една банална шега, што на крајот на краиштата, беше измислена со намера да ѝ се допадне.

Веќе кажав дека тетка ми му е приврзана на едно цвеќе што се вика русан кое што го чува на прозорецот во нејзината соба, на приземје, и го навадува секое утро штом ќе стане. Да не споменувам дека таа дури разговара со цвеќето, велејќи му:

- Еве сум убаво мое, сега ќе ти дадам да се напиеш вода! Браво, мило мое, колку си пораснало! - Тоа е нејзиниот ритуал, а се знае дека сите стари луѓе имаат по еден.

Бидејќи станав пред неа ова утро, излегов од куќата и гледајќи во цвеќето ми дојде идеја вештачки да го пораснам за да ѝ угодам на тетка Бетина бидејќи таа го обожува.

Бргу, бргу, ја земав саксијата и ја испразнив. Потоа на местото на стеблото додадов, заврзувајќи го многу добро со врвка, едно право и тенко, но издржливо стапче, кое што го забодев во празната саксија, така да поминува низ отворот кој се наоѓа на дното на сите саксии за цвеќиња, низ кој истекува водата кога се наводнуваат.

Откако го направив ова, ја наполнив саксијата со земјата што ја извадив, за да не изгледа дека цвеќето е допрено; и ја вратив саксијата на своето место, на симсот на прозорецот, чиј долен дел е направен од дрвени летвички меѓу кои можеше да помине стапчето, а тоа влегуваше во отворот на саксијата додека јас го држев в рака и го чекав моментот да дејствувам.

Не поминаа ни пет минути, кога ете ја тетка Бетина, како го отвара прозорецот од собата и ја започнува нејзината срцепарателна сцена со цвеќето:

- Ох, мило мое, како си? Ах, сирото, види, види: имаш едено скинато ливче... сигурно било некое маче... некое животинче. -

Јас бев таму долу неподвижен, но не можев повеќе да се воздржам, а да не се изнасмеам.

- Чекај, чекај! – продолжи да зборува тетка Бетина. – Сега ќе ги земам ножичките и ќе ти го тргнам скинатото ливче, инаку ќе се исуши и ќе ти го влоши здравјето, знаеш ли, мило? -

И отиде да ги земе ножичките. Јас тогаш го потурнав малку повисоко стапчето.

- Еве сум убаво мое! – рече тетка Бетина враќајќи се крај прозорецот. – Еве сум, мило!... -

Но одеднаш ја смени бојата на гласот и извика:

- Знаеш ли што ќе ти кажам? Дека ми изгледаш пораснато!... -

Јас умирав од смеење, но се воздржував додека тетка продолжуваше да го чисти цвеќето, со ножичките в раце и велеше:

- Да! Си пораснало... а знаеш ли од што растеш? Од свежата и чиста вода која ти ја давам секое утро... Сега, сега, убаво мое, ќе ти дадам уште, така ќе пораснеш повеќе... -

И отиде да земе вода. Јас во меѓувреме го поттурнав стапчето нагоре и овој пат навистина многу турнав, така што цвеќенцето личеше дури на дрвце. Во тој момент слушнав врескање и тресок.

- Оф, моето цвеќе!.. –

Тетка ми изненадена и исплашена што го виде толку многу пораснато нејзиното мило цвеќе, го испушти од раце бокалот со вода кој се скрши на илјадници парченца.

Потоа слушнав како ги шепоти овие зборови:

- Но, ова е чудо! Фердинандо мој, обожуван Фердинандо, можеби твојот дух е во ова мило цвеќе што ми го подари или ми го даде за мојот празник ? -

Јас не разбрав точно што сакаше да каже, но почувствував дека нејзиниот глас трепери, и за да ја исплашам уште повеќе го турнав стапчето највисоко што можев. Но, додека тетка ми гледаше како цвеќето продолжува да расте, не престануваше да вреска: Ах! Оф! Оф! Уф! Стапчето наиде на една пречка во земјата во саксијата, а бидејќи јас го туркав силно за да ја совладам препреката, саксијата се преврте надвор од симсот на прозорецот и падна кршејќи се врз моите нозе.

Тогаш го кренав погледот и ја видов тетка ми на прозорецот со ужасен израз на лицето.

- Ах, тоа си ти! – рече со пискав глас.

И исчезна од прозорецот за да се појави веднаш пред вратата, вооружена со една прачка. Јас, нормално, избегав низ имотот, а потоа се качив на една смоква, каде се изнапавав толку зелени смокви што мислев дека ќе пукнам.

Кога се вратив во вилата, на истиот прозорец забележав дека цвеќето е во нова саксија и си помислив дека тета, откако го средила нередот, се смирила. Ја видов во дневната соба како разговара со еден носач од железничката и штом ме виде, ми рече многу воздржано, покажувајќи ми две телеграми:

- Еве овде две телеграми од вашиот татко. Едно од вчера вечер што не пристигнало (бидејќи железничката беше затворена) и едно од ова утро. Вашиот татко е очаен бидејќи не знае каде сте заталкале... Му одговорив да дојде да ве земе со следниот воз! –

Јас, кога си отиде носачот, се обидов да ја смирам, и ѝ реков со мојот плачлив глас, што вообичаено дава резултати затоа што заличувам на покаено момче:

- Мила тетко, ви се извинувам за тоа што го направив... –

Но таа налутено одговори:

- Засрамете се!

- Но - продолжив да зборувам со уште поплачлив глас – јас не знаев дека во цвеќето се наоѓа духот на тој господин Фердинандо, за кој зборувавте вие...

По овие зборови тетка Бетина одеднаш се смени. Стана црвена како мисирката на селанката и рече пелтечејќи:

- Молчи, молчи ! ... Ми ветуваш ли дека нема да кажеш никому, ништо за тоа што се случи ?

- Да, ви ветувам...

- Добро, тогаш да не зборуваме повеќе; а јас ќе се обидам и татко ти да ти прости...

- Тато сигурно ќе пристигне со возот во три часот, бидејќи нема други ни пред тоа ни после тоа. А јас пак, почнувам да треперам...

#

Овде сум, во трапезаријата и го слушам таму на влезот оној грд пискав глас на тетка Бетина како ѝ се истура против мене на сопругата на селанецот и повторува:

- Тој е ѓавол ! Лошо ќе заврши! –

И сето ова поради што? Затоа што направив неред со децата на селанецот, како што прават сите деца на овој свет, без никој да им замери. Но бидејќи јас ја имам несреќата да имам роднини што не сакаат да разберат дека и децата имаат право да се забавуваат, принуден сум да бидам затворен овде и да слушам дека лошо ми се пишува итн. итн., додека пак јас сакав и на тетка Бетина да ѝ се допадне малата зоолошка градина, која толку добро ми излезе.

Се сетив дека еднаш тато ме однесе да ја видам онаа во Нума Хава и оттогаш во мене тлееше идејата да направам една таква, бидејќи да го чуеш викот на лавовите, тигрите и на многуте други животни што шетаат угоре – удолу во кафезите, фучејќи и гребејќи за време на ручекот, е нешто што остава голем впечаток и не се заборава лесно. А исто така, јас отсекогаш сум бил обожавател на природните науки и дома го имам илустрираното издание на „Цицачите“ од

Фигуер што секогаш го читам, гледајќи ги сликите кои со задоволство ги прецртувам.

И така, вчера додека одев кон вилата, видов на имотот што граничи со оној на тетка ми, двајца работници кои ги бојадисуваа во зелено капаците од прозорците на куќата на фармерот и вратите од соседната штала, во црвено; така што ова утро по случката со цвеќето ми дојде идејата за зоолошката градина. Веднаш се сетив на кофите со боја на работниците кои ги видов вчера на фармата, и си реков себеси дека би ми послужиле, всушност ми беа многу потребни.

Најпрвин, се договорив со Анџолино, кој е синот на помошникот на тетка ми, и е на моја возраст, но никогаш ништо не видел во животот, така што секогаш ме слуша подзинато и прави како што ќе речам.

- Сакам да ти ја покажам овде на гумното, зоолошката градина на Нума Хава - му реков. – Да ја видиш само!

- Сакам да ја видам и јас! - извика веднаш Џепина, неговата помала сестра.

- И јас! – рече Пјетрино, едно дете од две ипол години што уште не знае да оди, а лази по земјата со рацете и колената.

Таму во куќата на селанецот беа само овие три деца бидејќи нивните родители и постарите браќа беа сите на нивата да работат.

- Во ред... – реков. – Но, но треба да се земат кофичките со фарба од фармата!

- Ова е вистинскиот момент, - рече Анџолино – затоа што во ова време молерите одат во селото да појадуваат. –

И отидовме и двајцата на фармата. Немаше никој. Од една страна, долу под една скала имаше кофички полни со мрсна боја : во едната црвена, а во другата зелена; и имаше една убава голема четка колку мојата тупаница. Анџолино ја зема едната кофичка, јас ја земав другата и четката и се вративме на гумното на неговата куќа, каде Пијетрино и Џепина нè чекаа загрижени.

- Ќе почнеме да го правиме лавот, - реков.

Поради ова го земав со мене Белчо, старта пудлица на тетка Бетина, на која таа е многу приврзана. Му закачив на каивчето едно јаженце и го врзав за една напречна летвичка на запрежната кола што беше на гумното, ја зграпчив четката и започнав да го бојадисувам целото со црвена боја.

- Всушност - им реков на тие деца, за да имаат точна претстава за животното што сакав да им го прикажам – лавот е портокалов, но бидејќи нема жолта боја, ние ќе го направиме црвен, на крајот на краиштата, ќе излезе речиси исто. -

За кратко време Белчо, целосно изменет, не можеше повеќе да се препознае, и додека се сушеше на сонцето ми текна да подготвам уште едно диво животно.

Недалеку од нас имаше една овчичка што пасеше; ја врзав за напречната летвичка на запрежната кола, до кучето, и реков:

- Неа ќе ја претвориме во еден прекрасен тигар. –

И откако измешав во една кофичка малку од црвената и малку од зелената боја, ѝ нацртав на грбот толку тркалца колку што беа потребни за да изгледа токму како бенгалски тигар, исто како оној што го видов кај Нума Хава, но, бидејќи ѝ ја обоив муцката, го немаше тој див израз што оној вистинскиот тигар го правеше убаво да изгледа. Во тој момент слушнав гровтање и го прашав Анџолино:

- И прасе ли имате?

- Да, но тоа е мало прасенце; овде е во шталата, погледнете господине Јованче.-

И навистина изнесе надвор едно дебело прасенце со прекрасна розова боја на кожата.

- Што би можело да се направи од него? – се прашав себеси. А Анџолино извика:

- Зошто да не направиме лавослон? –

И почнав да се смеам.

- Сакаше да кажеш слон! – му одговорив. – Но знаеш ли дека еден слон е голем колку оваа куќа? И згора на тоа со што би можело да му се направи сурла?

–

На овој збор сите три деца на селанецот започнаа да се смеат и Анџолино конечно праша:

- Ау, како изгледа тоа што е толку смешно, господине Јованче?

- Тоа е како многу долг нос, речиси колку летвичката на запрежната кола и им служи на слоновите да можат да земаат нешто, за да креваат тешки работи и за да ги прскаат децата кога се инаетат. –

Колку е грдо да си незнајко! Тие селанчиња не сакаа да ми веруваат, и почнаа да се смеат повеќе од кога и да е.

Јас, во меѓувреме, размислував на кој начин да го употребам розовото прасенце што продолжуваше очајно да гровта. На крајот го решив проблемот и извикав:

- Знаете ли што ќе направам? Јас ќе го претворам ова прасенце во крокодил! –

На колата имаше покривка за коњ. Ја земав и ја прецврстив од едната страна, заврзувајќи ја со јаженце околу мешето на прасенцето; потоа го кренав делот од покривката што беше вишок и се влечеше назад, ја заврзав силно како што се врзува салама, за да изгледа како долга опашка на крокодил. Откако го направив ова ги обоив со зелена боја како прасето така и покривката за да излезе совршен резултатот откако ќе ја завршам работата.

Откако го врзав и ова диво животно за лостот на запрежната кола, помислив да направам уште едно, да се послужам со магарето кое го извлеков од шталата и кое бидејќи е сиво, беше одлично за да стане зебра. Всушност беше доволно да му нацртам на телото, на муцката и на нозете многу пруги, кои ги обоив наизменично од почеток со црвената и зелената боја, за да добијам чудесна зебра, што ја врзав заедно со другите животни за истиот лост.

И на крај, бидејќи за да се развесели глетката недостигаше мајмуноот, со истата боја му го обоив лицето на Пјетрино кој во тој момент црекаше и подрипнуваше како берберско макаки, а со една силно заврзана крпа му направив една прекрасна опашка што ја закачив за ременот на мангупчето.

Потоа, за да направам да изгледа што поприродно, помислив дека глетката на мајмуноот качен на дрво ќе остави прекрасен впечаток, со помош на Анџолино го ставив Пјетрино на една гранка од дрвото што се наоѓа до гумното, заврзувајќи го со едно јаже за да не падне.

Така ја завршив мојата мала зоолошка и почнав да објаснувам.

- Обрнете внимание, господа : ова животно со четири нозе со сиво - црните пруги на грбот е Зебра, едно чудесно животно кое е како коњот, но не е коњ, што каса и колца како магарињата, ама не е магаре, и што живее во африканските рамнини јаде огромни целери коишто се раѓаат во тие предели, и трчка наваму – натаму поради ужасните коњски муви што во тие топли предели се големи колку и нашите лилјаци...

- По ѓаволите ! – рече Анџолино. – Можно ли е ?

- Сигурно дека е можно ! – одговорив јас. Но ти треба да молчиш бидејќи додека се зборува за дивите животни не ѝ е дозволено на публиката да прекинува бидејќи е опасно. Овој друг свер што е до неа е бенгалскиот тигар кој живее во Азија, во Африка, и на други места каде јаде луѓе и мајмуни... –

Во тој момент, вознемирен од моето објаснување Пјетрино започна да цимоли на дрвото и кога погледнав нагоре забележав дека јажето со кое го бевме врзале за гранката се разлабавило, а тој висеше со ококорени очи од страв. Во таа положба изгледаше токму како вистински мајмун кога е закачен со опашката за гранка, а јас ја искористив веднаш оваа прилика за го привлечам вниманието на публиката кон новата сверка од мојата зоолошка градина.

- Слушнавте ли, дами и господа ? Со изговарањето на зборот тигар, Мајмуноот започна да писка, и со право, затоа што тој е честопати плен на нападите од ова ужасно крволочно животно. Мајмуноот што вие го гледате таму горе на дрвото е од видот макаки и овие мајмуни вообичаено живеат на врвот на

дрвјата во прашумите, каде се хранат со кори од лубеница, со кочан од зелка и со сето она што им е на дофат. Овие љубопитни и паметни животни имаат грда навика да го имитираат сето она што го гледаат од другите и тоа е причината поради која натуралистите им го дале името макаки... Макаки, длабоко поклонете им се на господата !... –

Но, Пјетрино не сакаше ни да чуе да се поклони и продолжи да цимоли.

- Ќе биде подобро – му реков - ако си го исекнеш носот... Но, сепак ние ќе поминеме на Лавот, на ова благородно и великодушно животно што оправдано е наречено крал на сите животни затоа што со својата убава наметка и сила е способен да ги покори сите и да излапа едно стадо говеда во еден залак... Тој е месојад крал на сите месојадци, а кога е гладен не поштедува никого, но не е толку крволочен како другите животни што убиваат луѓе само од забава; тој напротив, е многу добро животно за кое се раскажува дури и во книгите дека некогаш, кога се наоѓал во Фиренца на минување сретнал на улицата едно мало дете кое се викало Орландучо и кое се изгубило. Го земал претпазливо за палтото и го вратил кај мајка му која, било вистинско чудо, што не умрела од страв и непребол. –

Многу други работи ќе можев да кажам за лавот; но бидејќи Пјетрино проложуваше да вреска од дрвото како да го колат, забрзав да раскажувам за Крокодилот.

- Гледајте господа, овој ужасен водоземец што може да живее како во вода така и на копно и кој ги населува бреговите на Нил од каде ги лови црнциите и другите животни правејќи да исчезнат во големата уста како да се мали ментол бомбони!... Тој се вика крокодил бидејќи има тело покриено со големи лушпи, цврсти како свежиот кокосов орех кој се продава по баровите, и со кои се брани од гризењата на другите диви животни кои се врткаат во негова близина... –

Така велејќи го удрив со стапче прасенцето по грбот кое започна очајно да гровта додека публиката се кинеше од смеење.

- Лавот на крокодилот, дами и господа, е многу тежок токму поради тоа што од тој толку цврст грб, на остриите оружја како сабјата и ножот им се крши врвот, а огненото оружје е бескорисно бидејќи куршумите се одбиваат и одат на друго

место. Смелите ловци пак, измислиле многу остроумен начин за да ги ловат крокодилите, служејќи се со стап со две острици, на чија средина е заврзано едно јаже кое го користат вака... –

И за да разберат нешто тие глупави и сироти деца, земав едно парче дрво, потоа со ноже го наострив и од двете страни и заврзав јаже на средината: откако го направив ова се доближив до прасенцето, му ја отворив устата и смело го ставив внатре парчето дрво, продолжувајќи со моето објаснување.

- Еве вака, ловцијата го чека крокодилот да почне да се просева, а тоа често му се случува затоа што живее секогаш на брегот на Нил, каде и едно диво животно се досадува; и тогаш го забодува неговото копје во огромната уста на водоземното животно кое, нормално, ќе побрза да ја затвори. Но, што се случува? Затворајќи ја устата, самото тоа си ги забодува двете острилци на копјето во вилицата, како што можете да видите и вие господа... –

Всушност прасенцето, затворајќи ја устата, си ја продупчи и почна да вика испуштајќи толку силни крици што допираа до небото.

Во тој момент кога се завртев ги видов мајката и таткото на Анџолино кои задишани доаѓаа од нивата. Селанецот врескаше:

- Оф, леле, моето прасенце!... –

А селанката ги пружаше рацете кон оној плачко Пјетрино, кој продолжуваше да плаче, и велеше :

- Оф, кутрото мое детенце!... –

Залудно е. Селаните се неуки и затоа ги преувеличуваат сите работи. Кога ги видов како забрвтано трчаат и колку беа бесни, изгледаше како да сум им ги убил сите деца и сите животни. Беше бесмислено да се обидуваш, како што правев јас, да ги образуваш тие незнајковци, настојувајќи да им всадиш во тие недоделкани глави, објаснувања за нештата кои никогаш не ги виделе.

Но, бидејќи знам колку е тешко да се разбереш со тие тикви, за да не се доведам во опасност, ги одврзав набрзина сите крволочни животни и се качив на

магарето, го удрив неколку пати со стап залетувајќи се по главниот пат следен од Белчо кој заогаше од лаење.

Откако се изнавртев конечно се вратив во вилата. Тетка Бетина истрча на врата и кога ме виде на магаре извика:

- Ах, што направи ?... –

Потоа, кога го виде Белчо обоен сиот во црвено, рипна наназад исплашена, како да беше вистински лав; но веднаш го препозна и му се фрли, тресејќи се како лист и лелекајќи :

- Оф, Белчо мој, Белчо милчо! Ама те унаказиле, сирото мое!... Оф! Сигурно е овој неранимајко!... –

И се исправи сета разлутена. Но, јас бев побрз од неа и скокнав од магарето истрчав, во оваа соба и се затворив.

- Ќе бидеш затворен таму сè додека не дојде татко ти да те земе! – рече тетка Бетина и ја заклучи вратата однадвор.

По малку ја слушнав селанката што дојде да раскаже за сè што направив на гумното, нормално, преувеличувајќи ја секоја работа. Рече дека прасето плукало крв, дека Пијетрино е во многу очајна состојба итн. Да не кажувам дека ме обвини и за тоа што не се случило, и всушност по десетти пат таа досада вели:

- Но, можете ли да замислите госпоѓо газдарице, мојот Пјерино да паднеше од дрвото? ...-

Да ја оставиме да се искаже: треба да ги сожалуваме неуките луѓе затоа што тие не се виновни. За неколку минути ќе дојде тато и се надевам дека тој ќе знае да определи што е вистина.

Еве сум во мојата куќа, во мојата соба, на која толку ѝ се израдував... Навистина е точно тоа што се вели во поговорката :

Доме мој, доме мој,

Колку и да си мал,

Ти ми даваш спокој.

А сега треба да продолжам со раскажувањето од онаму каде што застанав вчера... Каков ден полн со случувања!...

Само што престанав да пишувам, татко ми пристигна во вилата. Тетка Бетина започна да му раскажува за моите јунаштва, како што ги нарекуваше таа, нормално преувеличувајќи и оцрнувајќи сè (малку треба најнаивното нешто да се прикаже како сурово задоволство, кога треба да се нападне едно кутро момче кое нема право на глас!) но, јас започнав да удирам по вратата со тупаници и колци и да викам колку што ме држи гласот :

- Отворете ми! Сакам да го видам мојот татко!... –

Тетка Бетина веднаш ми отвори, а јас му се фрлив на татко ми, покривајќи си го лицето со рацете затоа што во тој момент навистина бев потресен.

- Лошотијо, - ми рече – ти неможеш да замислиш колку страдавме сите поради тебе!

- Нечеснику! – додаде тетка Бетина. – Видете што му направи на мојот кутар Белчо!

- Ах! – извика тато, гледајќи го кучето целото обоено во црвено и смеејќи се.
– Колку е смешно!

- Тоа е негово дело! А тоа е мрсна боја што не може да се измие! Сирот мој Белчо!

- Што има лошо во тоа? – негодував јас со плачлив глас. – Отсега па натаму ќе го викаш Црвенко...

А така ли? – извика тетка Бетина со нејзиниот пискав глас, и тресејќи се од лутина. – Овој никаквец уште од рано наутро почна да ме тревожи...

- Но што направив толку страшно? Го искорнав цвеќето, но јас не знаев дека господин Фердинандо ви го подарил за вашиот празник и дека сега внатре се наоѓа неговиот дух...

- Доволно е! – извика тетка Бетина, прекинувајќи ме. – Оди си и никогаш повеќе да не се враќаш во мојата куќа, разбра?

- Тишина! – додаде татко ми со строг глас; но јас забележав дека се смее под мустаќи.

Потоа тивко зборуваше со тетка ми, а јас слушнав дека често ја споменува мојата сестра Луиза. И за крај ме фати за рака и поздравувајќи ја тетка Бетина рече:

- Значи, сметам на тоа! Мислам дека нема да биде ниту првилно ниту сериозно ако поради озборувањето на едно дете се отсуствува од една толку значајна семејна прослава. –

Кога бевме во возот му реков на тато:

- Знаеш тато, во право си кога зборуваш лошо за железничките услуги? –

И му ги раскажав сите доживувања од моето патување и за скршениот прозорец што ме принудија да го платам како нов. Тато малку ме искара, но сфатив дека во суштина ме оправдува што е сосема нормално, бидејќи и јас го оправдував него.

Сега сум смирен со сите и сум навистина среќен.

Вчера вечер на железничката имаше многу луѓе што ме чекаа: роднини, пријатели, познаници, сите беа дојдени таму за да ме поздрават и не се слушаше ништо друго освен Јованче ова, Јованче она... Ми се чинеше како да сум војник што се вратил дома од војна, откако победил во некоја битка.

Да не ви зборувам за тоа што се случи дома; од самата помисла ми доаѓа да заплачам. Мајка ми, кутрата жена, липаше, моите сестри ме давеа во бакнежи, а пак Катерина си ги бришеше солзите со престилката и постојано повторуваше:

- Ах, господине Јованче! Ах, господине Јованче!... –

Добрата работа е што кога едно момче кое избегало од дома ќе се врати повторно, го очекуваат големи изненадувања!

Но има и нешто што друго ме прави среќен, а тоа е дека мојата сестра ќе се мажи со докторот Колалто, венчавката е закажана за пет дена, ќе има голем свадбен ручек со бескрајно многу и разновидни слатки...

Колато, бидејќи се измори од чекање доктор Балди да го земе како негов помошник, конкурираше за асистент во една голема медицинска лабораторија во Рим, на која не се сеќавам како ѝ беше името, и сега откако го доби местото и бидејќи требаше да тргне веднаш, решил да се ожени со сестра ми и да заминат заедно.

Навистина ми е многу жал, затоа што јас многу ја сакам Луиза, а го сакам и доктор Колалто кој е весел млад човек со кој честопати правиме врева и кој знае да се шегува. Но, што да се прави?

18-ти октомври

Колку сум задоволен! Вчеравечер доктор Колалто ми донесе една прекрасна кутија со бои, и ми рече:

- Повели: ти кој имаш таква склоност за цртање, ќе можеш да се усовршиш со акварелот.... –

А сестра ми, погалувајќи ме по косата, додаде:

- А кога ќе црташ ќе помислуваш ли на твојата далечна сестра, нели? –

Гласот со кој сестра ми го изговори тоа беше толку мил што за малку ќе заплачев: но задоволството што конечно имав убава кутија со бои, од оние што долго време ги посакував, беше толку големо што почнав да скокам од радост. Потоа се затворив овде во мојата соба и веднаш сакав да му ја соопштам мојата среќа на дневникот, насликувајќи го цртежот со малата зоолошка градина што веќе го направив во вилата на тетка ми Бетина додека бев под казна и го чекав татко ми.

Потоа му го покажав моето дело на Колалто кој рече:

- Браво! Се чини токму како слика од времето на Џото. –

Сега си велам: доколку не се сетев да направам мала зоолошка со крволочни животни немаше да се сетам ни да го нацртам, и ниту ќе постоеше ова дело! Значи, овие лудории, за момче кое чувствува дека е родено за да биде уметник, се неопходни, но зошто тогаш родителите се секогаш спремни да го искараат и да го казнат?

Доста, тоа што е сигурно е дека Колалто ми направи убав подарок а јас ќе треба на некој начин да му ја искажам мојата благодарност.

Имам една идеја....но ќе ми треба некој денар за да ја спроведам во дело.
Ќе видиме!

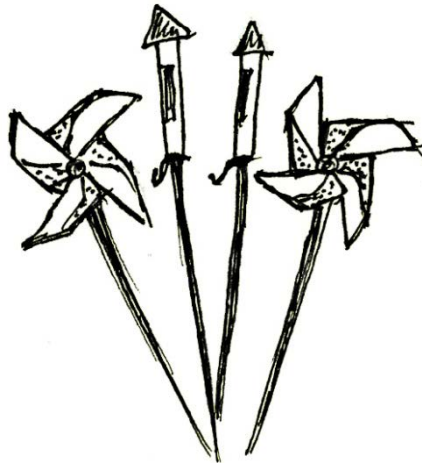
19-ти октомври.

Утрово Луиза ме доведе во нејзината соба, ме бакна и со насолзени очи ми подари еден убав златник, и како вообичаено, ми кажа да бидам умен, да не правам глупости, бидејќи дома заради подготовките за свадбата никој не може да се грижи за мене....

Отсекогаш сум велел дека Луиза е најдобра од сите.

Го земав златникот и истрчав да ја реализирам мојата замисла.

Купив дванаесет ракети со свирка, шест римски свеќи, осум типичапи, четири убави вртелешки, и други разноразни огномети, со кои ќе прославам во чест на младоженците, во дворот, на свадбената вечер.

Не можам да поверувам дека пристигна тој миг. Во меѓувреме ги сокрив сите огномети врз плакарот од мама бидејќи ова треба да биде изненадување за сите.

24-ти октомври.

Пристигна големиот ден!

Веќе од 19-ти не сум напишал ниту ред во дневникот, но имав многу работа!

Деновие сфатив дека момчињата можат да бидат од голема корист во свечени прилики и кога повозрасните културно и учтиво ги замогуваат за некоја услуга.

Јованче овде! Јованче онде! Јованче горе! Јованче долу! Не успеав да им угодам на сите. Некој сакаше ролна памук, друг свилен конец, трет парчиња од штоф, четврт ќе ме пратеше во пошта да ги подигнам писмата, или да испратам телеграми, накусо, навечер бев мртов уморен, но со мирна совест бидејќи си ги исполнив обврските поврзани со иднината на мојата сестра.

Конечно пристигна големиот ден, денес ќе биде свадбата, а вечерва ќе го направам огнометот и така ќе му докажам на Колалто, што секогаш се потсмева кога ќе каже дека јас сум му шура, дека и момчињата знаат да чувствуваат љубов кон роднините, и благодарност за кутиите со бои што ги примаат како подарок.

Пристигна и тетка Бетина за да присуствува на свадбата, па така се смири сосите. Но, додека Луиза очекуваше да ѝ ги подари дијамантите кои ги наследила од кутрата баба, доби една покривка за кревет од жолто-небесносина волна, што тетка Бетина ја сплела со свои раце.

Луиза се чувствуваше понижено и ја слушнав како ѝ вели на Вирџинија:

- Онаа стара инаетчика сакала да се одмазди за оној пат кога дојде кај нас.—

Но, сестра ми доби убави подароци од сите страни! ...

Не кажувам ништо за благите што беа подготвени во трпезаријата!... нешто чудесно!... Но највкусни беа обландите со шлаг.

Сите сме подготвени, и за неколку минути ќе одиме во Општина. Но тетка Бетина нема да дојде, бидејќи одлучи да се врати во својот дом со возот што поаѓа за половина час.

Никој не ја знаеше причината за оваа ненадејна одлука со оглед на тоа што беше пречекана со сите почести; а на мајка ми која ја молеше да ѝ каже отворено дали некој несакајќи ја навредил, таа со стиснати заби ѝ одговори:

- Всушност, си одам бидејќи премногу ме почитувате; и да ѝ кажеш на Луиза, доколку сака повеќе да ме почитува, да ми го испрати воленото ќебе што јас, глупава, со свои раце ѝ го сплетов. –

И така си замина не сакајќи да каже ништо друго.

Интересно е тоа што само јас ја знам вистинската причина за заминувањето на тетка ми, но не ја кажувам за да не го расипам убавото изненадување за сестра ми.

Пред еден час јас ѝ реков на тетка Бетина:

- Драга тето, сакате еден добар совет? Земете си го назад она волнено ќебиште што ѝ го подаривте на Луиза и подарете ѝ ги оние дијаманти на кои сестра ми им го фрли окоето.... На тој начин ќе си го осветлите образот, и сестра ми нема да има повеќе причина да ве смета за стара инаетчика! –

Па, мора да признаам дека овој пат тетка Бетина се однесуваше на многу добар начин. Изгледа сфатила дека погрешила, бидејќи го прифати мојот совет и си замина набрзина дома за да ги земе дијамантите за Луиза која ќе биде пресреќна, и сето тоа благодарение на мене.

Ете што значи да се биде добар брат!

Дневнику мој, длабоко сум разочаран, и додека седам овде затворен во мојата соба, единствената моја утеха е да ти ја раскажам сета моја тага!...

Татко ми ме затвори овде, кажувајќи ми низа грди зборови, меѓу кои наместо запирки, вметна многу клоци толку силни, што сега морам да седам само на една страна и да ја менувам на секои пет минути... Добар метод за да се превоспитуваат деца кои се прогонувани од несреќи и од неочекувани случувања!...

Јас ли сум виновен, се прашувам, што утрово Колалто доби телеграма и мораше да замине заедно со Луиза со возот од шест, наместо да останат вечерта како што беше договорено претходно?

Се разбира дека јас, којшто си имав свој план за да направам огномет вечерва во дворот, се разочарав; но никому не му паѓа на ум да ја открие тагата што се крие во душата на децата, како да сме од дрво, додека сите ни се истураат кога за да си ја олесниме маката ќе направиме нешто што ќе ги извади од такт возрасните...

И, на крај, што направив јас? Една шега, само една шега, којашто, доколку Колалто беше помалку страшливец, сите ќе ја прифатеа без да направат хаос...

Каква глетка!

Бидејќи вечерта не можев да направам огномет, помислив да пуштам барем една вртелешка и си ставив во џеб една од помалите, па го чекав погодниот момент.

Кога младоженците излегоа од Општината, јас застанав зад нив. Толку беа трогнати, што не ме ни забележаа. И тогаш, не знам како, ми текна да ја закачам вртелешката на задното копче од фракот на Колалто, и со чкорче ја запалив...

Не е возможно да се опише тоа што се случи... и подобро да се обидам да го претставам со боите што токму Колалто ми ги подари, заради што му бев толку многу благодарен што ги потрошив сите пари што ми ги даде неговата сопруга, односно сестра ми, за да купам огномет!...

Каква глетка! Докторот, додека вртелешката му вртеше закачена на фракот, се тресеше и врескаше без да знае што се случува, Луиза за малку ќе се онесвестеше, а и поканетите беа сите преплашени... јас неизмерно се забавував, кога одеднаш татко ми во сета таа бркотница ме фати за едно уво и со грди зборови и клоци ме доведе до овде.

Во таа лудница се чувствував како руски револуционер по атентат на Царот!

Но јас немав никаква намера да му извршам атентат на Колалто, сакав само да направам една шега за да ја изразам мојата среќа, всушност ништо лошо не се случи, и доколку присутните беа похрабри, сè ќе завршеше со смеа.

Но, за жал, добрите намери на децата не се никогаш прифатени, и еве ме во затвор, невина жртва на претерувањата на возрасните, осуден на леб и вода додека сите обилно се гоштеваат и ги привршуваат благите!

Бескрајно долг ден!

Ја слушнав бучавата на кочијата која ги носеше младоженците, потоа гласот на Катерина што ја пееше истата песничка од *Големиот пат*, додека ги ставаше садовите на нивното место:

*Таму на плажата
Што се гледа далечна....*

Сите се весели и задоволни, сите јадеа до умирачка, а јас сум овде сам, осуден на леб и вода, и сето ова ми се случува заради преголема братска љубов што ме натера да ја прославам венчавката на сестра ми.

Најлошото е што почнува да се стемнува а јас немам свеќа ниту чкорчиња... Ме полазија морници при помислата дека треба да останам тука сам, и сега сфаќам што сè претрпе Силвио Пелико и многу други славни и неправедно прогонувани преживевани јунаци од борбите за татковината.

Тивко! слушам врева кај вратата...некој отвора еднадвор...

Кога го слушнав вртењето на клучот во бравата на вратата се скрив под кревет бидејќи се плашев да не е татко ми кој доаѓа да ме натера. Напротив, тоа беше мојата мила сестра Ада.

Излегов од под креветот и ја прегрнав викајќи; но таа веднаш ми рече:

- Молчи, те молам; тато излезе на кратко... лошо ќе биде доколку дознае дека дојдов кај тебе!.... Земи! –

Ми даде еден сендвич полн со пршута и едно кесенце со бонбони со бадеми.

Отсекогаш сум велел; Ада е најдобрата од сите, а јас многу ја сакам бидејќи таа се сочувствува со децата и не им досадува со многу бескорисни говори.

Ми донесе исто така свеќа и кибрит а и *Црниот Пират* од Салгари. Фала му на Господа... Барем ќе можам да читам и да заборавам на неправдите!

25-ти октомври.

Штотуку се раздени.

Читав речиси цела ноќ. Каков писател овој Салгари! Какви романи!... не како *Свршениците*, со тие досадни описи кои никогаш немаат крај! Колку е убаво да си пират! И тоа црн пират!

Не знам што ми остана во глава, читајќи толку авантури која од која повозбудлива.... Но, работата е што јас не можам да седам мирен и чувствувам навистина желба да направам нешто големо, по што ќе ме запаметат оние што ме прогонуваат, докажувајќи дека во некои моменти и едно момче може да стане херој, само доколку е храбро како *Црниот пират*....

Сега ќе размислам, па на крај и ќе направам нешто....

26-ти октомври.

Сè уште сум во мојата соба... но, за жал, болен сум в кревет, и едвај имам сила да напишам неколку реда околу тоа што ми се случи вчера изутрина.

Се сеќавам многу добро дека ги пресеков чаршафите од креветот со едно ноже на многу ленти, дека ги врзав во јазли, едниот крај го прицврстив за ногарката од масата, и држејќи се цврсто за нив, смело се спуштив надвор од прозорецот.

Но, од тој момент ми се мешаат сеќавањата... Ја удрих главата, тоа е сигурно, но каде? Ми се чини во одводната цевка.... Потоа паднав на една страна на земја.... Можеби се скинале лентите од чаршафите.... Можеби не беа добро фиксирани за масичката.... Не знам.... Важно, одеднаш ги видов сите ѕвезди.... а потоа сè беше црна теминца.

А! Се сеќавам дека кога ги отворив очите бев овде на креветот, и го видов тато како оди горе-долу и се удира по глава со тупаници велејќи:

- Ова не е можно! Не е можно! Ова момче е мојот очај! Ќе биде и мојата пропаст!... –

Јас сакав да му се извинам за тоа што си ја скршив главата, но не можев дазборувам....

Потоа дојде и докторот, добро ме преврза, и на мајка ми што плачеше ѝ кажа:

- Не плашете се... син ви е силен!... –

Во меѓувреме, моите родители и моите сестри не ме оставија ни минута во текот на целиот ден, и постојано ме прашуваа:

- Како ти е главата? –

Никој не се осмели да ме искара.

Ништо чудно! На крај мора да сфатиле дека и јас сум до некаде во право.

Доколку татко ми, кој како сите возрасни, се фали дека бил умен кога бил малечок, би бил затворен во соба цел ден само на леб и вода, се обложувам дека и тој би постапил како мене за да си ја врати слободата....

29-ти октомври.

Сега сум навистина задоволен.

Докторот беше во право кога рече дека сум силен: целосно оздравев и згора на тоа сите ми обрнуваат внимание. Вчера го слушнав тато како ѝ вели на мама:
- Да се обидеме убаво да се однесуваме со него, и да го фатиме со добро..

—

Изгледа многу се покајал што се однесуваше толку строго кон мене; всушност и ми вети дека вечерва ќе ме носи на театар, да го видиме славниот магионичар Морган кој беше на минување.

Ќе дојде и адвокатот Марали, оној со очилата и таа негова голема брада, што беше причина за големата расправија дома бидејќи е социјалист, а мајка ми не може да го поднесе, особено кога зборува лошо за поповите и за сè останато, и затоа – како што вели Ада – тој е слабата точка од нашиот разговор, додека татко ми тврди дека во суштина е трпелив и кроток, дека треба да бидеме толерантни, дека Марали се бори за добра позиција и дека сигурно ќе стане пратеник.

30-ти октомври.

Одлучив дека кога ќе пораснам ќе бидам магионичар.

Вчера вечер бескрајно се забавував на театар. Оној Морган многу е добар и изведе многу интересни трикови. Јас, сето време додека траеше настапот, не ги тргнав очите од него за да ја откријам тајната на неговите трикови, но многу од нив се претерано тешки. Но, се обложувам дека некој трик и јас би знаел да го направам, како на пример оној со јајцата, или да голтнам меч или да позајмам часовник од госпоѓите и потоа да го истолчам во аван и да направам да исчезне....

Денес сакам добро да се извежбам во мојата соба и потоа кога ќе бидам сигурен во успехот сакам да направам претстава во дневната продавајќи билети за две пари на моите сестри и на тие што ќе дојдат, и сите ќе останат зачудени и ќе научат така да ме почитуваат повеќе.

Денес, колку да пробам, им направив една мала претстава во дворот на моите другари Ренцо и Карлучо и на Фофо и Маринела што живеат до нас и се деца на госпоѓата Олга што пишува книги и секогаш е расеана и зафатена.

Влезницата беше една паричка по човек.

- Дали некоја госпоѓа би била љубезна да ми позајми еден златен часовник? – реков јас - Вие?

- Јас немам – одговори Маринела – но, можам да се обидам ако успеам да го земам оној од мајка ми. –

Всушност таа истрча дома и се врати во дворот со еден убав златен часовник.

Јас си земав еден мал аван каде што Катерина ги толчеше бадемите и шеќерот кога правеше благи, го фрлив внатре часовникот од госпоѓата Олга и со толчникот почнав да го толчам толку добро како што правеше Морган; но часовникот беше многу тврд и не се здроби добро, освен стаклото што веднаш се иситни на илјада парченца.

- Погледнете господа! – реков јас. – Како што гледате, часовникот од госпоѓата

Маринела веќе не се препознава....

- Навистина! – извикаа сите.

- Но ние – додадов јас – ќе го поправиме како што беше претходно! –

Така го превртев аванот во едно марамче каде што цврсто ги стегнав деловите од часовникот што ми го даде Маринела и набрзина го извадив врзопчето од градите, коешто си го подготвив претходно, а тоа беше часовникот на мајка ми кој го завиткав во слично марамче, и покажувајќи им го на гостите реков:

- Повелете, господа, погледнете го часовникот поправен како што беше!

Сите аплаудираа задоволни од претставата, а Маринела го зема часовникот од мајка ми мислејќи дека е оној на мајка ѝ, и така не се посрамотив.

Вечерва ќе направам голема претстава дома, и мислам дека прекрасно ќе биде. А сега да ги подготвам поканите.

31-ви октомври.

Ах, дневнику мој, како ли се родив вака несреќен! И тоа што ми се случи до сега не е ништо, бидејќи има можност да завршам во затвор, како што повеќемина ми претскажаа, а меѓу нив и тетка Бетина...

Толку сум потиштен што дома никој немаше храброст да ме тепа. Мајка ми ме однесе до соба, и само ми рече:

- Внимавај никој да не те виде... и моли му се на Господа да биде милослив кон тебе и мене бидејќи, поради тебе, сум најнесреќната жена на овој свет! –

Кутра мама! Кога помислувам на нејзиното тажно лице ми доаѓа да заплачам... Но, од друга страна, што можам да направам ако сите работи, и наједноставните, ми одат однопаку?

Како што одлучив, вчера вечер сакав да ја направам претставата со магионичарски трикови, во дневната... и немаше ништо лошо во тоа, всушност сите викаа: - Ајде, ајде да го видиме конкурентот на Морган! –

Меѓу публиката, освен Марио Мари што пишува поезии и носи лептир машна, госпоѓицата Стурли за која моите сестри велат дека многу се затегнува, и адвокатот, тука беше и Карло Нели, оној што се облекува целиот стокмен и којшто повторно се смири откако многу се налути, бидејќи Вирџинија му напишала на портретот: *стар нагизденко*.

- Ќе започнеме со трикот *кајгана*! – реков јас.

Ја земав од закачалката првата шапка што ми беше при рака, и ја ставив на една столица, на мало растојание од публиката: потоа земав две јајца, ги скршив и ги ставив белките и жолчките во шапката, додека лушпите ги ставив во една чинија.

- Внимание, господа! Сега ќе подготвиме кајгана, а потоа ќе ја ставиме да се пржи!... –

И со една лажица почнав да ги матам јајцата во шапката, мислејќи, потоа, да ја тргнам поставата за да ја вратам чиста како што беше.

Карло, кога ме виде дека ги матам јајцата во шапката, почна силно да се смее и извика:

- Ох, ова е навистина супер! ... –

Јас сè поохрабрен гледајќи како сите се забавуваат со моите трикови, за да го завршам совршено експериментот како што видов дека прави славниот Морган, реков:

- Сега откако ги изматив јајцата, би замолил еден доброволец да ја задржи

шапката додека јас одам да го запалам огнот... –

И обраќајќи му се на адвокатот Марали, што беше најблиску до мене, продолжив:

- Вие господине, дали би биле толку љубезен да ја подржите шапката една минута? –

Адвокатот прифати, и ја зема шапката со десна рака, фрли поглед внатре и почна да се смее викајќи:

- Ете! Јас мислев дека има дупло дно... всушност ги изматил јајцата токму внатре во шапката!... –

Карло Нели кога слушна, се насмеа уште погласно од првиот пат, повторувајќи:

- Ах, ова е добро!...ова е баш слатко!...

Јас, презадоволен, од влезот го земав свеќникот со запалената свеќа којашто веќе ја имав подготвено, кога се вратив крај адвокатот Марали, му го ставив во левата рака, велејќи:

- Еве, огнот е запален: сега Вие господине, Ве молам држете го под шапката, не многу блиску за да не ја запалите... Ете, така... Браво... Сега веќе кајганата е добро испржена и ќе го згаснеме огнот... Но како? Аха! Еве: ќе го згасниме со мојот пиштол.... –

Искрено Морган употребува пушка карабинка; но јас, бидејќи имав еден од оние пиштоли за деца што се полнат со оловни куршуми кои од една страна се остри, од другата со црвен пердув, со кои се нишани во мета и, мислев дека е истото; така, го зграпчив моето оружје и застанав пред адвокатот Марали.

Во тој момент, многу битен за да успее експериментот, кога морав да ја изгаснам свеќата со истрел од мојот пиштол, неочекувано вниманието ми го одвлекоа пискотници.

Карло Нели, бидејќи одеднаш си ја препозна шапката во рацете на адвокатот Марали, веднаш престана да се смее викајќи растревожено:

- Ох! Па тоа е мојата шапка! –

Во тој момент испукав еден куршум, и се слушна еден извик:

- Ах, ме уби!... –

Адвокатот Марали, ги испушти од раце свеќникот и шапката со јајцата внатре, што се растекоа по килимот и извалкаа сè, па се фрли на една столица притискајќи си го лицето со двете раце...

Госпоѓиците Манели се онесвестија, другите почнаа да врескаат, моите сестризаплакаа како чешми; Карло Нели се фрли кај неговата шапка р'жејќи:

- Убиец! –

За тоа време мајка ми, со помош на Марио Мари, го зграпчи адвокатот Марали, го придржа и му ги тргна рацете од лицето, на кое со страв го забележав, токму до десното око, црвениот пердув од зашилениот куршум што му беше вдлабнат во месото...

Епа добро: можам да се заколна дека бев најразочаран од сите, но во тој миг не можев да се воздржам, а да не се смеам, бидејќи Марали, со тој црвен пердув забоден до окото, беше многу смешен....

Тогаш Карло Нели, што во сета таа бркотница си продолжи да ја чисти шапката со едно марамче, извика гневно:

- Оној таму е роден ништожник!... –

Кога госпоѓицата Стурли што му се доближи на Марали за да види што му се случило, забележа дека нејзината бела свилена кошула беше извалкана со крвта што течеше од окото на повредениот и, започна и таа да се чисти со марамче, негодувајќи налутена:

- Она момче ќе заврши во затвор!...-

Јас престанав да се смеам, бидејќи сфатив дека работата е многу сериозна.

Марио Мари, со помош на другите поканети, го земаа адвокатот Марали на раце и го однесоа во гостинската соба; во меѓувреме Карло Нели си зема обврска да повика доктор.

Јас, откако останав сам во дневната, се пикнав во еден кош за да плачам и да размислувам за моите дела....многу се растажив, заборавен од сите, речиси цела ноќ, сè додека не ме откри мама што ме донесе, како што напишав претходно, овде во мојата соба....

Изгледа дека адвокатот Марали е многу лошо.

А јас? Јас ќе завршам во затвор, како што велат сите!...

Очаен сум, ми се врти, се чувствувам сиот скршен како да ме имаат тепано со бастун... Не можам повеќе, не можам повеќе!....

Поспав и се чувствувам подобро.

Колку е часот? Изгледа е доцна бидејќи чувствувам убав мирис на печено говедско месо што доаѓа од кујната и ме развеселува малку среде оваа мртва тишина....

Но постојано ме прогонуваат лоши мисли: парницата, затворот, доживотната робија... Тешко мене! Тешко на моето семејство!

Излегов на прозорецот, и ја здогледав долу, во дворот, Катерина на таен состанок со Џиџи, оној кој ми го спаси животот кога за малку ќе се удавев.

Катерина мафташе со рацете, се возбудуваше, а Џиџи одвреме-навреме си ја спушташе шапката на очите, го издолжуваше вратот и ја отвараше ширум устата, како што прави кога некој разговор многу го интересира.

Јас ги гледав и двајцата, и точно сфатив дека Катерина му раскажуваше на Џиџи за она што вчера му се случи на адвокатот Марали како и дека Џиџи беше многу импресиониран од приказната; од нивното гестикулирање сфатив дека работата е сериозна, и дека веројатно кутриот адвокат е во лоша состојба.... Во еден миг, кога Катерина ги крена рацете кон небото, се посомневав ужаснато дека кутриот Марали починал....

Но сепак, дневнику мој, морам да ти признаам нешто: гледајќи ги оние двајца како гестикулираат, умрев од смеење.

Навистина ли сум роден ништожник како што рече вчеравечер Карло Нели?

Но, драг дневнику, интересно е ова: кога повторно ќе помислам на она со *роден ништожник*, ми се плаче бидејќи колку повеќе мислам на тоа, толку повеќе ми се чини дека сум момче кое дошло на овој свет за да страда и да ги измачува другите, и си велама самиот себеси:

- Ах, колку ќе беше подобро доколку Џиџи ме оставеше да се удавам оној ден!

Тишина!... слушам звуци во ходникот....

Ах! Можеби Марали починал навистина.... можеби полицијата дојде да ме уапси за убиство....

Но каква полиција!... Мама беше, мојата добра мамичка што дојде да ми донесе за јадење и да ми каже новости за адвокатот Марали!...

Ах, дневнику мој, каков товар ми падна од срце!...

Од среќа скокам и танцувам низ собата како луд....

Адвокатот не умрел, дури не ни е во животна опасност.

Изгледа дека ќе остане со едно око, бидејќи бил оштетен не знам кој нерв.... и докторот гарантирал дека Марали за дестина дена ќе може да излезе.

Мајка ми кога дојде беше многу сериозна, но кога си замина беше среќна како мене, бидејќи и таа сигурно ја имаше сфатено причината.

Бидејќи кога влезе во соба бев многу исплашен, затоа што мислев дека е полицијата, таа ми рече:

- Аа, добро што барем, ако ништо друго, имаш грижа на совест за тоа што го направи!... –

Јас молчев, па таа ме зема во прегратка, и гледајќи ме в лице, без да ме кара, дури со плачлив глас, ми рече:

- Гледаш Јованче мој, колку неприлики, колку неволји заради тебе!... –

Јас тогаш за да ја утешам, ѝ одговорив:

- Да, гледам: но, извини, ако се неволји што сум јас виновен?

Тогаш таа ме искара затоа што сум правел магионичарски трикови, а јас ѝ реков:

- Но кога ги правев, сите тие што беа во дневната се забавуваа и беа среќни и задоволни!...

- Бидејќи не можеа да го предвидат она што го направи потоа....

- Па зарем јас можев да го предвидам? Зарем видовит сум јас?

Тогаш почна да зборува за шапката на Карло Нели кој си заминал лут, бидејќи сум му ја извалкал сета со јајцата.

- Добро – реков јас. – Но и тоа беше несреќа, бидејќи јас земав една шапка од закачалката, не знаејќи дека е неговата.

- Но, Јованче мој, да беше на некој друг, нели ќе беше исто?

Така рече мама, и токму тука ја чекав.

- Не, немаше да биде исто.... за Карло Нели! Всушност, кога тој забележа дека трикот ми пропадна, и дека шапката беше веќе уништена, господинот Карло Нели умираше од смеа, мислејќи дека шапката е на некој друг, и викаше: „Ах, ова е добро! Ова е баш слатко!“ Но, кога потоа сфати дека шапката е негова, рече дека јас сум бил роден ништожник!... Секогаш е така!... Сите се исти!... Дури и Марали се смееше и се забавуваше, бидејќи виде дека шапката не беше неговата, и доколку ја издупчев со куршум, тој ќе се забавуваше повеќе од кога и да е.... Напротив злата судбина сакаше да го погодам до окото, и ете тогаш сите му се нафрлаат на кутриот Јованче, и сите извикуваат дека Јованче ќе оди во затвор....

Секогаш е така!... Сите се исти!... Дури и тетка Бетина така ми рече, и многу ми е лута... А во суштина што лошо направив јас? Искорнав од корен едно цвеќе што не вреди ниту пет пари... Но бидејќи јас сум роден несреќен, всушност испадна дека тоа цвеќе ѝ го дал на тетка Бетина некојси Фердинандо, и изгледа дури, според тоа што го вели таа, дека во истото цвеќе била и душата од овој господин. –

Во тој миг мајка ми ме прекина полна со љубопитност, велејќи ми:

- Како, како?... Раскажи ми сè по ред: што ти рече тетка Бетина? –

Сакаше да ѝ ја раскажам целата случка околу цвеќето и да ѝ го повторам онашто ми кажа тетка Бетина, збор по збор; па почна да се смее, а потоа ми рече:

- Седи тука мирен и не зборувај ништо.... Покасно ќе се вратам, и, ако си мирен, ќе ти донесам за ужинка малку мармалад од праски.... –

Замина долу, и слушнав како ги вика Ада и Вирџинија велејќи:

- Ах, сега сакам да ви раскажам нешто интересно!... –

Фала му на Господа. Јас секогаш велев: помеѓу сите, мама е таа што најдобро ги разбира работите, и знае да препознае кога нешто ќе се случи поради лоша среќа или од лошотилак.

Дојде Ада да ми донесе вечера и исто и таа сакаше да ѝ ја раскажам случката со цвеќето на тетка Бетина.

Ми соопшти прекрасни вести. Пред еден час дошол повторно докторот и рекол дека адвокатот Марали е многу подобро, но дека морал да остане во соба во темница барем една недела.

Сфаќам дека тоа е нешто многу здодевно: но исто така здодевно е да мора да седиш во соба, а да не си болен, на што сум принуден јас.

Но, потребно е трпение. Ада ми рече дека тато е многу лут, дека повеќе не сака да ме види и дека затоа треба да почекаме да му помине вознемирувањето и тогаш со помош на мама сè ќе се реши.

Дотогаш ќе си легнам, бидејќи многу ми се спие.

1-ви ноември.

Денес, додека тато беше надвор, Ада дојде да ми донесе вести за адвокатот

Марали, кој се повеќе закрепнуваше, и ме праша дали сакам да слезам во дневната, под услов по половина час да се вратам во соба.

Јас слегов со големо задоволство, за да се размрдам; но по кратко дојде и госпоѓата Олга да ја посети мајка ми и се израдува велејќи ми дека многу сум пораснал, дека имам умни очи, и многу други работи кои ги кажуваат жените за нас деца кога зборуваат со нашите мајки.

Но сестра ми Вирџинија, која дојде во тој миг, се потруди да ме отстрани веднаш, велејќи дека сум многу неодговорен, и започна да зборува за случката од минатата вечер којашто нормално ја раскажа на свој начин, претерувајќи, како што прави секогаш, увеличувајќи ја потиштеноста на кутрата жртва (така го нарекува адвокатот) кој цел живот ќе остане без едно око.

Но госпоѓата Олга, која е многу образована личност и пишува книги, рече дека жртвата е за сожалување, но и дека тоа било само еден несреќен случај; а јас веднаш додадов:

- Така е, но тоа е посакуван несреќен случај, бидејќи доколку адвокатот седеше мирен како што јас му кажав, не ќе ја промаршев целта... –

По долг разговор госпоѓата Олга го извади часовникот и рече:

- Ох Господе! Веќе четири е! –

Тогаш мајка ми забележа:

- Чудно! Вие имате часовник што совршено личи на мојот....

- Навистина ли? – одговори госпоѓата Олга, и си го врати во градникот, додека Вирџинија која стоеше зад неа ѝ даваше на мама знаци со рацете, но таа ништо не разбираше.

Потоа, кога си замина госпоѓата Олга, Вирџинија којашто отсекогаш има мана да дрдори и да го пика носот во туѓите работи, извика:

- Но, мамо! Нели виде дека, освен часовникот, имаше и ист привезок како твојот?... Чудно е!... –

И така сите се качија во собата на мама за да го земат часовникот.... Но часовникот го немаше, бидејќи јас го земав пред некој ден за да ги изведам магионичарските трикови во дворот.

Невозможно е да се опише како изгледаа мама, Ада и Вирџинија. Ада истрча веднаш во нејзината соба, и се врати велејќи:

- Јас ќе ви кажам уште нешто.... нешто уште понеобично, толку необично

што, пред да кажам сакав да се уверам. Кога госпоѓата Олга си го исекна носот забележав дека имаше навезано марамче од батиста како тоа што ми го подари ти, мамо, за мојата забава.

И така, сега отидов да проверам во мојата фиока и ми недостасува токму едно!...

Не ми се верува! Сигурно е марамчето што го земав пред некој ден за да ги изведувам магионичарските трикови во дворот, и коешто ѝ го дадов на Маринела со часовникот на мама внатре!...

И така, заради овие две навидум неважни работи, мама и моите две госпоѓи сестри разговараа повеќе од еден час со илјадници: *Ах! Ох! Уф!* и се обидоа да се присетат кога последен пат била госпоѓата Олга дома кај нас, тоа беше минатиот понеделник, и се сетија дека мама ја однела во нејзината соба, и најпосле Ада ја заврши дискусијата вака:

- Ова е случај на клептоманија. –

Овој збор јас го познавам бидејќи повеќе пати го имам прочитано во весникот на тато, и знам дека е еден вид на многу необична болест, која ги тера луѓето да ги крадат туѓите нешта без ниту да забележат.

Тогаш јас реков:

- Мора секогаш да претерувате! –

И сакав да ја објаснам случката, за да ја спасам госпоѓата Олга од неправедното обвинение; но бидејќи Вирџинија скокна велејќи дека јас сум само едно момче и дека треба да молчам, и дури тешко мене ако кажам некому за случката на која присуствував, јас си заминав и ги оставив да се справат меѓусебе.

Колку се горделиви возрасните! Но овој пат ќе сфатат дека, иако сме деца, можеме да ги процениме работите подобро од нив, кои секогаш сакаат сè да знаат!...

2-ри ноември

Денес е Задушница и ќе одиме на гробишта за да го посетиме гробот на кутрите дедо и баба и оној на кутриот вујко Бартоломеј кој за жал почина пред две години. Да беше жив ќе ми поклонеше убав велосипед којшто ми го ветуваше многу пати... Мама ми рече брзо да се облечам и ако во тој важен момент се однесувам добро, тато можеби ќе се смири со мене. Фала му на Господа! Конечно

правдата ќе триумфира и невиниот нема да биде повеќе прогонуван од оној што би требало ја разбере причината, без да се истура на најмалиот, бидејќи не може да се одбрани.

Пред да одам да спијам сакам да забележам тука во мојот мил дневник дека денес беше денот кога тато ми прости. Но фалеше малку сè да пропадне и овој пат токму поради една глупост. Така денес пред да излезе од дома тато ми даде мал венец од цвеќиња и ми рече обраќајќи ми се со „Вие“, а тоа го правеше секогаш кога ми беше налутен. По еден момент, одлучи да продолжи со зборувањето:

- Да се надеваме дека потсетувањето на Вашите кутри баба и дедо ќе Ве поттикне да станете подобри од тоа што сте...-

Јас нормално, не реков ни збор, знаејќи добро дека во тие случаи на децата им е забрането да го искажат слободно своето мислење. Ја наведнав главата поцрвенет од срам и го гледав тато од долу нагоре, а тој пак ме набљудуваше намуртено. Во меѓувреме мама нè повика затоа што порачаната кочија веќе беше подготвена. Се качивме сите освен Вирџинија која остана дома бидејќи требаше да дојде докторот во посета на адвокатот Марали кој беше сè подобро. Јас ѝ реков на мама:

- Ако ми дозволиш, ќе одам јас до возачот и така да ви биде поудобно на вас.

И така направив, бидејќи до возачот многу повеќе се забавувам, особено кога изнајмуваме кочија на одредено време бидејќи тогаш движењето е поспоро, а пајтонџијата ме остава да ги држам уздите.

– Колку убав ден! - рече Ада. – И колку луѓе!... – Всушност кога влеговме на гробиштата се чинеше дека беше како да сме на прошетка и беше убаво да се видат сите тие семејства на уличките преполни со разнобојни цвеќиња за нивните кутри починати. Ги посетивме гробовите на кутрите баба и дедо и на кутриот вујко и се молевме за нив како што правиме секоја година, и потоа вообичаено се прави обиколка околу Кампосанто за да се видат новите гробови.

Во еден момент застанавме пред еден гроб којшто се правеше и Ада рече:

- Ова е капелата на семејството Роси за којшто зборува многу Биче...

- Колку е луксузна!- забележа мама- Колку ли ќе чини?

- Сигурно три или четири илјади! - одговори тато.

- Подобро би било да си ги платееа долговите кои ги имаат!...- рече Ада. Јас ја искористив приликата за да зборувам повторно со тато и го прашав:

- За што служи оваа градба?

- Служи за да се погребва лека - полека цело семејство Роси...

- Што?! Значи и гопоѓица Биче ќе биде погребана тука внатре?

- Се разбира.-

Јас не можев да издржам повеќе и почнав да се смејам како луд.

- Што има толку смешно?

- Тоа што некој додека е жив си прави куќа за кога ќе е умре, ми се чини многу смешно ете.

- Ех! - рече тато - од друга страна, тоа е всушност бескорисно како и многу други нешта...

- Сигурно! - истрча да каже Ада. - Како и таа да се има сопствена лежа во театарот, и не знам како на Биче не ѝ е срам да се појавува таму кога знае дека нејзиниот татко требаше да земе уште пари на заем од банката...

- И тука тато, мама и Ада се замуабетија меѓу себе и бидејќи ги здогледав Ренцо и Карлучо и ми беше досадно, им се придружив. Се правевме дека сме коњи долж патеките кои беа како создадени за тоа. Беа послани со ситни каменчиња, а по краевите имаше мали оградички кои ги прескокнувавме и влегувавме во заградените тревници, но под услов да не нè види чуварот бидејќи беше забрането.

Во еден момент осетив како некој ме фати за јаката. Тоа беше тато, бесен бидејќи како што се чинеше ме барал долго со мама и Ада.

- Навистина не постои ништо свето за тебе! - ми рече со строг глас - Дури и тука, каде што се доаѓа за да се плаче, наоѓаш начин да правиш лудории!...

- Засрами се! Правиш врева во ова вечно почивалиште! - додаде Ада многу надмено.

Тогаш јас се побунив и ѝ реков:

- Кревав врева со Карлеучо и Ренцо бидејќи сум малечок и ги сакам моите другари дури и во Вечново почивалиште, за разлика од големите девојки кои доаѓаат тука за да ги озборуваат своите другарки!...

- Тато се подаде да ме исплеска, но Ада го запре и слушнав како му прошепте:

- Остави го те молам! Би можел да оди и да ѝ пренесе на Биче.

- Ете какви се поголемите сестри! Некогаш ги бранат нивните помали браќа, но секогаш гледаат да имаат некаква корист заобиколувајќи ги вистината и правдата!

Мислев дека бурата ќе започне подоцна дома, но една важна вест која нè пречека при нашето пристигнување го подобри лошото расположение. Вирџинија нè пречека, смеејќи се и плачејќи во исто време, и ни раскажа дека докторот смета дека адвокатот Марали е подобро и дека веќе може да гарантира не само дека наскоро ќе оздрави туку и дека нема да го изгуби окото за кое сè дотогаш сметаше дека е во опасност.

Невозможно е да се опише задоволството коешто нè обзема поради една толку пријатна и неочекувана вест.

Мене ми беше многу мило, бидејќи сето тоа покажуваше дека во суштина, оние што ги нарекуваа мои лудории се ситници и дека е време да се престане со претерувањата и прогонувањата.

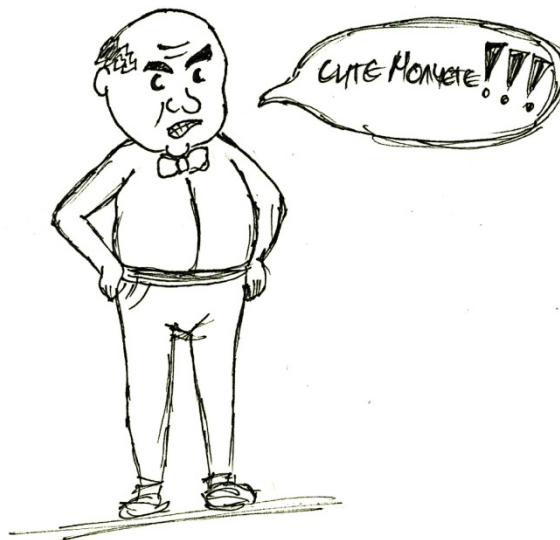

5 - ти ноември

Овие денови немав ни минута време да пишувам во мојот мил дневник, па дури и денес имам многу малку бидејќи треба да имам часови. Токму така. Почнавме со училиште, се вразумив и навистина сакам сериозно да учам и *да си го обелам образот*, како што вели мама.

Така не можев, а да не го внесам тоа тука, во дневникот на моите сеќавања, портретот на професорот по латински кој е толку смешен, особено кога сака да се направи страшен и вика:

- Сите молчете! Сите мирни! И само ако ви се помрдне мускулче од лицето!

Поради ова ние уште од првиот ден му го дадовме прекарот Мускулко и сега никој повеќе не може да му го одземе. Во овие денови, дома немаше ништо ново. Адвокатот Марали е сè подобро и за неколку дена докторот ќе му ја извади преврската од окото и ќе му дозволи да види повторно светлина.

Вчера дојдоа дома од социјалистичката партија за да му честитаат за закрепнувањето и имаше мала расправија помеѓу мама и тато бидејќи мама не сакаше да ги пушти да влезат тие *неверници* како што ги викаше таа. Тато пак ги пушти да влезат во собата на адвокатот што ме засмеа бидејќи кажа: - Многу сум задоволен што Ве гледам - додека всушност сите беа во темница..

Откако си заминаа, Марали зборувајќи со тато, му рече дека е среќен што во оваа прилика граѓаните му изразиле почит и симпатија.

6-ти ноември

Вчера додека учев граматика на латински, внимавајќи на тоа што го зборуваа меѓу себе мама и Ада, слушнав нешто интересно.

Се работеше за Олга и за нејзината склоност кон крадење. Така, се чини дека мама го информирала мошне претпазливо за случката сопругот на госпоѓата Олга. Тој е господин Луици од Болоња кој кога разговара зборува на неаполски. Но, зборува малку бидејќи е недружелубив и се чини дека им е лут на сите, иако всушност е најдобриот човек на овој свет, полн со љубов и кој ги сака децата и се сочувствува со нив.

Господин Луици, од она што слушнав, бил многу изненаден од веста која што му ја кажала мама и му било тешко да поверува, но кога се уверил од прва рака дека часовникот на госпоѓа Олга е тој на мама, се извинил... и ја однел својата сопруга на преглед кај еден познат доктор кој што проценил дека таа најверојатно го сторила тоа зарадинејзиниот темперамент и ѝ препишал лекување.

Вчера вечер таа ѝ кажа на мама дека ѝ препишле терапија, но мисли дека тоа е заради исцрпеност. Докторот дури, заборавил на неа бидејќи таа се чувствувала одлично, но прима терапија само за да му удоволи на сопругот.

Се разбира јас се забавував многу со оваа случка и се надевам дека понатаму ќе се забавувам уште повеќе.

Во меѓувреме ова утро го начекав моментот кога никој не винамаваше на мене и отидов во собата на Ада од каде ѝ ги земав сите шамивчиња што ги најдов. Потоа поминувајќи низ трепезаријата го земав сребрениот држач на шишенца за масло и оцет и го скрив под блузата. Отидов во градината, ја викнав Маринела и под изговор дека ќе играме криенка, отидов во нејзината куќа и го оставив држачот во нејзината трепезарија. Што се однесува до шамивчињата ѝ ги дадов на Маринела велејќи ѝ да ги однесе во собата на нејзината мајка. Го направи тоа

веднаш и во тоа сум сигурен бидејќи Маринела е многу тивко девојче и знае да чува тајна.

И сега да го почекаме другиов дел од комедијата.

7-ми ноември

Ова утро во училиште на часот по латински имаше една случка која што навистина вреди да се раскаже.

Ренцо којшто седи до мене донесе смола што ја земал од дуќанот на неговиот чичко чевлар и јас го искористив моментот кога еден соученик пред нас стана да оди да ја раскаже лекцијата. Убаво го развлеков малото топче смола на местото каде што седеше момчето, по име Марио Бети. Ние го викавме *Милорд* затоа што беше облечен како Англичанец. Додека пак вратот и ушите му беа секогаш толку валкани што личеше на ѓубрација облечен како господин.

Се разбира, кога се врати на неговото место не забележа ништо. Но по некое време смолата врз која седеше се затопли и му се залепи на панталоните така што кога се помрдна почувствува дека нешто одзади го влече па почна да негодува и да се вознемирува.

Професорот го забележа тоа и тогаш помеѓу Мускулко и Милорд се случи една сцена да пукнеш од смеење.

- Што има таму? Што е Бети?

- Еве, јас...

- Молчете!

- Но...

- Мирен!

- Но, јас не можам...

- Молчи и биди мирен! Тешко вам ако видам дека ви се мрднало мускулче!...

- Но извинете, јас не можам...

- Не можете? Не можете да молчите и да бидете мирен? Сега станете од вашето место...

- Но, јас не можам...

- Излегувајте надвор од училиштето!

- Не можам...

- Ах!...-

И со еден продорен крик Мускулко му се нафрли на кутриот и го зграпчи за едната рака, го извлече надвор од клупата со намера да го исфрли од училиштето, но го пушти веднаш бидејќи слушна едно големо *кrrrrrc* и забележа дека еден дел од панталоните на кутрото момче остана залепен за столчето.

Мускулко беше вчудоневиден... но Милорд беше уште повеќе вчудоневиден од него и требаше да се видат двајцата како збунето се гледаат в лице без да можат да го објаснат тоа што се случило. Избувна силна смеа во училницата и професорот истурајќи го својот бес на сите се развика:

- Да не сте мрднале! Тишина! Тешко на оној што...-

Но немаше храброст да ја доврши својот вообичаен рефрен. А да! Ниту мускулче...!

Сите ученици останаа со ширум отворена уста и не беше возможно да се запрат дури и да сакаат.

Доволно е. Потоа, заради случката со смолата дојде директорот и нè испраша нас, седум или осум ученици што седевме зад клупата на Милорд, но за среќа не нè предадоа и работата се заташка.

Но, директорот загледувајќи се право во мене рече:

- Виновникот да биде внимателен, затоа што може да ја плати грешката кога најмалку очекува.

Денес докторот му го одврза окото на адвокатот Марали и рече дека од утре ќе може да почне да го подотвара капакот од прозорот за да влезе во собата малку светлина.

9-ти ноември

Вчера мама и Ада беа да ја посетат госпоѓата Олга и кога се вратија слушнав како зборуваа меѓусебе:

- Виде? Има уште едно мое шамивче!

- А сребрениот држач? Но се прашувам како успеала да го изнесе држачот! Каде го скрила?

- Хмм! Баш е сериозна болеста... Треба да го известиме уште вечерва нејзиниот сопруг.-

Јас се смеев во себе, но се преправав дека не знам ништо и во еден момент реков:

- Кој е болен мамо?

- Никој,- одговори Ада, со онаа нејзина вообичаена надменост, како да сакаше да каже дека јас сум дете и не треба ништо да знам.

А да знае дека всушност за тоа знам повеќе од нив!...

15-ти ноември

Поминаа неколку дена како не сум напишал ништо во мојот дневник, и тоа е така зошто имав многу работа за на училиште. Доволно е да се каже дека ме избркаа два пати бидејќи токму со сета моја добра волја не успеав да ги завршам сите задачи што ни ги зададоа!

Но, денес навистина, не можам, а да не забележам тука, на овие страници на кои им ги доверив сите мои мисли, една важна вест, една исклучителна вест којашто покажува дека децата, дури и кога прават лошо, во суштина го прават со

добра намера, додека возрасните заради нивната голема и лоша навика да претеруваат, неправедно нè прогонуваат, бидејќи понекогаш се принудени да ја признаат својата грешка како што е токму во нашиов случај.

И еве ја големата вест: адвокатот Марали вчера вечерта во еден долг разговор што го имаше со тато, ја побара раката на Вирџинија.

Тоа предизвика револуција дома. Мама, само што дозна, почна да вика дека би било злосторство да се жртвува кутрата ќеркичка за тој неверник без принципи и дека таа никогаш, ама никогаш нема да се согласи.

Тато, пак, смета дека Марали е одлична прилика за Вирџинија, во секој поглед, затоа што е остроумен младич кој ќе изгради кариера и дека треба да го прифатиме, и дека денес не е толку страшно да се биде социјалист како пред дваесет години.

Вирџинија се согласи со тато и кажа дека Марали ѝ го посакува најдоброто и дека таа бидејќи ѝ се пружила приликата да се омажи, не сака да ја испушти

Исто и на мене би ми било мило да се случи оваа венчавка, затоа што така ќе има уште еден свадбен ручек и кој знае колку слатки и ликерче!...

16 -ти ноември

Утрово Ада плачеше и врескаше пред мама, бидејќи не е во ред дури и Вирџинија да се омажи додека таа треба да скапува дома, осудена да остане стара мома како тетка Бетина. И ако тато ѝ дозволи на Вирџинија да се венча со социјалист нема право да ѝ забрани на неа да се омажи за Де Ренци кој е сиромашен, но горделив младич, и кој во иднина ќе може да си изгради убава кариера.

18 -ти ноември

Девојчињата, главно, се многу напорни и не наликуваат воопшто на нас момчињата. Сега ќе дојде едно кај нас дома за да помине една недела и ќе ми треба многу трпение...

Но, ако бидам добар мама ми вети дека ќе ми подари велосипед и јас ќе направам сè што е потребно за да бидам љубезен со тоа девојче, кое како што слушнав, треба да пристигне утре.

Ова е шести пат како ми ветуваат велосипед и се чини неверојатно, но секој пат се случува нешто што ме спречува за да го добијам. Да се надеваме дека сега ќе успеам!

Девојчето кое што го очекуваме е внука на адвокатот Марали, кој ѝ пишал на една извесна госпоѓа Меропе Кастели, т.е. неговата сестра омажена во Болоња, да дојде тука со ќерката за да ја запознае нејзината идна снаа, односно мојата сестра Вирџинија.

Веќе се чини дека венчавката е завршена работа, мама и Ада, вчера вечер по една расправија со тато, се согласија.

19-ти ноември

Отидовме на станицата за да ги пречекаме госпоѓата Меропе Кастели и Марија, која на прв поглед е обично девојче, но која зборува на болоњски дијалект што предизвикува смеа бидејќи не се разбира ништо.

Сите дома се среќи и задоволни што дојдоа овие наши идни роднини и дури и јас многу уживав, во толку повеќе што Катерина подготви два убави колача,

едниот со многу крем, а другиот со мармалад за да го задоволи секој вкус, како што ќе сторам јас, бидејќи немам омилен колач ќе се почестам со двата.

20-ти ноември

Помина еден ден од неделата и јас ги направив сите можни и замисливи напори за да бидам добар како што ѝ ветив пред некој ден на мама.

Вчера по училиште си играв со Марија и убаво се однесував со неа настојувајќи да играм цел ден со нејзината кукла која е многу убава, но и многу досадна.

Куклата на Марија се вика Флора и е голема скоро колку нејзината сопственичка. Но единственото забавно нешто што го има оваа кукла е движењето на очите кои, кога е исправена се отворени, а кога лежи се затвораат.

Јас сакав да сфатам како го прави тоа, па ѝ направив дупка во главата низ која ќе можам да откријам дека движењето е управувано од некој лесно сфатлив внатрешен механизам кој е многу едноставен за разбирање. Всушност ја размонтирав и ѝ објаснив на Марија како тоа функционира, а таа се заинтересира за објаснувањето. Но потоа, кога виде дека очите на куклата останаа искривени и повеќе не се затвораат почна да плаче како да се случила вистинска несреќа.

Колку се глупави девојчињата!

Марија ме поткажа на нејзиниот вујко за тоа со куклата и вечерва адвокатот Марали ми рече:

- Значи ти, Јованче мој, навистина не ги оставаш на мира другите!...-

Но потоа, продолжи смеејќи се:

- Полека, полека ќе ги наместите очите на куклата... како што беше и со моите. Впрочем, драга Марија, треба да се успокоиме при помислата дека сите неволји не доаѓаат за да ни наштетат. На пример, слушни го ова што ми се случи на мене! Да не ме погодеше Јованче со пиштолот во едното око, јас немаше да бидам толку милосрдно згрижен и негуван во овој дом. Не ќе можев да ја

почувствувам сета добрина на мојата Вирџинија и сега не би бил најсреќниот човек!

Сите беа трогнати од овие зборови, а Вирџинија ме гушна плачејќи.

Во тој момент јас посакував да го кажам сето тоа што ми лежеше на душата, потсетувајќи ги на претрпените неправди и укажувајќи им дека знам дека возрасните немаат право да ги прогонуваат децата за ситници, но молчев бидејќи и јас бев трогнат.

22-ти ноември

Повторно го отворам дневникот и ги препрочитувам последните зборови кои ги напишав за вчера. Ми се наполни душата со тага и си велам во себе: „Сè е залудно, големите никогаш нема да се поправат“.

За сега, збогум велосипеду!

Додека пишувам забарикадиран сум тука во мојата соба и решен да не попуштам сè додека не бидам сигурен дека тато нема да ме тепа.

Како и секогаш сè се сведува на забава, а причината за тоа требаше да ми обезбеди награда, а не казна, бидејќи направив сè за да ја послушам мама, која вчера пред да излезе од дома со моите сестри и со госпоѓа Меропе за да одат на гости, ми рече:

- Потруди се да ја забавуваш Марија, додека сме надвор и биди умен.-

Така јас, откако си игравме готвачи, а потоа и некоја друга игра, само за да ѝ угодам, бидејќи ми се здосадија тие детски глупости ѝ реков:

- Види, речиси се стемни и има уште еден час до вечерата. Сакаш да ја играме онаа убава игра што ти ја покажав вчера во онаа убава книга со цртежи? Јас ќе бидам господарот, ти биди слугата којшто го напуштам во шумата...

- Да! Да! - веднаш одговори.

Мама, моите сестри и госпоѓата Меропе не беа сè уште вратени. Катерина беше во кујната за да го подготви јадењето и јас ја одведов Марија во мојата соба, и го тргнав белото фустанче и ѝ го облеков мојот светлосин костум, за да личи на вистинско момче. Потоа ја земав мојата кутија со боички и ѝ го обоив лицето како на црнкиња. Земав ножици и слеговме во градината каде што му наредив на слугата да ме следи. Стасавме до една затскриена патека и ѝ се обравив на Марија велејќи:

- Слушај, сега ќе ти ги исечам кадриците, како во приказната, инаку ќе те препознаат.

- Мама не сака да ми ги ја исечеш косата! - одговори почнувајќи да плаче. Но, јас не ја послушав и ѝ ги исеков сите кадрици бидејќи во спротивно немаше да биде возможно да ја играме таа игра.

Потоа ја седнав на еден камен, блиску до живата ограда велејќи ѝ дека треба да се преправа дека се изгубила. Потоа мирно се упатив накај дома.

Во меѓувреме таа викаше и викаше токму како да беше вистински слуга и јас ги затнав ушите за да не слушам бидејќи сакав да ја играм играта сè до крајот. Небото цел ден беше покриено со облаци, во тој момент почнаа да паѓаат многу големи капки дожд. Кога влегов во трпезаријата сите беа седнати на маса и нè чекаа. На чаршафот имаше прекрасен послужавник полн со шлаг и колачиња од кои ми потекоа лиги.

- Ах ете ги конечно! - извика мама кога ме виде, воздивнувајќи.- Каде е Марија? Кажи ѝ да дојде на ручек.

- Си игравме игра со слуга,- одговорив - Марија треба да се преправа дека се изгубила.

- И каде се изгубила?- праша мама смеејќи се.

- Ах, тука во близина, на патеката во градината со платани,- продолжив седнувајќи на масата.

Но, тато, мама, госпоѓата Меропе и адвокатот Марали скокнаа на нозе како гром да беше удрил во куќата, а сепак само малку грмеше.

- Сериозен си?- ме праша тато, стискајќи ми ја силно раката, велејќи им на останатите да продолжат да седат.

- Да, си игравме господар и слуга. Затоа требаше да ја облечам како црнкиња и да се преправам дека сум господарот којшто ја напушта, и ја оставив таму сама. Потоа треба да дојде самовилата којашто ќе ја однесе во волшебниот дворец и таа, не се знае како, станува најмоќна кралица на земјата.-

Никој повеќе не стави ни залак в уста, освен јас, откако го кажав ова. Госпоѓа Меропе си ги кршеше дланките од очај и велеше дека девојчето сигурно веќе умрело од страв, бидејќи се плашело од грмотевици, дека сигурно ќе се разболи и некои други слични претерувања.

Кога би ја слушнале, би помислиле дека ќе се случи чудо на светот само заради малку студ и влага.

- Лошко! Неранимајко! Подлец! - извика Вирџинија, грабајќи ми ги од раката бисквитите коишто ги јадев. Никогаш нема да престанеш со глупостите? Со која храброст се врати дома оставајќи го малото ангелче таму само на студено и во темница? Што уште ќе извлечеш од твојот џеб?!

- Ах ништо, само косата на Марија. Морав да ѝ ја исечам за да не ја препознаат. Не кажав дека ја облеков како црнкиња со кратка коса и црно лице?-

Тогаш госпоѓа Меропе пребледе и се онесвести.

Мама почна да ѝ го прска лицето со оцет, липајќи. Тато стана за да оди да земе фенер. Каква вознемиреност заради едно девојче! Како да е нешто многу вредно!

Колку бев бесен што куќата беше во хаос за ништо. И на крај морав да престанам да јадам за да одам да им покажам каде ја оставив Марија.

Беше срамно да се чуе она што го зборуваа за мене, се чинеше како да не сум присутен таму! Велеа дека сум непослушен, непредвидлив, неранимајко, момче без срце како да сум ѝ ја исекол главата, а не косата!

Ова е случката, наједноставно раскажана. Госпоѓата Меропе денес заминува за Болоња, бидејќи не може повеќе да ме гледа и бидејќи врнеше

додека нејзиното девојче талкаше по патеката. А јас што искиснав цел кога бев да ја барам Марија, не добив како награда ни бакнежи, ни преградки, ниту една чинија врела чорба со јајце внатре, како нејзината. Не добив ниту чашичка благо винце со бисквити, крем и овошје, ниту пак ме легнаа на каучот за да ме галат. Ни на сон! Наместо тоа ме избркаа в соба како куче, а тато ми рече дека ќе се качи горе за да ми даде убав котек. За жал, знам што значат тие закани. Но, јас направив барикади, како во градовите за време на војна и ќе успеат да ме зграпчат само под остатоците од мијалникот за раце и од работната масичка што ги ставив позади вратата.

Тишина! Слушам врева.... да не е дојдено времето за борба? Имам залихи на храна во собата вратата е заклучена, зад неа го ставив креветот, а над креветот е масичката за пишување и врз масичката големото огледалото.

Еве го тато... удира по вратата за да му отворам, но не се јавувам. Сакам да останам тука тивок, како мачката кога е во подрум. Ах, кога би можел, за миг, некој пајак да исплете чудесна мрежа врз вратата. Непријателот би поверувал дека собата е празна и би си заминал.

А што ако се обде да ја отвори со сила? Слушам голема бучава! Ја туркаат вратата....

На крај огледалото ќе падне и ќе се искрши на најситни делчиња и потоа јас „колку за промена“ ќе бидам виновен... секогаш исто. Лошото детиште е прочуениот Јованче Ураганче кој секогаш прави палавштини.

23-ти ноември

Ништо ново. Вчера како што одлучија, си замина госпоѓата Меропе со онаа преправачка Марија, и требаше да се чујат сите навреди! Се чини дека отиде и адвокатот Марали да ги испрати до Болоња.

Кај влезот од мојата соба немаше повеќе напади. Во секој случај јас одлучив да пружам отпор. Ја зацврстив барикадата и обезбедив скромна залиха на храна благодарение на Катерина и една кошничка која ја спуштив од прозорот, додека моето семејство отиде да ја испраќа на станицата госпоѓата Меропе.

24-ти ноември

По бурата, доаѓа мирно време! Пред три дена небото беше темно, а сега е ведро. Мирот е склучен, опсадата е тргната. Утрово, низ клучалката од бравата ми ветија дека нема да добијам повеќе ќотек и јас свечено ветив дека ќе се вратам во училиште, дека ќе учам и дека ќе бидам добар.

Така честа беше спасена... и мебелот, и големото огледало, затоа што ја тргнав барикадата и излегов од собата.

Да живее слободата!

28-ти ноември

Овие денови не напишав ништо во дневникот, бидејќи имав многу работа за да се се вклопам на часовите. Дома, сите се задоволни од мене, и вчера тато ми рече:

- Можеби ќе ти се пружи повторно прилика да добиеш велосипед кој што го изгуби поради лошото однесување кон Марија. Ајде да видиме!-

29-ти ноември

Од денес почнува новиот тест.... и овој пат сакам да видам дали ќе ми успее се закитам со велосипедот кој одамна ми бега од пред нос.

Дома сме само јас, Вирџинија и Катерина. Моите родители со Ада отидоа да поминат една недела кај Луиза. Мама замина велејќи дека ова патување нема да ѝ годи, дека ќе се измачува сето време и дека ќе се плаши да не направам некоја глупост. Но, јас ја посветував да не се грижи, ветувајќи ѝ дека ќе бидам добар, дека ќе одам секој ден во училиште, дека ќе се враќам дома веднаш штом ќе завршат часовите, и дека ќе ја слушам сестра ми, всушност, дека ќе бидам момче за пример.

Сакам да ги повикам сите светци од Рајот да ми помогнат и да ги избркаат сите лоши искушенија. Катерина вели дека само што не почнало сè, потоа дека не е толку тешко да се биде добар барем една недела, доволно е само да се сака. Не

знам како таа ги знае секогаш овие работи кога никогаш не била момче. Но точно е дека за да имам конечно велосипед, морам да издржам и да не фрлам камења по кучињата на улицата и да не бегам од училиште. Токму така! Следната наредна недела ќе можам да се возам победнички угоре- удољу низ маало на еден убав велосипед Ралеигх! И моето добро однесување ќе биде земено за пример на другите момчиња... Ми се чини дека сонувам!

30-ти ноември

Помина само една ноќ откаго тато, мама и Ада заминаа и можам да кажам дека сум прилично задоволен од себе. Вистина е дека вчера го скршив огледалото во собата на мама, но тоа беше несреќен случај. Си игравме со Карлучо со топка во таа соба со затворена врата за да не нè слушне Вирџинија, кога топката што ја врзав на гумените обувки на сестра ми, за да видам дали така повеќе ќе скокне, отиде кон огледалото од комодата, коешто нормално се искрши на милион делчиња, превртувајќи врз новиот килим шишенце со колонска вода.

Тогаш си помисливме да одиме да играме во дворот, но ете по неколку минути почна да роси. Бевме принудени да се засолниме на таванот и да превртуваме постарите предмети.

Кога подоцна отидов на ручек, си облеков една стара наметка од дедо, што ја најдов токму на таванот и не можам да кажам колку се изнасмејаа Вирџинија и Катерина кога ме видоа така облечен.

Ќе го добијам ли велосипедот? Ми се чини дека бев доволно добар.

1-ви декември

Поминаа два дена и две ноќи откаго заминаа моите, а јас мислев само на мојот велосипед. Овој пат сум навистина сигурен дека ќе го добијам.

Денес беше еден навистина божествен ден. Дуваше свежо ветерче кое што ме намами да одам на риболов, но внимавајќи добро да не се удавам како што ми се случи минатиот пат, во спротивно, збогум на велосипедот! По училиште отидов да купам нова трска и јадици и се упатив кон брегот на реката. На почетокот вадев само тревишта, потоа фатив две кркушки, кои повторно скокнаа во водата, но кога се стемнуваше, ете ти една вистинска јагула, голема како крокодил. Што требаше да правам со неа? Нормално ја однесов дома за да ја изедам утредента за појадок и колку да се забавувам вечерва, помислив да ја ставам на пијаното, во салонот. По ручекот Катерина го вклучи светлото во таа соба и мојата сестра седна и почна да ја свири и да ја пее вообичаената балада којашто секогаш ја пее и почна: *Никој не нè гледа, никој не нè слуша...*

И во еден момент силно врсна: - Ах! Змија! Ух!... Ах!... Ох!!-

Какво врескање! Свирежот од локомотивата не е ништо во споредба со ова! Јас веднаш истрчав во салонот за да видам што се случило. Катерина исто така притрча и видовме како Вирџинија се витка на каучот како бесен пес.

- Се обложувам дека има нешто на пијаното, - ѝ реков на Катерина.

Катерина се доближи до пијаното за да види и потоа со еден скок и се стрча кон вратата викајќи: Помош!...

Тогаш почнаа да влегуваат дома луѓето од соседството и сите штом ќе фрлеа поглед на пијаното викаа очајно.

- Но ако е јагула!- реков јас најпосле, уморен од сите тие претерувања.

- Што? Што? - прашаа сите в хор.

- Невина јагула е!- одговорив, смеејќи се.

Жените се навистина глупави што ја креваат во воздух куќата заради една јагула, која потоа ја јадат со толку сласт кога ќе им биде донесена на маса испечена и зачинета.

Ми кажаа дека сум лош бидејќи ја преплашив Вирџинија... се знае, секогаш истата приказна. Иако ја имам таа несреќа да имам сестра којашто не разликува јагула од змија, секогаш сум јас виновен...

2-ри декември

Вирџинија негодуваше и денес зошто цел ден бев на риболов, но полошото е што, така убаво облечен, ги скинав панталоните и направив дамка од свинска маст на палтенцето. Кога се вратив дома, околу пет, се качив горе од малата врата во кујната, за да си ја сменам облеката.

На ручекот сестра ми ми рече:

- Јованче, и денес дојде учителот да информира за твоето отсуство, ако продолжиш така, ќе му кажам на тато... кога ќе се врати.

- Утре ќе одам на училиште.

- Фала му на Господа. Да не донесе дома уште некоја змија?

Одговорив дека не донесов, доволно беше една.

Важен ми е велосипедот и не сакам да го изгубам заради други глупости.

3-ти декември

Колку е плашлива сестра ми! Толку се плаши од крадци, што не може да спие навечер, особено сега кога тато и мама не се дома. Навечер погледнува под креветот, зад вратите, зад завесите од прозорците, за да види дали има некој во собата, и никогаш не би го исклучила светлото. Не разбирам зошто девојките мораат да бидат толку глупави!

Вчера вечерта по само два часа сладок сон, ме разбуди страшна викотница, како куќата да беше во пламен. Скокнав од креветот, и се појавив во ходникот, додека Вирџинија влета во мојата соба, во ноќница, ме фати за рака и ја заклучи вратата.

- Јованче! Јованче!... има крадец под креветот! - рече дишејќи тешко.

Потоа го отвори ширум прозорецот, и почна да вреска:

- Помош!...помош!...крадец!...крадец!... -

Сите од соседството се разбудија од викањето; и додека да трепнеш беа пред нашата влезна врата. Катерина и Вирџинија, која едвај имаше време да го облече домашниот фустан од собата, се втурнаа долу во преграатките на соседите кои што вознемирено прашуваа:

- Но што има? Што има?

- Еден човек под мојот кревет! Го видов со свои очи! Брзо! Одете да видите... Но ве молам, не качувајте се без пиштол!...

Двајца од нив што имаа повеќе храброст се качија горе; останатите двајца останаа со Вирџинија да ја охрабруваат. И јас отидов во собата од сестра ми. Тие јуначишта гледаа мошне внимателно под креветот. Вистина беше; имаше еден човек. Го фатија за нога, и го извлекоа надвор. Тој лежеше не помислувајќи ниту да пука со пиштолот што го имаше во рака. Еден од јуначиштата претпазливо зграби една столица, за да му ја фрли одозгора, а другиот стоеше со испружена рака вооружен со револвер, во случај тој да се спротивстави. Во еден миг сите се свртеа и ме гледаа со ширум отворени очи.

- Јованче и ова е твое дело!

- Да, токму така; - одговорив- Вирџинија верува отсекогаш дека има крадец под креветот, и јас помислив дека нема да се зачуди ако најде некој, барем еднаш.

—

Драг мој дневнику, знаеш што беше тоа што ја преплаши толку сестра ми и го растревожи соседството? Еден обичен стар костум од тато наполнет со безопасна слама.

4-ти декември

Минаа пет дена откако моите родители заминаа; но Вирџинија денес им испрати телеграма молејќи ги да се вратат пред време. Таа им велеше дека ако продолжи да останува сама со мене сигурно ќе се разболи.

А јас пак и овој пат ќе го изгубам велосипедот... а зошто? Бидејќи ја имам таа несреќа да имам нервозна сестра која што се плаши од ништо никаде. Така?

5-ти декември

Денес се вратија тато, мама и Ада, сите многу лошо расположени.

Бескорисно е да се каже дека сите ми се истурија на мене, повторувајќи дека сум најлошото суштество, непоправливо детиште, и сите вообичаени работи што сега веќе ги знам наизуст од поодамна. Тато за она со куклата ми одржа предавање од еден час, велејќи дека тоа е својствено за еден несреќник без мозок и без срце како што сум јас.

Дури ова, сега веќе, е стар комплимент, и би ми се допаднало да ми смисли некој нов. Не би можел да ме нарече некогаш, колку за промена, несреќник без црн дроб и без слезина или несреќник без срцева комора и без црева?

Денес му беше судено да му се случи претстава на несреќникот Јованче Ураганче - како што ме викаат сите мои измачувачи намерно од инает - неволјите ми се случуваат две по две во пар како црешките, со таа разлика што црешките со задоволство ги дочекуваме така, додека несреќите би било добро да доаѓаат една по една, во спротивно не можеш да преживееш.

Факт е дека тато уште не заврши со неговата проповед за престравеноста на Вирџинија, кога стигна едно писмо од драгиот господин Директор којшто сакаше да даде исцрпен извештај за една глупост што се случи вчера на училиште, една работа на која сакаше да ѝ се даде голема важност, не знаејќи зошто.

Еве за што се работи.

Вчера однесов на училиште едно шишенце со црвено мастило што го најдов на работната маса од тато... и ми се чини дека во ова нема ништо лошо.

Јас отсекогаш велев дека сум голем несреќник и го повторувам тоа. Всушност гледајте: јас носам на училиште едно шишенце со црвено мастило токму денот кога на мајка му на Бети ѝ текнува да му стави една огромна иштиркана јака од два метри; значи таа му ја стави на нејзиното синче таа јака токму денот кога ми светна да понесам на училиште едно шише со црвено мастило.

Одиме понатаму. Не знам како ми дојде идејата да ја искористам јаката на Бети, којашто беше толку голема, бела, блескава... и откако го натопив перото од страната на рачката во црвеното мастило, полека полека за Бети да не слушне, врз јаката му ги напишав следниве стихови:

Сите мирни ! сите молчете,

Бидејќи ако ве види Мускулко

Сите сте готови!

Малку подоцна професорот Мускулко го повика Бети на табла, и сите читајќи ги од убавата бела јака трите стиха напишани со убава црвена боја, се изнасмејаа.

Од почетокот Мускулко не разбираше, а исто и Бети ништо не разбираше, токму како претходниот пат кога му ставив смола на пантолоните кои му се залепија за столот. Но потоа, професорот ги прочита стиховите и збесна.

Веднаш отиде кај директорот кој, како и секогаш, дојде да ја испита работата.

Јас во меѓувреме се ослободив од шишенцето со црвено мастило криејќи го под дрвената подлога на клупата, но директорот сакаше да ги види ранците на сите оние што седиме зад Бети (неподносливо нешто бидејќи да се превртува по туѓите работи е типично руска метода). Во мојот го најде перото измачкано со црвено мастило.

- Знаев дека сте Вие! - ми рече директорот - како тогаш кога му ставивте смола врз пантолоните на истиот Бети... Добро! Опасно е да се повторуваат...-

И заради ова ме изриба добро!

- Гледаш? - викаше тато ставајќи ми го писмото од директорот под нос
Гледаш? Уште не те искарале за една палавштина, а ти веќе си направил друга!..

Вистина е, се согласувам. Но моја вина ли е што писмото од директорот пристигна токму во моментот кога тато ме караше за куклата?

6-ти декември

Пишувам откако ги изголтав сите мои солзи. Токму така; зошто во овој момент искрвав една длабока чинија со чорба плачејќи внатре од бес што морам да ја јадам.

Вчера тато донесе одлука дека мојата казна заради случајот со куклата на Вирџинија и за другата глупост со стиховите против професорот Мускулко треба да се состои во тоа да ми даваат шест дена еден по друг да јадам чорба и само чорба.

И ова, се разбира, зошто знаат дека јас чорбите не можам да ги поднесам... И во случај чорбата да ми се допаѓаше, можете да бидете сигурни дека ќе ме држеа шест дена без чорба...А потоа велат дека момчињата се инаетливи!... Факт е дека цел ден издржав да не јадам, решен подобро да умрам од глад отколку да поднесувам толку жестоко насилие. Но за жал, вечерва не можев повеќе... и морав да ѝ подлегнам на гладта, горчливо плачејќи над мојата несреќна судбина и над чорбата со тестенини што ја завршив во овој момент.

7-ми декември

Ова е осмата супа што ја јадам за два дена... и сите со тестенини. Се прашувам дали и во времето на инквизицијата се помислило да му се досуди една толку ужасна казна на некој невин. Но сè има граница, и јас почнувам да се спротивставувам на оваа понижувачка казна. Пред еден час влегов во кујната во моментот кога Катерина не беше внатре и ставив еден грст сол во тенџерето каде што се готвеше гулашот.

Интересно е што денес на ручек ќе биде и адвокатот Марали! Подобро така: јас во мојата соба ќе ја јадам мојата деветта чорба со тестенини, но тие нема да можат да го јадат нивниот гулаш!

Денес откако ја проголтав чорбата, не можев да ѝ одолеам на љубопитноста и да видам каков ефект ќе има гулашот со сета таа сол така што слегов на приземјето и отидов да сиркам од вратата на трпезаријата.

Добро беше, зошто така можев да слушнам еден дел од разговорот што многу ме интересираше.

- Значи - рече мама - задутре треба да се стане во пет!

- Сигурно, - одговори тато - зошто кочијата ќе биде овде во шест точно, а за да се стаса до таму ќе ни требаат барем неколку часа. Церемонијата ќе трае едвај половина час, и така пред единаесет ќе се вратиме...

- Јас точно во шест ќе бидам тука, - рече Марали.

И сакаше да каже уште нешто ама во тој момент стави во устата парче од печеното месо и почна да кашла и да бревта како да имаше голтнато ветерница. Сите почнаа да викаат:

- Што е? Што се случи?

- Ах!... Пробајте го!...- одговори адвокатот.

Го пробаа, и тогаш се огласи хор од кашлици и кивавици, и сите почнаа да врескаат:

- Катерина! Катерина!

Јас се кинев од смеење, и избегав во мојата соба. Би сакал да знам каде ќе одат сите задутре во шест часот, со кочија...

Мислат дека ќе ме насамарат, но јас ќе бидам на штрек!

9-ти декември

Сега сум на деветнаесеттата чорба со тестенини... но продолжувам со моите одмазди. Тие не можат да замислат колку лошо може да постане едно кутро момче принудено да јаде дури пет или шест чорби на ден, сите со тестенини, но не беа свесни за тоа.

Меѓутоа утрово отидов во кујна и го забиберив кафето... и добро се забавував додека ги гледав како плукаат сите!

Денес дома беше врвлица од луѓе, и последен дојде чиракот на слаткарот со една голема картонска кутија и една полна торба што Катерина веднаш ја стави во креденецот, заклучувајќи го.

Но јас, знаејќи дека клучот од собата на Ада го отвара совршено и креденецот, го уловив вистинскиот момент за да видам што има во таа кутија и во таа торба.

Ќе откријам веднаш: кутијата беше полна со други мали тркалезни кутии врз кои беше напишано со позлатени букви: *Венчавка Стопани – Марали*. Тоа беше откритие за мене.

- Ах - реков - ќе има венчавка во куќава, а ништо не ми кажуваат? Ах, ќе има веселба во семејството, а кутриот Јованче се држи строго настрана од сè, осуден да срка чорби со тестенини од утро до вечер?-

По разоткивањето на мистериозната содржина на кутијата, се накрвав со бонбони полнети со бадеми и лешници и извикав:

- Не, драги мои! И Јованче треба да прослави за младенците, зошто токму Јованче е одговорен за оваа венчавка и би било навистина неблагодарно да не присуствува на веселбата.

10-ти декември

Да живеат младоженците! Да живее Јованче!... И долу чорбите со тестенини.

Конечно се врати мирот во семејството и сè по моја заслуга. Така, утрово, како што си бев ветил, јас бев на штрек и кога слушнав малку врева дома, лека полека станав, се облекох и чекав да видам што ќе се случи..

Никој не мислеше на мене.

Ги слушнав тато, мама, Ада и Вирџинија кои слегоа долу од нивните соби; потоа дојде адвокатот Марали, а последен засвони на свончето пајтонџијата и потоа сите излегоа.

Тогаш јас и така подготвен, брз како молња, се измолкнав од мојата соба, излегов од дома, и се втурнав кон кочијата која штотуку се придвижи.

Ја стигнав недалеку од дома, ја дофатив попречната летвичка која се наоѓа долу, под покривот на расклопување и се пикнав таму да седам, како што прават момчињата од улицата, мислејќи си во себе:

„Сега не можете повеќе да сокриете од мене каде одите...“

А најинтересното е тоа што додека седев таму, го слушав сиот разговор што го водеа во кочијата...

И меѓу другото го слушнав Марали како вели:

- Ве молам, внимавајте тој Јованче Ураганче да не дознае ништо за овој наш излет ... во спротивно ќе им каже на сите! -

По долго патување кочијата застана и сите слегоа. Почекав малку, па слегов и јас.

Ох прекрасно!

Бевме пред една селска црковичка, во која влегоа моите родители, моите сестри и Марали.

- Каква црква е ова?- прашав еден селанец кој беше таму надвор.

- Тоа е црквата Сан Франческо ал Монте-

Влегов и јас, и ги видов пред поголемиот олтар клекнати пред свештеникот, адвокатот Марали и Вирџинија, а малку поназад Ада, тато и мама.

Јас одејќи прилепен долж ѕидот од црквата се приближив до олтарот без никој да ме забележи, и така можев да присуствувам на венчавката. А кога свештеникот ги праша Вирџинија и Марали дали се среќни што се венчаваат, на што одговорија потврдно, јас излегов надвор од засолништето и реков:

- И јас сум среќен, и зошто не ми кажавте ништо, никаквеци? -

Не знам зошто, но во тој момент ми дојде да заплачам, зошто таа постапка навистина не ми се допадна, а сите беа така зачудени од моето појавување, што не можеа да си дојдат на себеси.

Но, одеднаш мама почна да штука, ме зеде во прегратка и ме бакна, прашувајќи ме со треперлив глас:

- Јованче мој, Јованче мој, како успеа да дојдеш овде?-

Тато негодуваше:

- Ништо ново!-

Дури и Вирџинија, по венчавката, плачеше и ме прегрна и бакна, но Марали изгледаше многу незадоволен, и земајќи ме за една рака ми рече:

- Внимавај добро, Јованче, да не ти се испушти пред никого, во градот, за тоа што го виде... Сфати?

- Но, зошто?

- Не мешај се. Децата не можат да ги разберат тие работи. Молчи и доста.-

Ете уште една од многуте обични работи кои децата не можат да ги разберат! И можно ли е - се прашувам јас - возрасните да мислат сериозно дека едно слично објаснување може да задоволи едно момче?

Ете така. Интересното за мене е што сега сите ме сакаат многу ; се вративме дома, и на враќањето бев заедно со пајтонџијата, и речиси сето време возев јас; и тоа што е најважно, сега некое време нема да јадам супи со тестенини.

12-ти декември

Добра работа за едно момче е да има постари сестри кои се мажат!

Долу трпезаријата се чини како да се претвори во слаткарница... Таму направија најразлични слатки: но најдобрите се оние со мармалад, но добри се и ролничките полнети со крем, иако имаат и недостаток, кога ќе ги ставиш во уста, кремата се растекува од другата страна, па дури обичните школки се превкусни, а за принцес крофните да не зборуваме. Но, јас не ги оставив на мира, и од нив изедов девет... Толку се кревки, што се растопуваат во уста и како воопшто да не си јадел.

За еден час младоженците ќе се вратат од Општина заедно со сведоците и сите поканети, и тогаш ќе започне коктелот...

Дома е само Ада која плаче, кутрата, зошто сите сестри ѝ се омажија и таа се плаши да не направи како тетка Бетина.

Да не заборавам: тетка Бетина не дојде, иако тато ја покани. Одговори дека не може да го поднесе патувањето, и дека им испраќа многу срдечни честитки но, Вирџинија рече дека не знае што да прави со честитките, и дека ќе беше подобро таа скржавка да ѝ испратеше некој подарок.

Дневнику мој, ете нè пак на почеток затворени во соба, и не дај Боже, осуден на чорби со тестенини! Колку сум несреќен!... Толку сум несреќен што би плачел толку многу, кога не би се смеел, кога ќе се сетам на лицето на Марали кога пукна нешто во оџакот. Колку беше смешен, брадестиот, кој се тресеше од страв!

Штетата беше голема; и бескорисно е да се каже дека причината бев јас, бидејќи јас сум разочарување за моите родители и пропаст за домот.... која, на крајот, се сведе на една просторија, поточно на гостинската соба. Еве како се одвиваше тоа.

Кога Марали, сестра ми, тато, мама и сите други се вратија од Општината беше многу студено, поради што некој од поканетите, кога влезе во трпезаријата, рече:

- Измрзнати сме; дури и да ни дадете топла закуска, ќе умреме овде вкочанети!-

Тогаш Вирџинија и адвокатот Марали веднаш ја викнаа Катерина и ѝ рекоа да го запали каминот во салонот.

Катерина, кутрата, ги послуша и...

Господе, каква експлозија!

Се чинеше како да е бомба; а потоа таму, во прашината, под дождот од парченца малтер коишто се распрснуваа насекаде помисливме дека ќе падне целата куќа. Катерина се струпони, и лежеше без да дава знаци на живот; Вирџинија, којашто беше таму да види дали се запали каминот, испушти силен крик како кога ја најде куклата под креветот; а Марали пребледен како крпа, ја тресеше долгата брада и потскокнуваше низ собата повторувајќи:

- Леле земјотрес! Леле земјотрес!-

Многу поканети избегаа. Тато пак, веднаш истрча на местото на катастрофата, но никој не сфати зошто се разруши оџакот, уништувајќи долу половина сид од собата.

Во еден миг, кога сè се чинеше завршено, се слушна еден свиреж одвнатре од каминот и сите зачудени останаа без здив.

Марали рече:

- Ах! Таму внатре е паликуќата! Треба да се викне полиција! Треба да го уапсат!...-

Но, јас кој сè сфатив, не можев, а да не искажам моето жалење:

- Ах, моите ракети со свирче!-

Во тој момент се сетив дека кога го купив огнометот за свадбата на Луиза, бидејќи не можев повеќе да ги искористам ги напикав токму во оџакот од каминот во салонот за прием, каде не одеше никој никогаш, за тато да не ми ги најде, во спротивно, ќе ми ги земеше.

Се разбира, моето извикување беше просветлување за сите.

- Ах! - извика адвокатот Марали разбеснет- па токму ти си мојата пропаст! Бев ерген и се обиде да ме ослепиш, сега се оженив и се обидуваш да ме пеплосаш!...-

Мама ме зеде за рака и за да ме спаси од тато, ме однесе во мојата соба, „колку за промена.“

За среќа, кога има закуски дома, јас внимавам да си го заземам делот уште пред да започнат!

13-ти декември

Утрово, откако поминав шест дена дома бидејќи директорот ме избрка поради оние три стихови што го исмејуваа професорот Мускулко, мама ме однесе на училиште:

- Јас ќе те однесам, - рече- зошто кога би те носел татко ти, се заколна дека ќе се најдеш пред влезот од училиштето без да ја допреш земјата...

- Како! – реков - во балон?-

Така реков, но одлично разбрав дека идејата беше да ме однесе на клоци на истото место...

Само што стигнав, се разбира, морав да ислушам една долга лекција од директорот во присуство на мама која воздивнуваше и ги повторуваше вообичаените реченици што ги кажуваат родителите во овие околности:

- Вие сте потполно во право... Да, лош е... Би требало да им е благодарен на професорите што се толку добри... Но сега вети дека ќе се поправи... Дај Боже оваа лекција да вроди со резултат... Останува да видиме... Да се надеваме...-

Јас сето време ја држев главата наведната и постојано велев да, но на крај ми се здосади да изигрувам глупчо, и тогаш директорот, ококорувајќи ги очите зад очилата и бревтајќи како локомотива, рече:

- Срамота, им се даваат ли прекари на професорите кои се жртвуваат за вас!

- А јас сега што би требало да кажам?- одговорив.- Сите ме викаат Јованче Ураганче!

- Така те викаат затоа што си многу лош! - извика мајка ми.

- И потоа ти си момче! - додаде директорот.

Секогаш иста песна: момчињата треба постојано да ги почитуваат сите, но никој не е принуден да ги почитува момчињата....

А ова се вика правилно расудување; и веруваат дека ќе нè убедат и поправат!...

Одиме понатаму. На училиште сè одеше добро, исто и дома, зошто мама направи на враќање да не се сретнам со тато, кој, како што кажал, сака да ме натера да одам без да ја допрам земјата со нозе.

Поминувајќи покрај одморалиштето видов врвлица од ѕидари кои го поправаат оцакот од каминот во салонот.

14-ти декември

Ништо ново ни на училиште ни дома. Сè уште не сум го видел тато и се надевам дека кога ќе го видам нема да ми е лут.

Ах, вечерва за жал, дневнику мој, го видов и го слушнав!... Пишувам со молив, испружен врз креветот... зошто ми се чини дека е невозможно да седам после толку клоци!

Какво понижување! Каква навреда!...

Би сакал да пишувам уште раскажувајќи за причината за оваа нова бура што ми се струполи врз раменици.... дури, да бидам попрецизен, под раменици: но не можам; многу страдам во душата заради ранетите чувства, но ми страда и телото кое за жал беше безмилосно и жестоко удирано.

15-ти декември

Бев на училиште; и одбивам да кажам тоа што го почувствував одејќи таму, седејќи и враќајќи се.

Пишувам стоејќи бидејќи.... помалку се изморувам.

Причината, значи, за вчерашниот ќотек треба да се бара во опседнатоста на Катерина да се меша секогаш во работи што не ја засегаат, наместо да мисли на нејзините работи. И се знае веќе, дека тој што го извлекува подебелиот крај сум секогаш јас, иако се работи за стари глупости што сега би требало да бидат забравени.

Вчера вечер Катерина, барајќи не знам што во еден шкаф, дофати еден пар мои потенки панталони коишто ги немав облечено од оваа есен; и пребарувајќи по џебовите најде, замотан во едно шамивче, златен женски часовник распарчен во најситни делчиња.

Наместо да го остави предметот каде што го нашла, како што ѝ налагаше најосновната култура, Катерина што стори? Отиде веднаш кај Ада, која пак отиде кај мама и толку муабетеа двете за оваа случка што дојде и тато кој сакаше да знае за што се работи.

И тогаш сите дојдоа кај мене за да им разјаснам.

- Нема ништо,- реков јас - не е ништо.... Не вреди ни да се зборува за тоа....

- Но како! Златен часовник....

- Да, но не работи.

- Се разбира! Распарчен е во најситни делчиња.

- Како и не би бил. Послужи за некои игри меѓу нас момчињата.... но помина толку време!

- Доста со празни муабети! - рече тато во еден миг - и да слушнеме веднаш за што се работи.-

Се разбира, ме натера да ја раскажам целата случка со магионичарскиот трик што го изведував пред многу време со Фофо и со Маринела кои ми го дадоа часовникот на госпоѓата Олга што го истолчив во аванот и го заменив потоа со оној од мама. Само што завршив со раскажувањето се случи бура од извици, прекорувања, закани.

- Како! - викаше мама.- Ах! Сега сфаќам! Сега сè се разјасни! Госпоѓата Олга која е толку расеана воопшто не ја забележала замената....

- Сигурно! Токму така! - врескаше Ада.- А ние поверувавме во некаков случај на клептоманија! А што е уште пострашно го убедивме и нејзиниот маж! Каква срамота!...

- Но ти, - продолжуваше да вика мама- ти, несреќнику, зошто не кажуваше ништо?-

И тука ги чекав.

- Јас, напротив, сакав да го кажам тоа!- одговорив.- Но се сеќавам одлично дека почнав да ви кажувам дека воопшто не се работеше за клептоманија, и тогаш скокнавте сите да ми викате дека јас во овие работи не треба да се мешам, дека момчињата не треба да го пикаат носот во работите на возрасните, дека не можат да ја сфатат важноста на нештата... и така натаму. Јас послушно молчев.

- А нашите посребрени шишенца што ги најдовме потоа дома кај госпоѓата Олга ?

- А моите везени шамивчиња?

- И тоа го однесов јас кај госпоѓата Олга дома за да се забавувам.-

Во тој миг, тато зачекори накај мене, ги ококори очите и извика заканувачки:

- Ах ти така се забавуваше? Сега ќе ти покажам, јас како се забавувам!...-

Но, јас почнав да вртам околу масата, додека се правдав:

- Но, јас ли сум виновен што тие упорно мислат дека се работи за кражба?

- Никаквец, сега ќе платиш за сè!

- Но, тоа се, тато,- продолжував јас да зборувам цимолејки- тоа се веќе поминати работи.... Огнетот го ставив во оџакот од каминот кога Луиза се мажеше.... Случката со часовникот е од октомври....Разбирам тогаш да ме истепаше.... Но сега не, тоа е веќе минато, тато, не се сеќавам повеќе....-

Во тој миг тато успеа да ме зграпчи и рече со застрашувачки тон:

- Сега, пак, јас ќе те потсетам малку!-

И всушност....- Ништо не заборави!

Праведно ли е? Ако е праведно очекувам еден ден да бидам истепан заради што бев инаетлив кога имав две години!...

16-ти декември

Денес бев особено задоволен.

Одлучивме, откако ќе се вратам од училиште, да одиме со мама и со Ада кај госпоѓата Олга да ѝ признаам дека јас сум виновен и ѝ да побарам прошка.

Всушност отидовме кај неа, и јас, сиот збунет, почнав веднаш да ѝ раскажувам за магионичарскиот трик, а госпоѓата Олга заинтересирано слушаше.

Потоа рече:

- Но, гледате ли каков ум имам јас! Толку време чувам часовник, што не е мој без да приметам!-

И истрча да го земе за да ѝ го врати на мама којашто велеше:

- Немојте! Нема потреба!-

Еве! Ова се вика правилно расудување! Всушност госпоѓата Олга да го забележеше веднаш часовникот, сè ќе беше разјаснето навреме.

Значи, моја вина ли е што госпоѓата Олга е толку расеана? Но, најинтересното беше кога мама и Ада мораа да ја раскажат случката за клептоманијата.

Како што течеше раскажувањето госпоѓата Олга се интересираше забавувајќи се како да се работеше за друга личност а не за неа, и на крајот прсна во смеа, мавтајќи, виткајќи се на каучот извикувајќи:

- Ова беше добро! Одлично! И тоа како! Ме натераа дури и да земам лекови за да оздравам од клептоманија? Ах! Но ова е симпатичен настан, достоин за роман!... А ти палавко, се забавуваше, а? Кој знае колку си се смеел!... Не се сомневам! И јас се забавував!...- И ме зграпчи за главата и ме преплави со бакнежи.

Колку е добра госпоѓата Олга! Како веднаш се воочува дека е една мошне срдечна и мудра жена, не како другите извештачени жени!

Мама и Ада останаа многу збунети зошто очекуваа којзнае каква сцена! Но кога си дојдовме не можев да се воздржам, а да не им речам:

- Учете од госпоѓата Олга како треба да се однесувате со момчиња!...- И се почешав каде што ме болеше додека одев.

17-ти декември

Денес на училиште имав проблеми со Чекино Белучи поради Вирџинија.

- Вистина ли е - ми рече Белучи- дека сестра ти се омажила со тој подбуцнувач, адвокатот Марали?

- Вистина е- му одговорив- но Марали не е таков каков што велиш ти: туку е мудар човек и наскоро ќе стане пратеник.

- Пратеник? Уау!...-

И Белучи си ја покри устата, придушувајќи ја смеата. Јас, се разбира, почнав да вријам.

- Ништо не е смешно!- му реков тресејќи го за рака.

- Но не знаеш- продолжи тој- дека за да биде пратеник потребни се многу, ама многу пари? Знаеш кој ќе биде пратеник? Чичко ми Гасперо, но тој има високи

државни одликувања , а Марали нема; тој беше градоначалник, а Марали не; тој има влијателни пријатели, а Марали не; тој има автомобил, а Марали не....

- Каква врска има автомобилот?- му реков.

- Има, бидејќи со автомобилот мојот чичко Гасперо може да оди во сите села, па дури и на врвот на планините за да држи говори, додека Марали, ако треба да оди, ќе мора да оди пеш....

- Во селата? Мојот зет, за твоја информација, е водач на сите работници и на сите селани, а ако твојот чичко оди дури и во село со автомобил ќе налета на добар ќотек!

- Ау, Ау! Само зборови!

- Ништо не можеш да смениш....

- Ау!

- Престани да правиш ау, ти реков!

- Ау! Ау!

- Потоа кога ќе излезеш од училиште ќе ти дадам ау!-

Тој се смири зошто знае, како што знаат сите, дека Јованче Стопани не дозволува никому да му се прави важен.

Всушност, по училиштето го стигнав на излезната врата велејќи му: - Сега ќе ги расчистиме сметките меѓу нас!-

Но тој го забрза чекорот и, само што излезе, се качи во автомобилот од чичко му што го чекаше и почна да свира со сирената на големо задоволство на сите наши соученици, додека шоферот го вртеше воланот и замина со голема брзина....

Не е важно. Утре ќе му покажам!

23 –ти декември

Помина речиси една недела од кога не пишувам во ова драго мое дневниче.

Нема ништо чудно! Како би можел да го направам тоа со изместена клучна коска и лева рака во гипс?

Но, денес конечно докторот ми го извади гипсот и колку што можам подобро ќе ја опишам тука, место каде ги доверувам сите мои мисли и случки во мојот живот, страшната авантура која ми се случи на 18 декември (дата за паметење за мене, затоа што беше вистинско чудо што не го одбележа последниот ден од мојот живот).

Тоа утро значи, кога Чекино Белучи дојде да седне до мене на училиште, се однесував како кон кукавица затоа што избега во автомобилот од страв да не ја добие лекцијата која му ја бев ветил.

Тогаш тој ми објасни дека бидејќи неговите родители се во Неапол поради болеста на неговиот дедо, кој е таткото на неговата мајка, тие денови ќе биде сместен во куќата на неговиот чичко Гасперо којшто секој ден праќаше некого во училиште за да го земе со автомобил и затоа не можел да се најде насамо со мене, барем на кусо време.

По овие објаснувања се смилив и почнавме да расправаме за автомобилот, тема која премногу ме интересира, а Белучи ми го објасни целиот механизам, тврдејќи дека тој го познава одлично и знае да го управува и сам и дека го има сторено тоа повеќе од еднаш, затоа што доволно е да се знае да се врти воланот и да се биде внимателен при вртењата. И едно момче знае да управува со него.

Јас искрено малку верував во тоа затоа што ми изгледаше невозможно дека би го оставиле автомобилот во рацете на едно момченце како Чекино Белучи. И бидејќи му го кажав ова, мошне сериозно, ми предложи да се обложиме.

- Слушај - ми рече - шоферот денес треба да оди во банката *Италија* за да заврши некоја работа што му ја довери чичо Гаспер и јас ќе останам сам во автомобилот. Ти најди начин да излезеш порано од училиште и да застанеш пред главниот влез на банката. Додека шоферот се задржи, ти ќе се качиш во

автомобилот и јас ќе те свртам едно крукче околу плоштадот и така ќе видиш дали сум способен или не. Важи така?

- Одлично!

И се обложи на 10 нови пера, еден црвено-темносин молив.

Речено-сторено, половина час пред завршувањето на часовите, почнав да се виткам врз клупата додека професорот Мускулко не ми рече:

- Сите мирни! Што му е на Стопани што се витка како змија? Молчете сите!

- Ме боли телото - одговорив, не можам повеќе...

- Тогаш оди дома... и така има уште малку до крај.

И јас, како што беше договорено со Чекино, излегов и отидов право накај Банката Италија, каде што го чекав надвор пред главната порта.

Малку подоцна ете ти го доаѓа автомобилот на Белучи. Шоферот се симна и кога влезе во банката, а јас, на знак на Чекино, се качив и седнав на совозачкото седиште.

- Сега ќе видиш дали знам и јас да ја стартувам - ми рече. А за тоа време, еве ти ја свирката и свири...

Се наведна велејќи:

- Гледаш? За да тргне, доволно е да се заврти ова...

И го сврте воланот.

- ПУТУПУМ! - направи автомобилот два-три пати и тргна со голема брзина.

Јас во тој момент многу се забавував и почнав да свирам со свирката без престан и беше смешно да се видат луѓето како се туркаат натаму - наваму за да се засолнат од патот, гледајќи нè преплашено.

Но во дел од секунда сфатив дека Чекино не знае воопшто да управува со автомобилот, ниту да закочи, ниту да застане.

- Свири, свири! - ми викаше, ко божем свирењето со свирката да може да го запре автомобилот.

Излеговме од градот како испукан куршум од пушка и јуравме низ селото со вртоглава брзина, толку што не можевме да дишеме.

Чекино во еден момент го пушти воланот и се навали на седиштето, блед како крпа.

О Господе мој, каков момент!

Само кога ќе помислам на тоа, ми се крева косата на главата.

За среќа патот беше широк и прав и како во сон гледав како селото наоколу ми бега пред очите. Од оваа глетка толку силно ми се врежа што можам да ја опишам во детали.

Одлично се сеќавам на еден селанец кој ги чуваше воловите, гледајќи нè како пролетуваме како стрела, извика со застрашувачки силен глас кој го надгласи брмчењето на автомобилот.

- Вратниот пршлен!...

Несреќата нè снајде многу рано, и ако не се скршеше токму вратниот пршлен, ќе се скршеа други не помалку важни коски. Едвај се сеќавам дека во одреден момент видов пред мене нешто како одеднаш се крева од земјата како голем бел дух кој се струполи врз автомобилот... и потоа ништо повеќе.

Потоа дознав дека на една кривина на патот сме удриле во некоја куќа, а силата на ударот била таква што јас и Чекино сме летале во воздух околу триесеттина метри и среќа во несреќа, сме паднале во грмушка којашто ни послужила како перниче, бидејќи го ублажила ударот од падот, кој инаку ќе беше смртоносен.

Ни рекоа дека по половина час од катастрофата, пристигнал шоферот на Белучи со друг автомобил којшто набрзина го изнајмил во моментот кога сфатил дека сме избегале и нè однел и двајцата во болница каде што на Чекино му ја ставија десната нога, а на мене левата рака во гипс.

Јас не можев да се движам и мораа да ме однесат до дома со носилка.

Точно е дека тоа беше непромислен потфат и дома моите кутри родители и Ада беа потиштени, но мене ми претставуваше големо задоволство да им ја раскажувам оваа моја авантура на сите оние кои дојдоа да ме посетат. Опишувајќи го нашето вртоглаво брзо возење го измамував нивниот коментар:

- Навистина било возење кон смртта, како она во Париз!

Освен ова, задоволен сум што го добив облогот против тој смешен лажго т.е десет нови пера и еден темносино-црвен молив коишто ќе треба да ми ги даде веднаш штом закрепнеме ако не сака да му ја одржам добро познатата лекција што му ја должам поради неговите „Ау,ау“ против мојот зет!

24-ти декември

Докторот рече дека раката секако ќе биде како порано, но јас сепак не можам да ја мрдам.

Луиза на којашто ѝ пиша тато за оваа моја болест, одговори предложувајќи да ме пратат кај неа во Рим каде што докторот Колалто вели дека имал некој негов пријател специјалист кој ќе ме лечел со струја и масажа така што би можел да се задржам кај нив за време на Божиќните празници и потоа да се вратам дома излечен.

Започнав да врескам од задоволство и ќе плеснев и со рацете да можев да ја кренам раката.

- Но - рече тато - немаме лице да те пуштиме надвор.

- Јас би се грижела постојано да не се случи некоја несреќа - додаде мама.

Ада ја додаде крајната забелешка:

- Мора да се каже дека Колалто е добар човек кога те покани во неговиот дом по „убавиот“ свадбен подарок кој му го приреди.

Јас се почувствував понижен од овој разговор така што мама се сожали и веднаш додаде некој убав збор:

- Ако барем после толку неволји, сериозно ветиш дека ќе бидеш учтив и фин со доктор Колалто...

- Да, ветувам! - викнав со оној занес и ентузијазам со кои секогаш ги кажувам моите ветувања.

И така, после малку дискусија, се одлучи дека за Свети Стефан, тато ќе ме однесе во Рим.

Јас сум среќен и го благословувам моментот кога си ја скршив раката.

Одењето во Рим е мој вечен сон и не ми се верува дека ќе до видам Кралот, Папата, Швајцарците и сите антички споменици кои ги има таму.

Она што најмногу ме возбудува е идејата за лекувањето со струја, само кога ќе помислам, ми се чини дека внатре во телото чувствувам куп батерии и не ме држи место.

Да живее Рим, главниот град!

#

Во овој момент дознав дека Чекино Белучи е во лоша состојба. Изгледа дека е навистина сериозно и тешко дека ногата ќе му биде како порано.

Кутар Чекино! Еве што може да се случи кога некој се фали дека знае да направи нешто кога во суштина не знае ништо!

Но, многу ми е жал заради ова бидејќи Белучи и покрај своите недостатоци, е добро момче.

25-ти декември

Го претпочитам месецот декември во однос на сите останати бидејќи тогаш е Божиќ и Катерина секогаш прави два убави пудинзи, еден од ориз, а другиот од пченица зошто на мама ѝ се допаѓа оној пченичниот, додека оној оризовиот не може да го поднесе. А тато полудува по оној оризовиот додека оној пченичниот му пречи како чадот во очи. Јас пак, ги претпочитам и двата затоа што и докторот вели дека пудингот е попрепорачлив од слатките, јадам колку што душа ми сака и никој не ми вели ништо.

26-ти декември

Заминувам за Рим за два часа.

Има голема новост: тато нема да ме носи туку ќе ме довери на господинот Клодоео Тиринанци, негов близок пријател кој оди во токму главниот град за некоја важна работа и кој ќе ме предаде на докторот Колалто- во неговите сопствени раце- како што рече тој.

Колку е смешен овој господин Клодоео!

Пред сè сака секогаш да се прави странец и затоа си ги сменил сите „И“ во неговото презиме - кое би било Тиринанци - со исто толку „У“ претворајќи го во Турунанцу зошто вели дека во неговиот бизнис, како претставник на главните фабрики за мастило во Англија, му е од полза да се претставува пред клиентите со три „у“.

И понатаму тој е како едно трупче, дебело и мрсничко, со широко лице закитено со бакембарди кои наликуваат на две црвени грмушки и со едно толку црвено носенце какво досега не сте виделе, толку тркалезно на средина што личи токму на многу сочно доматице.

- Внимавај! - му рече тато - си земаш голема одговорност зошто Јованче е детиште спремно на сè...

- Ех! - одговори господин Клодовео - нема да биде способен да ја размрда мојата англиска ладнокрвност позната колку и моето мастило... Ако не е добар, ќе му го бојадисам лицето и ќе го пратам во некое индијанско село!...

- Бла бла бла! - си реков во себе и се качив за да го поготвам куферот со Катерина затоа што сам, со повредена рака не можам.

Го ставив сè она што можеше да ми притреба во Рим: боиците, гуменото топче, дајретото, пиштолчето со метата, а сега ќе те ставам и тебе драго дневниче, што ме придружуваш во сите случки во мојот живот...

Тогаш се гледаме во Рим!

27-ми декември

Дневнику мој, веднаш ќе те земам пак, штом ќе пристигнам во Рим затоа што морам да ги раскажам врз твоите страници, сите мои не малубројни и не помалку важни авантури за време на патувањето.

Вчера, малку по нашето поаѓање, господинот Клодовео почна да ги реди своите работи извикувајќи:

- Добро е! Само ние двајца сме... и се надеваме дека ќе остане така до Рим. Гледаш, момче мое? Ова е моето сандаче со моите примероци... Гледај колку шишенца и какво шаренило од мастила!... Би имал да пишуваш до крајот на животот!... Ова е мастило за пера... Ова тука е мастилото за министерставата кои јас ги снабдувам и од што заработуваме добро, знаеш? Гледаш? Потребно е да ги знам прецизно цените на сите и нивниот хемиски квалитет... За трговија е потребна паметна глава, знаеш?

Јас на почетокот се забавував многу гледајќи ги сите тие шишенца, но потоа на господинот Клодовео му светна пеколна идеја и ми рече:

- Сега биди внимателен на сите главни станици каде застанува возот, гледај низ прозорецот, јас ќе ти ја објаснам важноста на тие градови и ќе ти ги претставам подобро отколку учебникот по географија затоа што јас имам искуство во трговијата, а тоа е поважно од која и да е книга.

И навистина, како ќе пристигнеме на некоја станица, господинот Клодовео се измачуваше да го одржи својот час, но полошо од професорот Мускулко, сè до моментот кога поради исцрпните објаснувања не паднав во длабок сон.

Кога се разбудив, го видов на седиштето отспротива господинот Клодовео кој спиеше и р'чеше како контрабас.

Застанав на прозорецот и започнав да ја гледам природата. Потоа ми се здосади и не знаев што да правам... Го отворив куферот и ги разгледав сите мои играчки... Но веќе ги знаев од поодамна па не беа доволни за да се ослободам од досадата.

Тогаш го спуштив долу сандакот со примероците на господинот Клодовео и се забавував разгледувајќи ги сите тие шишенца со картички во сите бои.

Во тој момент застапа возот и од прозорот видов дека еден друг воз стои точно спроти нас, на мала оддалеченост, така што ако се наведнев нанадвор, можеби ќе можев да ги допрам лицата на патниците кои стоеа на прозорецот...

И токму тогаш кога ми текна една страшна идеја.

- Кога би имал прскалка! - помислив.

Додека мислев на ова, погледот ми застапа на гумената топка што беше во мојот куфер оставен отворен и тогаш си реков:

- А зошто да не си ја направам сам?

Го извадив од џеб ножето и направив дупка во топката. Потоа земав три шишенца мастило од сандачето на господинот Клодовео и кога отидов во тоалетот каде што ги отворив шишенцата, го истурив мастилото во малиот мијалник, и додадов вода. Потоа, ја издишав топката, ја потопив во мијалникот и ја наполнив...

Кога се вратив во купето, возот спроти мене беше тргнат, а патниците беа на прозорците.

Само ги испружив рацете надвор од мојот прозорец и постепено ја стискав топката меѓу дланките, со отворот свртен кон возот отспротива.

Ах, каква возбуда! Колку ефектно! Која забава!...

И кога би живеел илјада години, не би се смеел никогаш толку колку што се смеев во тој момент кога ги гледав сите оние подадени лица што на почетокот беа зачудени, а веднаш потоа бесни, нишајќи се нанадвор меѓу дланките кои беа стиснати во тупаници, додека возот се оддалечуваше...

Совршено се сеќавам на еден човек на којшто му прснав со мастило во окото и се чинеше дека спобудале и рикаше како тигар...

Кога би го сретнал, би го препознал... но можеби е подобро да не го сретнам повторно!

За тоа време господинот Клодовео продолжуваше да спие како топ така што имав време да го вратам на место неговото сандаче со примероците за да не примети ништо.

И се ќе завршеше добро и тој не ќе можеше да се жали од мене ако подоца не ми дојдеше уште полоша идеја од првата, затоа што оваа имаше сериозни последици.

Почнав да се досадувам додека го гледав господинот Турунанцу оптегнат на лежајот и слушав како бревта, кога за несреќа ми падна в очи рачката за кочење која висеше од една кутија закачена на таванот на купето.

Би сакал да напоменам дека и друг пат ми паднало во очи тоа играче и секогаш паѓав во големо искушение да ја повлечам рачката и да видам што ќе се случи во возот.

Овој пат не можев да одолеам, се качив на лежајот, ја поставив дланката на рачката и повлеков надолу со сета сила што ја имав. Возот речиси веднаш застана.

Тогаш помагајќи си со повредената рака колку што можев, успеав да се искачам до мрежата каде се ставаат куферите и се стуткав, чекајќи да видам што ќе се случи.

Веднаш се отворија двете врати од купето и пет-шест вработени влегоа внатре и застапаа пред господинот Клодовео којшто продолжуваше да спие, додека еден од нив го протресе и рече:

- Ах, можеби му се случила незгода!

Господинот Турунанцу се разбуди наеднаш извикувајќи:

- Само ако ве фатам!...

И тогаш следеа објаснувањата:

- Ја повлековете рачката!

- Јас? Никако!...

- Сепак алармот доаѓа од ова купе!

- Ах! Јованче е!... Момчето! Каде е момчето?... извика одеднаш господинот Клодовео, вон себе. Ах!

Можеби се случила некоја несреќа! Госпoде Боже! Тоа е детето на мој пријател кое ми го доверија на чување!

Ме побараа во тоалетот, погледнаа под сите седишта. Конечно еден кондуктер ме откри стуткан меѓу два куфера во мрежата горе и извика:

- Ене го онаму горе!

- Несреќнику! - извика господин Клодовео. Ти ја повлече рачката за кочење?... Што направи?

- Ауч! - одговорив со плачлив глас затоа што тогаш разбрав што белја направив.

Толку ме болеше скршената рака...

- Ах! Затоа си се испентарил дури дотаму?

Во меѓувреме двајца кондуктери ме земаа во раце и ме симнаа долу додека другите забрзано излегоа надвор за да го придвижат возот.

- Вие знаете дека за ова постои казна! - рекоа кондуктерите кои останаа.

- Знам, но ќе ја плати таткото на ова господинче! - одговори господин Клодовео гледајќи ме како да посакуваше да ме убие.

- Но, дотогаш, треба да ја платите Вие...

- Но јас спиев!

- Точно така, бидејќи момчето ви било доверено, сте требале да го надгледувате...

- Нормално! - извикав јас сиот задоволен, гледајќи го кондуктерот кој сакаше да биде праведен. Вината е на господин Клодовео... спиев цел пат!...

Господин Турунанцу ми даде знак како да сака да ме задави, но не рече ништо.

Направија записник за казната, а господинот Клодовео мораше да ја плати. Откако останавме сами, дрско ми зборуваше и најлошото се случи кога се врати од тоалет и кога погледна во своето сандаче со примероците од мастило и сфати дека недостасуваат шишенца.

- Што си направил со моите примероци со мастило, убиецу! - извика.

- Им напишав писмо на моите родители! - одговорив тресејќи се.

- Како едно писмо?...Тука фалат три шишенца!...

- По се изгледа сум напишал три.. сега не се сеќавам!

- Ама ти си бил полош и од Тибурци!.. Како успева твоето кутро семејство да трпи ништожник како тебе?

И така продолжи да ми кажува грди зборови сè додека не стигнавме во Рим.

Убав начин да се придружува момче доверено од пријател!

Но јас бев претпазлив и не му вратив воопшто ништо освен кога ме предаде на мојот зет Колалто на којшто му рече:

- Еве ви го, ви го предавам без да му фали влакно... но, чесен збор, би дал десет години од животот отколку да бидам во ваша кожа, кутар господине принуден да го чувате неколку дена! Господ нека ви е напомош! Имаат право што го викаат Јованче Ураганче.

Тогаш не издржав и му одговорив:

- Таков каков што сте би требало да му се помолите на Бога за да ве стави во туѓа кожа! А што се однесува до Јованче Ураганче, подобро така да се вика некој отколку со три „у“ како вас, што е жива глупост!

Докторот Колалто ми даде знак да молчам и додека мојата сестра ме носеше во друга соба, го слушнав него како вели воздивнувајќи:

- Одличен почеток!

28-ми декември

Мојата рака е во полоша состојба заради напорот да се искачам вчера во мрежата на купето. Ова утро Колалто ме однесе кај оној негов пријател кој лекува со струја и се вика професор Перуси, којшто откако ме прегледа, ми рече:

- Ќе бидат потребни околу десетина дена, а можеби и повеќе...

- Подобро! - реков јас.

- Мило ти е што си лошо? - извика изненаден професорот.

- Не, но толку многу ми се допаѓа да сум во Рим и потоа лекувањето со струја со сите овие направи, мора да е многу забавно...

Професорот Перуси веднаш започна да ми прави електромасажа користејќи струја со еден многу софистициран апарат што ми правеше како да ме лазат мравчиња по целата рака, додека јас заоѓав од смеење.

Оваа - реков - е направата што предизвикува скокот... Би му помогнала на господинот Тиринанциј кој по случката со рачката за кочење, стана толку сериозен!

- Засрами се! - ми рече Колалто, но тоа го рече смеејќи се.

#

Сестра ми ме посветува да бидам добар и мирен деновите кога ќе останам кај неа затоа што пред сè, сестрата Матилде која е нејзина золва, значи сестра му на Колалто, е жена во години и е многу уредна со своите работи, па дури и препедантна. И затоа што докторот Колалто е специјалист за болестите на уво, нос, грло, како што е напишано на влезната врата од куќата и секој ден му е приемен и има пациенти кои доаѓаат на преглед, а тоа е уште една причина за да не се вреви.

Впрочем – рече - ти многу ќе излегуваш надвор, за да го разгледаш Рим, а ќе те придружува господинот Метело којшто го познава секое катче.

29-ми декември

Вчера бев да шетам наоколу со господинот Метело, пријател на Колалто, кој е многу образован и ја знае историјата на секој споменик од А до Ш. Ме однесе да го видам Колосеумот кој во минатото бил амфитеатар каде се одржувале борби меѓу крволочните ѕверови, а угледните госпоѓи се забавувале гледајќи како Христијаните биле јадени живи.

Колку е убав Рим за некој што е страствен љубител на историјата! И колку ли разновидни колачиња во кафеулето Арањо каде што бев вчера вечер со мојата сестра!

Изутрина ќе одиме со неа на прошетка кај мостот Моле.

#

Сега се враќам од мостот Моле каде бев со трамвај со Луиза. Ја прашав зошто се вика Моле, но ни таа не знаеше и тогаш се обравивме на еден човек од таму кој рече:

- Се вика Моле бидејќи е на реката Тибар и е постојано мокар, а таа не е како многу други реки кои штом ќе дојде летото веднаш пресушуваат.

Кога му го кажав ова на господин Метело кој беше пред малку дојден за да се договориме за утрешната прошетка, почна да се гуши од смеење и потоа, кога се потсмири, рече:

- Овој мост претходно се викал Молвиус или Мулвиус и имало и некој кој го викал Милвиус, но името што го има сега е можеби варијанта на античкото име Молвиус, име што најверојатно потекнува од ридот што се издигнува над неа, иако многу луѓе упорно го нарекуваат Милвиус изведувајќи го од името Аемилиус т.е од Емилио Скауро за кој се мисли дека бил градител на мостот, додека од друга страна е потврдено дека истиот мост постоел еден век пред да се роди Емилио Скауро, но исто така е вистина дека Тит Ливиј изјавил дека кога Римјаните ги пресретнале гласниците кои ја носеле веста за победата над Асдрубале, поминале токму по тој мост...

Господинот Метело е многу учен и секако дека малку можат да се пофалат дека ја познаваат римската историја како него, но што се однесува до мене, да бидам искрен, повеќе ме убеди објаснувањето кое ми го даде оној човек изутринава отколку сите Милвиус, Молвиус, Мулвиус на господинот Метело.

30-ти декември

Денес, додека појадувавме, помошникот Пјетро дојде за да му каже на Колалто:

- Професоре, тука е маркизата Стерци којашто сака да зборува со вас за оној третман кој ви го спомнала завчера...

Колалто, кој имаше многу апетит, почна да негодува велејќи:

- Токму во овој момент! Кажува ѝ нека почека... А ти за тоа време оди кај аптекарот и нека ги препише лековиве веднаш!

И додека помошникот излегуваше, додаде:

- На оваа стара гиздавица што зборува на нос како обоа, ѝ се увртело во глава дека јас можам да ја излечам... Но, добра пациентка е и треба добро да се однесуваме кон неа.

По овој разговор природно ми дојде неодолива желба да ја видам оваа госпоѓа и малку потоа, се извинив, станав од масата и отидов во чекалната каде навистина најдов една смешна госпоѓа со убава крзнена наметка која веднаш штом ме виде, ми рече:

- Ах, убаво момченце... што правиш?

Јас во тој момент не можев да одолеам на искушението да не ја имитирам и ѝ одговорив зборувајќи на нос:

- Јас сум добар, а Вие?

Кога ме слушна како зборувам на нос, се вознемири, потоа ме погледна и гледајќи дека сум сериозен, ми рече:

- Ах! Можеби и ти ја имаш мојата болест?

А јас, зборувајќи на нос, повеќе од кога и да е:

- Да да да госпоѓо!

Можеби - продолжи маркизата - се лечиш и ти кај професорот Колалто?

И јас одново:

- Да да да госпоѓо!...

Тогаш ме гушна и бакна и потоа рече:

- Професорот Колалто е одличен, специјалист е и ќе видиш, ќе нè излечи и двајцата...

А јас, сè уште зборувајќи на нос:

- Да да да госпоѓо, да да да госпоѓо!...

Во тој момент влезе Колалто кој кога ме слушна како зборувам на нос, пребледе како овој лист и секако сакаше да ми каже нешто, но госпоѓата не му остави време бидејќи веднаш рече:

- Еве еден паталец како мене, така ли е професоре? И тој, ми кажа дека е болен како мене и доаѓа кај вас за лекување.

Колалто ме прострела со поглед, но за да не ја влоши ситуацијата, рече набрзина:

- Ех, да, да... ќе видиме, сигурно! Во меѓувреме, госпоѓо маркиза, земете го ова шишенце и правете инхалации наутро и навечер, откако прво ќе ставите неколку капки од содржината во сад со врела вода...

Јас излегов од чекалната и истрчав кај сестра ми каде малку подоцна ме стигна Колалто кој што ми рече со глас кој му трепереше од бес:

- Добро внимавај, Јованче, ако уште еднаш се осмелиш да влезеш во чекалната и да зборуваш со пациентите, ќе те задавам, разбра? Ќе те задавам, чесен збор... Запамети го ова!

Како се заинтересирани луѓето, посебно докторите специјалисти за болести на носот и грлото!

Од страв дека ќе ги изгубат пациентите, би ги задавиле и роднините, па дури и кутрите невини дечиња.

31-ти декември

Колку е досаден оној господин Метело!

И денес ме однесе да го видам Рим и тоа ми причинува задоволство, но тој дава толку многу објаснувања што не се издржува.

На пример, пред сводот на Сетимио Северо почна да кажува:

- Оваа божествена триумфална порта изградена од Сенатот во 205 година од нашата ера во чест на Сетимио Северо и неговите деца Каракала и Џета. На двете страни има натпис како оној по победите над Парти, над Арабјаните, над Адиабените...

Ах, на крајот од говорот, ми се смачи од овој свод на Сетимио Северо, а мојата уста стана поголема од сите триумфални порти во Рим заедно...

#

Госпоѓата Матилде, т.е сестрата на Колалто, е многу грда и досадна и само се издишува и муабети со мачката и канаринецот. Но, со мене добро се согласува, и денес ми кажа дека во суштина сум добро момче.

Секогаш ме прашува каква била Луиза како девојче, што правела и зборувала и јас ѝ ја раскажав случката со фотографиите што ги најдов во нејзината соба пред да се омажи и за глупоста што ја направив разделувајќи ги на оние кои беа на нив.

Потоа ѝ кажав за оној пат кога ѝ најдов во фиоката од тоалетната масичка, кутивче со црвена крема со којашто си ги зацрвенив образите и таа толку се налути што ми удри шлаканица зошто таму беше нејзината другарка Биче Роси која беше озборувачка и сигурно ќе им кажеше на сите дека сестра ми се црви...

Требаше да се види како се забавуваше госпоѓата Матилде кога ме слушаше како ги опишувам овие работи и доволно е да се каже дека на крај ми

подари пет чоколатца со јаткасти плодови внатре и две бонбони од лимон. Треба да се каже дека навистина ме сака бидејќи од она што го кажува Луиза, таа по слатки е пострвна отколку десет деца и сите си ги јаде сама.

Сите ги заклучила во шкафот и има секакви, но ако деновие успеам и таму да пикнам рака, ќе може да им каже збогум на нејзините залихи!

Сега, драг дневнику, те оставам затоа што утре е првиот ден од новата година и треба да им напишам писмо на моите родители за да побарам прошка за моите грешки од оваа година и да ветам дека во новата година ќе бидам добар, послушен и посветен на учењето.

2-ри јануари

Еве нè во новата година!

Каков ручек, оној вчера! Колку слатки и ликеричиња и колаченца во сите бои и вкусови!

Колку убава работа е Новата година и штета што доаѓа толку ретко! Кога би владеел јас, би донел закон првиот ден од новата година да се случува барем неколку пати месечно, а со тоа би се согласила и госпоѓата Матилде којашто вчера изеде толку колачиња што утрово мораше да се прочистува со лековитата вода Јанос.

3-ти јануари

Вчера направив голема глупост, но ме натераа на тоа и кога би морал да одам на суд, мислам дека судиите не би биле толку строги затоа што веќе некое време господинот маркиз ме провоцира без никаква причина.

Овој господин маркиз е еден стар гиздавец сиот напудрен што доаѓа кај професорот Перуси на третмани, но сосема поинакви од моите зошто тој се сонча додека јас правам масажа или подобро кажано, ја правев, затоа што после оваа случка, не ја правам повеќе.

Изгледа на овој тип докторот Перуси му раскажал за случката со автомобилот што беше причината поради која си ја скршив раката бидејќи секој пат кога се сретнувавме во кабинетот за консултации ми велеше:

- Еј младичу! Кога ќе одиме да се повозиме со автомобилот?

И ова ми го кажуваше со толку подбивна насмевка што не знам како издржав да не му одговорам со лошо.

Јас се прашувам, кој му даде за право, на овој прокелав гавран што не знам ниту како се вика, да се сити на мојата несреќа, дали немав право да го замразам и да размислувам да му сместам нешто што ќе му послужи како лекција...

А шегата му ја направив вчера и излезе полошо отколку што замислив јас.

Пред сè треба да се знае дека третманот со светлина што го прави господинот маркиз се изведува во еден прилично голем сандак во кој пациентот седнува на столче и таму е целиот затворен со исклучок на главата која излегува надвор низ тркалезен отвор на горната страна. Внатре во сандакот има многу црвени електрични ламби кои се вклучени и за кој се вели дека пациентот се капе во светлина, додека во суштина воопшто не се капе и останува сув како и пред да влезе, ако не и повеќе.

Значи јас го имав видено неколку пати господинот маркиз како влегува во тој сандак кој се наоѓа една соба многу подалеку од онаа каде јас ја правев масажата и таму останува по еден час. Потоа сестрата одеше да го отвори сандакот и да го крене оттаму.

И таму во таа соба, вчера, се случи мојата сурова, но праведна одмазда.

Носев со мене главица кромид што ја најдов во кујната во куќата на сестра ми.

И откако ја направив масажата, наместо да си одам, се прикрадов во собата за „капење со светлина“ каде беше влегол господинот маркиз малку пред тоа.

Тој беше таму, всушност толку беше смешна неговата напудрена глава која излегуваше надвор од сандакот што не можев да издржам, а да не се изнасмеам.

Тој ме погледна вчудоневиден и потоа со неговата вообичаено подбивна насмевка ми рече:

- Што правите тука? Зошто не одите да свртите еден круг со автомобилот, денес кога денот е толку убав?

Јас не можев да издржам повеќе од бес. Го извадив кромидот и истрив силно под носот и околу устата. Беше смешно кога го слушнав како ги мрда силно нозете и рацете внатре во сандакот каде беше затворен, без воопшто да може да се одбрани и кога го гледав како ги прави најсмешните гримаси, обидувајќи се да вреска, но залудно бидејќи многу остриот мирис на кромидот речиси го задушуваше.

- А сега - му реков - ако ми дозволите, одам да свртам крукче со автомобилот!

И си заминав затворајќи ја вратата од просторијата.

Утрово дознав дека откако поминал часот за капење со светлина, сестрите отишле да го извадат од сандакот и кога го виделе црвен во лицето и сиот во солзи, веднаш го викнале професорот Перуси кој извикал:

- Ова е нервен напад... Брзо, истуширајте го...

И господинот маркиз беше потполно наводенет и покрај неговото негодување и врескање кои сè повеќе само го потврдуваа мислењето на професорот дека се работи за ужасен нервен напад.

Непотребно е да се каже дека професорот Перуси побрза за случката да го информира својот пријател и мојот зет Колалто, молејќи го да не ме праќа повеќе на терапија со струја. Исто така е непотребно да се додаде дека Колалто ми изнакажа сè и сешто, завршувајќи со овие зборови:

- Навистина секоја чест!... Јованче Ураганче не можеше подобро да ја започне годината од ова... Но што се однесува до останатите нејзини денови, драг мој, ќе си ги поминуваш дома затоа што мене ми е доста!

4-ти јануари

Утринава Колато му напиша на тато едно остро писмо (како што рече тој) известувајќи го за сите мои палавштини (ова се повторно негови зборови) и молејќи го да дојде веднаш да ме земе; но потоа писмото не беше предадено во пошта, а мојот зет дури престана да се мурти и насмевнувајќи се ми рече:

- Бриши, овој пат ќе ти прогледаме низ прсти, а и да не ги растажувам твоите родители... Но, внимавај добро! Писмото останува тука во фиоката од мојата работна маса и при првата лудорија што ќе ми ја направиш ќе го додадам на другите писма и сите заедно ќе му ги испратам на татко ти... Стави се во ред! –

Интересно е тоа што овој пресврт се случи по една моја друга палавштина – да се изразам како Колато – но којашто се чини, му се допадна на зет ми.

И еве како стојат работите.

Денес, во вообичаеното време поточно додека појадувавме, дојде маркизата Стерци, онаа што се лекува за да не зборува повеќе на нос. Тогаш си помислив дека, кога веќе Колато му пишал на тато (во тој момент мислев дека веќе го предал писмото), можев да си најдам друга забава без да се влоши уште повеќе мојата состојба, и откако начекав погоден момент со трчање отидов во салонот за прием.

Маркизата седеше на една фотелја со свртен грб кон вратата од каде влегов јас.

Лека-полека се приближив до фотелјата и кога бев токму зад неа, се наведнав за да не ме види и извикав:

- Мјау...! -

Маркизата потскокна од фотелјата и кога ме виде склупчен на килимот извика:

- Кој е таму?

- Чудовиште-мачориште! – одговорив, свиткувајќи го грбот, потпирајќи се на дланките и стапалата, грчејќи како што прават мачките.

Очекував маркизата Стерци да се навреди поради оваа моја шега, но напротив, таа ме погледна малку со восхит, потоа се наведна кон мене, ме крена, ме прегрна, ме погали и започна да зборува со глас кој ѝ трепереше од силната возбуда.

- Ох, миличок! Ох, мил тој! Ах, каква радост, колку голема радост ми донесе, момче мое...! Ох, колку пријатно изненадување!... Зборувај, зборувај уште... Повтори го уште еднаш тој магичен збор којшто ми го враќа мирот во душата и одзвонува во моите уши како нежно ветување и нешто најубаво што воопшто можев да си посакам... -

- Јас, без да ме моли, повторив:

- Мјауу! -

А пак маркизата ги удвои милувањата и прегратките, додека пак јас за да ѝ угодам продолжував да повторувам : Мјау, мјау...

Најпосле ја сфатив причината за таквата радост : маркизата кога слушна дека веќе не зборувам на нос како првиот пат кога ме сретна, веруваше дека сум оздравел и не престануваше да ме прашува:

- А колку време траеше лекувањето? А кога почна да чувствуваш подобрување? Колку инхалации правеше дневно? А колку испирања?

На почетокот ѝ одговарав тоа што ќе ми текнеше,но потоа бидејќи почнав да се досадувам, ја откачив и дури кога бев на вратата ѝ повторив, колку да ѝ угодам:

- Мјау! –

Но токму во тој миг влегуваше докторот Колалто кој откако го слушна тој извик ми удри таква една клоца во ходникот што за чудо успеав да спасам жива глава, промрморе тресејќи се:

- Никаквецу, нели ти забранив да доаѓаш тука!... -

Потоа влезе во салонот за прием, а јас враќајќи се назад низ ходникот со намера да одам во мојата соба и да се затворам внатре за да избегнам уште некоја клоца, слушнав како ѝ вели на маркизата:

- Простете, госпоѓо маркиза, ако она невоспитано детиште... -

Но, маркизата веднаш го прекина:

- Ама што велите драг професоре! Напротив, не можете да замислите колку беше утешително за мене кога ги увидов чудесните ефекти од вашето лекување... Тоа момче оздравело за неколку дена!... -

Тука настана пауза, а потоа го слушнав Колалто кој велеше:

- Да, да... навистина брзо оздраве... Знаете, тоа е вистинско момче! Но се надевам дека со текот на времето ќе оздравите и Вие... -

Не сакав да слушам повеќе и наместо да одам да се затворам во соба, отидов кај сестра ми која ја најдов во нејзината работна соба и на која ѝ ја раскажав цела случка.

Колку ли се изнасмеавме!

И така додека се киневме од смеење нè изненади Колалто кој исто така се смееше... и кој одлучи да не му го праќа писмото на тато.

- Џиџино – рече сестра ми – вети дека ќе бидеш добар, договорено?

- Да, - одговорив – и повеќе нема да кажувам лаги... ниту на маркизата Стерци.

- Ах, - извика зет ми – да се погрижиме да не мораш повеќе да се среќаваш со неа, во спротивно, ништо чудно доброто да заврши лошо!

5-ти јануари

Денес почувствував уште едно големо задоволство... Навистина се чини дека во домот на сестра ми почнуваат да се поправедни кон децата!

Утринава околу десет часот, кај зет ми дојде професорот Перуси, оној што лекува со струја и бидејќи двајцата се затворија во ординацијата, јас се посомневав дека има некое влошување на состојбата на оној фарбанион господин маркиз (кому му истрив кромид под муцето додека траеше третманот со електрична светлина) и го наместив увото на дупчето од клучалката за да слушам...

Ќе ви ја кажам вистината: да ми го раскажеше некој друг тоа што го слушнав токму со ова уво, немаше да му поверувам ни за целото богатство на овој свет!

Професорот Перуси штом влезе во ординацијата, прсна да се смее и му ги кажа токму овие зборови:

- Знаеш ли што ми се случи? Оној маркизон, добро го познаваш, што доаѓаше кај мене на третман со светлина, по валканиот трик што пред некој ден му го направи оној твој шура, печен за во поправен дом, ми рече дека во животот не бил толку добро ниту се чувствувал толку силен како тој ден, а тоа сигурно мора да е резултат на масажата со кромид врз лицето којашто му ја направи за време на третманот...

Заклучок: сега во мојата ординација лекувам со најнова метода којашто досега не е спомената во научната пракса ширум целиот свет и којашто ја нареков светлосна терапија со масажа на лице со кромид. -

Во тој момент и двајцата почнаа гласно да се смеат, и имав среќа, бидејќи така не го слушнаа моето смеење.

Потоа Колалто му ја раскажа случката со маркизата Стерци и тука повторно се засмејаа како луди.

Да не забравиме дека често ги прекоруваат децата за некои работи наместо да ги пофалат и да им се заблагодарат за тоа што ги направиле, но пред сè, возрасните треба да бидат трпеливи и да видат како ќе завршат истите!

6-ти јануари

Да живее Бефана, дарежливата самовила!

Утрово Луиза ми донесе во собата еден голем чорап полн со слатки и еден убав Пулчинела* одозгора, а Колалто ми подари еден убав паричник од крокодилска кожа. Од дома ми пишаа дека ми подготвиле други весели изненадувања за кога ќе се вратам...

За мене денешниов ден е прекрасен. Да живее Бефана, дарежливата самовила!...

8-ми јануари

Тука сум во мојата соба и го чекам тато да дојде и да ме земе, бидејќи за жал, вчера Колалто му го испрати прочуеното писмо, а да е несреќата уште поголема, ги внел и моите последни палавштини. Така тој ги нарекува неволјите што можат да му се случат на едно кутро момче прогонувано од сопствената судбина којашто изгледа се забавува туркајќи го во сопствената пропаст, во моментот кога тоа се обидува да си го зацврсти угледот кај своите родители и роднини.

А неволјите, се знае, никогаш не доаѓаат сами, тоа е причината поради којашто вчера ми се случија неколку, поврзани една со друга. Но кога возрасните не би биле склони постојано да ја преувеличуваат тежината на нашите грешки, логично, би се сметале само како една неволја.

И еве како детално се одвиваше случката.

Вчера наутро додека сестрата Матилда не беше дома, отидов во нејзината работна соба каде видов како влегува Маскиранко, дебелиот црно-бел мачор којшто ѝ беше омилен на сестра ми.

На работната маса се наоѓаше кафезот со канаринецот, уште едно суштество кое беше под заштита на сестра Матилда којашто како што велат сите, многу ги сака животните, додека пак децата не ги поднесува. Тоа е многу неправедно и не може да се објасни.

А никогаш и не разбрав каква добрина е тоа, на пример, да држиш една кутра птичка затворена во кафез наместо да ја пуштиш да лета слободно во воздухот како што си е навикната.

Кутар канаринец! Ми се чинеше дека ме гледа и ми црцори слатко како да сакаше да ми каже, како во едно четиво од второ одделение:

„Дозволи ми да ја вкусам, макар и за миг, слободата по која толку долго мечтаам!“

Вратата и прозорецот од малата соба беа затворени: не постоеше опасност канаринецот да избега... Јас му го отворив кафезот, а тој го подаде главчето вртејќи го налево-надесно, сосема збунет што ја најде вратичката отворена. Потоа, најпосле се реши и излезе од сопствениот затвор.

Јас седнав на еден стол со мачката во скут и со големо внимание ги набљудував сите движења на канаринецот.

Можеби од силна возбуда или од кој знае што друго, најпрвин, кутрото мало животинче извалка еден убав свилен вез што се наоѓаше врз масичката, но бидејќи сè уште не беше довршен си помислив дека не е многу страшно и дека сестра Матилда лесно ќе го поправи.

Но, мачорот, можеби ѝ придаде поголема важност на работата, па посака сурово да го казни несреќниот канаринец. Така неочекувано ми скокна од скутот и се дочека на еден стол на средина и го преврте, оттука рипна на масичката, ја зграпчи кутрата птичка и лакомо ја проголта во еден залак, уште пред да се сетам дека можам да спречам една таква трагедија.

Но и јас посакав, како за поука, да ја казнам суровоста на Маскиранко за да во иднина, во слична ситуација, не ја повтори истата грешка.

До работната соба на сестра Матилда се наоѓа нејзината бања, па така, јас влегов таму и откако се качив на еден стол ја пуштив славината со студена вода, потоа го зграпчив мачорот за врат и подолго време му ја држев главата под тушот додека пак тој се виткаше како да има грчеви.

Одеднаш толку силно се стресе што не можев повеќе да го држам. Маскиранко замјаука како да рика, влета во салонот и правеше толку страшни скокови низ собата што искрши една стаклена ваза од Венеција што се наоѓаше на масичката.

Јас во меѓувреме се обидував да ја сопрам славината, но колку и да се трудев не успевав во тоа. Кадата веќе беше полна и водата почнуваше да се прелева... По ѓаволите! Многу ми беше жал за подот во бањата, сиот блескаше колку беше убав, но за среќа водата што течеше по него си најде излез во малата работна соба каде што и јас се повлекох за да не си ги изводенам премногу чевлите.

Но, таму останав малку бидејќи го видов Маскиранко склупчен на масичето како втренчено ме гледа со тие засташувачки жолти очи како да посакуваше во секој миг да ме изеде како што стори со кутриот канаринец. Се исплашив и излегов затворајќи ја вратата.

Поминувајќи низ собата со плакари, видов преку прозорецот едно русокосо девојче како си игра на балконот од долниот кат и бидејќи прозорецот беше многу низок, ми дојде една симпатична идеја да го посетам тоа убаво девојче и така се спуштив долу.

- Ох! – извика девојчето: - Кој си ти? Не знаев дека госпоѓата Колалто има дете... -

Тогаш јас ѝ кажав кој сум и ѝ ја раскажав мојата приказна којашто се чинеше дека неизмерно ја забавува. Потоа ме внесе во едно мало сопче близу до балконот каде ги чуваше своите кукли и ми ги покажа сите објаснувајќи ми во кои пригоди ги добила, кој ѝ ги подарил и така натаму.

Но, одеднаш почна да капе вода од таванот и девојчето ја викна мајка си велејќи ѝ :

- Мамо, мамо! Врне дома!... -

Мајка ѝ дотрча и многу се изненади што ме најде со нејзината ќеркичка, но јас ѝ ја објаснив работата и таа која сигурно беше многу разумна госпоѓа, се насмевна велејќи ми:

- Ах! Си се спуштил на балконот? Еве едно момче коешто рано почнало со своите романтични авантури! -

Јас ѝ одговорив многу љубезно, а потоа бидејќи таа изгледаше многу загрижена поради водата што капеше од таванот сè пообилно, ѝ реков:

- Не плашете се госпоѓо, не врне во куќата... Мислам дека оваа вода доаѓа од бањата на зет ми каде што ја оставив славината отворена...

- Ах, но тогаш треба да ги известиме горе... Брзо Роза, испратете го малиот господин кај госпоѓите Колалто и предупредете ги дека бањата им е поплавена. -

Домашната помошничка Роза, ме испрати до горе, а ни отвори помошникот на зет ми, но беше бескорисно да се алармира бидејќи токму во тој момент се врати сестрата Матилда и веќе забележа сè.

Помошникот на Колалто се вика Пјетро и има толку сериозно држење и толку страшен глас што уште од првиот пат кога го видов ми влеваше огромен страв.

- Видете! – ми рече на висок тон што се стресов од глава до петици.

Госпоѓицата Матилда имаше пет работи коишто ѝ беа многу важни и коишто може да се рече ѝ беа најмили нешта на овој свет: нејзиниот канаринец којшто таа го изгледа, нејзиниот убав црно-бел мачор којшто го најде и го собра од улица таа самата кога беше многу мал, стаклената ваза од Венеција која беше спомен од една нејзина пријателка од детството која почина минатата година, свилениот вез на којшто работеше веќе шест години и кој сакаше да биде подарок за главниот олтар во црквата на Капучините и на крај, килимот од работната соба, вистински персиски килим кој ѝ го донесе еден нејзин чичко од едно патување во... Сега

канаринецот е мртов, мачорот е во агонија и повраќа сè жолто, стаклената ваза од Венеција е во илјадници парценца, свилениот вез е уништен, а уникатниот килим од Персија е сиот избледен од водата што го поплави сопчето... -

Сите овие работи ги кажа полека, достоинствено, а на моменти и тажно како да раскажуваше некоја таинствена приказна за некои далечни земји и времиња.

Бев толку неутешен што промрморев:

- Што треба да правам? –

- Јас – додаде Пјетро – кога би ја имал таа несреќа да ги имам вашите нозе би ги употребил да се вратам со трчање во Фиренца. -

Оваа духовита мисла ја кажа со толку морничав глас што целиот се накострешив.

Сепак, на крајот на краиштата, неговиот совет ми изгледаше единствениот што ми нудеше спас од оваа критична состојба во која се наоѓав.

Посакував веднаш да си заминам, бев сигурен дека нема да сретнам никого од моите роднини, но можев ли да заминам оставајќи ги во рацете на непријателот овие страници на коишто им ја доверувам мојата душа? Можам ли да те напуштам драго мое дневниче, единствена моја утехо во многуте згоди и незгоди во мојот живот?

Не, илјада пати не!

Полека, безшумно на прсти се качив во мојата соба, ја ставив шапката, ја земав мојата чанта и се вратив долу подготвен да ја напуштам засекогаш куќата на сестра ми.

Но, не стасав навреме.

Токму во моментот кога се подготвував да го преминам куќниот праг, Луиза ме зграпчи за раменците и извика:

- Каде одиш?

- Дома – одговорив.

- Дома? Каде дома?

- Кај мене дома, кај тато, кај мама, кај Ада...

- А како ќе фатиш воз?

- Нема да фатам воз, ќе одам пеш.

Несреќнику еден! Утре ќе си одиш дома. Пред малку Колалто му го испрати писмото на тато во коешто ги додаде овие зборови: - Утрово Јованче Ураганче за помалку од петнаесет минути направи толку палавштини што би ми бил потребен роман за да можам да ги опишам. Дојдете да си го земете утре наутро и ќе ви ги раскажам во живо.

Се чувствував исцрпен од тежината на моите закашкани работи и не одговорив. Сестра ми ме турна во мојата соба и кога ме виде во таква состојба, се сожали и галејќи ме по главата извика:

- Леле Јованче, мој Јованче! Како успеа да направиш таква штета за толку кратко време додека беше сам?

- Толку штета! – одговорив липајќи. Јас не направив ништо... Тоа е мојата зла судбина којашто секогаш ме прогонува бидејќи сум роден несреќен... -

Во тој момент влезе Колалто кој откако ги слушнал моите зборови, бесно низ заби извика:

- Несреќен? Несреќни се тие што мораат да те држат дома... но што се однесува до мене, овојпат можеш да бидеш сигурен, оваа несреќа ќе заврши утре!

—

Подбивниот тон на зет ми толку ме налути во тој миг што солзите в очи ми пресушија и скокнав:

- Да, несреќен! Вистина е, понекогаш ми се случува да направам нешто лошо што подоцна прераснува во добро за другите, како онаа случка со маркизот кој беше на лекување со струја кај професорот Перуси којшто сега заработува добри пари од лекувањето со кромид што јас го измислив...

- Ама кој го кажа тоа?

- Го знам тоа и толку. А и она во врска со маркизата Стерци која ја убедив дека си ме излекувал од зборувањето на нос...

- Замолчи!

- Не, не сакам да замолчам! И бидејќи тоа многу ти одговараше, ти не го испрати писмото кај мене дома за не ги растажиш моите родители! Секогаш е така: кога лошото што може да го направи некое дете ќе ви биде од полза, вие возрасните сте полни со трпение, додека пак, ако можеби направи нешто со добра намера, а излезе на лошо како што ми се случи на мене утринава, тогаш сите се нафрлувате без извинување!...

- Како? Се осмелуваш да тврдиш дека тоа што го направи утрово било со добра намера?

- Секако! Јас сакав да му овозможам на тој кутар канаринец да ужива малку во слободата бидејќи се досадуваше постојано затворен во тој кафеуз; да не е можеби моја вина што канаринецот, штом излета надвор, го извалка свилениот вез на сестра Матилда? Тогаш мачорот сакаше да го казни и скокна врз него; јас ли сум виновен што Маскиранко е премногу строг и го излапа канаринецот?

Поради тоа си заслужи едно добро миење на главата и го ставив под славината во бањата... Јас ли сум виновен што студената вода му го уништи желудникот? Јас ли сум виновен што ја скрши стаклената ваза од Венеција? Јас ли сум виновен што не успеав да ја сопрам славината и што водата ја поплави собата и го избледе персискиот килим на сестра Матилда? Како е можно, кога јас сум слушал дека вистинскиот персиски килим не избледува. А штом избледел значи не бил персиски...

- Како не бил персиски! – се развика во тој миг сестра Матилда влетувајќи како ракета во собата на сестра ми. – Дури и клевети! И тоа какви клевети! Се осмелува да го омаловажи мојот покоен чичко Просперо којшто беше центлмен и не беше во состојба да ми подметне лажен персиски килим!... Ах! Каква навреда, Господе!... - Веднаш ме фати некоја смеа.

- Да си одиме! – извика сестра ми. Нема потреба да се претерува. Јованче сигурно не сакаше да го навреди твојот чичко...

- Не го почитува мојот чичко кога вели дека ме измамил подарувајќи ми килими изработени со некавалитетни бои! Тоа би било исто како кога јас би ти рекла дека образите си ги бојадисала со кармин!

- Епа не! – одговори сестра ми навредена. Не е исто бидејќи килимот на крајот избледе, додека јас на лицето имам боја којашто не избледува и фала му на Господа никогаш не пожелтувам.

- Боже, колку сериозно ги сфаќаш работите! – извика сестра Матилда заинатено. – Јас направив само споредба и воопшто не сакав да кажам дека ти се шминкаш. Но штом тоа го вели твојот господин брат кој ми раскажа дека кога си била девојка си имала кармин врз тоалетната масичка... -

По овие зборови, почувствував шлаканица којашто, се разбира, ми ја влепи сестра ми. Потрчав да се затворам во мојата соба од каде слушнав голема расправија што се разгоруваше помеѓу двете жени коишто се натпреваруваа која ќе се изнавика повеќе, додека пак, одвреме-навреме, гласот на Колалто напразно се обидуваше да ги смири извикувајќи:

- Ама не, ама да... Но слушај... Ама гледај... -

Така останав во мојата соба сè додека Пјетро не дојде да ме земе за ручек во текот на кој, Колалто и Луиза помеѓу кои седеа, на смена ме држеа за јакничката како да бев топка која не застанува, бидејќи се плашеа да не ја дувнам во секој момент.

Истата сцена се повтори и утрово за време на појадокот по кој Пјетро ме донесе тука во собава каде што чекам да дојде тато кој ја гледа само лошата страна на работите, како впрочем и сите други!

Во меѓувреме Пјетро ми рече дека Луиза и сестра Матилда не зборуваат од вчера!... И за ова ќе речат дека е моја вина, како јас да сум одговорен за тоа што сестра ми е премногу црвена во лицето, а сестрата на зет ми, премногу жолта во лицето!...

9-ти јануари

Пишувам во домот на Марали.

Како да имам грутка во грлото и тешко ми е да си ги средам мислите за да ја раскажам вчерашната случка којашто беше како сцена од некоја трагедија, но не од оние на Данунцио кои сум гледал како ги глумат и за кои и мама вели дека не ѝ се допаѓаат и покрај тоа што моите сестри ѝ се спротивставуваа велејќи ѝ дека зборува така затоа што не е интелектуалка. А мојата пак беше вистинска трагедија којашто би можела да се наслови: *Малиот бандит* или пак *Жртвата на слободата* бидејќи, на крајот на краиштата, сè ми се случи поради тоа што ослободив еден кутар канаринец што сестра Матилда сакаше да го држи затворен во кафез.

Така вчера изутрина тато дојде во Рим да ме земе и се разбира, Колалто му ги опиша сите мои палавштини, секако, со исклучок на онаа поврзана со маркизата Стерци и маркизот кој се лекува со кромид.

Тато ислуша сè и на крај рече:

- Сега чашата е преполна. -

И не ми упати ниту збор сè додека не пристигнавме дома.

Таму ме дочекаа мама и Ада кои ме прегрнаа со очи полни со солзи, жално повторувајќи:

- Ах, Јованче! Ох, Јованче!... -

Тато ме отргна од нив, ме одведе во мојата соба и мошне сериозно со смирен глас ми ги кажа токму овие зборови:

- Веќе ги подготвив сите потребни документи, утре ќе одиш во интернат. -

Си замина затворајќи ја вратата.

Подоцна дојде адвокатот Марали со сестра ми Вирџинија и двајцата сторија сè да го одвратат тато од оваа одлука, но јас слушав како тато постојано ги повторува истите зборови:

- Не сакам да го видам повеќе! Не сакам да го видам повеќе! –

Треба да му се оддаде признание на адвокатот Марали, тој е великодушен човек кој ги брани слабите од прогонувања и неправди, кој во вистинско време и место знае да изрази благодарност за она што го добил. Така, потсетувајќи се на пиштолчето со кое го погодив во око, му рече на тато:

- Што сакате? Тоа момче за малку ќе ме ослепеше, а потоа на денот на венчавката со Вирџинија малку фалеше да бидам жив погребан под остатоците од малиот грејач во салонот за прием. Потоа, на училиште ме бранеше од внукот на Гасперо Белучи којшто зборуваше лошо за мене... Јас дознав и тоа покажува дека Јованче е чувствително момче, нели е така Јованче? Јас го сакам... и треба да се согледа суштината на работите: на пример, причината за сета штета направена во Рим произлегува од неговата великодушност, тој само сакал да ослободи една птичка... -

Колку ли генијален адвокат е Марали!... Јас стоев на влезот, го слушнав овој негов моќен говор и не можејќи повеќе да се воздржам, влегов во собата извикувајќи:

- Да живее социјализмот!...

И се фрлив во преграатките на Вирџинија липајќи:

Тато почна да се смее, а потоа јасно рече:

- Во ред, но бидејќи социјализмот се залага секој да го добие своето парче среќа во овој свет, зошто адвокатот не те земе кај него на некое време?

- А зошто да не? – извика Марали. Се обложувам дека имам начин да направам вистинско момче од него...

- Ќе те видам колку ќе се радуваш! – рече тато. -Во секој случај, бидејќи не сакам повеќе да го видам, јас секако си ја постигнав целта. Земи си го слободно... -

И така договорот беше склучен, јас ќе бидам протеран од дома и во текот на еден месец ќе бидам под будното око на Марали каде ќе можам да се поправам

да покажам дека, во суштина, не сум онакво неподносливо суштество како што сите велат.

Вирџинија и нејзиниот маж, откако се вратија од свадбеното патување на кое отидоа кога се запали малиот грејач во салонот за прием, дојдоа да живеат во оваа населба којашто е многу пријатна и е во центар. Тука зет ми ја отвори својата адвокатска канцеларија која има посебен влез, но е поврзана со куќата преку една вратичка која се наоѓа во собата со плакари.

Јас имам малечка, но елегантна собичка којашто има поглед кон дворот и каде се чувствувам многу добро.

Во куќата освен сестра ми и Марали престојува и господинот Венанцио, чичко на Марали којшто дојде пред некој ден за да си поседи малку кај внукот бидејќи вели дека оваа клима му годи повеќе на здравјето. Но, не се знае каде му е здравјето, тој е еден пропаднат старец, глув до таа мера што треба да му зборуваш со акустичен рог, а кашлањето му наликува на удирање во тапан.

Но, велат дека е бескрајно богат и кон него треба да се однесуваме со многу почит.

Утре се враќам на училиште...

10-ти јануари

Во овој момент би сакал да го имам перото на Едмондо де Амичис бидејќи настанот што се случи на училиште утринава е еден од оние коишто ги тераат луѓето да се истурат од плачење.

Штом влегов во училницата се слушна голема врева, сите другари го вперија погледот во мене.

Секако дека е големо задоволството да бидеш главен јунак во една авантура како онаа со автомобилот. Јас не можев да се совземам од радост и го гледав препотентно тој куп деца од кои ниту едно никогаш не се нашло во слична опасност...

Но се излажав, напротив, имаше едно што се беше нашло како мене... и тоа едно дете, со голема мака, стана од своето место и придржувајќи се со рацете за клупата ми дојде во пресрет потпрено на една штака.

Почувствував треперење во душата и телото и за миг исчезна сета умисленост дека сум некаков херој. Во исто време ми се создаваше грутка во грлото и пребледен како мртовец си повторував во себе:

„Ах, кутар Чекино! Ах, кутар Чекино!“.

Во еден момент јас и Белучи се најдовме во силна преградка, целите облеани во солзи, липајќи без да можеме да изговориме збор. Сите деца беа со насолзени очи, па дури и професорот Мускулко кој почна да зборува: *Застанете сите*, се запре на буквата З, којашто му излезе од устата како еден долг свиреж и започна да лее река од солзи.

Кутар Чекино, навистина така мислам!

И покрај сето лекување, десната нога му остана покуса и ќе мора да остане куц за цел живот.

Ах, верувај ми, дневнику мој! Тоа што го видов во таква состојба, со штака, многу тешко ме погоди. Јас кој веќе ја забораив случката со автомобилот, сега соочен со нејзините последици, сфатив со колкава непромисленост ние децата често се изложуваме на опасности без да сме свесни за нивната сериозност.

Се разбира, се воздржав да му ги побарам на кутриот Чекино Белучи десетте нови перца за пишување и црвено-синиот молив на кој се обложивме и кој му го ќарив.

13-ти јануари

Зет ми е навистина добра личност. Ме третира како да сум маж, никогаш не ме понижува и секогаш повторува:

- Во суштина Јованче е добро момче и ќе стане човек од него. -

Пред малку ме затекна додека го држев пред мене дневникот и го прелистував гледајќи ги ликовите што сум ги нацртал во него.

- Знаеш ли – рече – дека ти имаш голема дарба за цртање? А се гледа дека умееш да набљудуваш и напредуваш полека... Погледни каков напредок,, од првите ликови што си ги нацртал до последниве! Браво Јованче! Ќе направам уметник од тебе! –

Овие работи му причинуваат задоволство на едно момче и јас сакам да му покажам на зет ми колку сум му благодарен за сето она што го прави за мене; затоа решив да му подарам нешто, но бидејќи немам ниту скршена паричка, си помислив да му се обратам на господинот Венанцио кој е толку богат и да му земам на заем неколку лири.

Денес на ручек Марали повторно зборуваше за мојот дневник.

- Ти никогаш не си го видела? – ја праша Вирџинија.

- Не.

- Покажи ѝ го Јованче, ќе видиш, нè има сите, и колку само си личиме! Јованче е вистински уметник!

Јас сиот задоволен го земав дневникот и ѝ ги покажав цртежите на сестра ми, но им забранив на сите да го читаат бидејќи сакам моите мисли да останат тајна.

Но, и покрај мојата забрана, во еден момент, Вирџинија извика:

- Ах, види, тука ја има нашата венчавка во Сан Франческо ал Монте!

На овие зборови зет ми се подаде накај дневникот сакајќи да ги прочита страниците на кои го опишав моето патување на даската зад кочијата и сцената што се случи кога ги изненадив сите во црквата и ги прекорив затоа што не ми кажале ништо.

Откако го прочитав тоа што сум го напишал, Марали ме погали, а потоа ми рече:

- Види Јованче, мораш да ми направиш една голема услуга... Ми ветуваш?

Јас му одговорив потврдно.

- Добро – продолжи зет ми. – Ти мораш да ми дозволиш да ги искинам овие страници од твојот дневник...

- Ау, само тоа не!

- Како! Па ми рече да!

- Ама извини, зошто сакаш да ми ги искинеш тие страници?

- За да ги изгорам...

- Зошто да ги изгориш?

- Затоа... затоа што... Причината ја знам само јас и тоа не е нешто што може да го разбере едно момче. -

Ете ги вообичаените изговори! Но, веќе се заколнав на самиот себеси дека ќе бидам добар и сакав да попуштам пред оваа молба но со тешко срце, бидејќи кинењето на дел од моите тајни од мојот драг дневник наликуваше на злосторство и многу ме измачуваше.

Така Марали ги искина страниците со неговата венчавка во Сан Франческо ал Монте, направи топка од нив и ја фрли во каминот.

Кога видов дека пламенот го зафаќа кошето на една од страниците кое штрчеше од хартиената топка што ја направи зет ми, почувствував силен бодеж во срцето. Веднаш потоа почувствував уште еден, но овој пат од радост гледајќи како пламенот кој штотуку го зафати тој дел од стутканата хартија се изгасна, поштедувајќи ја топката која беше многу нагмечена и поради тоа и прилично издржлива. Колку ли срцебиења при секоја закана на огнот кон страниците на мојот дневник! Но за среќа, сега веќе пламенот се оддалечи од местото каде Марали ја фрли топката и малку подоцна додека никој не ми обрнуваше внимание, брзо како молња, ја собрав хартиената топка од каминот, ја сокрив под блузата и

сега добро ги исправив страниците и со лепак повторно ги залепив на нивното старо место.

Ќошето на една од страниците е малку подгорено, но напишаното и цртежите останале недопрени, а јас драг мој дневнику, среќен сум што повторно те имам цел, така со сите мои исповеди, колку и да се добри или лоши, убави или грди, духовити или глупави, се разбира, во зависност од моментот.

Сега сакам да одам да му побарам две лири на господинот Венанцио.

Ќе ми ги даде ли?

Начекав погоден момент: сестра ми е надвор, Марали е во неговата канцеларија, а јас ја зграпчив трубичката, му ја напикав во едниот уво на господинот Венанцио и му викнав:

- Ве молам, ќе ми позајмите ли две лири?

- Корпата, за заминување? - одговори тој - Каква корпа?

Јас го повторив прашањето силно колку што ме држеше гласот и тој тогаш одговори:

- Децата не треба никогаш да имаат пари. -

Овој пат разбра!

Тогаш јас му реков:

- Има право Вирџинија кога вели дека сте голем скржавец!... -

Кога ги слушна овие зборови потскокна од фотелјата и почна да мрмори:

- А така вели? Грда озборувачка! Ех! Сè знае!... кога би имала многу пари таа сите би ги потрошила на облека и шапки!... Ах!... Рекла дека сум скржавец! Оф! Оф!... -

Јас, за да го утешам, мислев дека е добро да му кажам дека поради тоа Марали ѝ свикал, што беше и вистина, а тој сиот задоволен ме праша:

- Ах, мојот внук ѝ свикал? Фала му на Господа! И јас би сакал да ѝ кажам!

Внук ми е добар младич и отсекогаш ми бил многу приврзан... И што ѝ кажа?

- Ѐ рече: Добро е што чичко ми е скржав, така ќе ми остави повеќе пари. -

Господинот Венанцио поцрвене како мисир и почна така да пелтечи што си помислив дека ќе добие удар.

- Бидете храбар – му реков – можеби ова е мозочниот удар за кој Марали секогаш вели дека кога-тогаш ќе ве стрефи... -

Тој ги крена рацете нагоре, промрморе уште нешто и најпосле го извади паричникот од џебот, зеде една монета од две лири и ми ја даде велејќи ми:

- Еве ти две лири... И често ќе ти ги давам, дете мое, под услов секогаш да ми кажуваш што зборуваат за мене, внук ми и сестра ти... бидејќи тоа се работи коишто многу ми годат. Ти си добро дете и чиниш добро секогаш кога ја кажуваш вистината!... - Факт е дека секогаш кога си добар и не кажуваш лаги, можеш да заработиш.

Сега ќе мислам на подарокот за зет ми бидејќи го заслужува.

14-ти јануари

А младичот пак, во канцеларијата на зет ми е еден голем безделник кој е секогаш во чекалната седнат на едно масиче со грејачот до нозете и само пишува и препишува од утро до вечер едни те исти работи.

Јас не знам како му успева да не оглупави, можеби поради тоа што е веќе глупав по природа.

Сепак зет ми има голема доверба во него и често слушам дека го ангажира и за тешки задачи коишто не знам како успева да ги заврши со тој лик на *Жалиме боже*.

А пак Марали, кога би бил разумен и одговорен, тогаш секоја работа што треба да се заврши набрзина и за која е потребно малку образование и ум, би

требало да ми ја довери на мене и така лека-полека би ме вовел во професијата и би направил адвокат од мене.

Многу би сакал да станам како него и да одам по судови да ги бранам неранимајковците, но оние добрите коишто станале лоши поради несреќа или поради сплет на околностите во кои се нашле како што ми се случи на мене. И таму би сакал да одржам убави говори викајќи на цел глас (кој ми се чини дека е посилен од оној на зет ми) за да ги замолчам противниците и да направам правдата да ја победи надмоќноста на богатите, како што вели постојано Марали.

Јас понекогаш се задржувам да позборувам со Амброџио, младичот од канцеларијата кој го дели моето мислење.

- Адвокатот Марали ќе стане успешен - често ми вели - кога Вие би станале адвокат тука во неговата канцеларија би ви тргнала работата.

Така денес почнав да се обучувам во доменот на судовите и судските процеси.

Зет ми беше излезен, додека пак Амброџо одеднаш го остави грејачот, излезе од зад неговата маса и ми рече:

- Дали може да сметам на Вас, господине Јованче за една услуга? -

Му одговорив дека може и тој тогаш ми рече дека ќе мора на кратко да оди до дома каде заборавил некои многу важни документи и дека брзо ќе се врати...

- Вие останете тука додека да се вратам и кој и да дојде, кажете му да причека... Но, Ве молам, да не сте мрднале оттука... Може ли да бидам сигурен, господине Јованче? -

Го убедив и седнав на неговото место со грјачот до нозе и со пенкало в рака.

Малку подоцна влезе еден селанец, еден смешен тип со голем зелен чадор под рака кој превртувајќи ја шапката во рацете, рече:

- Тука ли треба да влезам?

- Кого го барате? – го прашав.

- Господинот адвокат Марали...

- Адвокатот е излезен... но јас сум неговиот шура и слободно можете да зборувате... Исто како тој лично да е тука. А Вие кој сте?

- Кој сум јас? Јас сум Госто, селанец од Пјан дел Олмо каде сите ме познаваат па дури ме нарекуваат Госто глупавиот за да ме разликуваат од еден друг Госто кој е од соседното село и како што ќе дознаете член сум на едно здружение каде давам по некоја паричка секоја господова недела.

Господинот Ернесто може да го потврди тоа. Тој е нашиот секретар и знае да прави пресметки бидејќи тој не е селанец како нас несреќници... Јас дојдов да се информирам затоа судењето во врска со штрајкот коешто треба да започне за два дена и на кое сум повикан како сведок. Истражниот судија ме повика на распит, но јас пред да одам кај него, дојдов тука за да слушнам како треба да се однесувам.

Јас ќе пукнев од смеење, но се воздржав, па дури и направив многу сериозен израз на лицето и му реков: - Како се одвиваше работата?

- Ох! Работата се одвиваше така што кога се најдовме пред војниците започнавме да викаме, а малку подоцна Лудиот Џици и Чеко од Меренда почнаа да фрлаат со камења и тогаш војниците запукаа. Но треба ли да му ги кажам овие работи на истражниот судија? -

Прост е, нема што, но никогаш немаше да поверувам дека еден селанец може да догура дотука. Навистина имаат право што го нарекуваат Госто глупавиот! Како може да не знае дека на суд сведоците мораат да ја кажуваат вистината, сета вистина и ништо друго освен вистината, кога тоа се работи што и дете од една година ги знае!

Јас му реков да ги каже работите онакви какви што се, а за останатото ќе мисли зет ми.

- Но соселаните од Пјан дел Олмо ми препорачаа да ја негирам случката со каменувањето!

Затоа што се незнајковци и глупави како Вас. Направете како што Ви велам јас и не кажувајте никому ништо за тоа и ќе видите дека сè добро ќе заврши.

- Епа!... Нели Вие сте шурата на господинот адвокат Марали?

- Се разбира.

- И тоа што зборувам со Вас нели е исто како да зборувам со него?

- Токму така.

- Епа штом е така си одам спокоен и ќе кажам детално како стојат работите. До видување и Ви благодарам.

И си замина. Јас бев многу задоволен што му ја завршив оваа работа на зет ми... Си мислам дека кога би бил секогаш тука, би можел да подготвувам судења, да им давам мислење на клиентите и да им бидам од полза, а во исто време да се забавувам кој знае колку!

Навистина чувствувам дека сум роден да бидам адвокат...

Кога се врати Амброцо и ме праша дали дошол некој, му одговорив:

- Дојде еден глупак... но го откачив. -

Амброцо се насмевна, се врати на своето место, го стави грејачот до нозете, го зема пенкалото в раце и продолжи да пишува на хартијата со печат...

15-ти јануари

Господинот Венанцио е здодевен, се согласувам, но има и добри особини. Со мене, на пример, е навистина љубезен и не пропушта да ми каже дека сум оригинално момче и дека бескрајно се забавува да ме слуша кога зборувам.

Тој е неверојатно љубопитен. Сака да знае сè што се случува дома и што се зборува за него, и само за тоа ми дава четири парички на ден.

Утрово, на пример, многу се заинтересира кои прекари му ги даваат дома, а јас му кажав неколку.

Мојата сестра Вирџинија го нарекува стар скржавец, изветреан глуттар, подвижна аптека; Марали го нарекува чичко Циција, чичко Рушевина, и често му вели стар бесмртнику бидејќи нема намера да умре. Дури и куќната помошничка му даде прекар: го вика Пивтија бидејќи постојано трепери.

- Не е лошо! – рече господинот Венанцио. – Треба да признаам дека, помеѓу сите, најљубезна кон мене е помошничката. Ќе ѝ надоместам!

И почна да се смее како чукнат.

16-ти јануари

Веќе размислив што да му подарам на мојот зет. Ќе му купам убава папка за да ја има на работната маса наместо оваа што ја има сега, закината и извалкана од мастило.

А потоа ќе купам неколку ракети и ќе ги испукам од терасата на покривот во знак на радост бидејќи конечно станав примерно момче какво што посакуваат моите родители.

17-ти јануари.

Вчера изутрина ми се случи нешто интересно.

Враќајќи се дома, откако ја купив папката за Марали и ракетите, поминав во работната соба, видов дека во чекалната го нема господинот Амброџо кој под масичката го оставил малиот сад за греење со изгасната жар и ми текна да му приредам изненадување ставајќи ги внатре ракетите, скриени добро под пепелта.

Навистина, да можев да ги замислам последиците, оваа шега немаше да ја направам; но како може, Господе мој, да ги предвидиш последиците кои за беља доаѓаат секогаш подоцна, кога нештата веќе не можат да се поправат?

Но отсега па натаму ќе размислам пред да направам некоја шега за да не ми се случи како сега да ми кажат, дека имам лоша смисла за хумор.

Тоа беше навистина сериозна случка, но јас кој знаев дека опасноста не постои, многу се смеев.

Го видов Амброџо како оди во кујната за да го подготви садот за греење, како и секое утро, а јас, се разбира, надгледував. Во еден момент, се слушна силен татнеж и вресок и тогаш мојот зет и двата клиенти кои беа во канцеларијата влетаа во чекалната, а се стрчаа дури и Вирџинија и куќната помошничка за да видат што се случило. Но ете, токму тогаш, кога сите се собраа, се зачу уште еден татнеж посилен од претходниот, и потоа сите се разбегаа како спобудалени наваму – натаму, оставајќи го кутриот Амброџо сам, вкпештен помеѓу масичката и столот кој немајќи сила да се помрдне пелтечеше:

- Што е ова? Што е ова? –

Јас се обидов да го охрабрам, велејќи му:

- Не е ништо опасно... Напротив! Верувам дека тоа се ракетите кои ги ставив таму за да приредам мала забава.... –

Сиромашкиот Амброџо не разбираше ништо повеќе ниту пак слушаше; но ме слушна Марали, кој откако избега со другите сега се враќаше полека и сиркаше од вратата.

- Ах! – свика покажувајќи ми тупаница – ти беше, повторно со твоите огномети? Значи веќе реши да ми ја уништиш цела куќа? –

Јас тогаш се обидов и него да го успокојам велејќи му:

- Но не, ах; те уверувам дека не е ништо друго уништено освен грејачот.... Ништо не е, гледаш? Повеќе се исплашивте отколку што е направена штета... –

Камо никогаш да не го речев тоа! Мојот зет се вцрвене од лутина, и почна да вика :

- Каков страв, никаквецу! Јас не се плашам од ништо, колку да знаеш....но страв ми е што си ми дома, бидејќи си жива неволја, и сфаќам дека, порано или подоцна, ќе ме докрајчиш.... –

Јас тогаш почнав да плачам и избегав во мојата соба, каде набргу потоа дојде мојата сестра и ми одржа предавање од еден час, но на крај ми прости и го убеди Марали да не ме враќа во мојот дом туку да ме однесе на училиште.

А јас, за да му покажам дека сум му благодарен, утрово пред да дојде во канцеларијата, му ја оставив врз работната маса новокупената папка, а старата ја фрлив во грејачот.

Да се надеваме дека и тој ќе ми биде благодарен на мојата добрина....

Денес цел ден размислував дека треба да ја сменам лошата навика на измислување невкусни шеги, и затоа се сетив да направам една која нема да создаде сериозна последица ниту пак ќе предизвика штета некому.

Додека бев кај господинот Венанцио, кој меѓу другото многу се забавуваше слушајќи за случката од претходниот ден, го уловив моментот во кој ги остави очилата врз масичката и му ги земав. Потоа отидов во чекалната, и кога Амброџо отиде во канцеларијата да зборува со Марали, ги остави очилата врз масичката, јас ги земав и неговите и брзо се упатив во мојата соба.

Таму го скршив врвот од перото за пишување и направив штрафцигерче; и со него, ги одвртив игличките од стакленцата на очилата, ги ставив стакленцата на Амброџо во златните рамки на господинот Венанцио, а тие на господинот Венанцио во рамките од челик на Амброџо, потоа ги затегнав како што беа претходно.

Операцијата беше толку вешто изведена, што успеав да ги вратам двата пара очила на нивното место, а притоа господинот Венанцио и Амброџо да не приметат дека исчезнале на кратко.

Едвај чекам да видам како ќе заврши оваа шега која сигурно не ќе може да биде осудена како лоша.

18-ти јануари .

Се повеќе се убедувам дека е многу потешко за едно момче да ги предвиди последиците отколку тоа што го прави, бидејќи и најнаивната шега може понекогаш да предизвика неверојатни компликации, кои и да сте возрасни не би можеле да ги замислите.

Вчера вечер, значи, кога се врати Амброџо на својата работна маса и си ги стави очилата, се зачуди: откако ги проврти низ прсти од сите страни и ги замагли дувајќи во нив неколку пати и добро ги пребриша со тиркизно марамче и повторно ги обеси на нос, почна да негодува:

- Ох Боже, ох Господе, ох Господе Боже! Што ли ми се случи по ѓаволите? Не гледам повеќе.... Ах! Сега знам....ова е последица од стравот кој вчера го претрпев! Тоа значи дека сум многу болен.... Кутар јас! Готов сум.... –
И отиде да се пожали кај Марали, и да му побара дозвола да оди веднаш до аптека, бидејќи чувствувал дека не може да издржи и дека ќе му се случи нешто посериозно.

Е ова е едната последица. Другата е уште почудна и покомплицирана.

Утрово господинот Венанцио се смести во фотелјата за да го чита како и вообичаено весникот *Кориере дела сера* што, всушност, му пристигнува во утринските часови; но штом ги стави очилата почна да коментира: - Уф! Ми се заматува видот.... Ух! Не ми се гледа добро... Ми се врти во главата... Ах, готово! Ве молам, повикајте го веднаш лекарот....и нотар, ве молам! Нотар! –

Тогаш во домот се крена бунт. Марали веднаш му притрча на помош на својот чичко и откако му пикна акустичен рог во увото му се обрати со зборовите:

- Храбро чичко.... Јас сум тука, нема од што да се плашите! Мислам на сè јас... Не се плашете, тоа е само минлива слабост.... –

Но господинот Венанцио веќе беше ги затворил очите и започна силно да се тресе.

Кога пристигна лекарот, го прегледа и рече дека болниот е во очајно лоша состојба. Кога ја слушна оваа вест Марали пребледе, па поцрвене, не можеше да остане мирен, и само повторуваше:

- Чичко, храбро.... Јас сум тука! –

За да и ставам крај на оваа трагична сцена истрчав во чекалната и ги земав очилата на Амброџо (кои ги остави синоќа врз неговата работна маса) со намера да му ги однесам на господинот Венанцио, и кои ќе сторее чудо и ќе го излекуваа во истиот момент. Но кога се вратив вратата беше затворена и надвор стоеја мојот зет и Вирџинија.

Марали беше прилично весел, и слушнав како вели:

- Му рече на нотарот дека брзо ќе биде.... а тоа е, да веруваме, добар знак бидејќи значи дека има малку записи.... –

А на мене кој ја подадов дланката кон кваката за да ја отворам вратата ми дофрли:

- Остави сега.... Не може да се влегува. Внатре е нотарот.... го прави тестаментот.... –

Набргу потоа мојот зет си замина во својата канцеларија бидејќи му дојде клиент, си замина и Вирџинија, но ме посветува да останам таму и да ја известам веднаш откако нотарот ќе си замине.

Но јас, пак, кога нотарот излезе влегов во собата и откако ја земав малата труба му викнав на господинот Венанцио:

- Не го слушајте докторот! Вие се исплашивте бидејќи не гледавте со вашите очила.... Но се работи најверојатно за слаб вид. Пробајте ги овие на Амброџо кои се подобри од вашите.... –

И кога ги потпре на нос очилата кои ги носев со мене му го ставив пред очи весникот *Кориере дела сера*. - .

Тогаш господинот Венанцио, сфати дека гледа, веднаш се потсмири, потоа ги спореди двата пара очила, ме прегрна и ми рече:

- Но ти, момче мое, ти си гениј! Ти си пребистар за твојата возраст и сигурно ќе станеш некој многу важен.... А мојот внук каде е?

- Беше таму надвор, но сега е во својата работна соба.

- И што рече?

- Рече дека ако побрзате со нотарот, тоа ќе беше добар знак, бидејќи ќе значеше дека има мал број записи. –

На овие зборови стариот почна толку силно да се смее верувам како никогаш во сиот негов живот, а потоа кога ми ги подари неговите позлатени очила кои му ги побарав и кои веќе не му беа потребни, извика:

- Е ова е најинтересно од сè! И жал ми е само за една работа: да не можам, кога ќе умрам, да воскреснам за да присуствувам на отворањето на тестаментот.... Би умрел повторно од смеа! –

Се врати Амброџо, сиот замислен бидејќи лекарот му рекол дека има силна невростенија, и му препорачал да престане да пуши и задолжително да се одмори.

- Како тоа да не го правам ниту едното ниту другото! – велеше кутриот човек. Како да се одморам кога морам да работам за да преживеам? И како ќе можам јас, несреќник, да престанам да пушам.... Кога во животот не сум запалил ниту една цигара? –

Но јас го отргнав од тие мисли, му ги покажав златните очила на господинот Венанцио и му реков:

- Ако за момент ги пробате овие очила, ќе видите дека невростенијата ќе ви пројде.... –

Требаше да ја видите радоста која го обзема Амброџо! Изгледаше спобудален и премногу љубопитен да знае како е можно тоа; но јас пресеков велејќи му:

- Овие очила ми ги подари господинот Венанцио, а јас ви ги подарувам вам. Задржете ги и не ви треба друго!... –

19-ти јануари

Марали од вчера вечер е ужасно лошо расположен.

Пред сè ми се налути мене бидејќи не го известив, како што ми рекоа, кога нотарот излезе од собата на господинот Венанцио, а потоа беше и многу загрижен бидејќи не успеваше да си го објасни толку ненадејното подобрување на здравствената состојба на неговиот чичко, и тоа без посебна причина, додека лекарот претходно тврдеше дека е во лоша состојба.

Утрово беше уште повеќе негативен во споредба со вчера вечер и што сè не ми изнакажа бидејќи му ја фрлив во грејачот неговата искината и ичкртана папка, додека пак на работната маса му оставив една нова, преубава позлатена. И ова ми е благодарност затоа што се сетив да му направам подарок!

Се чини, според тоа колку разбрав, дека во старата папка имало хартии и многу важни документи кои се однесувале на некоја судска постапка, и сега, заради тоа што ги нема, Марали си ја чука главата....

За среќа беше дојдено време за одење на училиште и си заминав оставајќи го да му се истури на Амброџо.

Кога се вратив од училиште мојот зет беше уште потмурен од утрото.

Господинот Венанцио му признал дека јас сум го излекувал со тоа што му ги дадов очилата на Амброџо, а Амброџо пак, потоа му раскажал дека јас сум го спасил бидејќи му ги дадов очилата од господинот Венанцио.

- Ја сакам апсолутната вистина во врска со оваа ситуација! – рече Марали, внесувајќи ми се в лице со ококорени очи.

- Но каква врска имам јас?

- Имаш и тоа каква. Како тоа мојот чичко не гледа повеќе со своите очила, а гледа со очилата на Амброџо? И како тоа Амброџо не гледа повеќе со своите, а гледа со тие на чичко Венанцио?

- Хмм! Ќе треба да се обратиме на некој очен лекар.... –

Но во тој момент пристигна Амброџо, и извика:

- Сè е јасно! Внимание малку: ја гледате ли оваа гребнатинка на овие очила? Па добро: од оваа гребнатинка препознавам дека овие очила се моите.... Ова се очилата кои ги имам отсекогаш, само што беа вметнати во златните рамки на вашиот чичко.... Разбирате? –

На ова признание Марали испушти крик и се приближи на чекор до мене, пружајќи рака да ме зграпчи, но јас бев побрз од него и избегав за да се заклучам во мојата соба.

И замената на стаклата на двата пара очила беше невкусна шега?

Но кој можеше да предвиди дека поради оваа шега господинот Венанцио и Амброџо ќе се исплашат на таков начин?

И моја вина ли е ако нивните лекари поради тоа утврдиле дека првиот е очаен случај, а вториот има акутна невростенија?

Помина еден час како сум затворен во мојата соба. За да ми пројде времето, со едно стапче, вештачки конец и свиткана шпенадла, изработив една јадица и се разонодував ловејќи во моето мијалниче рипчиња исечени од хартија...

20-ти јануари

Утрово Вирџинија се вмеша во расправијата помеѓу мене и Марали и се чини дека нема да ме однесе дома како што се закани дека ќе направи.

- Но, нека биде претпазлив – и рекол на мојата сестра – нека внимава како се однесува! Јас веќе се покајав за сè она што го направив за него, и сега е доволна само една капка за да се прелее чашата!... –

21-ви јануари

Каква капка! Врз чашата на мојот зет која само што се не беше прелеала се истури силен облак и.... не би знаел од каде да почнам.

Би требало да се расплачам од тага, да си ја искубам косата од очај.... но многубројни се незгодите кои ми се случија вчера неочекувано, и сè се одвиваше толку брзо, што јас оглунавев и ми се причинува дека сонувам....

Да одиме по ред.

Првата причина за мојот неуспех беше страста кон риболовот.

Вчера, само што се вратив од училиште, ја земав од мојата соба јадицата што ја изработив претходниот ден и отидов во собата на господинот Венанцио со намера да ловам во неговиот леген за да го разонодам.

За жал, господинот Венанцио спиеше; но спиеше на еден чуден начин, со главата кутната на потпирачот од фотелјата со ширум отворена уста од која излегуваше силно р'чење кое стивнуваше во тивок свиреж....

Тогаш се премислив. Позади фотелјата имаше маса, и откако се качив на неа и седнав на едно столче, почнав, на шега, да ловам во устата на господинот Венанцио, држејќи го крајот над неговата глава и јадицата токму над неговата ширумотворена уста....

- Сега кога ќе се разбуди – си мислев – кој знае колку ќе биде изненаден! За несреќа, во еден момент му дојде да кивне; и при кивањето, бидејќи главата му беше наведната, јадицата му се намести врз јазикот и, кога потоа ја затвори устата, таа му остана внатре, додека пак јас несвесно, го повлекох отсечно крајот нагоре....

Се слушна продорен крик, и видов, на големо чудење, прикачен на јадицата еден заб со два корени!

Во истото време господинот Венанцио исплукуваше многу крв....

Во тој ужасен момент, обземен од голем страв, го фрлив стапот за ловење и, скокајќи од масата, избегавкако споулавен во мојата соба.

По еден час дојде мојот зет, следен од мојата сестра која му сугерираше: - Однеси го ако треба веднаш дома, но не го тепај!

- Да го тепам? Кога би го допрел би морал да го отепам! – ѝ одговори Марали. - Не, не; но сакам да знае барем колку ме чини што го имавам дома една недела! –

Кога застапа пред мене ме загледа добро во лице и рече полека со смирен тон кој ме застрашуваше повеќе отколку да ми се извикаше како и многу пати пред тоа:

- Знаеш? Сега и јас сум убеден дека ќе завршиш во затвор.... и те предупредувам дека јас сигурно нема да бидам твојот адвокат кој ќе те брани.... Јас, види, сум запознал многу никаквечи: но твоите разбојнички потфати имаат нешто таинствено, што другите не можат да го замислат.... На пример, како успеа да му го расечеш јазикот на господинот Венанцио и да му извадиш заб кој беше најден закачен на шпенадла врзана за конец? И зошто го стори тоа? Кој знае! Но тоа што треба да го знаеш е дека мојот чичко е цврсто решен да го напушти овој дом, каде што вели не се чувствува сигурно, и така, поради тебе, јас ризикувам да изгубам значително наследство кое што, да не беше ти, сигурно ќе беше мое. –

Марали си ја избриша потта, поткаснувајќи си ги истовремено усните, потоа продолжи смирено:

- Ти значи ме уништи како човек, но чекај, тоа не е сè! И тоа, за жал, го открив на суд, на судењето, кое заврши неуспешно, и кое го обележи големиот пад во мојата професионална политичка кариера. Ти разговараше пред четири или пет дена со еден селанец наречен глупавиот Госто?

- Да – признав јас.

- И што му рече? –

Во тој миг ми се причини дека пофалбата за едно добро сторено дело ќе ја засени грешката заради која претходно ме искараа и одговорив со победнички тон:

- Му кажав дека на суд треба да ја каже вистината, сета вистина, ништо друго освен вистината, како што видов дека е напишано во натписот над главата на претседателот.

- Сигурно! И всушност ја кажа! Тој раскажа дека обвинетите фрлале со камења на војниците и обвинетите беа осудени. Разбра?... А ги осуди ти! А јас кој бев адвокат бранител го изгубив спорот по твоја вина! И поради тебе весниците од опозицијата жестоко ќе ме нападат, и поради тебе нашата партија во земјата ќе има помала доверба од онаа што ја имаше.... Разбра? Задоволен си сега? Задоволен си од твоето дело? Сакаш да направиш уште нешто? Имаш на ум други уништувачки потфати, други катастрофи? Те известувам дека во тој случај

имаш време сè до утре изутрина до осум часот, затоа што сега е многу доцна да те однесам до твојот дом. –

Јас не разбирав веќе ништо, немав сила ниту да зборувам ниту да се движам....

Марали ме остави таму зашеметен, сестра ми пак рече:

- Несреќник! – и си замина и таа.

Ах да, несреќник, ако сум јас несреќник тогаш понесреќни се сите оние кои си имаат работа со мене....

Веќе е осум часот, драг дневнику: Марали ме чека во канцеларијата за да ме однесе кај мојот татко кој ќе ме пикне веднаш во интернат!

Постои ли поголем малер од мене!

А сепак не ми успева ни да заплачам.... Сосема спротивното! На сиот ужас што ме очекува во мојата тажна иднина, не успевам да ја тргнам од глава сликата со забот и двата корени кои ги уловив вчера во ширум отворената уста на господинот Венанцио и одвреме – навреме ме фаќа смеа.

22-ти јануари

Имам едвај две минути време за да напишам два реда. Се наоѓам во Монагуцо, во интернатот Пјерпаоли, и го користам овој момент кога сум сам, во заедничката спална, со изговор дека треба да земам од мојот куфер долна облека која ми е потребна за преслекување.

Токму така. Вчера изутрина Марали ме однесе кај мојот татко на кој му раскажа за сè она што му се случило поради мене, и тогаш татко ми – откако сè беше кажано – не рече ништо друго освен овие зборови :

- Го очекував тоа, а и неговиот куфер со сè што е потребно за во интернатот Пјерпаоли е убаво подготвен. Ќе тргнеме веднаш, со автобусот во девет и четириесет и пет! –

Дневнику мој, немам храброст да ја опишам овде сцената на разделбата со мама, со Ада, со Катерина.... Сите плачевме како фонтани, и сега повторно кога ќе се сетам крупни солзи брзо се тркалаат, врз овие страници....

Кутрата мама! Во тој момент сфатив колку ме сака, и сега кога сум толку далеку од неа сфаќам колку јас ја сакам....

Одиде понатаму. Факт е дека, после два часа патување со воз и четири со кочија, пристигнав овде, каде татко ми ме предаде на господинот управител и оставајќи ме ми рече:

- Да се надеваме дека кога ќе се вратам по тебе ќе можам да најдам поинакво момче од тоа што го оставам! –
Ќе ми успее да станам поинаков од тоа што сум?
Го слушам гласот на управителката....

Ме облекоа во униформа на интернатот која е сива, со војничко капче, со палтенце кое има два реда копчиња од сребро и долги панталони со темноцрвени ленти. Долгите панталони многу добро ми стојат; но униформата на интернатот Пјерпаоли нема сабја и тоа за мене беше вистинско разочарување!

29-ти јануари

Помина една недела, дневнику мој, како не напишав ниту еден ред на овие твои страници, на кои во овие денови ќе можев да им доверам многу тажни и смешни работи, но и многу солзи да пролеам!...

Но овде, во овој затвор како го нарекуваат интернат, не сме никогаш сами, ниту кога се спие, а слободата е недостижна, ниту за момент, ни секунда....

Управникот се вика господин Станислав и тој е ковчест и штрквест, со густи проседи мустаќи кои кога се лути цели му се тресат, и со долга и разбушавена исклучително црна коса однапред прилепена за слепочниците и благодарение на која наликува на некој важен човек, од минати времиња.

Тој е војнички тип, кој упатува наредби и застрашувачки погледи.

- Стопани, - ми рече пред некој ден – вечерва ќе бидете на леб и вода! На десно.... Марш! –

И зошто сето тоа? Затоа што ме фати во ходникот кој води кон спортската сала како пишувам со јаглен на ѕидот: Доле тирани!

Подоцна Управителката ми рече:

- Ти си гнасен и пакосен. Гнасен бидејќи го извалка ѕидот, и пакосен бидејќи ги навредуваш луѓето кои убаво се однесуваат кон тебе за твое добро. Кого сакаше да обвиниш дека е тиран? Да слушнеме....

- Едниот е Федерико Барбароса, - одговорив подготвено – другиот е Галеацо Висконти, третиот е генералот Радески, и четвртиот е....

- Вие сте дрзок, со еден збор! Одете на час веднаш! –

Оваа Управителка ништо не разбира; наместо да ѝ биде мило што со страст се борам против најлошите личности во историјата на татковината, оттогаш си стави во глава, дека јас ѝ се потсмевам, и не ги трга никогаш очите од мене.

Управителката се вика госпоѓа Гелтруда и е сопруга на господинот Станислав, но е многу поразличен тип од него. Џуџеста е и дебелка, со нос црвен како пиперка, секогаш зборува извештачено, држи долги говори за безначајни работи. И не е мирна ниту една минута, трча за сè и зборува со сите за сè и сешто и секому има нешто да пререче.

Наставниците кои одржуваат часови во различни одделенија зависат сите од Управителот и од Управителката и личат на нивни слуги. Професорот по француски дури ѝ ја бакнува раката на госпоѓата Гелтруда секое утро кога ѝ посакува убав ден и секоја вечер кога ѝ посакува пријатна вечер; а професорот по математика му вели секогаш на господинот Станислав кога заминува: „Ваш слуга, господин директоре!“.

Ние сме вкупно дваесет и шест ученици: осум големи, дванаесет средни и шест мали. Јас сум најмалиот од сите. Спиеме во три спални соби, една до друга, јадеме сите во една голема сала, две јадења на ден и наутро бело кафе со наквасен леб, но без путер и секогаш со малку шеќер.

Првиот ден, на ручек, гледајќи како ја носат чорбата од ориз извикав:

- Фала му на Господа! Оризот многу ми се допаѓа.... –

Едно момче од тие поголемите што седи до мене (бидејќи на маса не местат секогаш комбинирано, едно малечко до едно поголемо) и кој се вика Тито Бароцо и е наплетанец, прсна да се смее и рече:

- По една недела нема повеќе така да велиш! –

Јас тогаш не разбрав ништо, но сега го сфатив многу добро значењето на тие зборови.

Одминаа седум дена како сум овде и, освен завчера кога беше петок, се јадеше постојано чорба од ориз два пати на ден....

Толку ми здодеа, што помислата на чорба со фиде, која претходно ми беше толку одбивна, сега ми станува омилена!...

Оф мајко моја, драга мамичке што често ја тераше Катерина да ми подготвува шпагети со сардина кои многу ми се допаѓаат, кој знае колку би ти паднало жал кога би знаела дека твојот Јованче во интернат е принуден да јаде дванаесет чорби од ориз во една недела!

1-ви февруари

Штотуку се раздени и јас кој се разбудив рано користам прилика да продолжам со бележење на настаните во мојот драг дневник, додека петте мои другари спијат на големо.

Од овие два одминати дена имам два важни настани да раскажам: затворската казна и откритието на рецептот за правење на извонредна посна чорба.

Така завчера, т.е. на 30 јануари, после појадокот, додека си разговаравме со Тито Бароцо, еден друг голем ученик, по име Карло Пеци, му се приближи и тивко му рече:

- Во собичката има облачиња....
- Сфатив! – одговори Бароцо намигнувајќи му.

И по кратко време ми рече: - Збогум, Стопани, одам да учам – и се упати во насока во која си замина и Пеци.

Јас, бидејќи сфатив дека тоа со учењето беше само добар изговор и дека всушност Бароцо отиде во сопчето што го спомена Пеци, станав многу љубопитен и, несвесно, тргнав по него мислејќи си:

- Сакам и јас да ги видам облаците. –

Пристигнав до една вратичка каде видов дека исчезна мојот другар од клупа, ја потурнав и.... сфатив сè.

Во една малечка соба која служеше за чистење и поправка на газииените ламби (имаше два реда ламби на една страна и во еден агол стоеше голем поцинкуван сандак со газиија како и крпи и четкички врз една клупа) се наоѓаа четири големи ученици кои кога ме видоа се вознемирија сите, и видов дека еден, извесен Марио Микелоци, се обидуваше да сокрие нешто....

Но не можеше многу да се сокрие, бидејќи облаците кажуваа сè; собата беше исполнета со чад, а од чадот веднаш се препознаваше дека се работи за тосканска пура.

- Зошто дојде тука? – рече Пеци со заканувачки тон.
- Какво изненадување! Дојдов и јас да пушам.

- Не, не! – му излета на Бароцо. - Тој не е навикнат.... ќе му се слоши, и така сè ќе се открие.

- Добро: тогаш ќе останам да гледам како пушите.

- Но, пази му се, - рече еден извесен Маурицио дел Понте. – Тешко тебе ако....

- Јас, колку да знаеш, - го прекинав со надменост, бидејќи сфатив што сака да каже – шпион никогаш не сум бил и така и ќе остане! –

Тогаш Микелоци кој сето време беше претпазлив со рацете наназад, извади една тосканска пура која сè уште гореше, си ја пикна лакомо помеѓу усни, повлече два или три пати и му ја подаде на Пеци кој го направи истото подавајќи му ја потоа на Бароцо кој го повтори истото, подавајќи му ја на Дел Понте кој, по трите задолжителни повлекувања, ја врати кај Микелоци.... и така кругот се повтори повеќе пати, додека пурата не се смали на бедно догорче, а собата беше толку полна со чад што почнавме да се задушуваме....

- Отвори го прозорчето! – му рече Пеци на Микелоци. И кога тој се помрдна за да го послуша мудриот совет, Дел Понте извика:

- Калпурниј! –

И излета надвор од собата следен од останатите тројца.

Јас, изненаден од тој непознат збор, инстинктивно го истражував неговото таинствено значење, иако сфатив дека беше знак за узбуна; и кога набрзо по другите сакав да излезам од вратичката, се најдов лице в лице со господинот Станислав лично, кој ме зграпчи за гради со десната рака и ме турна назад извикувајќи:

- Што се случува овде? –

Но немаше потреба од никаков одговор; само што влезе во собата му стана совршено јасно што се случило и со ширум отворени очи, додека му се тресеа на кострешените мустаќи од лутина, згрме:

- Аха, пушите! Пушите, и тоа каде пушите? Во собата со газифа, можевте да го кренете во воздух институтот! Чудовишта! И кој пушеше? Ти пушеше? Дај да ти го помирисам здивот.... ајде! –

Се поднаведна и ми го намести лицето спроти неговото така што неговите сиви мустаќишта ги боцкаа моите образи. Ја извршив наредбата издишувајќи силно во неговиот нос, а тој се поткрена велејќи:

- Ти не.... всушност многу си мал. Пушеа големите.... тие што избегаа од овде кога влегов во ходникот. И кои беа? Брзо.... ајде!

- Не знам.

- Не знаеш? Како! Но беа овде со тебе!

- Да, беа со мене.... но јас не ги видов.... Знаете, на овој чад!... –

На овие зборови мустаќите на господинот Станислав започнаа страшно да се тресат.

- Ах! Чудовиште! Се осмелуваш така да му одговориш на управникот? Во затвор! Во затвор! Марш!

И како ме зграпчи под рака, ме извлече надвор, го повика служителот и му рече:

- Во затвор, сè до новата наредба! –

Затворот е една собичка речиси иста како онаа со газииените ламби, но повисока за половина која во горниот дел има прозорец за воздух, со една железна решетка која ѝ дава тажен изглед на затвор.

Бев затворен таму внатре со катанец, и бев сам со своите мисли додека не дојде да ме посети госпоѓата Гелтруда која ми одржа долго предавање за опасноста од пожар кој можеше да се случи ако жарчето од пурата летнеше на газиијата. Продолжи да глуми уште некое време, со патетичен глас, преколнувајќи ме да ѝ ја доверам вистината, уверувајќи ме дека тоа нема да ѝ послужи за да ги казни виновниците, туку за да превземе мерка во интерес на сите....

Јас нормално, продолжив да тврдам дека не знам ништо и дека никогаш ништо не би рекол, и кога би ме држеле во затвор една недела, и дека после сè беше подобро да бидам на леб и вода отколку да бидам принуден да јадам чорба со ориз два пати на ден....

Управителката си отиде сета огорчена велејќи ми со драматичен тон:

- Сакаш да бидеш најстрогио третиран? Тоа и ќе биде! –

Кога останав повторно сам, се испружив на креветчето во еден агол од затворот и веднаш заслав бидејќи беше доцна, а бев и уморен од премногу возбуда.

Следното утро, всушност вчера изутрина, се разбудив во одлично расположение.

Моите мисли, земајќи го предвид она што ми се случуваше, одлетаа во времето на заговорите, кога италијанските патриоти скапувале во затворите наместо да им ги поткажат имињата на заговорниците на Германците, и се чувствував исполнет со радост, и посакав затворот да беше потесен, па дури и повлажен со по некој глушец.

Но, во недостиг на глумци, се наоѓаше сепак по некој пајак, и јас решив да обучам еден, како Силвио Пелико, и се фрлив на работата со голема посветеност,

но морав да се откажам. Не знам дали е заради тоа што пајците од тие минати времиња биле поинтелигентни од сегашните или пак заради тоа што пајците од интернатот се поглупави од другите, но вистина е дека овој проклет пајак правеше сè спротивно од она што ќе му наредев, и толку ме налути што на крај го згмечив со стапалото.

Тогаш ми дојде на ум дека, ќе ми беше многу полесно да издресирам некое врапче, коешто ќе го повикав од прозорецот; но тој беше толку високо!...

Не знам што сè ќе дадев за да можев да се изјавам до тој прозорец; и како резултат на силно размислување дојдов до една луда идеја и не ме држеше повеќе место, ниту пак можев да мислам на нешто друго....

Почнав да го влечам креветот под прозорецот за да го намалам растојанието, потоа зедев едно парче јаже што го имав во џебот, го извадив ременот од панталоните и го заврзав за јажето. Но, и со тоа едвај се стигнуваше до половина од висината на прозорецот. Тогаш ја слеков кошулата, ја искинав на ленти што ги завиткав како ортома и ги додадов на јажето што веќе го имав; и така испадна многу долго јаже што го фрлив целејќи кон прозорецот. Сега стигнуваше, но требаше да биде подолго за да се пушти удолу еден дел откако ќе го префрлам преку шипката што беше на средина од прозорецот. Си ги слеков дури и гаќите од коишто направив уште ленти и ги додадов на другите. Така добив доволно долго јаже за да се обидам да се искачам и да се појавам на прозорецот како што си зацртав.

На едниот крај закачив еден чевел; и почнав да нишанам фрлајќи го десниот чевел кон железната шипка, додека во левата рака го држев другиот крај на јажето.

Колку залудни обиди! Немав часовник за да пресметам колку време се занимавав со оваа работа, но можев да проценам според потта што ме облеваше сиот од замор.

Конечно ми успеа чевелот што го фрлив преку шипката да се заврти надолу и да се врати во просторијата; а потоа, лека полека, со помош на мали и внимателни движења со остатокот од јажето во раката, успеав да го спуштам долу другиот крај и да го фатам.

Каква среќа! Со помош на двојното јаже се искачив на прозорецот, каде што успеав да се стуткам најдобро што можам, го поздравив небото што никогаш не ми се чинело толку јасно и толку убаво како сега.

Но, покрај убавината на небото што го назирав над мене, ми ја разгали душата пријатниот мирис на пржено што доаѓаше одоздола....Прозорецот, всушност, гледаше кон дворот на кујната, кон аголот каде што имаше еден огромен котел полн со врела вода.

Тогаш се сетив дека е петок, светиот ден за прочуената посна чорба што ни ги радуваше стомаците среде сите секојдневни чорби со ориз од неделата, ден за таа одлична, толку вкусна посна чорба што се чинеше дека ги обединува во себе најпрефинетите вкусови за човечкото непце.. .

Чувствував како ми навира вода во устата и како голема тага ми слегува во моите кутри, очајно празни црева...

За среќа ова ужасно страдање траеше кратко, бидејќи желбата која доаѓаше од желудникот ми исчезна како магија штом го открив рецептот со којшто готвачот од училиштето ја правеше својата одлична посна чорба.

Бидејќи бев склупчен на прозорецот, неколку пати видов едно незграпно момче како оди угоре удолу, кое како што разбрав, било примено од скоро, бидејќи го слушав готвачот како му вели постојано: - Направи вака, направи така, земи го ова, земи го тоа - го подучуваше на сè што треба да прави, каде се наоѓаат кујнските садови и како треба да ракува со нив...

- Сите валкани садови од вчера, - го праша во еден момент готвачот - каде си ги ставил?

- Горе врз онаа полица како што ми рековте вие.

- Многу добро! Сега измиј ги во истиот котел каде што ги изми вчера и завчера, бидејќи топлата вода треба да биде на иста температура... А потоа исплакни ги како и претходно со чиста вода.

Мијачот на садови ги донесе сите валкани чинии во дворчето и две по две ги пушташе во котелот со топла вода. Потоа почна да ги вади, една по една, плакнејќи ги и триејќи ги со испружениот десен показалец за да ја отстрани добро мрснотијата.

Кога ја извлече последната чинија, мијачот на садови ја натопа раката во котелот и извика:

- Колку е густо! Се сече со нож!...

- Многу добро! - рече готвачот и се појави на вратата од кујната. –Токму таква треба да биде за денешната чорба.

Мијачот на садови толку ги ококори очите, токму како и јас горе, од мојата посматрачница.

- Што?! Чорбата за денес?

- Секако! - објасни готвачот, приближувајќи се до котелот. - Ова е основата за домашната петочна посна чорба, што толку многу им се допаѓа на сите овие мали никаквечи. Ќе видиш! Ги има сите вкусови...

- Не се сомневам! Тука ги измив садовите два дена по ред...

- А пред да дојдеш ти, тука беа измиени и садовите од претходните два дена...Накусо, за да знаеш, во овој котел почнува да се мие во недела и се продолжува сè до четврток, постојано во истата вода; ќе сфатиш дека кога ќе дојде петок, водата повеќе не е вода, туку е супа за да си ги излижеш прстите...

- Можеби сте во право, - рече момчето и плукна - но мене ни на крај памет не ми паѓа да си ги излижам прстите...

- Глупак - викна готвачот. - Мислиш дека ние ја јадеме оваа помија? Вработените во кујната јадат од посебната чорба што се приготвува за управникот и управничката...

- Ах! – рече момчето воздивнувајќи со олеснување.

- Ајде сега: да го ставиме котелот врз огнот, лебот е веќе исечен и запршката е готова. А ти научи си го занаетот и молчи! Веќе ти го објаснив ова, вработените во кујната никогаш не треба да зборуваат со никого за тоа што се случува околу шпоретот. Разбра?

И така, едниот од едната, другиот од другата страна го грабнаа котелот и го кренаа; но, кога момчето се наведна, замастената баретка од главата му падна во котелот, тој застана и прсна да се смее исцедувајќи ја и рече:

- Да му се сневиди! Сега дури е повкусна од порано! Во тој миг веќе не можев да издржам од гнасење и гнев: го слеков чевелот што ми беше останал на нога и со сета сила го фрлив во котелот врескајќи:

- Свињи! Тогаш ставете го и овој!...

Готвачот и мијачот на садови се завртеа, ужаснати нагоре, ми се чини дека и сега ги гледам тие четири ококорени очи, вперени во мене со смешен израз на чудење и ужас во исто време.

Во меѓувреме, продолжив да им дофрлам навреди што си ги заслужија, сè додека

не се соземаа од зачуденоста и се втурнаа во кујната.

Неколку минути подоцна, малата врата од мојот затвор се отвори и влезе странично - оти инаку не би можела да помине - госпоѓата Гелтруда велејќи:

- Ах несреќнику! Леле, што гледам!... Ризикувате да паднете долу и да се испокршите!... Господе, Стопани, што правите таму горе?

- Еј! - одговорив гледам како се подготвува домашната посна чорба...

- Ама што зборуваш? Си полудел ли?

Во тој момент влезе еден служител со скала.

- Потпрете ја тука, нека слезе овој несреќник! - нареди драматично госпоѓата Гелтруда.

- Не, не слегувам! - одговорив и ја зграпчив железната шипка. - Ако треба да останам во затвор, сакам да бидам овде горе бидејќи има повеќе воздух... а може и да се научи како се готви за момчињата од интернатот!...

- Ајде, слегувај! Не разбираш дека дојдов за да те ослободам од затворот? Се разбира, само ако ти ветиш дека ќе бидеш добар и послушен, ако не, синко, работата е сериозна!...

Ја погледнав управничката изненаден.

« Зошто ова ненадејно ослободување? » - си помислив. « Па сепак сè уште не им ги открив имињата на момчињата што пушеа во собата со газиините ламби... Значи? Ах! Сфатив! Сега сакаат да ме уловат со добро за така да не го раскажам на моите другари откритието на рецептот за домашната посна чорба. » Во секој случај, веќе немаше причина да останам стуткан на прозорецот и слегув. Веднаш штом ја допрев земјата, госпоѓата Гелтруда му нареди на служителот да ја однесе скалата, и потоа, ми ја зеде раката и ми рече со заповеднички тон:

- Ајде зборувај: што сакаше да кажеш за посната чорба што се подготвува во интернатот?

- Сакав да кажам дека немам намера да ја јадам никогаш повеќе. Видете! Се покорувам да ја јадам таа со ориз дури и во петок.... освен ако не ми дадете од посебната чорба што ја прават за вас и за господинот управник...

- Ама што зборуваш! Не те разбираам... Кажи ми ја целата вистина....целата, разбираш?

Тогаш, едноставно ѝ го раскажав тоа што го видов и го слушнав од прозорчето на мојот затвор и на мое големо изненадување, госпоѓата Гелтруда, многу импресионирана од мојата приказна, извика:

- Тоа што го кажуваш, дете мое, е многу сериозно... Внимавај добро! Две личности можат да останат без леб: готвачот и мијачот на садови... Размисли, ја кажа само вистината?

- Ја кажав и тврдам дека е така. - Тогаш дојди да дадеш изјава кај господинот управник!

Всушност, ме одведе во канцеларијата на управата, каде, зад масата полна со книги, беше господинот Станислав.

- Стопани - му рече госпоѓата Гелтруда – има нешто сериозно да каже против вработените во кујната. Ајде, раскажувај!

И јас ја раскажав од почеток сцената на која присуствував.

Сè повеќе се изненадував. Дури и управникот ми изледаше разгневен од приказната. Го повика служителот и му нареди:

- Нека дојдат овде готвачот и мијачот на садови. Брзо!

Набргу потоа, ете ги двајцата; и јас повторно одново ја раскажав случката по третпат... Но, моето изненадување го достигна врвот кога, наместо да се збунат заради сериозноста на моето откритие, како што очекував, тие гласно се изнасмејаа и готвачот кога дојде до збор му се обрати на господинот Станислав:

- Извинете, господине управник, но ви се чини ли возможно да се стори сето тоа? Треба да знаете дека јас по обичај секогаш се шегувам, а сега особено кога го имам в раце овој мијач на садови, кој е нов во занаетот, многу се забавувам да го учам секакви работи... Тоа што го раскажа малиот господин е од А до Ш точно: само, како што ви кажав, сè беше кажано на шега...

- Во ред, - рече директорот. - Но мојата должност ми налага веднаш да извршам инспекција во кујната. Одете пред мене... Брзо! А вие Стопани, почекајте ме тука...

И излезе исправен, со војнички чекор. Малку потоа кога се врати подоцна, ми рече смеејќи се:

- Добро стори што ми го кажа тоа што си го видел... Но за среќа, состојбата е таква каква што ја раскажа нашиот готвач... можеш спокојно да си ја јадеш твојата чинија домашна чорба. Биди добар... Оди!

И ме потчукна со раката по образот.

Јас си заминав сиот задоволен и убеден меѓу моите другари, кои токму тогаш излегуваа од час.

Малку подоцна сите отидовме на ручек, а Бароцо, кој, како што веќе кажав седи до мене, ми ја стегна силно раката под чаршавот и ми рече тивко:

- Браво Стопани! Беше одличен... Благодарам!

Кога ја донесоа домашната посна чорба на масата, мојата прва реакција беше гадење. Но, зборовите на готвачот ме убедија... А и толку бев гладен... И тогаш, откако ја вкусив, морав да признаам дека чорбата беше навистина добра и ми се чинеше неверојатно нешто толку вкусно би можело да биде подотвено на толку гнасен начин.

Сакав да му ја раскажам на Бароцо целата сцена што се случи во дворот од кујната, а потоа во канцеларијата на управникот... Но госпоѓата Гелтруда, која додека се јаде, секогаш се вртка околу масата, не ги тргаше очите од мене и сфатив дека посебно ме надгледува за да види дали навистина ја јадам чорбата и дали им ја раскажувам утринската авантура на моите другари. Дури и подоцна, за време на паузата за одмор, госпоѓата Гелтруда го продолжи својот специјален надзор; што не ги спречи Пеци, Дел Понте и Микелоци радосно да ме пречекаат, велејќи ми дека, иако сум малечок, по затворот што го издржав наместо да бидам шпион, ме сметаат за пријател голем колку нив и дека ќе ме примат во нивното тајно друштво што се вика: „Еден за сите и сите за еден“. Специјалниот надзор траеше до вчеравечер; но, на вечерата ми се чинеше дека моето однесување конечно ја убеди директорката дека сум заборавил на тоа што го видов утрото.

Така можев да му раскажам сè од А до Ш на Бароцо, кој ја сфати работата многу сериозно и откако размисли малку рече:

- Би сакал да грешам... Но според мене испрашувањето на готвачот и на мијачот на садови е трик.

- Како?!

- Сигурно. Да ја разгледаме случката од моментот во којшто готвачот, откако сфатил дека ти си присуствувал на подготовката на домашната посна чорба, истрчал да ги предупреди управникот и управничката. Кој совет требало да го следат за да се спасат? Да те смират и да ја избришат од твојата глава сцената што си ја видел. Тие, значи, им рекле на готвачот и на мијачот на садови: „кога ќе бидете повикани, кажете дека сето тоа било шега!“... И ете зошто управничката

дошла да те пушти од затвор, се преправала дека е ужасната од твојата приказна и те однела кај управникот кој се преправал дека страшно ќе ги осуди готвачот и мијачот на садови, коишто пак, се преправаат дека се шегувале... а ти, убеден од сето тоа, си ја јадеш со сласт, како и обично, твојата сакана домашна посна чорба... сето тоа ќе беше добро за нив ако ти не му ја раскажеше случката на твојот пријател Бароцо кој има повеќе искуство од тебе и ќе ја пријави работата во друштвото.

- За ова прашање, во времето за одмор ќе свикаме состанок и ќе одлучиме. Не ми се верува дека приближува тој час!... Веќе е време да побрзам и да те сокријам, дневнику мој!

#

Состанокот на тајното друштво „Сите за еден и еден за сите“ помина одлично.

Сите се собравме во едно катче од дворот; овој цртеж што го направив вечерва, пред да заспијам, го претставува најсвечениот момент на дискусијата, со Тито Бароцо како претседава од мојата лева страна и Марио Микелоци до него, од мојата десна страна Карло Пеци и помеѓу него и Микелоци е Маурицио дел Понте. Најпрвин ме пофалија, бидејќи утрото кога членовите се собраа за да пушат во собата со газииени ламби, наместо да ги наклеветам, дозволив да ме осудат на затвор. Потоа уште ме пофалија и затоа што ја открив заверата со посната чорба... Накусо, сите ме третираа како херој и многу ми се восхитуваа. По една добра дискусија, се согласивме во следново: за да се осигураме дека петочната чорба се прави со водата од измиените чинии, употребени во претходните денови, потребно е, почнувајќи од утре, откако ќе јадеме, да ставиме во чиниите нешто што ќе ја обои водата во која ќе бидат измиени чиниите...

- Ќе ни треба анилин! - рече Дел Понте.

- Јас ќе се погрижам да најдам! - додаде Карло Пеци - сум видел во кабинетот по хемија.

- Одлично. Уште утре ќе ја почнеме проверката.

И се поделивме подавајќи си рака; тој што ја испружуваше велеше:

- Сите за еден!

А другиот, стискајќи ја, одговараше:

- Еден за сите!

Многу сум задоволен што влегов во ова друштво; но бев несигурен, драг мој дневнику, дали да пишувам на твоите страници, откако се заколнав дека нема да ја откријам тајната никому... Но, размислив дека тебе можам да ти доверам сè бидејќи си ми верен, а и добро те чувам, заклучен во моето куферче.

Да не заборавам; мојот куфер е ставен со мојата долна облека во едно мало орманче вградено во сидот над креветот, над ноќното орманче.

Сите ученици имаат слично орманче, затворено со сиво вратниче.

Пред некоја вечер, додека другите спиеја, за да го сокријам дневникот во куферот, се пикнав дури внатре во орманот и слушнав гласови.

Наслушнував љубопитно. Не згрешив: гласовите беа од другата страна на сидот зад орманчето... дури и ми се причини дека го препознав гласот на госпоѓата Гелтруда.

Мора да е многу тенок сидот.

2-ри февруари.

Започна проверката.

Претпладнето, Карло Пеци веќе ни подели на сите нас по едно врзопче со премногу ситни зрнца како песок.

Токму денес, во недела, имавме оброк повеќе, односно риба со мајонез, и така ние членовите на Тајното друштво, ставивме по едно зрнце во чинијата во која ни беше послужена рибата, а другото во чинијата со динстани мускули (и ова е оброк што често се наоѓа на трпезата, како и чорбата со ориз) и така испративме во кујната по две зрнца анилин по ученик, значи вкупно десет.

Вечерва за време на вечерата, по оброкот со говедско месо, ставивме во валканите чинии по едно зрнце, така што во еден ден заминаа петнаесет зрнца во прочуениот котел во кујната...

- Ќе видиш, - ми рече Бароцо - ако од денес до четврток ставаме по едно на ден (бидејќи зрнцието требаше да се стави само во чиниите каде што се јадело чорба) ќе има уште дваесет и пет зрнца, односно четириесет, сè на сè доволно за

да ја обојат во црвено петочната чорба... под претпоставка дека истрагата на господинот Станислав, како што заклучивме, лажна.

- Значи ќе имаме црвена чорба?

- Ох, не! Многу е веројатно дека во текот неделата мијачот на садови воопшто нема да ја забележи бојата што ќе се засилува постепено, од ден на ден; ќе ја воочи само готвачот во петок наутро кога ќе мора да ја направи својата позната домашна чорба.

- Но, тогаш ќе направи друга чорба!

- Бездруго: ќе мора да се снајде набрзина и ќе направи чорба со ориз... Значи: ако во петок ја нема традиционалната посна домашна чорба, тоа ќе значи дека... токму таа била правена со кашата од миените чинии, и тогаш ние ќе се побуниме.

Колку е генијален Бароцо! Предвидува сè и знае да одговори на сè, секогаш... Сега, дневнику мој ќе те вратам на место и... И знаеш што ќе направам после? Имам тука едно длето што го зедев денес за времето на одмор, долу во дворот, додека сидарот што доаѓа неколку дена за да работи беше излезен... И со ова длето сакам да започнам лека полека да правам дупка во сидот на дното на сидот во орманот, за да видам од каде доаѓаат гласовите што ги слушнав завчера. Моите другари спијат: сега ќе го исклучам светлото и ќе се пикнам во орманот за да работам.

3-ти февруари

Денеска после ручекот, за време на состанокот на нашето Тајно друштво, помеѓу другото, зборувавме и за долгиот век на оваа гнасна чорба со ориз, и сите се согласивме дека навистина е време да ѝ ставиме крај.

Марио Микелоци рече:

- Имам идеја. Ако успеам да набавам средства за да ја тргнеме, ќе ви соопштам и ќе побарам помош од нашиот маестрален Стопани.

За мене е задоволство да чујам дека толку сум ценет од поголемите момчиња и дека ја уживам нивната целосна доверба, додека другите момчиња од моето одделение не ги сметаат за ништо и ниту ги погледнуваат.

Но, има еден и другар на моја возраст кој се вика Џицино Балестра, кој е добро

дете и со кој се спријателивме. Тој би заслужил да влезе во Тајното друштво бидејќи ми изгледа од доверба и сигурно... Но прво би сакал да се осигурам добро, зашто би ми било мачно да ми се подбиваат што сум им однел предавник.

#

Добив писмо од мајка ми која ми кажува толку убави работи и малку ме утеши во овој интернатски живот, кој е невозможен и заради недостатокот на слобода и заради лошата храна, а најмногу од сè затоа што сме далеку од нашите семејства, и колку и да ни велат дека тие сега ги заменуваат нашите родители, господинот Станислав и госпоѓата Гелтруда никогаш нема да направат да ги заборавам тато и мама.

4-ти февруари.

Одлични

вести!

Ноќеска, после долго и трпеливо работење, внимавајќи да не правам врева за да не ги разбудам дугарите од заедничката спална, конечно успеав да направам дупка во ѕидот на крајот одвграденото ѕидно орманче кое се наоѓа над мојот кревет.

Веднаш се појави светлина, но матна, што доаѓаше од другата страна, но засенета од некој предмет поставен од другата страна на ѕидот. Го пикнав длетото во дупката, почувствував дека пречката е попустлива и откако ја проучив подобро, се уверив дека тоа сигурно е некоја слика закачена на ѕидот што го продупчив.

Но, ако платното ми го попречуваше погледот, не ми го попречуваше слухот; слушав, и покрај тоа што не успеав да ги разберам зборовите, ги слушав гласовите на господинот Станислав и госпоѓата Гелтруда кои зборуваа меѓу себе. До мене јасно допре само оваа реченица, која управничката енергично ја изговори:

- Ти секогаш ќе бидеш глупак! Па овие никаквеци одлично се хранат!

Всушност склучив договор со фармерот на маркизот Раби за триесет квинтали компири...

- Со кого ли разговараше госпоѓата Гелтруда? Другиот глас што го слушав сигурно беше оној на нејзиниот сопруг; но возможно ли е господинот Станислав, кој изгледаше како строг, искусен офицер, да ѝ дозволува на госпоѓата Гелтруда да го третира на тој начин...

Темата за компирите ме натера да помислам дека можеби тука беше присутен и готвачот и дека дијалогот се одвиваше со него.

Тито Бароцо, кому му ја раскажав случката, ми одговори:

- Којзнае! Во секој случај ова е споредно прашање. Главниот проблем е во тоа што за нас несреќници од интернатот во најблиска иднина, ќе бидат донесени триесет квинтали компири, односно триесет пати по сто килограми, односно три илјади килограми, што е, со други зборови, сто и петнаесет килограми за секој стомак, притоа исклучувајќи ги од купот стомаците на управникотот и управничката и вработените во кујната, за кои веќе е направен поинаков план...

#

Денес за време на часот за одмор, се состана Тајното друштво, а јас ја раскажав случката за дупката во орманот и сите ми аплаудираа велејќи дека тоа место за набљудување е многу важно и може да ни биде од голема корист на сите, но прво треба да се осигураме која е просторијата од која доаѓаа гласовите на управникот и управничката.

Таа задача си ја зеде Карло Пеци кој има чичко инженер и знае како се прават нацрти на куќите.

5-ти февруари.

Утрово, додека минував низ ходникот што води кон училиштето за цртање, ми се приближи Марио Микелоци и промрмори:

- Еден за сите!

- Сите за еден! - одговорив.

- Оди во собата со газииени ламби, отворена е! Зад вратата ќе најдеш големо шише полно со газиија покриено со крпа: земи го, однеси го во твојата спална и сокриј го под креветот. Маурицио Дел Понте ќе чува стража: ако слушнеш дека вика: „Калпурниј!“ остави го шишето и бегај.

Јас ја извршив наредбата и сè беше во најдобар ред.

#

Денес, за време на одморот, Карло Пеци многу истражувал за да открие која е просторијата од другата страна на мојот орман. Но, повеќе открил муабетејќи си со ѕидарите кои работат на одредени поправки на интернатот одошто со неговото инженерско знаење.

Микелоци ми рече:

- Вечерва биди подготвен: додека сите спијат, ние ќе се погрижиме за оризот... и ќе се смееме!

6-ти февруари

Време е за станување мој дневнику, а јас имам многу работи да запишам. Најпрво една добра вест: соучениците од интернатот Пјерпаоли веќе подолго време нема да јадат чорба со ориз!

Вчеравечер, додека сите спиеја, јас бев на штрек, на вратата од спалната слушнав слабо грепкање како на црв, што се повторуваше. Тоа беше договорениот знак: Микелоци гребеше по вратата со нокт за да ме предупреди да го однесам надвор шишето со газиија, а јас го извршив тоа дури да трепнеш. Тој го зеде, подавајќи ми рака и ми шепна на увото:

- Дојди зад мене залепен до ѕидот...

Колку е возбудливо да се впуштиш во авантура, да ризикуваш така, во темнината на ходниците, да застануваш да го наслушнеш и најслабиот звук и да го задржуваш здивот...

Во еден момент, додека излегувавме од еден многу тесен ходник, местото се осветли од еден прозорец чии капаци беа отворени и застанавме пред една мала врата, скриена во ѕидот.

- Магацинот! - промрмори Микелоци. - Земи го клучов... Од кабинетот по физика е и ја отвора добро и оваа врата... Оди полека...

- Го зедев клучот, полека го ставив во бравата и бавно го завртев... Вратата се отвори и влеговме.

Магацинот беше слабо осветлен од светлината што доаѓаше од еден отворен прозорец спроти вратата, високо, и во таа нејасна светлина видовме од едната страна низа отворени вреќи, со нешто бело внатре...

Ги ставив внатре рацете; тоа беше оризот. Тој омразен ориз што во интернатот „Пјерпаоли“ ни го служеа со секој оброк, секој ден, освен во петок и недела...

- Помогни ми! - промрмори Микелоци.

Му помогнав да го подигне шишето и го наваливме! Добро ги полеавме вреќите со газија!

- Ете готово! - додаде мојот другар оставајќи го шишето на земја и упатувајќи се кон излезот. —И сега можат да ја фрлат оваа залиха со ориз.

Јас не одговорив. Здогледав еден куп суви смокви и веќе си ги наполнив џебовите и устата.

Откако ја затворивме вратата, се вративме претпазливо по истиот пат и се разделивме пред мојата спална.

- Сè заврши добро! - рече тивко Микелоци - им направивме голема услуга на сите наши другари. Сега одам да го вратам клучот од кабинетот по физика на место и потоа в кревет... Еден за сите!

- Сите за еден! - и се ракувавме.

Јас тивко отидов во кревет; но толку бев возбуден заради ноќниот авантуристичкиот поход, што не можев да заспијам.

На крајот решив да продолжам со мојата работа внатре во орманот; сигналот со кој Микелоци претходно ми го најави своето присуство ми предложи како да го продупчам без опасност платното што го оневозможуваше моето набљудување. Но пред да се зафатам со тоа, сакав да ја зголемам дупката и работејќи претпазливо со длетото во четирите краеве од една тула, толку успеав да ја олабавам што таа најпосле се одвои.

Сега имав пред себе вистинско прозорче што можев да го отворам и затворам

кога и да посакав, така што ќе ја ставам или ќе ја извадам тулата според потребите.

Ми остана уште да го пробијам платното што беше однапред. Малку со ноктите, малку со длетото, почнав наизменично да го гребам, мислејќи:

- Ако внатре ја слушнат вревава, ќе си помислат дека е црв и јас ќе можам да си продолжам со мојата работа сè додека не ја постигнам целта.

Всушност, продолжив да гребам сè додека не почувствував, опипивајќи со прстот врз платното, едно мало дупче... Но, во собата што беше предмет на бројни макотрпни истражувања од страна на Маурицио Дел Понте, беше совршено темно.

Тогаш, немајќи што друго да правам во моментот, се вратив во кревет, задоволен од мојата работа.

За волја на вистината, мојата совест не можеше да ме прекорува затоа што се препуштив на безделничењето што е татко на пороците... и заспав мирно, доживувајќи ги уште во сонот, големите изненадувања што ми чува оваа моја посматрачница, што ме чинеше толку многу пот и толку бессони ноќи... Едвај чекам да дојде вечерта!

#

Ура, ура!...

Денес за ручек, конечно ја сменија чорбата!... Имавме одлична каша со домати, на која, дваесет и шесте усти на учениците во интернатот „Пјерпаоли“, возвратија со дваесет и шест насмевки, со најтоплиот и едногласен поздрав... Ние, од Тајното друштво одвреме - навреме се погледнувавме со насмевка поинаква од сите останати, бидејќи ја знаевме мистериозната причина за оваа ненадејна промена.

Кој знае каква трагедија се случила во кујната!...

Госпоѓата Гелтруда се вртеше околу масата со толку зацрвенети очи што личеше на сверка, гледајќи со сомнеж наоколу.

За мене и за Марио Микелоци, огромно задоволство беше тоа што успеавме да направиме да се смени режимот на нашите оброци, помислувајќи на нашата

смела авантура од ноќеска, на опасностите со кои се соочивме со ладна глава, ми чинеше како да бев некој херој од оние славни подвизи што ги има во историјата на сите народи и што сигурно биле многу забавни за тие што учествувале во нив, колку што им се здодевни за читање на кутрите ученици затоа што потоа мораат да ги научат наизуст со сите датуми...

А на крајот на краиштата, зарем не се работи, можеби во помали размери, за истите причини и истите факти заради кои, оној што има поголемо срце и храброст, се жртвува за општото добро?

Дури и во историјата на народите, има луѓе кои понекогаш се заморуваат од тоа, секогаш да јадат чорба со ориз и тогаш се случуваат завери и заговори, испливуваат на површина некакви Микелоци и Стопани кои се соочуваат со опасностите сè додека благодарение на нивната пожртвуваност, не се добие каша од домати...

Што е важно што луѓето не знаат кој издејствувал да се промени чорбата? Нам доволно ни е да знаеме дека тоа што го сторивме, го сторивме за среќата на сите. Но, сите други членови од нашето Тајно друштво, многу ни честитаа мене и на Микелоци, заради успехот на нашиот подвиг, а Тито Бароцо, стегажќи ни ја раката, ни рече: „Браво! Ќе ви доделиме орден за посебни *газиени* заслуги!“ Тогаш Маурицио Дел Понте ни пренесе многу важна работа.

- Ја видов собата кон која нашиот одличен Стопани отворил прозорче што може да ни биде од непроценлива корист. Можев да влезам внатре бидејќи, деновиве, ѕидарите поправаат еден дел од подот. Тоа е посебна просторија на управата, таа каде што господинот Станислав и госпоѓата Гелтруда ги примаат најблиските и најпочитуваните личности. Собата, од десно се поврзува со канцеларијата на управителите, а одлево, со спалната соба на управителите. Што се однесува до сликата што го спречува нашиот Стопани да ја држи на око оваа важна непријателска арена, тоа е голем портрет во масло на професорот Пјерпаоло Пјерпаоли, заслужниот основач на овој интернат, чичко на госпоѓата Гелтруда, на којашто ѝ го оставил во наследство...

- Одлично! Значи вечерва, ќе уживам во претставата во собата на Пјерпаоло Пјерпаоли, Бог да го прости, удобно легнат врз последната полица од мојот орман.

- Колку би сакале да бидеме на твое место! - ми рекоа моите пријатели од Друштвото „Еден за сите и сите за еден“.

7-ми февруари

Вчеравечер, додека моите другари спиеја, се пикнав во мојот орман и го затворив вратничето однатре, ја подигнав тулата и го отворив моето прозорче, ја испикнав главата внатре и го залепив окото на дупчето што го направив синоќа во платното врз кое е насликан покојниот професор Пјерпаоло Пјерпаоли кој ја имал несреќната идеја да го основа овој омразен интернат.

На почетокот сè беше темно: но, набргу, просторијата се осветли и одеднаш, видов, како долу од десната врата се појави госпоѓата Гелтруда, која носеше еден свеќник со запалени свеќи, а ја следеше господинот Станислав, кој со молбен глас рече:

- Но драга Гелтруда, сигурно е дека оваа работа со газијата во вреќите со ориз е необјаслива...

- Управителката не одговори и продолжи да оди бавно кон вратата десно.

- Возможно ли е, помеѓу учениците, да се крие некој толку смел што би направил нешто слично? Во секој случај, ќе направам сè за да го откријам... Во тој момент госпоѓата Гелтруда застапа, се заврте кон сопругот и со пискав глас му рече:

- Вие нема да откриете ништо. Затоа што вие сте идиот!

И влезе во собата, оставајќи ја просторијата на покојниот Пјерпаоло Пјерпаоли во потполна темнина.

Сцената што ја следев од полицата, беше многу куса, но доста интересна. Ако ништо друго, ми докажа дека минатата ноќ, кога управителката зборуваше за компирите, не му се обраќаше на готвачот како што ми се причини заради големата слобода во изразувањето, туку му зборувала на управителот... Кога госпоѓата Гелтруда велеше: *идиот* му се обраќала токму на управителот лично...

Денес е голем ден; петок е, а ние од Тајното друштво со нетрпение го очекуваме исходот од нашиот вешто скован план, за да откриеме дали посната чорба е или не е направена со водата од измениените садови...

8-ми февруари.

Вчера вечер, сакав да го напишам на страниците, последниот дел од вестите на денот, но јас бев нестрплив да го набљудувам непријателското поле од мојата посматрачница... И ќе треба отсега па натаму, да бидеме попретпазливи бидејќи нè шпионираат од сите страни и се тресам од самата помисла дека можат да ми го пронајдат мојот дневник...

За среќа, клучот од куферот во којшто го чувам заклучен, е многу комплициран... А и се сомневаат во поголемите ученици и... И на крајот на краиштата, кога би се нашол во тесно, би можел да им кажам работи што ќе ги изнасмеат сите, како што се смеам јас во моментов, едвај придушувајќи ја радоста, за да не ги разбудам моите другари...

Ах, мој дневнику, колку ли работи имам да напишам!... И тоа какви работи!... Но, да одиме со ред и да почнам од чудесната, неверојатна случка со вчерашната посна чорба.

#

Значи, точно напладне, сите дваесет и шест ученици од интернатот Пјерпаоли како и обично, беа седнати околу трпезариската маса во очекување на ручекот. Ми требаше перото на Салгари или на Алесандро Мансони за да ја опишам вознемиреноста на сите членови на нашето тајно друштво, додека се чекаше да ја донесат чорбата. И наеднаш ете ја!

Го издолживме вратот, а со очите мошне љубопитно ги следевме садовите за чорба.. и штом чорбата започна да ги исполнува чиниите, сите усни се извија во едно долго ооох!.. од зачуденост и се зачу шепотење во кое се повторуваа овие зборови: „Црвена е!”

Госпоѓата Гелтруда, која шеташе угоре-удолу позади нашите столови, застапа и смеејќи се, извика:

- Се разбира! Има црвено цвекло, нели гледате?

Посната чорба всушност овој пат е полна со мали парчиња од црвени жилички, неми и ужасни сведоци, според нашето тајно друштво, на генијалноста на

пакосниот готвач..

- А сега што ќе правиме? – му велам полека на Бароцо.

- Сега ќе се прави ова! – промрморе тој, а од очите му искреше презир. Се исправи на нозе и кружејќи со погледот околу другарите, извика со својот енергичен глас:

- Момчиња! Никој да не ја допрел оваа црвена чорба.. Отровна е! На овие зборови другарите ја испуштија лажицата на масата и се загледаа во Бароцо со огромна зачуденост. Управничката, чие лице стана поцрвено дури и од чорбата, дотрча и го зграпчи Бароцо за едната рака и се изнавика со својот пискав глас:

- Што велиш?

- Велам – продолжи Бароцо – не е цвеклото тоа што ја бојадисало чорбата црвена, туку е аналилот кој го ставив јас!

Прецизноста и одлучноста со која храбриот претседател на друштвото „*Сите за еден, еден за сите*“ го изложи тврдењето, ја потресоа дури и госпоѓата Гелтруда која беше збунета на неколку минути и не можеше ништо да одговори; но, најпосле нејзиниот стравичен гнев експлодира во оваа реченица полна со таинствени закани:

- Ти.. ти.. ти.. Си полудел ли?

- Не, не сум полудел. – одврати Бароцо. - И повторувам дека оваа чорба е црвена поради аналилот кој го ставив јас, но ги има сите предуслови да се зацрвени од срам поради начинот на кој е направена!

Оваа убава реченица изговорена на тој толку свонлив јужен акцент, ја вознемири кутрата управничка која само повторуваше:

- Ти! Ти! Баш ти!

Најпосле, поместувајќи го својот стол, заврши со еден писок:

- Оди право во управата! Потребно е сè да се објасни! – и му даде знак на училишниот служител да оди со него.

Тој настан се случи со молскавична брзина така што соучениците, дури и по излегувањето на Бароцо од трпезаријата, останаа таму, како зашеметени втренчено гледајќи во столот кој остана празен. Во меѓувреме управничката нареди да се однесе црвената чорба и да се послужи другиот оброк кој се состоеше од варен бакалар, на кој учениците му се нафрлија толку огладнети што тој залудно им пружаше жилав отпор на нивните заби.

Јас пак, колку и да имав апетит како и другите, збунето прочепкав во мојата порција со бакалар. Во душата го чувствував втрениот и продорен поглед на госпоѓата Гелтруда, која уште од моментот кога Бароцо стана алармирајќи за посната чорба, не ги тргна очите од мене. За време на одморот, продолжи внимателниот надзор на госпоѓата Гелтруда и само кришум можев да зборувам со Микелоци.

- Што ќе правиме?

- Претпазливо! Треба прво да го слушнеме Бароцо.

Но, никој не го беше видел Бароцо целиот ден. Вечерта повторно се појави на вечера и изгледаше како друг. Очите му беа црвени и пропаднати и ги избегнуваше љубопитните погледи на своите другари, особено нашите, од тајното друштво.

- Што било? – го прашав полека.

- Молчи..

- Но, што ти е?

- Ако си ми пријател, не ми зборувај. – беше збунет, а гласот му беше несигурен.

Тогаш, што ли се случило? Еве го прашањето кое си го поставував вчера вечер без да пронајдам одговор.

Вчера вечер, само што заспаа моите мали цимери, се вовлеков во моето плакарче, без да помислам да ги пишувам на овие страници случувањата на денот, колку и да беа важни. Тогаш ми беше најбитно да видам што се случува во просторијата на покојниот професор Пјерпаоло Пјерпаоли, обидувајќи се да го пронајдам непријателскиот табор. И за волја на вистината, моите очекувања не беа залудни.

Штом се сместив во мојата посматрачница, го слушнав гласот на госпоѓата Гелтруда кој велеше:

- Ти си совршена будала!

Веднаш сфатив дека зборуваше со својот сопруг. И всушност, откако го залепив окото до дупчето направено во портретот на покојниот основач на овој интернат, ги видов двајцата сопружници управители, еден спроти друг, управничката со рацете на колковите, со носот помодрен од бес и очите кои искрат, управникот строг, исправен како пушка со држење на генерал кој се подготвува да одбие напад.

- Ужасно си глупав! – повторуваше госпоѓата Гелтруда. - И секако, ти си виновен што меѓу нозе ни се плетка оној беден наплетанец кој на крајот ќе го уништи интернатов ширејќи афери за чорбата.

- Смири се, Гелтруда, - одговори господинот Станислав – и обиди се да ја сфатиш сериозно работава. Пред сè, Бароцо беше примен со заедничка согласност под исклучителни услови од почит кон неговиот старател кој ни донесе уште три други ученици со цела школарина.

- Согласност? Да, се разбира! Им немаше крај на твоите глупави оправдувања...

- Еј, Гелтруда, обиди се да се воздржиш и да ме послушаш. Ќе видиш дека Бароцо нема да го злоупотреби тоа што го открил со својот аналин. Се сеќаваш дека тој не знаеше дека е тука со посебен договор. А јас, искористувајќи го тоа го допрев до мошне чувствителна точка т.е. неговото достоинство со еден многу ефикасен разговор, му ставив до знаење дека е тука речиси од сожалување и дека тој, повеќе од другите, треба да биде благодарен и приврзан кон нас и нашиот интернат.

По ова сознание, Бароцо се вознемири толку што не изусту ни збор и стана како пиленце. По тоа прекорување, пропелтечи: „Господине Станислав, се извинувам.. Сега сфаќам дека тука немам никакви права.. и можете да бидете сигурен дека веќе никогаш нема да кажам ниту збор ниту да сторам нешто против вашиот интернат.. ви се колнам“.

- А ти, идиоту, им поверува на неговите ветувања?

- Секако. Бароцо во суштина е сериозен и беше вчудоневиден од она што му го кажав за неговата семејна состојба. Дефинитивно сум сигурен дека што се однесува до него не треба да се плашине.

- Не разбираш ништо. А Стопани? Стопани, кој е причината за скандалот? Стопани, кој ја започна вревата околу посната чорба?

- Стопани е подобро да не го чепкаме. Тој е сосема друга приказна, сè уште е дете и неговото дрдореење не може да му наштети на добриот углед на институтот.

- Како? Не сакаш ниту да го казниш?

- Не, драга. Казнувањето дополнително ќе го разбесни. А освен тоа, оној што го ставил аналинот во чиниите е Бароцо. Самиот ми се довери дека бил токму тој, само тој..

Во тој момент госпоѓата Гелтруда толку се разгневи што мислев дека ќе ја стрефи мозочен удар. Ги крена рацете во воздух и почна да рецитира:

- Ах, божества! Ах, вечни богови!.. И ти си ми бил управник на еден интернат? Ти си толку глупав што му поверува во она што ти го кажа она детенцено Бароцо, уште имаш амбиции да управуваш со овој интернат? Па, тебе треба да те пикнат во лудница!.. Ваков идиот како тебе не се родил на овој свет! Управникот реагираше на оваа лавина од навреди, ја наведна главата на висина на неговата насилна сопруга и ја погледна во очи извикувајќи:

- Епа сега е доста!

И во тој момент јас ја видов, дневнику мој, најнеобичната и најнепредвидливата, но и најсмешната сцена што може да се замисли. Госпоѓата Гелтруда, испружувајќи ја десната рака како канџа врз главата на Станислав, го зграпчи за косата извикувајќи:

- Ах, што би сакал да правиш?

И додека таа ги р'жеше тие зборови, со длабока зачуденост видов како црната коса како на гавран на управникот остана во канџите на управничката која ја мавташе во воздух периката, бесно повторувајќи:

- Ах! Би сакал и да ми се закануваш? Ти? Мене?

Во еден миг ја фрли периката и ја дофати прачката од трска за тресење килими која беше на масата и почна да го следи господинот Станислав кој, понижен, со целосно гола глава, се обидуваше неспретно да ги избегне заканите од сопругата вртејќи околу масата.

Сцената беше бескрајно смешна и колку и да се напрегав, не можев целосно да ја задржам смеата и од устата ми се испушти продорно цивкање. Тоа цивкање беше и спасот на господинот Станислав. Двајцата сопружници зачудено се завртеа кон портретот. А госпоѓата Гелтруда чиј бес почна да преминува во нелагоден страв, промрморе:

- Ах! Бог да го прости чичко Пјерпаоло!

А јас претпазливо се повлекох оставајќи ги сопружниците кои во еден миг се смирија поради чувство на страв, да си фантазираат околу цивкањето на покојниот основач на овој несреќен интернат.

9-ти февруари.

Утрово меѓу членовите на друштвото „Еден за сите, сите за еден“ помина истата лозинка која значи: *За време на одморот ќе имаме состанок.*

Всушност состанокот се одржа, а јас не се сеќавам дека некогаш сум присуствувал на повозбудлива средба во тајно друштво од оваа. При препрочитување на извештајот кој го направив во својство на секретар, ми се чини дека пред очи имав сцена од животот на христијаните во подземните гробници или една епизода од Карбонерија, онака како што се опишани во историските романи. Значи замисли си, дневнику мој, дека на состанокот не недостасуваше никој од нашето друштво, бидејќи однесувањето на Бароцо им падна на сите в очи и сите беа неспокојни да дознаат како воопшто наеднаш тој се смени толку, откако беше повикан во управата поради аферата со анилилот.

Се собравме во истотот катче од дворот како и секогаш, со голема претпазливост за да не нè забележи управничката која секој ден изгледаше сè посомничава, а мене особено не ме испушташе од вид како да се плашеше во секој момент од некоја опасна сплетка.

За среќа ни од далеку не се сомневаше дека гласот на господин Пјерпаоло, кој толку ја исплаши, беше всушност мојот глас, инаку би ме убила; бидејќи таа жена ја сметам способна за сè! Значи, само што се собравме во круг, Бароцо, исклучително блед, воздивнувајќи, лошо расположен, рече:

- За последен пат претседавам со собранието.

Сите се почувствувавме лошо и се погледнавме запрепастени, бидејќи Бароцо го ценеа сите како многу храбро, интелигентно момче, вистински џентлмен: Накусо, идеален претседател на едно тајно друштво.

За миг завладеа тишина која никој не се осмели да ја наруши; потоа Бароцо со уште потажен глас, продолжи:

- Да, пријатели мои, од овој момент морам да се повлечам од почесната функција претседател на нашето здружение.. Сериозни причини, дури премногу, кои не зависат од мојата волја, ме принудуваат да се повлечам. Ако не го сторам тоа, ќе бидам еден вид предавник.. а тоа никогаш нема да се случи! За мене може сè да се каже, но никој не смее да ме обвини дека сум обавувал некоја задача за која не сум бил достоин.

Тука Микелоци, кој по природа е тивок, и покрај тоа што очи в очи со опасноста се

однесува како јунак, го прекина со глас скршен од силната потресеност:

- Недостоен? Но, невозможно е ти да се сметаш за недостоен да останеш меѓу нас.. како претседател на нашето друштво!

- Невозможно е! – повторивме сите во хор.

Но, Бароцо нишајќи ја главата, продолжи:

- Немам грижа на совест бидејќи ниедна наша постапка не ги прекрши принципите на нашето друштво ниту честа воопшто.

Тука Бароцо на исклучително драматичен начин си ја стави раката на срце.

- Не можам ништо да ви кажам! – продолжи бившиот претседател. Ако сè уште имате малку љубов кон мене, не треба ниту сега ниту кога и да е да ме прашувате за причината што ме принудува да го напуштам претседателството. Доволно е да знаете дека, отсега па натаму, јас нема да можам да ви помагам, а уште помалку да го водам вашиот „отпор“ против раководството на нашиот интернат.. Значи, јасно ви е дека мојата положба е неиздржливо тешка, а мојата одлука неотповиклива.

Сите повторно се погледнаа, а некои тивко си разменија мислење. Веднаш сфатив дека зборовите на Бароцо имаа особена тежина за сите и дека откако ќе помине зачуденоста, неговата оставка ќе биде прифатена.

И Бароцо го сфати тоа, но остана на својот став, како Маркантонио Брадацино додека чекал Турците да го одерат. Тогаш не можев повеќе и, размислувајќи за она што го видов и слушнав претходната вечер преку дупчето направено во портретот на основачот на интернатот, вреснав колку што ме држеше гласот:

- Напротив, ти нема да отстапиш!

- А кој може да ме спречи? – рече Бароцо достоинствено. – Кој може да ми забрани да тргнам по патот кој ми го посочува гласот на совеста?

- Ама каков глас на совеста? – одговорив јас. – Но, каков пат? Гласот кој те вознемири толку е оној на госпоѓата Гелтруда, а што се однесува до ударите, те уверувам дека нема да има потреба од други, по котекот што вчера го доби господинот Станислав.

На овие зборови, членовите на друштвото „Сите за еден, еден за сите“, толку се зачудија што се сожалив и веднаш почувствував потреба да им ја раскажам целата сцена која се случи во управата.

- И не знам да ти кажам, дневнику мој, дали сите беа задоволни кога слушнаа дека никаква сериозна причина не го принудуваше Бароцо да се повлече,

зошто не беше воопшто вистина дека го држат во интернатот од сожалување, напротив, имаа кар од неговото присуство бидејќи старателот на нашиот претседател беше донел многу ученици.

Но, членовите на друштвото беа позаинтересирани за тепачката и за паднатата перика, бидејќи никој не можеше да си претпостави дека управителот, кој личеше на офицер, дозволил сопругата да го малтретира на тој начин; а уште помалку можеше да се претпостави дека неговата коса е позајмена исто како и неговиот војнички изглед. Но, Бароцо сè позанесен, се чинеше дека мисли само на себе. Се гледаше дека моето објаснување не го утеши по ужасното разочарување кое го доживеа кога дозна дека се наоѓа во интернатот под поинакви услови од останатите. Всушност, и покрај нашата упорност, не сакаше да ја повлече тешката одлука и заклучи велејќи:

- Оставете ме на мира, пријатели мои, бидејќи порано или подоцна ќе сторам нешто грдо... нешто во што вие во овој момент не би поверувале. Не можам повеќе да бидам дел од вашето друштво, зошто грижата на совест ме спречува и имам потреба да се соземам и не во ваше присуство, туку самиот со себе. И овие зборови ги кажа толку одлучно што никој не се осмели да отвори уста. Одлучивме да се собереме што е можно поскоро за да избереме друг претседател, бидејќи веќе беше доцна и можеше некој да дојде да нè бара.

- Се подготвуваат опасни настани! – рече Маурицио дел Понте додека се ракувавме разменувајќи ги судбоносните зборови: *Еден за сите, сите за еден!* Ќе видиме дали дел Понте насетил, но и мојот инстинкт ми навестува некоја голема авантура, и тоа можеби во многу скоро време.

#

Уште една мошне важна вест! Вчера вечер открив од мојата посматрачница дека управникот, управничката и готвачот повикуваат духови.. Сигурно! Кога сирнав низ истото дупченце, сите тројца беа собрани околу една тркалезна масичка и готвачот велеше:

- Еве го! Сега доаѓа!

Оној кој требаше да дојде беше духот на покојниот професор Пјерпаоло Пјерпаоли, заслужниот основач на нашиот интернат, зад чиј почитуван лик јас ги

надгледував неговите недостојни наследници. Не ми требаше ни многу време ни многу генијалност за да ја сфатам причината и целта на таа спиритистичка сеанса. Очигледно господинот Станислав и госпоѓата Гелтруда биле многу импресионирани од цивкањето кое го слушнале претходната вечер, како доаѓа од портретот на нивниот предок. И сега, по малку гонети од грижата на совест поради сцената што се случи во присуство на почитуваниот портрет на покојниот основач на интернатот, а можеби и поради некој неодреден страв кој неодамнешните случувања го всадија во нивните души, го повикуваа духот на славниот покојник за да му побараат прошка, совет и помош.

- Сега доаѓа! Еве го! – повторуваше готвачот.

Во еден момент госпоѓата Гелтруда извика:

- Еве го навистина!

Всушност масичката се помрдна!

- Дали зборувам со духот на професорот Пјерпаоли? – праша готвачот загледувајќи се во површината на масичката со двете ширум отворени очи кои светеа како две ноќни светилки.

Се слушнаа неколку удари врз масичката, а готвачот убеден, извика:

- Навистина е тој!

- Прашај го дали и вчера вечер беше тој. – промрморе госпоѓа Гелтруда.

- Беше ли и вчера вечер тука? Одговори! – нареди готвачот строго.

Масата почна да се клати и крцка, додека тројцата повикувачи на духови стануваа од столовите и се нишаа лево - десно следејќи ги сите нејзини движења.

- Да – рече готвачот – и вчера бил тој.

Господинот Станислав и госпоѓата Гелтруда си разменија погледи како да сакаа да кажат: „Ама се посрамотивме!“.

Потоа господинот Станислав му рече на готвачот:

- Прашај го дали може да му се обратам.

Но, госпоѓата Гелтруда остро го прекина, прострелувајќи го со поглед:

- Никако! Ако некој има право да зборува со духот на професорот Пјерпаоло Пјерпаоли, тоа сум јас, неговата внука, а не вие коишто воопшто не ги познавал! Разбравте ли?!

И обраќајќи му се на готвачот, додаде:

- Прашај го дали сака да зборува со мене!

Готвачот се сконцентрира и загледувајќи се во масичката, го повтори прашањето.

Малку потоа, масичката почна повторно да се ниша и да чкрипи.

- Рече дека не сака. – одговори готвачот.

На госпоѓата Гелтруда ѝ се слоши, додека господинот Станислав, не знаејќи да се контролира себе си, ѝ се препушти на радоста која ја почувствува поради заслужениот пораз на неговата вообразена сопруга, извика радувајќи се како дете што беше потипично за мене, отколку за него:

- Виде ли? Камо никогаш да не го речеше тоа!

Госпоѓата Гелтруда му се пушти разбеснето, истурајќи му ги вообичаените навреди во лице на кутриот управител.

- Вие сте совршен идиот!

- Но, Гелтруда! – одговори тој збунето и тивко. – Те молам да се смириш.. барем во присуство на готвачот.. барем во присуство на покојниот професор Пјерпаоло Пјерпаоли!

Срамежливиот приговор на овој кутар човек во тој момент ме трогна и посакав да ѝ се одмаздам на неговата насилна сопруга. Затоа, со зарипнат глас и со прекорувачки тон, извикав: Аххх!...

Тројцата нагло се свртеа кон портретот пребледени, тресејќи се од страв. Настапи долга пауза. Прв што се созема беше готвачот кој, упатувајќи ми исплашен поглед, извика:

- Дали си ти повторно духот на Пјерпаоло Пјерпаоли? Одговори! Јас прошепотев: Ссссс..

Готвачот продолжи:

- Дозволено ти е да зборуваш директно со нас?

Ми светна една идеја. Преправајќи го повторно гласот, одговорив:

- Во среда на полноќ!

Тројцата замолчеа трогнати поради свечената средба. Потоа готвачот тивко рече:

- Се гледа дека вечерва и утре му е забрането да зборува.. До задутре!

Станаа, ја ставија масичката на една страна, ми упатија преколнувачки поглед и потоа готвачот излезе повторувајќи со сериозен глас:

- До задутре!

Господинот Станислав и госпоѓата Гелтруда останаа збунети на средина на собата. Потоа управникот нежно ѝ рече на својата сопруга:

- Гелтруда.. Гелтруда.. ќе се обидеш да се воздржиш? Да, нели? Нема повеќе да ми го кажеш тој погрден збор?

Таа, борејќи се со стравот и нејзиниот лош карактер, како низ заби безволно одговори:

- Нема да ви го кажам повеќе.. за да ја испочитувам желбата на светата душа на мојот чичко. Но, и без да ви го кажам, верувајте ми, ќе останете секогаш оној совршен идиот каков што сте!

Во тој момент јас ја напуштив посматрачницата, бидејќи не можев веќе да престанам да се смеам.

#

Утрово, откако на овие страници ја забележав случката со вчерашната спиритистичка сеанса, приметив дека еден од моите цимери беше буден. Му дадов знак да молчи, а за останатото и без да го предупредев секако ќе молчеше, бидејќи се работи за доверлив пријател, Џицино Балестра, за кој веќе имам зборувано во овој мој мал дневник. Џицино Балестра е едно сериозно момче кое ми е многу приврзано, и веќе во неколку прилики сфатив дека можам да сметам на него без да ризикувам дека ќе ме фатат.

Пред сè, од ист град сме. Тој е син на познатиот слаткар Балестра, од кој мојот татко секогаш купува, прочуен по секогаш свежите ишлери, потоа многу добар пријател на мојот зет Марали, бидејќи и тој е голема сверка во социјалистичката партија. Освен тоа, се зближивме и поради сличноста на нашите животи. И тој е несреќен како мене и ми ја раскажа целата историја на неговите несреќи, од кои последната и најстрашната го натерала неговиот татко да го испрати во интернат, и е толку интересна, што сакам да ја раскажам тука во мојов дневник.

- И илјада години да живеам – ми велеше Џицино – никогаш нема да го заборавам тој Први мај од минатата година кој засекогаш ќе остане најубавиот и најгрдиот ден од мојот живот!

И на тој ден на кој се присетуваше Џицино - јас самиот предобро се сеќавам дека имаше голема раздвиженост во градот бидејќи социјалистите сакаа сите продавници да бидат затворени, додека многу дуќанџии сакаа да работат; И во училиштата се чувствувааше вознемиреност бидејќи некои татковци на учениците,

кои беа социјалисти, сакаа директорот да ги ослободи, додека многу други татковци не сакаа ни да чујат за тоа.

Се разбира момчињата во таа прилика застапаа на страна на социјалистите, дури и оние чиишто татковци припаѓаа на некоја друга партија, бидејќи кога се работи за не одење на училиште, јас мислам дека сите ученици низ целиот свет се подготвени да бидат солидарни во една за нив света работа т.е. одење на излет во природа со црвен каранфил во реверот.

Всушност, многу момчиња тој ден штрајкуваа, и се сеќавам многу добро дека штрајкував и јас, и поради ова татко ми ме остави три дена само на леб и вода.

Но, полека! Отсекогаш постоеле маченици кои страдале заради нивните големи идеи....

Но, на кутриот Џиџино Балестра му се случи нешто уште полошо.

Така тој, за разлика од мене, не отиде на училиште со дозвола од татко му; дури татко му ќе го натераше да не оди, ако според некоја претпоставка која е речиси нереална, Џиџино посакаше да оди на училиште.

- Денес е ден на трудот – му рекол господин Балестра – и јас ти дозволувам да излезеш надвор со твоите соученици. Биди весел и умен. –

Џиџино не чекал два пати да му се каже: и со некои свои другари отишол на гости кај некои соученици кои живееле на село.

Кога пристигнале на местото, сите заедно почнале да прават бучава, бројот на момчиња се зголемувал така што на крајот биле не помалку од дваесеттина момчиња од различна возраст и сите општествени слоеви, сите здружени во една голема мешаница од викотници и песни.

Во еден момент додека Џиџино се правел важен дека е син на еден од главните на социјалистичката партија, почнал да зборува за Први мај, за социјалната правда и за други работи кои ги слушал често дома и кои ги имал

научено да ги повторува како папагал: во еден момент, едно распарталавено детиште од групата му го поставило неочекувано ова незгодно прашање:

- Убав ти е говорот; но праведно ли е, еве ти да имаш дуќан полн со торти и колачи кои во секој момент можеш да ги јадеш, додека ние кутрите не знаеме ни каков вкус имаат?

Џицино на оваа неочекувана забелешка се онерасположил. Размислил малку и одговорил:

- Но, дуќанот не е мој: на татко ми е!

- И што сакаш да кажеш? - одговори детиштето. - Татко ти не беше социјалист? Значи, денес е празник на социјализмот и би требало да ни подели по едно колаче на секое дете, особено на оние кои воопшто не ги вкусиле... Ако тој не започне да дава добар пример, не може да се очекува дека тоа ќе го сторат слаткарите од конзервативната партија! ...

Ова тенденциозно размислување успеало да ги убеди насобраните деца и целата група започнала да вреска:

- Има право Гранкио! (Ова беше прекарот на распарталавеното детиште). Да живее Гранкио!..

Џицино, се разбира бил понижен бидејќи му се чинело дека пред сите тие момчиња се посрамотил и тој и татко му. Па така се измачувајќи се да најде некој начин за да му возврати на својот противник, се сетил на нешто што на почетокот го исплашило поради смелоста, но што потоа му се присторило изводливо и единственото нешто што можел во тој тежок момент да го спаси политичкиот углед на неговиот татко и на него.

Се сетил дека во тој момент неговиот татко бил во Работничката комора за да одржи говор, и дека клучевите од дуќанот се дома, во неговата соба, во фиоката од наткаската.

- Епа! - извикал. – Во мое и во татково име ве поканувам сите во нашата слаткарница да ги вкусите нашите специјалитети... Но, да се разбереме, дечки! Само по едно колаче!

Расположениото во собранието се сменило како со волшебено стапче и само еден извик на воодушевување одекнувал, повторуван од сите усни во кои навирале лиги

- Да живее Џицино Балестра! Да живее татко му! –

И сите тргнале по него, како еден, со страст и брзина на една херојска чета која ја освојувала долго посакуваната позиција, чие запоседнувањето во еден миг е без никакви пречки.

„Сè на сè, дваесетмина се“ си помислил Џицино, „и за дваесеттина слатки .. нека се дури дваесет и пет... биле или не биле во дуќанот во кој има стотици, никој не може да забележи..Во суштина не би вредело за ваква слична глупост да се загрози мојот углед, оној на татко ми, и на партијата на која припаѓаме!“.

Кога пристигнале во градот, Џицино им рекол на своите верни следбеници:

- Слушајте: сега одам дома да ги земам клучевите од дуќанот ..се враќам за миг. Вие дојдете кај малата задна мала врата...но еден по еден, да за да не забележат!

- Добро! – извикале сите

Но, Гранкио забележал:

- Ејј! ..Да не ни направиш ти некоја шега, а? Ако не, сфаќаш?..—Џицино достоинствено му се завртел:

- Јас сум Џицино Балестра! – рекол – кога веќе сум ветил можете да бидете сигурни! –

Отишол брзо брзо дома, каде биле неговата мајка и сестричката; без да го забележат се пикнал во собата на татко му, ги земал од фиоката од наткаската клучевите од дуќанот и се вратил набрзина назад упатувајќи ѝ ги на мајка му овие зборови:

- Одам со моите пријатели, но за брзо ќе се вратам дома! –

И додека одел право во дуќанот гледал лево - десно плашејќи се некој познаник на семејството да не го фати на дело.

Ја отворил лизгачката врата од лиено железо и ја турнал колку за да може да се влезе во дуќанот, и откако влегол, ја затворил повторно. Од дома си се снабдил со една кутија кибрит со која ја запалил свеќата што татко му ја чувал секогаш блиску до вратата. Па така го пронашол броилото за гас, го отворил и ги запалил ламбите во слаткарницата; а потоа отишол да ја отвори задната вратичка која гледа на малото непрометно сокаче.

Од тоа мало вратниче започнале да влегуваат другарите на Џицино, еден, двајца, тројца...

- Ќе ве молам! - загрижено повторувал синот на слаткарот. - За секого по едно, најмногу две..Но, не ме уништувајте! –

И во овој момент е подобро да му дадам збор на самиот Џицино Балестра бидејќи бил главен јунак во оваа траги комична авантура, кој ќе ја раскаже подобро сигурно од тоа што би можел да го направам јас.

- Наеднаш – рече Џицино – ми се пристори дека бројот на моите другари се беше зголемил многу. Дуќанот беше дури окупиран од една вистинска толпа која мрмореше вртејќи се околу слатките и шишињата со ликер горејќи од желба да ги вкусат. Гранкио ме праша дали можат да земат едно шише ликер колку да не јадат на суво, и откако се согласив, љубезно ми наполни една чашка велејќи дека прв треба да се напие газдата. И ја испив, ја испија и останатите, наздравувајќи ми и поканувајќи ме да се напијам повторно, па така мораше да се отвори уште едно шише. За тоа време и слатките исчезнуваа и оние што седеа блиску до мене ми ги нудеа велејќи ми: „Земи, пробај колку е добар овој, пробај колку е вкусен оној таму“ токму како тие да беа газди на слаткарницата, а јас нивен гостин. Што сакаш да ти кажам, мил Стопани? Во еден момент не сфаќав што се случува повеќе, бев избезумен, почувствував таква жештина и возбуда какви дотогаш не сум почувствувал никогаш, ми се чинеше дека сум во една волшебна земја сета населена со момчиња од марципан, со мозок од крем и срце од мармалад здружени во еден сладок братски сојуз дозаблажен со уште многу шеќер и

ликерче. И дури и јас продолжував како и сите други да се насладувам со сè и сешто и да празнам шишиња и шишенца од сите бои и вкусови фрлајќи блажени погледи кон арената на лудориите во која сите момчиња се нишаа како духови и одвреме-навреме извикуваа со полна уста: „Да живее социјализмот! Да живее Први мај!“. Јас не знам да ти кажам колку траеше онаа величествена сцена на сладост и радост...Знам дека во еден момент музиката престана за миг и еден ужасен глас, оној на татко ми згрме во дуќанот викајќи: „Ахх, кучиња едни, сега јас ќе ви дадам социјализам!“ и се случи лавина од шлаканици кои летаа на сите страни помеѓу викотниците и плачот на сета толпа испијанети момчиња кои се туркаа збунето кон вратничката обидувајќи се да избегаат. Во еден момент ми се разбистри умот и со брз поглед ја уловив таа надреална слика и за миг почувствував ужасна вина која ме гушеше. Витрината која прво беше преполнета и убаво наредена со стотици слатки остана празна, полиците наоколу беа во неред, а овде-онде изникнуваа ридови од превртени шишиња од кои капеше долу ликер и сируп, на подот имаше кашканица од згмечени колачи, насекаде на столиците, по рамките од полиците на витрината имаше купови со крем и растечен шлаг од ишлерите и траги од прсти измачкани со чоколадо... Но сево ова го видов во дел од секунда, бидејќи заради една проклета шлаканица се стркалав под витрината и не видов и не слушнав повеќе ништо. Кога се разбудив бев дома, во мојот кревет и до мене беше мајка ми која плачеше. Чувствував голема тежина во главата и желудникот... Следниот ден, на 2-ри мај, татко ми ми даде два унци масло од рицинус; а веќе следното утро, на 3-ти мај, ме натера да се облечам и ме донесе тука во интернатот Пјерпаоли.. –

Така Џицино Балестра го заврши своето раскажување со бескрајно комичен тон кој ме насмеа.

- Виде? – му реков. – И ти си жртва, како и јас во повеќе наврати во животот, на сета чесност и искреност. Бидејќи татко ти е социјалист мислеше дека треба неговата идеологија да ја спроведеш во дело делејќи им слатки на куртите момчиња кои никогаш ги немале вкусено, и твојот татко те казни... Бескорисно е: Ние децата имаме само еден недостаток : тоа што ги сфаќаме сериозно теориите на мажите.. и оние на жените! Обично се случува ова: возрасните ги подучуваат помладите на куп убави и добри работи.. но тешко нам ако некоја од нивните совршени поуки во моментот на примена ги повреди нивните нерви, пресметки

или интереси! Јас ќе се сеќавам секогаш на една случка кога бев малечок...Мојата добра мајка која секако е и најдобрата жена на овој свет, ме подучуваше секогаш да не кажувам лаги бидејќи со само една кажана лага, се оди седум години во Чистилиштето. Но еден ден кога дојде шивачката да ѝ плати, таа ја натера Катерина да ѝ рече дека била излезена, а јас за да не одам во Чистилиштето истрчав на вратата викајќи дека ништо од тоа не е вистина и дека мама е дома..а како награда за тоа што ја кажав вистината добив добра шлаканица.

- А зошто те сместија во интернат?

- Бидејќи уловив еден расипан заб

- Како?! - извика Џицино зачудено

- Поради кивањето на едно здрвено старче! – додадов јас забавувајќи се кога го видов колку ги ококори очите.

Потоа, откако го држев еден момент во неизвесност, му ја раскажав последната моја авантура во домот на мојот зет Марали, поради која беше прекинат едномесечниот експеримент одобрен од мојот татко, а јас бев испратен во овој затвор.

Како што гледаш, - заклучив - и јас сум бил жртва на мојата проклета судбина... Тој господин Венанцио, чичко на мојот зет, да не кивнеше токму во моментот кога јас го доближив рибарскиот конец со јадицата до неговата штрба уста, немаше да му го откорнам и тој последен расипан заб кој му беше останал и да бидам тука во интернатот Пјерпаоли! Види од што понекогаш, може да зависи судбината и угледот на едно кутро момче... –

#

Сакав тука да раскажам што си кажувавме во доверба јас и Џицино Белестра за да покажам дека веќе нè поврзува едно искрено пријателство и дека кога сабајлево беше буден и ме гледаше додека пишувам во Дневникот, немав

никаква причина – како што веќе кажав на почетокот – да не верувам во него. Дури во голема тајност му кажав за овие мои сеќавања што ви ги пишувам, го известив за моите планови и му предложив да ни се придружи во нашето Тајно друштво..

Тој ме прегрна восхитено, а тоа ме трогна и рече дека се чувствува горд заради довербата што ја имам во него.

Денес, всушност, за време на одморот, им го претставив на моите другари кои одлично го прифатија.

Бароцо не беше тука. Откако се повлече, тој живее осамен и замислен и кога нè сретнува само се поздравува со тажен израз на лицето. Кутар Бароцо!

Јас на состанокот ја раскажав сцената од вчера вечерашната спиритистичка сеанса и се донесе заклучок сите да размислат сериозно како да се искористи оваа нова ситуација и да се подготви тајна акција за среда вечер.

Утре вторник, ќе се сретнеме за да го избереме новиот претседател и да одлучиме за делувањето на духот на покојниот професор Пјерпаоли, на средбата закажана со господинот Станислав, госпоѓата Гелтруда и на нивниот уважен готвач, пронаоѓач на чорбата со водата од исплакнатите чинии.

11-ти февруари

Вчера вечер ништо ново.

Од мојата набљудувачница ги видов управникот и управничката како поминуваат полека и тивко низ канцеларијата на почитуваниот Пјерпаоло, и одат во нивната соба, откако фрлија срамежлив поглед кон портретот, како да сакаа да кажат:

„До утре вечер, и Господ нека ни е на помош!“.

Џицино Балестра, додека пишувам, е на својот кревет ме гледа и се смее.

Денес, за време на одморот, се случи изборот на претседател на нашето тајно друштво.

Сите членови веќе го беа напишале името на избраникот на мало парче хартија кое свиткано го ставаа во шапка. Џиџино Балестра, најмладиот член (два и пол месеци помал од мене), ги преброи гласовите и беше одлучено новиот претседател да биде Марио Микелоци.

И јас гласав за него бидејќи заслужува, и благодарение на него од пред неколку дена во интернатот повеќе не се јаде вообичаената чорба со ориз.

Дискутиравме за она што треба да се подготви за спиритистичката сеанса за утре вечер. Секој имаше своја идеја, но беше одобрена онаа на Карлино Пеци.

Карло Пеци, момчето кое го знаеше распоредот на просториите, додека се обидуваше да одреди кон која соба гледа мојата посматрачница, се спријатели со едно момче кое им беше чирак на сидарите кои ги изведуваа поправките во интернатот .

Со помош на ова пријателство тој се надеваше дека ќе може да влезе во салонот со портретот на Пјерпаоло и да направи една работа која ако му успее, ќе има исклучителен ефект на тројцата повикувачи на духови.

А потоа.. а потоа.. но не сакам да пишувам за она што го имавме замислено и договорено.

Ќе кажам само дека ако она што го смисливме успее да се реализира, најпосле ние ќе им се одмаздиме за многуте навреди кои ги проголтавме... вклучувајќи ја и прочуената посна чорба направена од водата од нашите исплакнети чинии како и на господинот Станислав и на госпоѓата Гелтруда кои се пострашни од чиниите.

12-ти февруари

Господе, колку случки се натрупаа ноќва!

Кога ќе помислам добро, ми се мати во умот и ми се чини дека сум главен јунак во еден од оние руски романи каде сè па дури и наједноставните работи како онаа кога си го чепкаш носот е обвиткано во една мрачна мистерија.

Во меѓувреме ќе забележам тука две важни вести:

Првата е дека денес Карлино Пеци, додека управникот и управничката беа на ручек, со помош на оној негов пријател, чиракот, пронајде начин да влезе во канцеларијата на Пјерпаоло каде молерот имаше оставено една голема скала која му служеше да изврши поправки на таванот.

Во еден момент Пеци ја исправи скалата до портретот на Пјерпаоло и се искачи дури до горе, и со мало ноже му направи две дупчиња во очите. Така сè беше одлично подготвено за големата вечерашна претстава.

Втората вест: Го видов Тито Бароцо којшто веќе беше известен за нашиот план и кој ми рече:

- Слушај, Стопани. Треба да знаеш дека од денот кога во канцеларијата на управникот го доживеав големото понижување за кое ти зборував и кое во мојата душа уништи секаква желба за бунт против неправдите и навредите кои се вообичаени во овој интернат каде ме чуваат од сожалување, една мисла и тоа само една, сфаќаш, ми даде сила до сега да издржам, а тоа е: *бегство*. –

Бев изненаден и трогнат од помислата дека ќе изгубам толку мил пријател кого сите го сакаа, но тој веднаш додаде:

- Не вреди, верувај ми, секој аргумент може да биде употребен против мене. Само јас си знам колку ми е тешко тука внатре и можам да ти кажам дека е неподносливо и кога би морал да останам уште, јас би се убил.

Затоа одлучив да избегам, и ништо не ќе може да ме предомисли.

- А каде ќе одиш?—

Бароцо ги крена рамениците, ширејќи ги рацете.

- Не знам: ќе одам по светот кој е толку голем и каде ќе бидам слободен и никогаш нема да страдам заради тоа што некој налик на мене ќе се осмели да ме

понижи како што сторија мојот старател и управникот. По овие зборови изговорени со особена гордост, го погледнав со восхит и воодушевено извикав:

- И јас ќе избегам со тебе!..—

Тој ми упати топол поглед кој нема да го заборавам никогаш и во кој прочитав благодарност и возвраќање за сета симпатија што ја чувствував кон него. Потоа со сериозен тон во кој ја препознав неговата супериорност, додаде:

- Не, мил мој пријателе. Ти не можеш и не смееш да избегаш оттука бидејќи си во многу поразлична состојба од мојата. Ти тука ги имаш сите твои права и можеш да се побуниш секој пат кога некој ќе сака да ти ги одземе. Потоа, ти имаш мајка и татко кои би страдале многу заради твоето исчезнување... додека јас го имам само старателот кој нема да плаче воопшто и нема да сака да знае ништо за мене!.. –

Велејќи го тоа куртиот Бароцо се насмевна со толку тага и горчина што ми навреа солзи во очите обземен од сожалување, го гушнав силно извикувајќи:

Кутар Тито!.. –

И го бакнав натопувајќи го со моите солзи.

Тој почна да липа, се оттргна од мене, ми ги избриша солзите и продолжи:

- Значи слушај, Стопани. Ова што го скривте за вечерва може да му користи на мојот план. Ќе ми помогнете? Ова е последниот знак на братска солидарност што го барам од моите другари од Тајното друштво..

- Ама ајде, кажувај!

- Тогаш биди внимателен. Кога управникот, управничката и готвачот ќе бидат совладани од духовите, ти ќе одиш во сопчето со газиените ламби кое го познаваш, ќе го отвориш со овој клуч, ќе најдеш еден голем клуч кој е закачен на внатрешната страна од вратата и ќе го земеш со тебе. Тоа е клучот од влезната врата на интернатот со кој се заклучува одвнатре. Дојди со тој клуч во ходникот на приземјето... Јас ќе бидам таму. –

Велејќи го тоа Тито Бароцо ми ја зграпчи десната рака, ми ја стисна и се оддалечи набрзина..

Потполно сум обземен од случувањата што се подготвуваат за ноќва..

Како ли ќе биде?

13-ти февруари

Колку работи, и тоа какви, треба да забележам утрово! Но сега морам да бидам крајно претпазлив и не смеам да им се препуштам на здодевните описи и забелешки, туку морам да побрзам да ги внесам најважните работи. Каква ноќ!... еех какво ли тепање!...

Еве како беше.

Нормално вчера вечер не заспав.

Часовникот на соседната црква отчука единаесет и триесет..

Моите другари спиеја..станав и се облеков. Џицино Балестра кој од своето легло не ме испушташе од око го стори истото и на прсти, ми се доближи.

- Легни на мојот кревет - му шепнав. - Јас одам во шкафот; и оттаму ќе ти дадам знак кога ќе треба.—

Тој ме послуша, а јас се качив врз наткасната, и оттаму влегов во мојата мала наблудувачница.

Го доближав окото до вообичаеното дупче. Беше темно во салонот; но тројцата повикувачи на духови стасаа навреме.

Готвачот ја стави газидената ламба на една полица, и сите тројца се свртеа кон мене...т.е кон покојниот Пјерпаоло Пјерпаоли.

Управникот рече со тивок глас:

Ми се чини дека вечерва очите му се потемни.. --

Госпоѓата Гелтруда ги подотвори усните од што јас одлично сфатив дека сакаше да му каже дека е идиот, но се воздржа плашејќи се од духот на својот чичко. Верувајте дека кутриот господин Станислав беше потполно во право бидејќи во шкафот каде што бев јас зад двете дупки направени од Карлино Пеци во очите на портретот, беше црна темница. Целта беше да делуваат поголеми очите на покојниот основач на интернатот кои навистина беа многу зголемени!

Малку подоцна, управникот, управничката и готвачот седеа околу истата масичка, со споени дланки и молчешкум сконцентрирани чекаа да се создаде флуид:

Часовникот од црквата отчука дванаесет пати.

Готвачот извика:

- Пјерпаоло Пјерпаоли!

Масичката подрипна.

- Тука е. – промрмори госпоѓата Гелтруда.

Завладеа длабока тишина.

Можеш ли да зборуваш? – праша готвачот и сите тројца ги ококорија очите кон портретот.

Започнуваше мојот дел. Одговорив потврдно со едно ДА што наликуваше на слабо ветре.

- Ддд....

Тројцата повикувачи на духови беа толку потресени што им беше потребно малку време за да се соземат.

- Каде си? – најпоследно рече готвачот.

- Во Чистилиштето. – одговорив многу тивко.

Ах чичко! – извика госпоѓата Гелтруда. - Вие кој бевте толку добар, толку чесен!

- А за какви гревови ?

- Само заради еден. – одговорив јас.

- А кој?

- Тоа што им го оставив овој мој институт на луѓе недостојни да го водат!

Ги кажав овие зборови со малку повисок и налутен тон и изгледаше како да се струпполија врз главите на тројцата повикувачи на духови како куп ќерамиди. Ги

олабавија главите и ги испружија рацете врз масичката, потиштени од ужасното откритие и подолго време беа како скршени од нивната грижа на совест.

Првата која се созеде беше госпоѓата Гелтруда која праша:

- Ах чичко... обожуван чичко... удостојте нè и кажете ни ги нашите грешки и ние ќе ги поправиме.

- Си ги знаете! – одговорив со сериозен глас.

Таа се чинеше дека се подзамисли, а потоа продолжи:

- Но кажете ми ги... кажете ми ги! ...

- Јас не одговорив. Но, ми беше наложено да одговорам само на прашањата кои беа важни за нашиот план и имаше само едно кое го очекував и бев трпелив.

- Чичко!... Не одговарате повеќе! Рече повторно управничката со мил глас.

Повторно тишина...

- Значи многу нè презираш. – додаде таа.

А јас и натаму молчев

- Да не си замина? – го праша готвачот.

- Пјерпаоло Пјерпаоли! – рече омразениот творец на посните чорби со вода од исплакнати чинии.

- Уште си тука

- Шшшш.... – одговорив.

- Уште е тука; - вели медиумот – ако не одговара значи дека на одредени прашања не сака да одговори и потребно е да му поставите други.

- Чичко, чичко! ... извика госпоѓата Гелтруда. – Имајте милост за нас, кутрите грешници!...

Во тој момент се поместив од дупчето што го имав направено во платното и ги поставив очите врз дупките што ги направи Карлино Пеци и почнав да ги вртом де налево де надесно, и одвреме-навреме ги фиксирав врз тројцата повикувачи на духови.

Бидејќи постојано гледаа кон портретот, малку потоа забележаа дека тој ги движи очите, почнаа силно да се тресат, се поместија од масичката и паднаа на колена.

- Ах, чичко! - промрморе госпоѓата Гелтруда.

- Ах, чичко!...милост... имајте милост за нас! ... Како можеме да ги исправиме нашите грешки?

Ова беше тоа што го чекав.

- Отклучете ја бравата на вратата. – реков - за да можам да дојдам кај вас...

Готвачот пребледен, стана, и тетеравејќи се налево - надесно како пијан, отиде да ја отклучи вратата.

- Изгаснете го светлото и сите чекајте ме на колена!

Готвачот го изгасна и потоа го слушнав како се спушти на колена до другите двајца.

Пристигна големиот момент.

Ја напуштив мојата набљудувачница, застанав до вратичката од шкафот и со грлото испуштив звук кој наликуваше на 'рчење.

Џиџино Балестра веднаш стана од мојот кревет каде што сè уште беше испружен и без да прави врева излезе од собата.

Тој отиде да ги предупреди другарите од Тајното друштво кои беа подготвени да упаднат во салонот на Пјерпаоло Пјерпаоли, вооружени со ремени и прачки за тресење килими, и да се одмаздат како што е редот.

Јас се вратив во моето скривалиште и го доближив увото до платното на портретот за да уживам малку во сцената.

Слушнав како се отвора вратата од салонот, како се затвора, а потоа одеднаш, во еден миг, се зачуја и викотниците на тројцата повикувачи на духови при првите удари.

- Ох! Духовите!... Милост!... Помош!... Помош!...

Брзо се повлекох назад, и откако излегов од спалната, запалив една свеќа со којашто се бев снабдил, отидов во сопчето со газииените ламби, отворив со клучот што ми го даде Бароцо, го откачив големиот клуч што го најдов закачен зад вратата, според упатствата што ми ги даде и истрчав до главниот влез на интернатот.

Тито Бароцо беше таму. Го зеде клучот, ја отвори портата, потоа се сврте кон мене и ме прегрна, ме притисна силно на неговите гради, ме бакна, а нашите солзи ни се измешаа по нашите лица...

Каков момент! Ми се чинеше како да сонувам...и кога повторно си дојдов на себеси бев сам, потпрен на затворената врата од институтот.

Тито Бароцо не беше повеќе таму.

Го завртев клучот, го извадив од вратата и брзо се вратив назад за да го вратам на неговото место, повторно го затворив сопчето со газииените ламби и се вратив во заедничката спална каде што се појавив мошне претпазливо, за да се осигурам дека сите мои мали колеги спијат.

И навистина спиеја. Само Џиџино Балестра беше буден, загрижено ме чекаше седнат на мојот кревет, бидејќи не ја знаеше причината заради која бев излезен.

- Сите се вративме во заедничката спална. – промрморе. - Ах, каква сцена!...

Сакаше да зборува, но му дадов знак да молчи, се качив на наткалната, се поткренав, седнав во шкафчето и му дадов знак на Џиџино и тој да дојде горе. Со многу напори успеавме да се пикнеме и двајцата во мојата набљудувачница помеѓу чии тесни ѕидови, бевме испружени и стиснати еден до друг како две сардини во конзерва. Разликата беше во тоа што не бевме без глави како нив, туку напротив ги имаавме нашите лица, иако прилепени кон прозорчето кое јас го отворив во големиот салон на Пјерпаоло што беше во целосна темнина.

- Слушај, - му реков тивко на Џиџино.

Се слушаше едно воедначено лелекање.

- Гелтруда - рече со пискав глас мојот другар.

Всушност тоа требаше да е управничката која плачеше и одвреме-навреме мрмореше како без глас:

- Милост!... Прощка!... Се каам за сè!... Нема да постапувам така повеќе!... Спас за мојата душа!...

Во еден миг, во таа мачна тишина се чу растреперен глас кој велеше:

- Пјерпаоло Пјерпаоли... можеме ли повторно да го запалиме светлото? Беше тоа готвачон никаквец, пронаоѓачот на чорбата со водата од исплакнатите чинии.

Не ми се веруваше дека така го средиле другарите од Тајното друштво и побрзав да одговорам со вообичаеното шепотење:

- Шшшш....

Се чу како некој се сопна, а потоа и загребува со дрвено чкорче по сидот и се виде едно бледо жолтеникаво пламенче кое трепкаше овде - онде во темнината и се гаснеше. И конечно една светилка се запали.

Ах, каква глетка! Никогаш нема да ја заборавам. Столиците, масичките беа превртени на земја. На полицата, големиот часовник, свеќниците беа на парчиња. Насекаде владееше ужасен неред. Од една страна, до запалената светилка, потпрен на сидот, готвачот позеленет во лицето со мозолчиња, свртен кон нас, со солзи во очите кои преколнуваа го гледаше портретот.

Од другата страна пак, стуткана во еден агол, беше управничката. Со изгребано лице, сета разбушавена, со распарталена облека, и таа со подуени и вознемирени очи, втренчено гледаше во портретот.

Потоа, отепана од грижата на совест и од болка почна да лее солзи како река, пелтечејќи постојано гледајќи кон портретот на почитуваниот покојник Пјерпаоло:

- Ах, чичко! Имаше право што нè казни! Да... ние сме недостојни за оваа твоја голема институција на која ѝ го посвети сиот твој чесен живот!... И добро стори што испрати духови да нè казнат заради нашите гревови... Благодарам чичко! Благодарам... и ако сакаш уште да нè казниш, стори го тоа слободно!... Повели само! Но, ти се колнам дека отсега па натаму нема да подлегнеме повеќе на страшниот грев на егоизмот, на лакомоста, на препотентноста... Ти се колнеме, нели е така, Станислав?! ...

И се заврте надесно, прошета наоколу престашена.

- Ох, Господе! Го нема повеќе Станислав!...

Всушност, недостасуваше управникот, и јас почувствував стегање во срцето. Што ли му направиле другарите од Тајното друштво?...

- Станислав! ... - викна силно управничката.

Никој не одговори.

Тогаш готвачот го повиши гласот кон портретот:

- Пјерпаоло Пјерпаоли! Да не случајно го однеле духовите инквизитори нашиот кутар управител во пеколот?...

Јас си молчев. Сега, сакав да покажам дека духот на основачот на интернатот веќе не е присутен. И успеав во тоа бидејќи готвачот откако неколку пати го повика, рече (велејќи го ова гласот му стана посмирен и поприроден):

- Не е тука!

Исто така и госпоѓата Гелтруда воздивна со олеснување како да се ослободи од голема мака.

- Но Станислав? – рече - Станислав! Станислав, каде си?...

Во еден момент на вратата што го поврзуваше салонот со собата на двајцата сопружници се појави една исклучително смешна штрклеста силуета заради која, и покрај драматичноста на неодамнешната ужасна спиритистичка сеанса, готвачот и управничката не можеа да се соземат од смеење.

Господинот Станислав се чинеше дека станал поисушен и поослабен од претходно. Но, делчето од неговото тело од коешто беше невозможно да се сврти погледот без смеење, беше неговата глава потполно чиста и бела како топче за билјард, а околу едното око имаше црн круг и изгледаше толку очајно смешен што јас и Џицино Балестра, и покрај нашите херојски напори, не можевме, а да не се изнасмееме.

За среќа, во тој момент се смееја исто така и готвачот и госпоѓата Гелтруда, така што не нè забележаа. Но, управникот кој не се смееше, најверојатно чу нешто бидејќи го насочи ужасното помодрено око кон нас... и ние се запревме повторно, трпејќи сè додека тоа беше возможно, но во еден момент смеата ни излета низ носот во едно пригушено гровтање, и се повлековме назад, колку што беше можно побрзо, во таа теснотија во орманчето, слегувајќи потоа долу во заедничката спална.

Џицино стигна до своето место за спиење и двајцата, откако се слековме, за миг се пикнавме растреперени под нашите прекривки.

Цела ноќ не затворив око, постојано плашејќи се дека сè ќе се открие и дека неочекувана инспекција ќе дојде да нè изненади. За среќа ништо не се случи и јас утрово на мојот Дневник ќе можам да му ги доверам последните случувања од интернатот Пјерпаоли.

14-ти февруари

Имам малку време да ги забележам тука во телеграфски стил случувањата од вчера. Кога овој мој дневник би паднал во канџите на управничката, во овој критичен момент низ кој минуваме сите ние би биле уништени... Затоа го извадив од мојот куфер и го врзав на градите со едно јаженце и би сакал да видам кој ќе има смелост да дојде да ми го побара!

Значи еве што се случи во овие дваесет и четири часа.

Вчера уште од рано наутро во целиот интернат имаше голема раздвиженост и на големо се шушкаше, што дури и туѓинец ќе сфатеше дека се беше случило нешто необично. Се рашири веста за бегството на Тито Барацо и додека сите ученици зборуваа за тоа и одеа во потрага по детали, служителите и помошниците од интернатот одеа и доаѓаа разочарани како да изгубиле седумка на лото и наоколу фрлаа толку лути погледи што изгледаа како полицајци во потрага по некој бандит.

Во меѓувреме се зборуваше дека управата испратила телеграми на сите страни, известувајќи ги властите на сите блиски места, давајќи податоци за бегалецот. Во исто време започна сурова истрага за да се утврди дали во бегството, Барацо имал соучесници помеѓу своите другари или меѓу персоналот на интернатот.

Наоколу исто така кружеше веста дека управничката веднаш штом дознала за бегството, се разболела, исфрлувајќи се по кожата и морала да се врати во кревет и дека управникот, бидејќи трчал наваму-натаму за да издава наредби, си го удрил окото во еден раб и изгубил многу крв, така што целата глава му била замотана со шамија од црна свила, а окото уште поцрно.

Јас и моите другари од Тајното друштво ја знаевме причината за тоа исфрлување по кожата и за крварењето, но секако дека бевме тивки и молчеливи и само си разменувавме погледи кои вредеа илјадници зборови.

На појадокот, во трпезаријата се појави господинот Станислав и не знам како успеавме сите заедно да не прснеме во громогласно смеење.

Овде - онде, навистина ќе се чуеше по некој што и покрај сите напори се задушуваше од смеа, и насекаде се гледаше како сите си ја забришуваат устата со салфетка за да ја сокријат вешто радоста што ги обземаше..

Кутриот господин Станислав, колку беше смешен со таа црна шамија замотана околу неговата целосно гола тиква (ние од Друштвото знаевме дека веќе не можеше да си ја покрие со периката која беше летнала кој знае каде, па дури и да ја најдеше сигурно немаше да ја стави повторно!) и со тоа отечено око, исцрпено и насолзено кое наликуваше на недоволно испржено јајце на око...

- Изгледа како турски гробар! – рече тивко Маурицио Дел Понте, алудирајќи на тој црн турбан што му ја покриваше главата.

Подоцна се расчу дека учениците еден по еден беа повикувани во Управата на распит.

- Што те прашаа? – прашав еден што го сретнав во големиот ходник додека излегуваше од Управата.

- Ништо. – ми одговори.

Околу вечерта уловив уште еден:

- Што ти кажа управникот?

- Ништо.

Тогаш сфатив совршено дека господинот Станислав во своите испрашувања ги исплашил момчињата на еден сверски начин, со којзнае какви закани доколку откријат само еден збор. Подоцна, оваа претпоставка ми ја потврди Марио Макелоци, којшто кога помина покрај мене, набрзина ми кажа:

- Внимавај! Ја насетиле измамата!

- Беше во Управата? – му шепнав на Џиџино Балестра додека поминуваше пред мене.

- Не. – одговори.

Зошто беа испитувани сите помали ученици, а ние двајца не?

Овој исклучок ме натера многу да размислувам и си легнав решен да не се изложувам на опасност во мојата посматрачница, бидејќи се плашев од посебен ноќен надзор.

Не знам колку време останав така буден, размислувајќи за настаните од денот, изведувајќи заклучоци од заклучоци, но искушението да се качам во орманчето упорно ме демнеше сето време, во сите мои размилувања, сè додека не ме совлада и ме натера да заборавам на секој мудар совет за претпазливост.

Прво се осигурав дека сите мои другари спијат, се загледав во секое ќоше од спалната за да видам да не има некој шпион што надгледува и откако станав, лека - полека се качив на наткасната и влегов во орманчето...

Ох, какво изненадување!... Сидот на крајот беше заграден со тула, засидан како што беше пред да ја извадам тулата со макотрпна работа, отворајќи си така еден голем и интересен поглед врз приватниот живот на господата управители на интернатот Пјерпаоли.

Не знам како успеав да не испуштам крик.

Се измолкнав долу од орманчето врз наткасната и оттаму под покривката... среде најчудните и најфантастични претпоставки, што вртоглаво ми танцуваа во главата, една доминираше над другите, и се враќаше во мојот ум, упорна и немилосрдна, докажувајќи ми колку беше реална.

- Вака течеа работите: - велеше со ужасна сигурност претпоставката која издвојува победа над сите други – господинот Станислав ве слушна како се смеете, тебе и Џицино Балестра, позади сликата на Пјерпаоло Пјерпаоли, и од тој момент му се всади еден нејасен сомнеж кој постепено се засилуваше; и бидејќи му требаше малку за да се увери, ова утро зема една скала, ја потпре на сидот, се искачи сè до сликата, ја крена, погледна под неа, го откри прозорчето што го направи и... го сосида, откако се осигура, се разбира, кон што гледа ова прозорче и откри дека е токму зад орманчето на Јованче Стопани, кого непријателите го нарекуваа Јованче Ураганче!

Тешко мене! Претпоставката, драг мој дневнику е повеќе од точна и очекувам нешто страшно... и кој знае кога после овие неколку какви - такви испишани редови во оваа ужасна бессона ноќ, ќе можам да им ги доверам моите мисли и случките од мојот живот на твоите страници?

20-ти февруари

Новост! Новост! Новост!

Колку настани во оваа седмица! Ми се случија толку многу работи што немав време воопшто да ги напишам... И затоа што не сакав да ги обезвреднам моите авантури со тоа што премногу набрзина ќе ги опишам на овие страници, а заслужуваат да бидат раскажани во еден роман. Затоа што мојот живот е

вистински роман, и јас кога ќе размислувам за него не можам, а да не си го повторам во себе вообичаениот рефрен:

- Ах, да го имав перото на Салгари, ќе напишев таков роман што сите млади од овој свет ќе ги оставеше со подотворена уста (момчиња и девојчиња), уште поширум отворена отколку романите со сите оние црвено-црни пирати...

- Епа доста е: ќе пишувам како што знам и умеам, а ти, драг мој дневнику, нема да се срамиш, се надевам, ако твоите страници се недоволно умешно напишани бидејќи ќе се земе предвид искреноста со која си испишан.

И така, доаѓаме до големите новости, од коишто првата е следнава: дека јас во овој момент пишувам на мојата масичка, во мојата соба, спроти прозорецот кој гледа кон мојата градина...

Токму така. Ме избркаа од интернатот Пјерпаоли и ова е навистина голема несреќа; но конечно сум дома и тоа е огромна среќа.

Ајде да одиме со ред.

Утрото на 14-ти имав едно тажно претчувство, како што се насетува од редовите што ги напишав набрзина овде во дневникот; и тоа претчувство не ме лажеше.

Кога излегував од заедничката спална веднаш сфатив дека нешто големо само што не се случило. Се гледаше на лицата наоколу, се чувствуваше во воздухот нешто големо и сериозно што навестуваше некој необичен настан.

Го сретнав Карло Пеци којшто ми рече набрзина :

- Сите големи се испрашани, освен јас, Микелоци и Дел Понте....

- А од нашите, - одговорив - беа повикани сите освен јас и Џицино Балестра!

Очигледно е дека сè откриле. Дознав дека госпоѓата Гелтруда го води процесот од кревет, давајќи му задачи на Калпурниј кој, секако, не би бил способен да ја истера до крај работата... Ние сите сме се согласни, ако бидеме испрашувани, да не кажеме ниту еден збор, за да не ја влошине уште повеќе ситуацијата.

- Јас и Балестра ќе го направиме истото, - одговорив кревајќи ја десната рака во знак на заклетва.

Токму во тој момент дојде училишниот служител којшто ми рече:

- Господинот управител ве бара. -

Признавам дека тоа беше лош момент за мене. Почувствував како крвта ми зоврива.... но тоа беше само еден миг, и кога се појавив во Управата бев делумно смирен и се чувствував сигурен во себе.

Господинот Станислав, сè уште со неговиот црн турбан на главата и потеченото око кое беше помодрено, ме одмери убаво од неговата работна маса, без да каже збор, верувајќи дека ми влева којзнае каков страв. Јас пак ги познавав овие трикови, го вртев погледот угоре - удолу расеано врз полиците полни со книги, сите прекрасно повезани, со уште поубави позлати, кои тој никогаш не ги читаше.

Конечно управникот ме праша строго сосема неочекувано :

- Вие, Јованче Стопани, ноќта помеѓу 13-ти и 14-ти излеговте околу полноќ од вашата спална и се вративте по речиси еден час. Вистина е ?

Јас продолжив да гледам во книгите на полиците.

- Вам ви велам, - повтори господинот Станислав повишувајќи го гласот. - Вистина е или не е? -

Бидејќи не доби одговор се развика дури уште посилено :

- Еј, велам! Одговорете; и кажете ми каде бевте и што правевте во тоа време! -

Јас во тој момент го фиксирав погледот врз картата на Америка закачена на ѕидот десно од работната маса и...продолжив да се правам наудрен.

Господинот Станислав тогаш стана од столчето со испружени раце врз работната маса и ми се вдаде со изобличено лице; а кога неговиот гнев го достигна врвот извика :

- Сфати дека треба да одговориш, нели? Ништожник! -

Но јас не се потресов, и си помислив во себе :

- Збеснува затоа што молчам; значи јас сум прв од загрозените ученици што тој го повикал во управата ! -

Во тој момент вратничката лево од работната маса се отвори и се појави госпоѓата Гелтруда сета завиткана во еден зеленикав домашен фустан, дури и позеленета во лицето со модринки околу очите полни со омраза насочени кон мене.

- Што се случува? - праша. - Што се овие викотници?

- Се случува - одговори управникот - тоа што овој изрод не одговара на моите прашања.

- Препушти ми го на мене, - одговори таа - зошто ти секогаш ќе си останеш истиот.... -

И запре; но јас сфатив, а секако сфати и господинот Станислав, дека зборот што недостасуваше беше *глупак*.

Управничката направи три чекори и се насади пред мене, во една заканувачка положба и започна со тивок глас, во којшто се чувствуваше наталожен бес кој делуваше уште пострашно бидејќи беше потиснуван :
- Ах, не одговараш, а? Никаквец.... Не сакаш да одговараш, така ли, за твоите јунаштва?.... Тогаш, кој му помогна да избега на оној никаквезон, рамен на тебе, твојот пријател Бароцо ? За среќа има некој што те видел и што прозборел.... Ех, веруваше дека ќе се извлечеш, а? Ти беше тој што предизвика бунт во интернатот уште од првиот момент кога почна да ни се плеткаш меѓу нозе, со твоите подмолни измислици, со твоите срамни клевети....

Но доста е, знаеш? И без да те исправаме има толку многу докази и сведоштва за твоите подмолности што го известивме татко ти уште вчера да дојде да те земе, и сега треба да е на пат за.... Ако не те сака дома нека те смести во затвор, што е единственото место како скроено за измамник како тебе! -

Ме зграпчи за едната рака и протресувајќи ме, продолжи :

- Знаеме сè! Едно нешто би можел да ни кажеш.... Знаеш ли каде замина Бароцо?
-

Не одговорив; а таа потресувајќи ме посилно продолжи:

- Одговори. Знаеш ли? -

И бидејќи продолжив да молчам, таа, разлутена, ја испружи раката како да сакаше да ми удри шлаканица ; но јас потскокнав наназад и зграпчив една голема јапонска ваза која беше врз една полица и се преправав дека ќе ја турнам на земја.

- Разбојник! Убиец! - вресна управничката покажувајќи ми стегната тупаница -
Остави ја ! Гаспер!... -

Дотрча училишниот служител.

- Изнесете го овој ѓавол, нека ги подготви своите работи, и ако Господ се смилува наскоро ќе се отарасиме од него! Донесете ми го овде Балестра. -

Служителот ме придружуваше до спалната, ме натера да се преслечам во облеката којашто ја имав кога влегов во интернатот, – а која патем ми се скуси, но и рашири, што е јасен доказ дека режимот на интернатот Пјерпаоли ги издолжува

момчињата, но не ги здебелува - и го подготвив мојот куфер.

Потоа на заминување ми рече: - Бидете тука, набрзо ќе пристигне татко ви и ако Господ се смилува, конечно ќе имаме мир овде.

-Глупак поголем од господинот Станислав кој само зборува! - му одговорив гневно.

Тој изгледаше навреден и ми се внесе во лице извикувајќи :

- Повторете го тоа!

- Глупак! - повторив јас.

Тој си гризна еден прст и се оддалечи сиот бесен, додека јас му велев :

- Ако сакаш ќе ти го повторам уште еднаш, не се стеснувај само повели, разбра ли? -

Го изговорив тоа во громогласна смеа; но тоа беше смеење со сила, затоа што во душата бев побесен од него, побесен бидејќи не можев да го најдам излезот од заплетканата ситуација и да заборавам на судбината на моите другари од Тајното друштво.

Една работа ми беше сосема јасна, а тоа е дека нашето смеење додека бевме во малиот орман за да присуствуваме на познатата ноќна сцена направи Калпурниј да ја открие нашата набљудувачница. Потоа лека полека Калпурниј ја беше сосидал додека ние бевме на часови; и подоцна без некоја потешкотија Калпурниј сфатил дека ќотекот што го добија во фаталната ноќ, не беше дело на духот на чичкото на неговата жена туку на учениците. И затоа започнал да испрашува некои ученици - миленици обидувајќи се да открие кои соученици таа ноќ биле излезени од спалната. Најпосле, го нашол миленикот којшто во таа ноќ, бидејќи се разбудил, ги видел како излегуваат од собата, заговорниците и така ги поткажал.

И се разбира имаше барем двајца шпиони: еден од поголемите момчиња којшто ги доведе во опасност животите на Марио Микелоци, Карло Пеци и Маурицио Дел Понте, и едно момче од помалите којшто нè изложи на опасност мене и Џицино Балестра.

Уште една работа беше јасна: дека Калпурниј, секако под влијание на неговата итра жена, целото обвинение го засновал врз нашето соучесништво во бегството на Бароцо, не споменувајќи го ниту од далеку нашиот заговор, да кажам така, со *духовите* кој во суштина беше многу посериозен, но ако се расчучеше, тогаш угледот ќе го изгубеа управникот, управничката.... па дури и готвачот! Но во оваа непрекината низа од мрачни мисли, заклучоци и размислувања

коишто ми го матеа умот, една смешна мисла не ме оставаше на мира :
- Којзнае зошто членовите на Тајното друштво му го дале прекарот Калпурниј на господинот Станислав ? -

И се зачудив како никогаш не сум побарал објаснување коешто ќе ми беше лесно да го добијам, и сега кога остануваше малку време пред да го напуштам засекогаш интернатот почувствував одеднаш една голема љубопитност којашто ме измачуваше сè повеќе, која лека полека ме обземаше сиот потиснувајќи ги во втор план многуте грижи кои заслужуваа да бидат во прв план.... Во еден момент го видов Микелоци како поминува во ходникот и се стрчав кон него.

- Кажи ми - му реков брзо - зошто господинот Станислав се вика Калпурниј? -
Микелоци ме погледна запрепастено.

- Како? - рече. - Но не знаеш ли што се случило ? Не беше повикан?

- Да, и избркан сум. А вие останатите?

- Исто така и ние!

- Во ред е: но јас не сакам да си заминам без да дознаам зошто господинот Станислав се вика Калпурниј .... -

Микелоци се насмеа.

- Погледни во историјата на Рим и ќе ти стане јасно! - одговори и избега. Во тој момент поминуваше едно момче од мојата спална, еден извесен Ецио Мази, којшто ме погледна со една пакосна и иронична насмевка. Таа насмевка, во тој момент за мене беше како откровение. Се сетив на еден момент кога се спречкав со Мази којшто на крајот се повлече кога му се заканив дека ќе го натепам; и знаев дека тој е еден од најомилените ученици на госпоѓата Гелтруда.... И врз основа на сево ова мојот ум изготви обвинение :

- Тој е шпионот! -

Без да размислувам; го фатив за една рака и така го турнав во спалната соба мрморејќи :

- Слушај, Мази.... имам да ти кажам нешто. -

Чувствував дека се тресе; во исто време смислував во мојата глава кои прашања да му ги поставам како и одмазда ако го откриев дека навистина е виновен. Додека го влечев од вратата на спалната до мојот кревет смислив еден план за стратегиски напад, и во склад со тоа, престанав да му ја стискам силно раката и го поканив со најубавата насмевка на светот да седне до мене.

Тој беше блед како мртовец.

- Не се плаши, Мази, - му реков со милослив глас - бидејќи те донесов овде за да ти се заблагодарам. -

Тој ме погледна сомничаво.

- Знам дека токму ти му кажа на господинот Станислав дека минатата ноќ јас излегов од спалната....

- Не е вистина! - се побуни тој.

- Не го одрекувај тоа; тој ми кажа, разбираш? И токму заради тоа сакам да ти се заблагодарам, бидејќи навистина ми направи една голема услуга....

- Но јас ....

- Нели разбираш дека јас не сакав повеќе да бидам тука внатре? Нели сфаќаш дека правев сè и сешто намерно за да ме избркаат? Не ми се верува дека пристигна моментот во кој татко ми ќе дојде тука да ме земе? Значи зошто би ти се лутел кога ти ми помогна да си ја остварам својата цел? -

Тој ме погледна сè уште несигурен.

- Сега кога веќе ми направи една услуга, треба да ми направиш уште една. Слушај...би сакал да одам на еден момент таму да поздравам еден мој другар и да му го дадам моето ученичко палто коешто ветив дека ќе му го оставам за спомен. Можеш ли да ме почекаш овде, и да му кажеш на служителот, во случај да дојде да ме побара, дека веднаш ќе се вратам? -

Мази сега воопшто не се сомневаше и покажа големо задоволство што се извлече толку лесно.

- Нема проблем! - ми рече - оди слободно, јас сум овде!... -

Јас истрчав оттаму. Уметничкото училиште коешто беше во близина, беше отворено и немаше никој внатре. Влегов внатре, го раширив моето училишно палтенце на една клупа и откако земав едно парче креда го напишав на грбот на палтенцето, со големи букви, зборот: *ШПИОН*.

Откако го сторив ова, за миг, се вратив во спалната, каде што влегов со одмерен чекор, држејќи го моето палто за јаката, превиткано на половина за да Мази не го види зборот којшто го напишав на него.

- Не можев да го најдам другарот - реков. - Трпение! Но, бидејќи не можев да му го оставам на него моето палтенце за спомен, сакам да ти го оставам на тебе, додека пак јас ќе го земам твоето за да се сеќавам на големата услуга што ми ја направи. Ќе направиме замена! Да видиме дали ти стои добро! -

Откако го оставив полека моето палтенце врз креветот, му помогнав да го соблече неговото и потоа да го облече моето, ненаметливо за да не го види напишаниот збор на грбот.

Кога го облече му го закопчав и потчукнувајќи го со раката по рамото му реков:

- Драг Мази, како скроено е за тебе! -

Тој погледна кон копчињата и брзо го прифати ова мое необично однесување. Стана, ми пружи рака .... но јас се преправав дека не го забележав, затоа што ми се гнасеше да се ракувам со предавник, и ми рече:

- Па, збогум Стопани! -

Јас го фатив за рака и испраќајќи го до вратата му одговорив :

- Збогум Мази: и ти благодарам! -

И го видов како се оддалечува по ходникот носејќи го позади, на грбот срамниот збор којшто си го заслужи.

По кусо време дојде служителот којшто ми рече:

- Бидете подготвен, вашиот татко пристигна и е во кацеларијата на управникот, зборува со гоподинот Станислав. -

- Ми дојде една идеја :

„Кога би отишол и јас во канцеларијата на управникот, да му ги раскажам на татко ми и тоа в лице на господинот Станислав, сите работи кои тој сигурно би се воздржал да ги спомене, од чорбата со вода од исплакнатите чиннии до сеансите во кои повикуваа духови?“.

Но искуството , за жал, ме предупредуваше дека дечињата, пред повозрасните, секогаш грешат, особено кога навистина се во право.

Како да се одбраниш? Управникот ќе речеше дека она што јас го раскажувам се лаги, злоба и клевети на момчињата, а мојот татко ќе му поверуваше секако повеќе нему отколку на мене. Подобро да молчине и да се помириме со нашата судбина.

Всушност кога татко ми дојде да ме земе не рече ништо.

Посакував да му скокнам на врат и да го гушкам, бидејќи долго време се немавме видено, но тој ми упати строг поглед од кој се замрзнав и само ми рече :

- Тргувај! -

И тргнавме.

Во кочијата владееше вообичаената тишина. Ја прекина татко ми дури кога влеговме дома.

- Еве те повторно назад - рече - но се враќаш како губитник. Не ти преостанува ништо друго освен Поправен дом. Отсега те предупредувам.

Овие зборови ме исплашија; но стравот брзо ми помина бидејќи набрзо се најдов во преграатките на мајка ми и на Ада, расплакан и среќен.

Никогаш нема да го заборавам тој момент. Кога татковците би знаеле колку би им годело на нивните синчиња кога би биле почувствителни кон нив, би заплакале дури и тие со нив кога би им се укажала прилика, а не да се однесуваат како тирани, што не води кон ништо.

Следниот ден, т.е. на 15-ти, дознав за пристигнувањето на Џицино Балестра, кој исто така беше избркан од интернатот поради аферата со големиот заговор на 12-тими февруари, дата за паметење во историјата на интернатите во Италија, а можеби и во Европа. И дури оваа новост ми причини задоволство затоа што се надевам дека ќе се среќавам често со мојот добар пријател.... и можеби понекогаш ќе изедеме заедно некое колаче во неговиот убав дуќан.... но кога не гледа татко му којшто е социјалист, но кој, што се однесува до слатките би ги задржал сите за себе.

А вчера дознав уште една новост.

Господинот Венанцио, оној укочен старец на којшто со трска за риболов му го уловив последниот заб што му беше останал, изгледа дека е многу болен, кутриот, а мојот зет е во очекување на наследството.

Барем ова го сфатив од муабетите што ги слушнав; а исто така дознав дека Марали, штом ја дознал веста за моето враќање од интернатот, ѝ рекол на Ада :
- Имајте милост, погрижете се да не ми дојде дома, за да не ја изгубам и онаа мала доверба што во меѓувреме си ја повратив кај чичко ми кој навистина може да ме лиши од наследството!-

Нека не се плаши, јас во неговата куќа не стапувам. Веќе ѝ ветив на мојата добра мамичка и на Ада дека ќе се однесувам добро така што татко ми не ќе може да ја оствари заканата и да ме протера во поправен дом што навистина би било срамно за мене и семејството; и во овие пет дена покажав дека овој пат не се работи за празни ветувања, и дека ако сакам, знам и да бидам разумно момче. Како доказ за тоа утринава мама ме прегрна и ме бакна велејќи ми :

- Браво Јованче! Продолжи така и ќе бидеш гордост на твоите родители !

Реченицава не беше нова, но кога ќе ја каже една мајка добра како мојата секогаш

побудува некое ново искрено чувство во срцето на едно добро синче, а јас ѝ се заколнав дека ќе останам засекогаш ваков.

Јас отсекогаш сум велел дека мајките се поразумни од татковците. Всушност, мајка ми, кога ѝ раскажав за аферата со посната чорба што ни ја даваа во интернатот секој петок и за неодминливиот ориз кој се јадеше сите останати денови во неделата во целост ме поддржа и ѝ рече на сестра ми:

- Кутрите тие, којзнае колку им се гадело јадејќи ги тие помии.

21- февруари.

Се чини дека откако тато виде дека сум ги поправил моите недостатоци, реши да повика учител дома, за потоа да можам да го полагам редовниот испит на крајот од годината. Да се надеваме на добро!

Денес конечно повторно го видов Џицино Балестра. Токму сестра ми има една пријателка, една извесна госпоѓица Чезира Бони, која има куќа во еден квартал блиску до оној каде живее Џицино, и бидејќи денес Ада отиде да ја посети својата пријателка, јас ја искористив приликата за да го посетам мојот другар.

Колку ли само зборувавме за нашите минати авантури.

Во еден момент додека си муабетевме, посакав да дознаам зошто во интернатот Пјерпаоли господинот Станислав го нарекуваа Калпурниј.

Ми рекоа дека името потекнува од римската историја, така и си претпоставував. Но што значи? Зошто ова име му го имаа доделено на управникот? Ти знаеш? -

Џицино Балестра почна да се смее; потоа ја зеде Историјата на стариот Рим од неговата полица, ја проврте малку и ми ја стави книгата пред очи, отворена на страниците каде се раскажани војните на Џугурта; и таму го прочитав ова делче кое го препишав, бидејќи сакав да го вметнам овде во овој дневник токму така како што е: „Откако Џугурта го нарачал мачењето и убиството на својот братучед, а потоа делел на сите страни многу злато за да се премолчи злосторството. Но, народниот водач Кајо Мемии го докажал злосторството на

Џугурта пред Форумот, па Сенатот му објавил војна на подмолниот принц на Нумидите, која ја водел, една година подоцна, еден од избраните конзули наречен Лучо Калпурниј, Сверот...“

- Ах! – извикав расчеречувајќи ја вилицата од смеа.

- Сега конечно разбрав! Го нарекувале Калпурниј бидејќи..... бидејќи така немаше да сфати дека всушност го сметаат за свер, заклучи Џицино. -

Тоа е вешто смислен трик, нема што! Но ќе беше многу подобро да го дознаев ова порано, бидејќи тогаш нарекувајќи го Калпурниј господинот управник на интернатот Пиерпаоли ќе уживав повеќе.

Со Џицино зборував за уште една важна тема: т.е. за слатките.

- Види дали можеш да поминеш утре наутро во дуќанот, околу десет часот. Татко ми во тој период има состанок за изборите.

Ќе те чекам кај продавничката.

- Всушност дознав дека има политички избори бидејќи оној што бил пратеник, полудел одеднаш, бидејќи – велат оние кои се разбираат во политика – ги сфаќал работите премногу сериозно. Новите кандидати сега се високиот државен службеник Гасперо Белучи, чичкото на Чекино, и адвокатот Марали, мојот зет.

- Замислете си само дека минатиот декември, ден пред да се здробиме во тоа самоубиствено возење со автомобил, зборувавме за тоа кој од двајцата кои сега водат вистинска битка има поголеми шанси да стане пратеник.

Кога би го слушале Џицино Балестра, би помислиле дека Марали сигурно ќе биде избран, а тој тоа го знае бидејќи неговиот татко не е само обичен слаткар, туку е и голем избирач во својата партија кој вели дека овојпат интернатот треба да биде освоен по секоја цена од социјалистите и дека веќе е сигурен во таа победа. Поради ова надвор имаше извадено еден мал весник со наслов „Сонцето на иднината“, кој е во судир со Националната Унија која ја поддржува чичкото на Чекино.

Џицино Балестра ми ги покажа овие весници и ми рече:

- Сега тато не може да им верува на сите комисии и е секогаш зафатен со пишување во весникот.... Можеме да бидеме сигурни дека утре во дуќанот нема да дојде. Немој да не си дошол!

23-ти февруари.

Утрово испив средство за прочистување.

Никогаш не можев да сфатам зошто слатките кои се толку вкусни, се штетни, а прочистувачите кои се толку штетни, помагаат. Факт е дека вчера изедов дваесетина слатки, сите со бадеми и се чини дека токму бадемите се многу тешко сварливи.

Џицино Балестра, точно во договореното време, т.е. во десет часот беше пред вратата на дуќанот, ми намигна како да сакаше да ми каже да почекам малку пред да влезам. Направи една обиколка горе - долу и најпосле ми даде знак да влезам. Во тој момент немаше никој, бидејќи помошникот слаткар отишол во работилницата.

- Треба да бидеме брзи! – рече Џицино – бидејќи се враќа веднаш. - Бев брз како молња, четири слатки во еден залак... и се гледа дека кога некој јаде толку набрзина се чувствува лошо, само што се вратив дома почувствував огромна тежина во желудникот и таква вртоглавица што морав веднаш да легнам.

Секако за случката со слатките не кажав ништо за да не му создадам проблеми на мојот пријател Џицино Балестра.

24-ти февруари.

Ова утро една тажна вест пристигна во нашиот дом, господинот Венанцио починал ноќеска.

Кутар господин Венанцио, беше малку здодевен, се согласувам, но беше добар човек и жалам многу што си замина.

Ми се чини дека сè уште го гледам... Кутар господин Венанцио!

25-ти февруари.

Каков ден исполнет со силни емоции!

Скоро е полноќ, сите се веќе легнати, а јас сум сам, тука во мојата собичка, сам со својата голема тајна, плачам, се смеам и се тресам, ниту знам зошто, ниту од што, се мачам да ја забележам оваа важна случка во мојот живот, плашејќи се да не се дознае...

Но, не! На овие страници им го доверив секое мое движење и секоја моја мисла па затоа чувствувам потреба, драг мој дневнику, тука да ги излеам моите чувства кои ми ја заробија душата и ме растревожија.

Но, пред сè сакам да проверам дали мојата скапоцена тајна е на своето место...

Да, да! Таму се сите двестотини... Не недостасува ниту една! Да се обидеме да останеме смирени и да го продолжиме разговорот онаму каде што беше прекинат.

Значи, кутриот господин Венанцио почина, ова го напишав уште вчера.

Напишав и дека ме растажи многу веста, и навистина е така, бидејќи во суштина, тој наглув и укочен старец, на кој сите му посакуваа да умре ми беше драг, сега кога го нема и одгоре може да види како стојат работите, треба да сфати дека ако му го уловив со трската и последниот заб, што не го сторив со лоша намера, туку да го разонодам и дека секако не ќе го сторев тоа што го сторив да можев да ги предвидам последиците кои впрочем мојот зет ги преувелича. Всушност да се има само еден заб во устата и тоа расипан е нешто друго и не верувам дека заради тоа му го скусив животот на овој кутар несреќник ниту за минута.

Но, колку и да ме погоди веста за смртта на господин Венанцио, утринава повеќе не мислев на тоа, кога една многу чудна случка ме потсети на него.

Околу девет ипол, додека го потопував третото печиво со путер во моето зашеќерено бело кафе (не поради ненаситност, туку јас секогаш ставам многу шеќер, бидејќи наутро пијам многу бело кафе за да можам да потопувам многу печива намачкани со путер) одненадеж слушнав дека некој ме вика:

Јованче! Јованче! ... Дојди овде веднаш!... –

Врескаше Ада, а јас, како што бев зафатен, сигурно немаше да се помрднам ниту чекор да не слушнев нешто навистина необично во гласот на сестра ми.

Истрчав кон излезот каде ја најдов заедно со мама, додека двете коментираа едно писмо што го држеа во рака.

- Види, Јованче – ми рече веднаш мама – ова писмо е за тебе...

- Па тогаш, - забележав веднаш – зошто го отворивте?

- Види го ти него! Јас сум твоја мајка, и мислам дека имам право да знам кој ти пишува...

- И, кој ми пишува?

- Ти пишува господинот Чапи, нотарот.

- А што сака од мене?

- Прочитај!

Тогаш го прочитав зачудено писмото кое ви го пренесувам во оригинал:

Господин Чапи

нотар

Господине Јованче,

Во својство на нотар овластен да ги спроведе одредбите од тестаментот на покојниот господин Венанцио ви го приложувам тука параграфот 2 на веќе споменатите одредби кои лично Вас ве засегаат

: « § 2. – Посакувам и барам при читањето на мојот тестамент освен засега, мојот внук, адвокатот Карло Марали, Чезира, неговата домашна помошничка, високиот државен службеник - Џовани Марија Салвати и градоначалникот на градот, да присуствува и младиот Јованче Стопани, шура на веќе споменатиот Карло Марали, иако ниту една од овие одредби тука наведени не го засега. Го посакувам неговото присуство бидејќи го запознав лично, и сакам Јованче да извлече корисна поука за минливоста на човечкото богатство и да му послужи за благороден пример во однесувањето кон другите. За таа цел му давам овластување на нотарот господин Чапи да испрати некого да го земе Јованче Стопани каде и да се наоѓа, а направениот трошок да се покрие од сумата наведена во параграфот број 9 .

Значи, во согласност со изразената желба во горниот параграф Ви соопштувам дека денес во 15 часот, ќе испратам во вашиот дом еден мој службеник од доверба, кој ќе ве придружува до мојата канцеларија на улицата Виторио Емануеле број 15, на првиот кат, каде ќе се прочита тестаментот на покојниот Венанцио Марали.

Господин Чапи, нотар

- Ајде, пресети се убаво, драг Јованче ... – ми рече мама откако го прочитав писмото од нотарот. – Размисли што си правел деновите кога беше во домот на Марали... Да не се крие случајно некоја непријатност?

- Мхм! – одговорив јас. – Па случката со забот... -
Навистина необично! – извика Ада. – Никогаш не се чуло за ваков случај, да се покани некое момче да присуствува на читањето на еден тестамент.

- Да ти оставше нешто, би било разбирливо – додаде мама.

- Но за такво нешто нема шанси по сè што му стори.

- Потоа, - забележа сестра ми – писмото јасно вели: иако ниту една од одредбите на мојот тестамент не го засега... Па тогаш!

- Во секој случај, - заклучи мама – нема да му кажеме ништо на татко ти, разбра?! Бидејќи ако има нешто лошо на што не можеш да се сетиш, не би сакала тоа да ти ја уништи довербата, што ја стекна откако се врати од интернатот, и да завршиш во поправен дом... -

Така се договоривме во 15 часот Катерина да биде пред вратата за да му каже на пајтонџијата да почека без да свони на свончето, а јас тивко да се качам во кочијата што нотарот веќе ја најави. Мама и Ада ќе му кажат на тато, дека ме испратиле да се забавувам кај госпоѓата Олга.

Непотребно е да се каже, со колкава желба го очекував договореното време.

Конечно Катерина дојде да ме викне, се измолкнав од дома и се качив во кочијата која ме чекаше со отворена вратичка. Внатре седеше еден човек сиот облечен во црно кој ми рече:

- Вие сте Јованче Стопани?

- Да, го носам и писмото...

- Одлично. -

Малку подоцна, кога влегов во канцеларијата на нотарот, градоначалникот веќе беше таму, а потоа пристигна и мојот зет, којшто само што ме виде се намурти, а јас се направив дека не видов и ја поздравив неговата домашна помошничка Чезира, која пристигна веднаш по него и седна до мене прашувајќи ме како сум.

Нотарот Чапи седеше на фотелја пред една масичка. Тој е смешен тип, многу низок и многу дебел, со тркалезно лице пропаднато во едно везено капче со ресесто опавче кое постојано му паѓаше врз увото и кое тој се обидуваше да го тргне затресувајќи ја главата како некој што има премногу долги шишки врз челото и сака да ги тргне настрана.

Тој нè погледна сите, засвоне со свончето и потоа рече:

- Сведоците! -

Пристигнаа двајца во црно, и застапаа помеѓу мене и нотарот кој зема еден голем бележник и почна да чита на нос како да ќе држи свечен говор:

-Во име на Неговото Височество, кралот Виторио Емануел III, кој успешно владее... - Потоа уследи река од нејасни работи кои воопшто не ги разбирав, сè до еден момент кога започна читањето на зборовите изречени токму од господин Венанцио пред да почине. Нив ги разбрав совршено.

Секако не можам да се сетам точно на речениците, но ги паметам цифрите на имотот што го остави, и исто така се сеќавам дека сите одредби од тестаментот беа прочитани необично со многу иронија како да кутриот господин Венанцио во последните часови од својот живот си земал за слобода да се забавува поигрувајќи се со сите.

Првата одредба беше да ѝ се даде на Чезира сума од десет илјади лири, и не би знаел како да ја опишам сцената што настана кога нотарот го прочита овој параграф од тестаментот. По веста за тоа богатство Чезира се онесвести и сите трчаа наоколу, освен Марали кој пребледе како мртовец и ја гледаше својата домашна помошничка со ширум отворени очи како да сака да ја голтне.

Сепак, само слушајќи ги зборовите на кутриот господин Венанцио, кој ги образложуваше причините поради кои ѝ ги остава сите тие пари на таа девојка, можеше да се сфати дека тоа го сторил само за да му удоволи на својот внук.

„ Ја оставам оваа сума на пари на именуваната Чезира Дељи Иноченти (нешто во таа смисла) пред сè од благодарност кон неа, бидејќи во куќата на мојот внук каде ги поминав последните години од мојот живот, се однесуваше кон мене со сета почит дури и пољубезно од моите роднини. Доволно е да се каже дека таа секогаш ми се обраќаше со прекарот „пивтија“ мислејќи на тоа што постојано се тресев.“

Сега се сеќавам одлично дека токму јас му го кажав ова на кутриот господин Венанцио, а Чезира треба мене да ми се заблагодари за ова наследство. Но, господинот Венанцио додаваше и други причини:

„Згора на тоа“, велеше во својот тестамент, „ особено ѝ помогнав на оваа добра девојка поттикнат од здравата социополитичка определеност на мојот внук, кој отсекогаш проповедаше дека во светов не треба повеќе да има ниту слуги, ниту господари; па верувам дека тој совршено ќе се сложи со ова што ѝ го нудам на Чезира, за да не биде повеќе слугинка во неговата куќа, а тој да не биде повеќе нејзин господар“.

Адвокатот Марали кога го слушна овој параграф тешко дишеше и повторуваше со тивок глас, обраќајќи му се на градоначалникот:

- Ех! ... Уф! ... Мојот чичко, отсекогаш бил оригинален!

Градоначалникот го гледаше со потсмев и молчеше. Додека пак нотарот продолжи да чита и стигна до еден друг параграф кој гласеше вака:

„И од почит кон благородните алтруистички ставови врз кои се засновани и социополитичките убедувања на мојот внук, ми се чини дека длабоко би го навредил доколку би го назначил за наследник на сиот мој капитал, токму него кој отсекогаш бил лут непријател на капиталот и придобивките од него, им го оставам сето мое претходно наведено наследство на сиромашните од овој град, за кои денот на мојата смрт ќе значи враќање на вербата во милосрдието; додека пак на мојот најсакан внук, во спомен на неговата срдечност кон мене, му го оставам како личен спомен, кој за него ќе биде несомнено скапоцен, мојот последен заб, кој ми го откорна неговиот мал шура Јованче и кој намерно дадов да се обложи со злато за да се користи како игла за вратоврска“.

Па така нотарот извади од едно кутивче огромна украсна игла на чиј врв беше токму забот со корените што јас го уловив во штрбата уста на господинот Венанцио.

На таа глетка, се разбира, не успеав да се воздржам и прснав да се смеам.

Камо никогаш да не го сторев тоа! Адвокатот Марали се чинеше остарен за десет години и се тресеше сиот од бес и од напорот што го правеше за да се воздржи, скокна нагло, и испружувајќи ја едната рака кон мене извика:

- Никаквец! Уште се смееш, а? На плодот од твоите глупости!

Во тие зборови се чувствуваше таква омраза што сите се свртеа да го погледнат, а нотарот му рече :

- Смирете се, господине адвокате!

Му го подаде кутивчето со забот на кутриот господин Венанцио, но Марали го отфрли енергично, извикувајќи:

- Дајте му го нему...Токму тој му го извади на починатиот и јас му го подарувам!

И почна да се смее. Но очигледно беше смеење на сила за да ја ублажи претходната ситуација.

Всушност, откако се потпиша на документите коишто му ги даде нотарот, се поздрави и си замина.

Додека градоначалникот се договараше со нотарот околу распределбата на парите на сиромашните што им ги остави кутриот господин Венанцио, Чезира ми рече:

- Видовте, господин Јованче, како изгледаше господинот?

- Ах, најчудно е што мене ми се налути!

- Да, така е. Кој знае каква сцена ќе направи дома! Јас не знам како да си заминам!...

- Што ти е гајле? Веќе стана госпоѓа...Гледаш ли што значи да му смислиш добар прекар на еден вкочанет старец?...

Во тој момент градоначалникот заврши со потпишувањето на документите, а нотарот ја повика Чезира и ѝ рече следниот ден да оди кај него.

Така откако остана сам во собата, нотарот отвори една фиока од неговата работна маса, извади еден пакет и кревајќи ги очилата и гледајќи ме втренчено ми рече:

- Покојниот господин Венанцио Марали беше уникатен, но јас не треба да го изнесувам моето мислење, моја должност е да ги спроведувам и до крај да ги следам неговите желби од тестаментот, било да се писмено или усно искажани. Значи, господинот Венанцио ми рече:

- Јас овде имам едно пакетче што содржи илјада лири банкноти од по пет лири, кои посакувам по мојата смрт, да бидат предадени лично на рака без никој да види и да дознае за тоа, на шурата од мојот внук, Јованче Стопани, само ако тој ги земе и ги чува кај себе, и да располага со нив како што тој сака и да не

кажува никому дека ја поседува таа сума на пари.

На овие зборови, останав вчудоневиден, нотарот ги изговори како да ги имаше научено напамет. Потоа менувајќи го тонот ми рече галејќи ме :

- Покојниот ми рече дека ти си бил големото разочарување на твоите блиски...

- Но сега веќе неколку денови сум послушен! – реков јас.

- Фала му на Господа! Значи, гледај да не ги искористиш лошо парите кои ти ги давам. Можеби покојниот господин Марали со тоа што не ти поставил услови сакал да покаже колку те почитува и ти верува... и било заради ова или заради неговиот бизарен карактер, се забавувал замислувајќи си што ти би направил кога овие пари би биле во твоја сопственост, мислам дека мојата должност е да ти дадам совет бидејќи мојата работа како нотар и спроведувач на тестаментот тоа ми го налага...

И ми го даде пакетчето. Потоа ми го даде дури и кутивчето со забот на покојниот:

- И ова? Ти го отстапи твојот зет. Земи; сега ќе те испратам до дома.

Јас бев толку збунет од многуте неочекувани изненадувања што дури не се благодарив. На излезот од канцеларијата, човекот во црно којшто ме придружуваше до овде и кој што слезе долу со мене до вратата, влезе со мене во кочијата која ме одведе до дома.

Татко ми го немаше, и мама и Ада дојдоа веднаш за да ми постават илјадници прашања.

Кога дознаа дека господинот Венанцио го оставил целото наследство на сиромашните од општината, а Марали добил само украсна игла со извадениот заб која ми ја отстапи мене, ме преплавија со извици:

- Како!...Возможно ли е!...Но зошто!...Но зошто?...

Но јас одговорив дека не знам ништо, и кога на крај можев да се ослободам од нивните прашања, си дојдов овде во собата и го сместив моето богатство во фиоката од масичката којашто ја заклучив.

Остатокот од денот не правев ништо, но бев толку нервозен што татко ми на вечерата забележа, и ми рече:

- Може да ни кажеш што ти е оваа вечер, место не те држи?

Конечно останав сам овде во мојата собичка, и им се препуштив на емоциите восхитувајќи му се на моето богатство. Ги броев и ги пребројував

двестоте банкноти од по пет лири коишто ги поседував, ги вратив во фиоката од масичката и ја заклучив, а потоа повторно ја отворив и пак ги извадив и ги гледав и одново ги изброив за потоа пак да ги заклучам и да ги извадам одново без да се одлучам да се одделам од нив...

Ми се чинеше дека бев постанал како оној старецот од една оперета што ја слушнав пред две години, која беше насловена „Своната на Кронвил“; но не ги набљудував сите овие пари од среброљубие, туку заради многуте разновидни неостварени соништа! Во овие неколку часови додека сум буден, сонував повеќе отколку во сите ноќи откога сум роден!...

Доста е, мислам дека веќе е време да си легнам...Го затворам мојот сеф и добра ноќ!

26-ти Февруари.

Штотуку се раздени, а јас се уште сум овде и ги бројам моите двесте банкноти од по пет лири кои ми изгледаа како двесте прашалници:

- Што да правам со нив?

Работата е во тоа што откога ги имам сите овие пари не сум повеќе истиот, главата ми е полна со мисли, со грижи, со стравови. Ноќва не успеав да склопам око, одвреме - навреме се будев потскокнувајќи бидејќи постојано ми се чинеше дека ќе дојдат крадци да ми ги украдат моите илјада лири, или пак тато ќе ме прашува од каде ми се, што за мене, во суштина, ќе беше исто како да сум ги изгубил.

Во секој случај требаше подобро да ги обезбедам бидејќи дома можеше да постои друг клуч којшто ја отвара фиоката од мојата масичка, а мама и Ада можеа многу лесно да испревртат сè...

Првата работа што треба да ја направам е да купам еден добар сеф, мал, за да можам да го сокријам на дното од плакарот каде што ги чувам моите играчки уште од кога бев многу мал.

Што се однесува до трошењето на наследството, од толкуте неостварени соништа два ми се всадија в глава: да купам автомобил, или да отворам слаткарница како онаа на татко му на Џиџино Балестра...

Ќе видиме! Во меѓувреме ставив дваесет банкноти по пет лири во џебот и одам да побарам сеф...

И еве сум повторно сам во мојата соба додека сите спијат, сам со моето богатство коешто конечно е тука, на сигурно во мојот плакар...

Колку е убаво задоволството да имаш еден сеф со илјада лири во него!... Но, чекајте: сега не се веќе илјада лири, туку седумстотини триесет и една затоа што денес потрошив значајна сума од двестотини шеесет и девет лири!

Но сите трошоци се оправдани и забележани како доликува во тефтерот за приходи и расходи кој чини една лира и каде може да се има увид во финансиската состојба до денес:

	Приходи	Расходи
Наследено од кутриот господин Венанцио Л.	1.000 00	
Тефтер за приходи и расходи.....		1 00
Милостина за сиромашни.....		15 00
Сеф.....		250 00
Колачиња.....		3 00

Во тефтерот што го купив имаше уште една колона за *Забелешки*, но таму не напишав ништо, затоа што единствената забелешка што можев да ја ставам таму беше дека најлошо потрошени пари се оние за милостина за сиромашни.

Всушност утрово само што излегов од дома, на скалите на црквата Сан Гаetano наидов на еден сиромав слеп човек кој бараше милостина и јас веднаш ја пикнав раката во џебот, извлеков надвор една банкнота од пет лири и му ја пуштив во шапката која тој ја држеше на колената.

Тој се воодушеви, и со молскавична брзина ја зграпчи банкнотата, ја крена кон светлото гледајќи ја внимателно; и потоа ме праша:

- Но...вистинска е, нели, млад господине?

За миг еден друг сиромав слеп човек кој беше на другата страна на скалилата дојде да ја провери банкнотата и рече:

- Не гледаш ли дека е совршена? А за мене, млад господине? Нема да ми дадете и мене една?

Јас за да не бидам неправеден му дадов и нему една: и бидејќи во тој

момент еден куц кој бараше милостина пред вратата на црквата дотрча како стрела до мене за да добие исто како и неговите двајца колеги, му дадов и нему пет лири.

Но, најчудното во таа сцена беше што јас како што бев занесен во таа моја дарешливост, и си мислев дека сум којзнае колку важен додека ги вадев моите банкноти од џебот, ни најмалку злобно не помислив на тоа колку е необично што овие двајца слепи гледаат и што куциот трча...

За тоа размислував подоцна...

Тогаш сфатив дека милосрдноста е голема и убава работа, но треба да знаеш како да бидеш милосрден...во тој миг почувствував толку многу гнев затоа што бев измамен на толку дрзок начин што, оправдано револтиран, отидов во дуќанот на Балестра и потрошив три лири на колачи!

Можеби изедов премногу, и очигледно претерав со кандираните колачи кои ми се допаѓаат многу и кои всушност се меѓу најтешко сварливите колачи.

Но, сè на сè, ова се добро потрошени пари и не се каам заради тоа. Многу покомплицирано беше купувањето на сефот. Се чини дека е исклучително тешко за едно момче со свои пари да отиде во продавница и да го купи она што најмногу му се допаѓа!

Така во првата продавница каде што побарав сеф почнаа да се смеат и бидејќи инсистирав ми рекоа:

- Детенце, губи се оттука, немаме друга работа па ќе се занимаваме со твоите шеги!

Во друга продавница бидејќи се подготвуваа да ме пречекаат исто, собрав храброст и реков:

- Мислите дека ако сум момче немам пари?

И извадив од џебот едно купче банкноти.

Тогаш продавачот од продавницата веднаш го смени однесувањето и ми се обрати на Вие. Но не сакаше да ми даде сеф, правдајќи се дека тој не смее да им продава на малолетници и дека заради тоа требаше да отидам со тато.

Ех да, само уште тоа ми фалеше!

За среќа во тој момент во продавницата имаше еден младич кој ме гледаше додека ги вадев парите од џебот и штом излегов ми рече:

- Но, колку се смешни! За да купиш нешто отсега па натаму ќе ти треба извод од книгата на родените! ...

Нормално, јас се согласив со оваа разумна критика, и тогаш тоа добро момче ме праша:

- Но вие сакавте нешто да купите?

- Да: еден сеф, - одговорив јас - но мал сеф...

- Колку би сакале да потрошите?

- Но...не би знаел. Сакам сеф којшто ќе биде многу безбеден, разбирате?

Младичот размисли малку, и потоа ми рече гледајќи ме втренчено:

- Тристотини лири?...

- Па! Малце скапо е тоа.

- Скапо? Навистина! Не знаете дека сефовите чинат илјадници лири? Но вие морате да купите еден половен сеф...се наоѓаат лесно: ќе ве чини помалку и ќе ја има истата функција.

- А каде можат да се најдат?

Вие треба да дојдете со мене. Имам неколку пријатели продавачи, сите се чесни луѓе кои продаваат роба со гаранција и без да прашуваат многу како што прават во луксузните продавници...

Ме придружуваше во неколку продавници каде продаваа најразновидни користени работи. На почетокот изгледаше тешко да се најде сеф бидејќи никој не држеше. Се помачивме прилично додека да го најдеме тоа што го бараме. Тоа момче беше навистина многу услужливо и не се успокои сè додека конечно не успеа да го набави тоа што ми требаше. Тој влегуваше во продавниците на тие негови пријатели продавачи со кои остануваше да разговара додека јас го чекав на вратата: и во последната продавница каде запревме излезе надвор со газдата покажувајќи ми еден сеф кој според големината беше токму таков каков што ми беше потребен иако беше малку 'рѓосан.

Јас, се разбира, малку се ценкав, тој попушти и ми го даде за двестотини и педесет лири. Му ги дадов сите пари што ги имав во џебот и се договорив да ми го донесат во пет часот, бидејќи знаев дека тоа време тато нема да биде таму, а мајка ми и Ада ќе одат на гости.

Така го добив сефот, му го додадов и остатокот, односно сто шеесет и осум лири на оние осумдесет и две што веќе ги имав дадено.

Но сега сум задоволен бидејќи мојот капитал е на сигурно и не се плашам повеќе!

27-ми февруари.

Небото се наоблачуваше.

Денес татко ми ми одржа предавање од еден час, кажувајќи ми сè и сешто и завршувајќи со вообичаениот заклучок: дека јас сум создаден да бидам црна овца во семејството.

И сето ова затоа што, како што се чини адвокатот Марали, му рекол дека е лишен од наследството од неговиот чичко по моја вина.

Но, ова и да беше точно, велајам јас, праведно ли е да ме искараат сега за една вина од минатото, за која веќе ја издржав казната во интернатот?

Секогаш вака! Само неправди и дрскост!

Јас го ислушав молчејќи; по проповедта излегов извинувајќи се и отидов во продавницата на Балестра, каде изедов дванаесет најразлични колачиња сите шарени, за да се потсетам на добриот вкус.

Кога излегував го сретнав Џицино Балестра кому му раскажав за прекорувањето што го добив и тој ми рече сиот зачуден:

- Но ако адвокатот Марали, навистина, вели дека токму тој го посветувал својот чичко за да им остави сè на сиромашните!...

- Како!

- Дојди со мене, кај мене дома и ќе се увериш.

Така отидовме кај него дома и таму Џицино ми го покажа последниот број од „Сонцето на иднината“ каде што имаше една статија насловена: *Нашиот кандидат против привилегијата на наследство.*

Тука ќе го пренесам почетокот од написот од весникот кој ми го подари Џицино, бидејќи добро е на страниците од дневникот напишани од едно дете да се види со каква искреност се пишуваат весниците на возрасните:

Дури и по цена да сме индискретни во однос на нашиот почитуван пријател, адвокатот Марали, и сигурни за негодувањата што ќе произлезат заради неговата вродена скромност, ние не можеме во никој случај да премолчине еден премногу благороден чин кој зборува за неговата чест и кој е уште еден нов доказ дека тој доследно ги исполнува своите принципи во сите сегменти на животот.

Значи, нашиот кандидат, со голема великодушност која е најважната

негова доблест, примил кај себе и се грижел за еден негов многу болен и многу богат, ама исклучително богат чичко кого се разбира, ќе го наследеше...да овој наш чесен другар не беше верен следбеник на нашите принципи против секоја привилегија на капитализмот меѓу кои на прво место е правото на наследство.

Тој значи, во согласност со програмата на нашата партија, не само што не стори ништо од она што ќе го стореше секој граѓанин за да го убеди богатиот чичко да му го препише големото наследство, туку со искрено изнесување на сопствените идеи го убеди да ги назначи за наследници сиромашните во градот, на кои токму денес во нашата општина ќе им се распредели наследството, и така ќе добијат помош за нивната бедна живеачка.

И оттука сета статија беше напад врз противничкиот кандидат кој беше наречен себичен, искористувач итн., додека се величеше несебичноста на мојот зет.

Јас, кога го прочитав овој напис, се запрепастив, бидејќи знаев какви беа работите во врска со наследството на кутриот господин Венанцио. И бидејќи знаев дека весникот го издава татко му на Џицино му реков:

- Како? Ама тука твојот татко згрешил!...Кога Марали ќе го види овој напис, готови сте!...

- Што велиш? Но Марали го виде и тоа како!

- Го виде?

- Не само што го виде, туку тој и татко ми прво разговараа долго, околу објавувањето и на крај одлучија да го сторат тоа, бидејќи, како што рече Марали, неговиот чичко во самиот тестамент изјавил дека за наследници ги назначува сиромашните, а во склад со идеалите на внукот и покрај тоа што го напишал ова за да му се потсмева, оној кој не знае какви се работите може да го сфати многу сериозно. „Ако ништо друго,“ рече твојот зет „ќе извлечам корисна поука!...“.

- И така одобри сè?

- Одобри? Уште прашуваш! Дури и почетокот на статијата ја напиша самиот Марали...

Занемев од зачуденост, но Џицино Балестра, кој е поупатен од мене во избирачките работи, ми рече: - Се зачуди? Тоа не е ништо! Сега, гледај, ќе започне полемиката со „Националната Унија“ кога би можел да чуеш што сè ќе си кажат!...Но тато, додека ги пишува овие остри критики, се смее и се

забавува...Кога татко ми не би бил слаткар, би станал првокласен новинар, сите го велат тоа, но тој вели дека повеќе спечалува од слатките со крем отколку од тие написи!

- Како ќе завршат изборите?

- Па! Марали ги има сите шанси за да успее бидејќи тука е *Унијата на народните партии...*

- За среќа!

Треба да си ја кажам вистината; би ми причинило задоволство мојот зет да биде избран за пратеник.

Зошто? Ни јас не знам точно; но ми се чини дека да се има пратеник во семејството е нешто корисно и нуди привилегии, и мислам дека кога Марали би успеал, би ми простил; и тогаш би ми се допаднало многу да одам со него на изборните митинзи каде сите врескаат силно, дури и момчињата, без никој да ги кара...

- Дури, - ми рече Џицино – колку посилно се вика, толку подобро. Ако сакаш да дојдеш во недела, ќе одиме во Колинела каде има голема фабрика со многу работници и таму тато сака да се вика силно: *Да живее Унијата!*

Би отишол со задоволство, но не знам дали татко ми би ме пуштил... Ќе видиме.

1ви март

Овие избори почнаа навистина да ме интересираат. Вчера додека бев надвор слушнав како вреска продавачот на весникот на умерените: - *„Читајте, Господа, „Национална Унија“, со вистинската приказна за наследството на социјалистичкиот кандидат !“.*

Го купив веднаш и ја прочитав првата статија која во детали одговараше на онаа од *„Сонцето на иднината“* што пред некој ден ми ја покажа Џицино Балестра . *Треба од нашиот противник да извлечеме поука, (така велеше Унијата) и не можеме да негираме дека со овој изборен трик покажува извонредна остроумност и дрскост...*

Потоа следеше приказната за кутриот господин Венанцио кој воопшто не ги споделувал ставовите на адвокатот Марали кој дури затоа што биле сосема спротивставени, одлучил да го лиши од наследството, оставајќи го големото богатство на сиромашните од градот.

И заради ова (продолжуваше Унијата) нашиот противник кој сака да се покаже како несебичен херој и жртва на добродетелство, не почувствувал задоволство туку толкава болка и бес што без двоумење ја отпуштил својата домашна помошничка Чезира дељи Иноченти откако најверојатно ѝ изнакажал многу навреди бидејќи еден дел од наследството на покојниот Венанцио Марали во вредност од десет илјади лири ѝ припаднал токму нејзе.

Треба да се согласиме дека тоа беше вистина и јас не можев да сфатам зошто мојот зет, кој беше толку итар, им дал повод на своите противници да кажат толку тешки работи за него, и покрај тоа што лесно можеше да се предвиди дека тие ќе се информираат исцрпно за целата работа. Да не заборавиме дека како одговорен за распределба на наследството на господинот Венанцио на сиромашните беше назначен градоначалникот т.е. еден од лидерите на конзервативната партија кој беше присутен при читањето на тестаментот кога Марали ја направи таа позната сцена за која зборував претходно..

Но се знае дека во изборните битки, лагите се нешто вообичаено кај сите партии, па и „Националната Унија“ кажа неколку, меѓу кои една е толку гласна, што не можам да ја проголтаам.

На втората страница, всушност, имаше една мала статија насловена : „Непријателите на религијата“ што тука ќе ја пренесам во оригинал :

- Се вели дека овојпат, како и вообичаено, католичките избирачи ќе се воздржат да го дадат својот глас. Сега не можеме да ја сфатиме таа воздржаност во актуелната битка која директно би ѝ помогнала на победата на социјалистичкиот кандидат кој се изјаснува за непријател на сите институции кои се носечки столбови на секое граѓанско општество и кој е против религијата на државата, на секаков начин, со дела и со зборови.

И тука весникот продолжуваше да го претставува Марали како неверник, додека јас многу добро се сеќавам (и го забележав токму тоа во мојот дневник)

дека мојот зет кога се ожени со сестра ми влезе во црква бидејќи, во спротивно, тато и мама никогаш не ќе го одобреа тој брак. Како може, се прашувам јас, да измислат толку клевети? Овие лаги од весникот на конзервативците толку ме разлутува што од вчера размислувам да одам во управата за повторно да ги ставам работите на свое место .

Ми се чини дека ова пред сè би требало да биде моја должност бидејќи вистината секогаш треба да се разоткрива, а потоа тоа би била одлична прилика да му направам услуга на зет ми откако, без да сакам, придонесов да го изгуби наследството од неговиот чичко за кое тој толку многу се бореше .

Сакам веднаш да одам да го најдам мојот пријател Џицино Балестра кој се разбира многу од овие избирачки прашања за да го слушнам неговото мислење.

2-ри март

Денес бев кај Џицино Балестра на кој му го доверив мојот план.

Тој се подзамисли малку и потоа ми рече:

- Добра идеја е! Ќе одиме заедно!

Всушност се договоривме дека утре изутрина во одинаесет ќе одиме во управата на „Националната Унија“ и ќе однесеме една исправка (Џицино вели дека така се вика) на статијата насловена: *Непријателите на религијата* .

Таа исправка ја смисливме заедно, и сега, пред да одам да спијам, ја препишав како што треба на неколку листови хартија коишто ми ги даде Џицино и на кои ме посветува да пишувам само на едната страна бидејќи кога се пишувало за печатање така се правело.

И еве ја исправката што ја пренесувам во оригинал

Почитувани,

Откако ја прочитах статијата од минатиот број на вашиот ценет весник насловена „Непријателите на религијата“ почувствував обврска да ѝ укажам на вашата Висост дека не е точно тоа што се тврди во наведената

статија каде стои дека адвокатот Марали, мојот зет е неверник. Јас можам да гарантирам дека тоа е чиста лага бидејќи јас лично присуствував на неговата венчавка која се одржа во црквата Св. Себестијан во Монтагуцо каде се однесуваше како голем верник и докажа дека е добар христијанин кој не се разликува од останатите.

Јованче Стопани

Првпат пишувам статија во весник и не можам да дочекам да дојде утрешниот ден. Утрово се разбудив, ја проверив касата и таму најдов сума од седумстотини и дванаесет италијански лири и сто триесет и пет центи. Кога слегов на појадок го начекав татко ми неподносливо лошо расположен, кој ми велеше дека јас не учам, дека мислам само на забава и други слични работи што не знам како не му се здосадува да ги кажува толку често без да смени барем еден слог или пак да ја промени бојата на гласот.

Но добро. Го ислушав смирено до крај мислејќи на исправката што треба да ја однесам во „Националната Унија“.

Како ќе ме пречекаат?

Хм! Како и да е, потребно е да се разоткрие вистината, како што рече Џицино Балестра, а јас ќе го сторам тоа по секоја цена.

Отидовме, како што се договоривме, со Џицино Балестра во управата на весникот „Национална Унија“, и навистина сум задоволен со самиот себе што добив толку добра идеја...

На почетокот кога се појавивме во една канцеларија, и кога нè видеоа колку сме мали не сакаа да не пуштат во редакцијата а еден ни рече:

- Момчиња, овде немаме време за губење!

Навистина апсурдно, бидејќи тој седеше на една масичка без ништо да прави!

- Но ние доаѓаме поради една исправка! - рече веднаш Џицино Балестра правејќи се важен.

- Исправка? Каква исправка?

Тогаш интервенирав јас и реков:

- Бидејќи во „Националната Унија“ беше напишано дека адвокатот Марали не е христијанин, јас неговиот шура можам да се заколна дека не е вистина бидејќи го видов со овие очи дека кога се венчаше со мојата сестра клечеше во црквата Св. Себастијан во Монтагуцо.

- Како, како? Вие сте му шура на адвокатот Марали? Ах! Почекајте малку...

Младичот отиде во една друга просторија од каде излезе малку потоа велејќи ми:

- Повелете!

- И така влеговме токму кај директорот кој имаше беспрекорно чисто лице и коса, а тоа му беа единствените чисти работи бидејќи носеше многу валкано палто и една црна вратоврска сета замастена со светливи дамки од жолчка од јајце што изгледаа како да ги имаше намерно направено за да помислат луѓето дека носи златен брош.

Но беше многу љубезен и кога ја прочита мојата *исправка*, откако размисли малку рече:

- Совршено ! Вистината на прво место!...

Но потребни се докази... документи...

Тогаш, му раскажав дека сите случувања се опишани тука во мојот дневник, на тие страници што за среќа успеав да ги спасам од малата печка кога мојот зет се обиде да ги уништи...

- Ах! Се обиде да ги уништи, а?

- Секако! Но ја гледате, случајноста, нели? Да не ги спасев навреме сега ќе беше полошо за него бидејќи не ќе можев да ја докажам вистинитоста на тоа што јас го кажувам...

- Ех да... така е...-

Всушност директорот на „Националната Унија“ рече дека му е потребно да го види мојот дневник со мој потпис, и се договоривме да му го донесам уште вечерва, додека тој од своја страна, ќе се завземе да ја објави во следниот број, не само мојата исправка, туку ако има потреба и описот на венчавката во црква на мојот зет...

Кој знае колку ќе му се допадне на Марали кога ќе ја прочита статијата во весникот на опозицијата каде ќе се исправи нанесената неправда и кога ќе дознае дека јас сум причината за сè. Веќе си го замислувам како доаѓа накај мене со ширум раширени раце за да се смириме, и тогаш ќе го закопаме минатото зад нас, а чесноста ќе ги победи сите клевети ...

А сега драг мој дневнику, те затворам и се подготвувам да се разделам од тебе на неколку дена, но задоволен сум затоа што ти ми помагаш да сторам добро дело и да заблеска вистината наспроти сите овие намерни измислици како што ги нарекува мојот пријател Џицино Балестра .

Јованче Стопани

Тука завршува дневникот на Јованче Ураганче; но секако, не завршуваат овде, неговите палавштини и авантури, а јас кој се зафатив со објавувањето на овие мемоари имам обврска уште веднаш да го завршам раскажувањето на изборната авантура што остана недовршено на најубавото.. или на најлошото, зависно од социополитичките ставови на моите мали читатели.

Всушност токму во оваа социополитичка проблематика се заглави нашиот кутар Џицино Стопани и не треба да нè зачуди тоа што неговата добра намера беше осуетена од сите страни и секоја негова калкулација погрешна од почеток до крај. Вистина е дека директорот на „Националната Унија“ како што ветува, ја објави исправката на Јованче Ураганче, но насловот на статијата во која се појави беше доволен да се откријат скриените намери употребени во разголнувањето на вистината.

Статијата беше насловена: „Адвокатот Марали слободен мислител во градот а лицемерен на село“, а во неа по изјавата на Јованче Стопани следуваше описот на венчавката во црква на неговата сестра со Марали целосно препишана од дневникот и се завршуваше со претставувањето на социјалистичкиот кандидат како опортунист од најлошата сорта, поттикнат во неговата политичка борба само од личниот интерес и нескротливата амбиција.

Во куќата на Стопани веста за оваа изборна трагедија пристигна рано изутрина. Татко му на Јованче го доби примерокот од „Националната Унија“, со таа ужасна статија обележена со син молив, со овие зборови напишени од адвокатот Марали по краевите од страницата.

„Вашиот син којшто веќе ме уништи како човек и направи да го изгубам наследството од чичко ми, и како професионалец направи да изгубам важен судски процес, се врати навреме од Интернатот за да ми ја уништи мојата политичка кариера ... и совршено успеа во тоа!“

Ужасна бура повторно се струполи врз главата на кутриот Јованче Ураганче... но и уште подолу.

- Но јас ја кажав вистината! - врескаше под неочекуваната лавина од шлаканици. Јас верував дека правам добро со тоа што го бранев од неправедното обвинение!...

Додека шлаканиците стануваа сè посилни, татко му му велеше:

- Глупак! Малоумник! Момчињата не треба да се мешаат во работи кои не можат да ги разберат! Кретен! Мангуп! Поради тебе пропаѓа целото семејство!...

Вистина е дека нашиот Јованче не можеше да ги разбере тајните на политиката поради кои понекогаш одбраната од страна на наивни и обични луѓе прави повеќе штета од навредата која доаѓа од најцрната и изопачена личност.

Информациите што тој ѝ ги даде на „Националната Унија“ која потоа ги сподели со јавноста, го предизвика револтот кон Марали на еден огранок од неговата партија како и кај оние кои му се приклучиле на истиот. На денот на изборите доживеа страшен пораз .

Но тука не е крајот. Расправијата помеѓу „Националната унија“ и „Сонцето на иднината“ се заостри до таа мера што малку беа сите грди зборови од италијанскиот изборен речник, па се премина на тепачки. Еден ден слаткарницата на таткото на Џиџино Балестра беше арена на една ужасна тепачка помеѓу умерените и социјалистите кои здраво се истепеаа упатувајќи си ги најтешките навреди на подиум послан со најслатките работи што човек може да си ги замисли доведувајќи се заемно до очајна, но во исто време и слатка состојба, со исчукани глави полни со џумки и зашлакани со крем,

потемнети од модринки но и од слоеви од чоколадо, по кои се лизгаа капки крв и ликер...

Поднесоа жалби и двете страни, а во Судот, еден од најважните документи за утврдување на причините заради кои почна расправијата беше токму Дневникот на Јованче Ураганче којшто директорот на „Националната Унија“ не му го врати повеќе на неговиот законски сопственик и кој потоа уште долго беше заборавен меѓу списите во Судската архива, што секако нема да го зачуди оној што знае колку италијанското правосудство е споро и заборавно.

Како на крајот Дневникот на Јованче Ураганче заврши во мои раце нема да ви кажам: Доволно е да знаете дека јас, имав среќа да го пронајдам кај една вратарка, сопруга на портирот на Судот, додека таа им го читаше на нејзините дечиња. Требаше да вложам труд и да потрошам многу пари на таксени марки за да го добијам назад ракописот, со согласност на Јованче Стопани, бидејќи Судот не можеше да му врати судски документ ниту на Јованче Ураганче кој беше сопственик, но беше малолетен ниту на мене кој за жал бев полнолетен, но не бев сопственик. И ниту ова нема да го зачуди оној кој знае како сè во италијанското правосудство е вообичаено скапо и исцрпувачко...

На почетокот реков дека со Дневников нема да завршат авантурите на Јованче Ураганче... Всушност откако тој ја уништил политичката позиција на неговиот зет, татко му одлучил да го пикне во Поправен дом, а иста таква одлука во исто време донел и таткото на Џиџино Балестра кој како што видовте, беше соучесник во исправката што ја испратија до „Националната Унија“.

Исплашени од ужасната закана двете момчиња се договориле да избегаат и... и тука започнува ново поглавје во животот на Јованче Ураганче за што ќе ви раскажам во друга прилика.

Вамба

